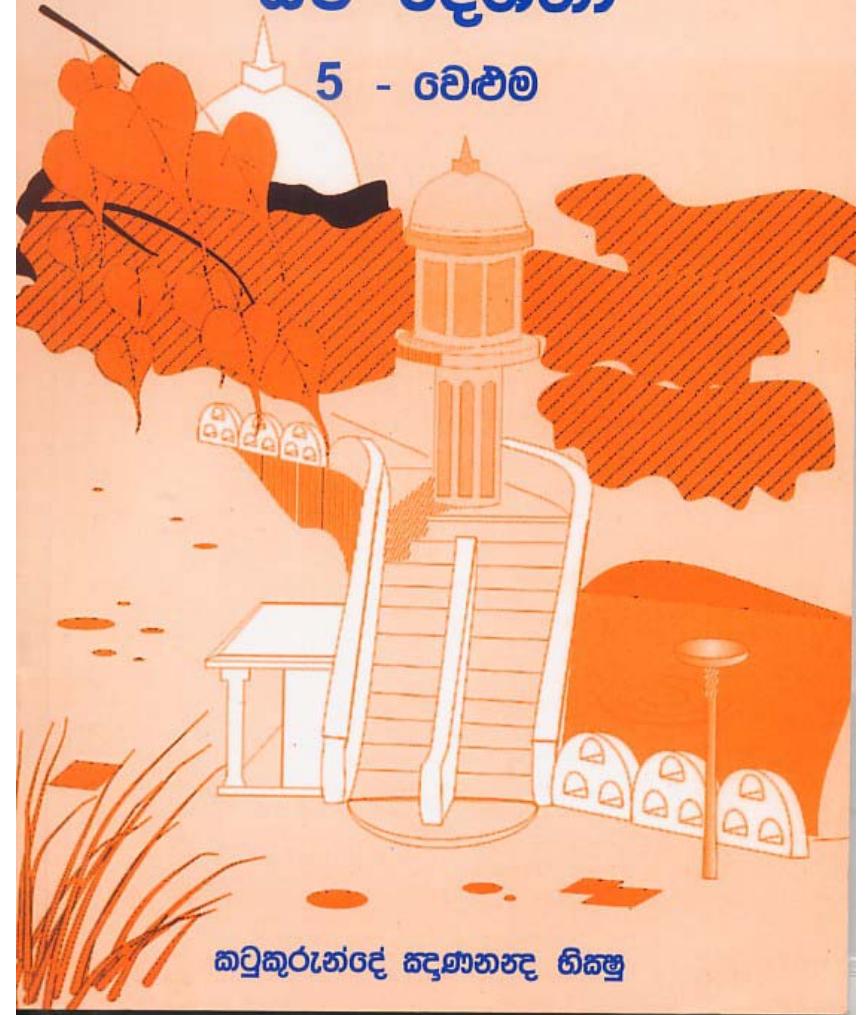


පහන් කණුව ධම් දෙශනා

5 - වෙළුම



කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද හිඤා

පහන් කණුව ධම් දේශනා

ධම්දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2004 අගෝස්තු

පස්වන වෙළුම

පොත ලබාගත හැකි ස්ථාන

ISBN 955-98864-0-1

කටුකුරුන්දේ කුසුණනන්ද හිතපු

1. පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව' කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2. රෝයල් ඉන්ස්ටිටියුට්,
191, හැව්ලොක් පාර,
කොළඹ 5.
3. ඩී. ඩී. චේරගල මහතා
422, වැලිපාර, තලවතුගොඩ.
4. අනුර රූපසිංහ මහතා
27, කොළඹ විදිය, මහනුවර
5. මහා භාරකාර දෙපාකීමේන්තුව
2, බුලර්ස් පටුමග,
කොළඹ 07..

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම

ප්‍රකාශනය
ධම්ගුණ මුද්‍රණභාරය
මහාභාරකාර දෙපාකීමේන්තුව
2004

මුද්‍රණය
කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්
17/2, පැහිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල,
නුගේගොඩ.
දුරකතනය: 011-4302312

**'සබ්පාපසා අකරණං
කුසලසස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදපනං
එතං බුද්ධානසාසනං'**

බුද්ධචරිත, ධම්මපද



**හැම පවිත්
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම**

**වැළැකුම
එළැඹුම
කැරැම
බුදුන්ගෙම**

පටුන

	පිටු
හැදින්වීම	v
ප්‍රකාශක නිවේදනය	viii
ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය	ix
අමා ගඟ	x
21. 'ආරොග්‍යපරමා ලාභා'	4
22. 'යථාපි රුචිරං පුෂ්ඨං'	30
23. 'අනිකකසාවො කාසාවං '	56
24. 'අසංසඨං ගහට්ඨභි'	78
25. 'දිස්වා ආදීනවං ලොකෙ'	104
ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරයේ අනුග්‍රාහක මණ්ඩලය	

හැඳින්වීම

දහම් දහ හැමදන්ම	පරදයි
දහමරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතතර ධර්මාචාරයන් වහන්සේගේ ධර්මිච්ඡයට අරමුණුවූයේ දෙවි මිනිසුන්ගේ චිත්ත සන්තොසයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දැවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරන් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මිච්ඡය පරමාථීය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්ච්ඡය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මිච්ඡයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදානය අත් හැම දානයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පුණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වසනු දානයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආමිස රසය මෙන් නොව, නිරාමිස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථී රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණභා පිපාසය සන්තිද්වන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි.

'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන්* අප දියත් කළ ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධම් දේශනා' පොත් පෙළ එළි දකී. මිහිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සහපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකි පොත් පෙළට වඩා සරල අත්දැමින්. ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ල කොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධම්දේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදායක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සහරා 'සහරාවක' අතරමංව

සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මහට යම් 'තරු සළකුණක්' හෝ ලැබෙනොත් අප දැරූ උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාථීයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසු බුදු පියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්' ධම්දේශකයින්ට අනුදැන වදාළහ. දාන කථාව, සීල කථාව, සඟ කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදුචු, පුබුදුචු. පහන්වූ සිතට චතුරාඨීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සළකන කල, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශීවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශිත, ආදියෙන් ධම් කරුණු සන්දර්ශනය කිරීම ('සන්දර්ශනා') සිත් කාවදින අත්දැමින් එක්තු ගන්වාලීම (සමාදපෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුනෙතපෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධම්පදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදීද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දැරුවෙමු. බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාථී තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යානය විය. 'පහන් කණුවෙන්' විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙනෙළි වේවා!

මෙම 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළද, 'නිවනේ නිවීම' දෙසුම් පෙළ එළිදැක්වීම උදෙසා කොළඹ හැව්ලොක් පාරේ 'රෝයල් ඉන්ස්ටිටියුට්හි' පින්වත් ජී.ටී. බණ්ඩාර මහතා විසින් මහාභාරකාර දෙපාර්තමේන්තුවේ පිහිටුවන ලද 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරය' මගින් මුද්‍රණය කරවීමට මහාභාරකාර තැන්පත් යු. මාපා මහතා තීරණය කිරීම අපට මහත් ධොර්සියක් විය. අම්ලවූ ධම්ම මිල කිරීමකින් නොපිරිහෙලා පාඨකයින් අතට පත්කිරීමේ අප ප්‍රතිපත්තියට දිරිදෙන ඒ පින්වත් මහතන් දෙපොළටත්, මේ සත්කෘත්‍යයට සහාය දීමට මේකාක් ඉදිරිපත්වූ පරිත්‍යාගශීලී හැම පින්වතුන්ටත්. පටිගත කළ 'පහන් කණුව' දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ කායථීයට සහාය වන පින්වත් ඒ.එස්.වයි. අබේවඨින මහතාට සහ අනුලා හිඳගොඩ, එම්. නාගභවත්ත, ජයන්ති රණවීර යන මහත්මින්ටත්, දෙන දේ පිරිසිදුව දීමට ශෝභන ලෙස මුද්‍රණ කටයුතු නිම කරන, සීමාසහිත කරුණාරත්න සහ පුත්‍ර සමාගමේ

* වෙළුම් 11කින් යුත් මේ පොත් පෙළෙහි වෙළුම් 10 ක් මේ වන විට නිකුත් වී ඇත.

අධ්‍යක්ෂක මහතුන්ට හා කාඩ් මණ්ඩලයටත් අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ. ඒ හැම දෙනාටම මෙම ධර්මදානය කුශලය පරම ශාන්ත නිවාණාවබෝධය පිණිසම හේතුවාසනා වේවායි පහමු.

වීරං තිඨාතු ලොකස්මිං - සමමාසමුද්ධ සාසනං'

මෙයට
සසුන් ලැදී,
කටුකුරුන්දේ ඝඳුණනඳු හිඝජු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර
දේවාලේගම
(2542) 1999 පෙබරවාරි 12

ප්‍රකාශක නිවේදනය

අති පූජ්‍ය ඤාණනන්ද ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ "නිවනේ නිවීම" දේශන මුද්‍රණය කොට, ඒ පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වන බැතිමත් බෞද්ධ සැදැහැවතුන් අතට පත්කිරීමේ මූලික අදහස අපතුළ ඇතිවීමත්, එම මුද්‍රණය සඳහා වැයවන මුදල උපයා ගැනීම ප්‍රශ්නයක් විය. මෙය විසඳීම පිණිස, අප කිහිපදෙනෙක් යෝජනා කොට සිටියේ ඒ සඳහා වැයවන මුද්‍රණ වියදම පමණක් අයකර ගැනීම පිණිස පොතක් සඳහා කිසියම් අනුපාතික විකුණුම් මිලක් නියම කිරීමයි. අපගේ මෙම යෝජනාව ගරු ඤාණනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ එකඟව ප්‍රතික්ෂේප කළහ. "ධර්මය මිල කරන්න බැහැ. එය අවශ්‍ය අයහට නොමිලයේ ලබාගැනීමට හැකි විය යුතුයි...." යනුවෙන් උන්වහන්සේ මෙම වටිනා දහම් පොත "විකිණීම" කෙරෙහි අප අධෛර්යවත් කළහ.

එබැවින්, උන්වහන්සේ අදහස් කළ පරිදි "නිවනේ නිවීම" දේශනා මාලාව මුද්‍රණය කොට නොමිලයේ බෙදාදීමේ ක්‍රියා පිළිවෙළෙහි ආරම්භයක් වශයෙන් ජී.ටී. බණ්ඩාර මහතා විසින් මහාභාරකාර දෙපාර්තමේන්තුවේ 'ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් අරමුදලක් ආරම්භ කරනු ලැබීය. "නිවනේ නිවීම" පළමුවන වෙළුම සඳහා මුද්‍රණ වියදම තනිවම ඒ මහතා විසින් දරණ ලදී. එතැන් පටන්, මේ වන විට මුද්‍රණයෙන් එළිදක්වා ඇති 2, 3, 4, 5, 6, 7 කාණ්ඩ මුද්‍රණය කිරීම සඳහා බලාපොරොත්තුවුවාටත් වඩා ලක් අනුග්‍රහය ධර්ම ප්‍රාතිභාර්යයක් ලෙස සැලකිය හැකිය.

එසේ ආරම්භ කරන ලද "ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාර අරමුදල" මගින්ම "පහන් කණුව ධර්ම දේශනා" මාලාව ද මුද්‍රණය කොට නොමිලයේ බෙදා දෙමින් සිදු කෙරෙන ශාසනික මෙහෙවරට අපහට නිල වශයෙන් හෝ දායකත්වයට හැකිවීම ඉමහත් කුසලයකි.

මෙම උතුම් ධර්මදාන ක්‍රියාවලියට දායකත්වයට කැමති භවතුන්හට තම පුණ්‍යාධාර "ශ්‍රී ලංකාවේ මහා භාරකාර තැන" නමින් වෙක්පත් හෝ මුදල් ඇණවුම් (මුදල් ඇණවුම් නම් ටොරන්ටන් වතුරග්‍රය උපතැපැල් කාර්යාලයෙන් මාරුකරගත හැකි පරිදි) මගින් ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාර අරමුදලට බැර කිරීම පිණිස පහත සඳහන් ලිපිනයට* එවිය හැකි බැව් කරුණාවෙන් දන්වා සිටිනු කැමැත්තෙමි.

*ජී.ටී. බණ්ඩාර,
ස්ථාපක,
ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය
රෝයල් ඉන්ස්ටිටියුට්,
191, හැව්ලොක් පාර,
කොළඹ 5.

යු.මාපා
ශ්‍රී ලංකාවේ මහා භාරකාර තැන
මහා භාරකාර දෙපාර්තමේන්තුව
තැ.පෙ. 548,
2, බුලර්ස් පවුමග. කොළඹ 07.
1999 පෙබරවාරි 12

ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය

ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය මගින් පළ කරනු ලබන "නිවනේ නිවීම" පොත් පෙළෙහි සයවැනි වෙළුම දක්වා මුද්‍රණය කිරීමේ සම්බන්ධීකරණය මෑතක් වනතුරු කරන ලද්දේ ශ්‍රී ලංකාවේ මහාභාරකාර තනතුර දැරූ යූ. මාපා මහතා විසිනි. ඉතා ගැඹුරු ධර්ම කරුණු සහිත එම වටිනා දහම් පොත් පෙළ එළි දැක්වීමට හැකිවූයේ ඒ මහතාගේ අප්‍රතිහත ධේර්යය නිසාමය.

මෙම පොත් පෙළෙහි හත්වැනි වෙළුම මුද්‍රණයට සකස් වෙමින් තිබෙන අවස්ථාවේදී මාපා මහතාට ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ තානාපති ලෙස මියන්මාර් (බුරුමය) දේශයට යෑමට සිදුවිය. පෙරවාදී බුදු දහම නිර්මලව පවතින එවැනි දේශයකට පත් වී යෑම හුදෙක් ඒ මහතාගේ ශාසනික සේවයේ තවත් පියවරක් ලෙස දකිමු.

මාපා මහතා විසින් එසේ නික්ම යාමට පෙර, "නිවනේ නිවීම" සෙසු කාණ්ඩ මුද්‍රණය කිරීමේ කටයුතු කිසිදු බාධාවකින් තොරව කරගෙන යාම පිණිස, අති පුජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේගේ මෙම දේශනාවල අගය දන්තා අප කීපදෙනෙක් මහාභාරකාර කාර්යාලය වෙත කැඳවා, ඒ පිළිබඳව වැඩ පිළිවෙලක් සකස් කරන ලදී. එම ක්‍රියා පිළිවෙල අනුව "නිවනේ නිවීම" දේශනා මාලාව සහ ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය මගින් පළකරනු ලබන "පහත් කණුව ධම් දේශනා" ග්‍රන්ථ එපරිද්දෙන්ම ඉදිරියේදී පළකෙරෙනු ඇත.

මෙම උතුම් ශාසනික සේවය ඉටු කිරීමට මාහට එම භාරයේ ස්ථාපක වශයෙන් මෙතැන් සිට වගකීම පැවරී තිබේ. එම මහඟු කාර්යය ඉෂට කරගැනීම පිණිස ඒ පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වන සියලුම බැතිමත් දායක දායිකාවන්ගේ අනුග්‍රහය අපි බලාපොරොත්තු වෙමු.

මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරයට එවනු ලබන ආධාර ශ්‍රී ලංකාවේ මහා භාරකාරතැන නමින් පහත සඳහන් ලිපිනයට එවිය හැක.

තවද ආධාර දෙන පින්වතුන්ගේ පහසුව තකා දැන් නුගේගොඩ සම්පත් බැංකු ශාඛාවෙහි "ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය" නමින් ගිණුම් අංක 000360001415 දරණ ජංගම ගිණුමක් විවෘත කර ඇති බව සලකන්න.

ජී.ටී. බණ්ඩාර,

ස්ථාපක, ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය

1999 ඔක්තෝබර් 25 වැනි දින.

රෝයල් ඉන්ස්ටිටියුට්, 191, හැව්ලොක් පාර,
කොළඹ 5.

අමා ගහ

මහවැලි ගහ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසකි. පිපාසයට පැත්තිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරන් පිනා ගියහ. මැලවුනු ගොයම සරුව නිල්වන්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගහ "උතුරට" හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙලක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා "එදා-වෙල" සඳහා වත් විය පැහැදිලි කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරන් සඳහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අර්ටු මිසදිටු හැර, සැදැහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මහට නැමී ගත්හ. ලොවී - ලොවුතුරු මල් පල නෙලා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

"ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය" නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දාන වැඩපිළිවෙල සඳහා අපගෙන් වැයවූනේ පිරිසිදු ධම්දාන සංකල්පය පමණි. අමාගහ "උතුරට" හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදැහැවත්හුමය. "නිවනේ නිවීම" පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී "පහත් කණුව ධම්දේශනා" පොත් පෙළෙහි "බර පැන" දැරීමටත්, දෙස් - විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත - පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. "දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ" අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම "නැවත මුද්‍රණ" පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගහ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

"පොත් අලෙවිය" පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන "දහම් පඬුර" තුළින් ධම්දාන සංකල්පයෙහි අගය වටහා ගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැ-හිතවතුන් සමග බෙදා-හදා ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ලැදියනටද දී ධම් දානයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් "ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට" උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ, ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගහ
ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

“සබ්බදානං ධම්මදානං ජිනාති”

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්ගේ ඤාණන්ද භික්ෂු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම
2000 ජුනි 05 (2544 පොසොන්)

21 වන දේශනය

21 වන දේශනය

'නමො තස්ස හගචතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස'

ආරොග්‍යපරමා ලාභා - සනතුධිපරමං ධනං

විස්සාසපරමා ඤාති - නිබ්බානපරමං සුඛං

සැදහුවත් පින්වතුනි.

සැප, සහනය, සැනසීම ළඟාකර ගැනීමටයි හැම කෙනෙක්ම මුළු ජීවිතය පුරාම වෙහෙසෙන්නේ. නමුත් ඒ ගන්න උත්සාහය තුළින් දුක අසහනය, වැනසීම ළඟාකර ගන්නවා නිතර දකින්න ලැබෙනවා. වැරදි මූලධර්ම, වැරදි ක්‍රියා මාර්ග, අනුගමනය කිරීම නිසයි ඒ විදියේ තත්ත්වයක් ඇතිවෙන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකර දෙන චටිනාකම් හරියාකාරව තේරුම් ගත්තොත් කෙනෙකුට පුළුවන් වෙනවා සැප සහනය සැනසීම ළඟාකර ගන්න. අද අපි මේ මාතෘකා කරගත්තු ගාථා ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ ඒ විදියේ චටිනාකම් හතරක්. මේ ගාථාව දේශනා කරනට යෙදුනේ පසේනදි කොසොල් රජතුමාටයි.

මේ කොසොල් රජුට පුරුදු වෙලා තිබුණා දිනපතා විශාල ආහාර ප්‍රමාණයක් අනුභව කරන්න. දෝණයක් කියල කියන්නේ ඒ කාලේ තිබුණු ලොකු ධාන්‍ය මිම්මක්. දෝණයක් පමණ භාල්වල බත් අනුභව කරනවා කියල දක්වල තියෙනවා එක වෙලකට. එක දවසක්දා උදෑසන ඒ වගේ හුඟක් ආහාර අරගෙන ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟ කෙලින් හරියට ඉඳ ගන්නවත් බැරුව ඒ අතට මේ අතට පෙර. ලෙමින් බත් මතේ නිදිකිරා වැටෙමින් ඉන්නකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා, ඇයි මහරජ? ටිකක් විවේක අරගෙන නෙවෙයිද ආවේ? කියල. එතකොට කියනවා, ස්වාමීනි මම මේ ආහාර ගත්තු හැටියෙයි ආවේ. ආහාර ගත්තු වේලාවේ ඉඳලා බොහොම ඇහට අමාරුයි කියල. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, එසේය මහරජ පමණට වඩා ආහාර ගැනීම තුළින් ඔය විදියට දුක ඇති වෙනවා කියලා රජුට ටිකක් උපහාසාත්මක අවවාදයක් වශයෙන් එක්තරා ගාථා ධර්මයක් වදාළා.

මිඳ්ධි යදා හොති මහගසසොච - නිද්දායිතා සමපර්චතතසායී
මනාටරාහොච නිවාප පුටෙයා - පුනපුනං ගබ්ගමුපෙති මඤ්ඤා

ඒ ගාථාවේ තේරුම - හුඟක් ආහාර අරගෙන නිදිමතේ ඒ අත මේ අත පෙරලෙමින් නිදාගන්න මෝඩ පුද්ගලයා හරියට, මරන්න නොයෙකුත් ආහාර දීලා තරකරපු උගරකු වගේ නැවත නැවතත් මව්කුසකට පැමිණෙනවා. කියලා ඒ විදියේ ගාථාවක් බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාරලා ඊ ළඟට තව දුරටත් ප්‍රකාශ කලා "මහරජ, ආහාරය කියන එක, පමණ දැන අනුභව කළයුතු දෙයක්. පමණ දැන අනුභව කලාම තමයි ඇහට සනීපයක් දැනෙන්නේ" කියලා ඔන්න මේ අවවාදය මතක තියාගන්න කියලා තවත් ගාථාවක් වදාලා.

මනුජය්‍ය සදා සතිමතො - මතං ජාතතො ලදධගොජනෙ
තනු තය්‍ය ගටනති වෙදනා - සණිකං ජිරති ආයුපාලයං

ඒ ගාථාවේ තේරුම - හැම කල්හිම සිහි ඇතිව සිටින, ලැබුණු ආහාරයෙහි පමණ දන්නා වූ මනුෂ්‍යයාට වේදනාවල් අඩුවෙනවය - ඒ මනුෂ්‍යයාගේ වේදනා අඩුවෙනවය - ඒ වගේම ආයුෂ්‍ය පාලනය කරගනිමින්, හෙමින් ඡරාවට, මහලු වයසට, පත්වෙනවය කියල ආනිසංසයක් ප්‍රකාශ කලා, අර ආහාර අඩුවෙන් ගැනීමේ. මේ ගාථාව ප්‍රකාශ කලාට මොකද රජතුමාට මේක කටපාඩම් කරගන්න බැරි උනා. ඒ තරමට නිදිමතයි. ඉතින් රජුරුවෝ ඊළඟට කියනවා තමන් එක්ක ආව ඒ සුදස්සන කියන තමන්ගේ බැණ වන තරුණයාට "මං වෙනුවෙන් මේක කටපාඩම් කරගන්න" කියලා. සුදස්සන මාණවකයා මේ ගාථාව කටපාඩම් කරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ඇසුව "මොකක්ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ ගාථාවෙන් කරන්නේ?" කියල. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උපදෙස් දෙනවා මේ රජුරුවෝ ආහාර ගන්න වෙලාවට පැත්තකින් ඉඳගෙන හරියට අත්තිම බත්පිඩ කට ළඟට එනකොට මේ ගාථාව කියන්නය, එනකොට රජුරුවෝ ගාථාවේ අර්ථය සලකල ඒ බත් පිඩ පැත්තකට කරාවිය, ඒ බත් පිඩේ තියෙන බත් ඇට ගණනට භාල් අඩු කරලා ඊළඟ දවසේ සුදානම් කරල තියන්න. ඒ විදියට ක්‍රම ක්‍රමයෙන් රජුට ආහාර අඩුකරන පිළිවෙත පුරුදු කරන්නය.

ඉතින් ඒ විදියටම අර සුදස්සන මාණවකයා ක්‍රියා කලා. රජුරුවෝ වෙන එකක් තබා ඒ ගාථාව කියන කොට දාහක් තැගිත් දුන්නා අර සුදස්සන මාණවකයට. ඔය විදියට කීප දවසක් කරගෙන යනකොට රජුරුවන්ට නැලියක් පමණ ආහාරයකින් යැපෙන්න පුළුවන් තත්වයක් පැමිණියා. ඒ එක්කම ඒකේ ආනිසංස හැටියට රජුරුවන්ට ලොකු කායික පහසුකමක්, සැහැල්ලු බවක්, ශක්තියක්, වියරියක්, ඇති උනා. ඉතින් ඒ විදියට ඒකේ ආනිසංස දැකලා එක දවසක්දා රජුරුවෝ බොහොම සතුටෙන් ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන් මට මුවෙක් පස්සෙ, අශ්වයෙක් පස්සෙ, ඵලවල අල්ලගන්න පුළුවන් තරමට ඇහට ශක්තිය තියෙනවා. ඇහ දැන් බොහොම සැහැල්ලුයි අර ඉස්සර කිබුණු තරබාරු ගති නෑ. බොහොම සනීපයි. මේක මට බොහොම සැපයට හේතුවුණු දෙයක් කියල, තවත් සැපයකට හේතුවුණු කාරණා කීපයක් ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රකාශ කලා. පහුගිය දවස්වල මට මගේ බැනණුවන් වන අජාසත් රජු එක්ක සටන් කිබුණා. දැන් ඒ සටන් මං සන්සිඳවාගෙන තියෙන්නේ, මගේ දියණිය වන වජිරා කුමාරිය ඒ රජුට පාවාදීලා ඒ වගේම ඒ සටනට හේතුවුණු - කාසි කියන ගමේ අයිතිය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය උඩයි ඒ සටන ඇති වුණේ. - ඒ කාසි කියන ගමත් ඒ දියණියට නානහුණු - නෑමේදී පාවිච්චි කරන හුණුවලට ගාස්තු, ඒ කියන්නේ දායාදයක් හැටියට හරියට සබන් වියදම කියල කියන්න පුළුවන් මේ කාලේ හැටියට කියනව නම් - ඒක රජවරුන්ගෙන් එක්තරා මෝස්තරයක්. ඒ දියණියට දායාද කරලා ඒ ගමත් භාර දුන්නය, දැන් ඒක නිසා සටන් නැතිවීම නිසා මට ඒකත් ලොකු සතුටක්ය, කියලා. තවත් සතුටට හේතුවක් කියනවා. පහුගිය දවසේ මේ රජ ගෙදර කිබුණු අපේ මේ කුලසන්නක මැණිකක් නැති වෙලා සොයාගන්න බැරිව කිබුණා. ඒකත් හදිසියේම හමුඋනා. ඒකත් මට සැපයට කාරණයක්. ඊළඟට හතරවෙනුව දක්වනවා තවත් කාරණයක්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන්ට මා වඩාත් විශ්වාසවන්ත වෙන්න, ප්‍රියමනාප වෙන්න කාරණයක් හැටියට සලකලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඥාති දියණියක් - මේ කියන්නේ ශාක්‍යකුලයේ "වාසභබ්බතියා" කියන ඒ කුමාරි ගැනයි. - ඒ ඥාති දියණියක් මම සරණපාවා ගත්තාය. ඉතින් මේ විදියට කාරණා කීපෙකින් මට දැන් බොහොම සැපයක් සතුටක් ඇතිවෙලා තියෙනව කියලා ප්‍රකාශ කලාම බුදුපියාණන් වහන්සේ අන්න ඒකට අදාළව තමයි මේ ගාථාව වදාලේ.

එසේය මහරජ ලාභයන් අතුරෙන් නිරෝගී බව තමයි ලොකුම ලාභය. ධනයන් අතර ලද්දෙයින් සතුටුවීම තමයි ලොකුම ධනය, පරමධනය. ඥාතීන් අතුරෙන් නෑයන් ගැන සලකල බලනකොට විශ්වාසය කියන කාරණය තමයි උතුම්ම නෑයා. ඊ ළඟට සැපත හැටියට සලකලා බලන කොට පරම සැපත නිවනය කියල ඒ අදහස දෙමින් මේ ගාථාව වදාලා. අපි කලින් සඳහන් කළ ගාථාව.

ආරොග්‍යපරමා ලාභා - සනතුට්ඨිපරමං ධනං
විසයාස පරමා ඤාතී - නිබ්බාන පරමං සුඛං

ඉතින් මෙන් මේ ගාථාවත් ඒ වගේම මේකෙ තියෙන කථාන්තරයත් අපට බොහොම ආදර්ශවත්. පළමුවෙනි කාරණය අපට පැහැදිලිව පෙනේ. නිරෝගිබව කියල ප්‍රකාශ කළේ රජතුමා හා සම්බන්ධ කාරණයයි. ආහාර ගැනීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නයයි. එතෙක්දී අපි කල්පනා කරල බලනව නම් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ රජතුමාගේ ආහාර ගැනීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නය තුළින් කොයිතරම් වටිනා ධර්මයක් මතු කළාද කියලා, පළමුවෙන්ම අර වෙන එකක් තබා දීපු උපමාව පවා - අර ගාථාවේ උගැන්වෙන උපමාව දක්වල තිබෙනවා. බුදු පියාණන් වහන්සේ බය නෑ රජතුමාට වුනත් උපහාසාත්මකව යමක් කියන්න. ඒ තරමටම රජතුමාත් බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි පුදුම ගෞරවයක් ඇතිව හිටි කෙනෙක්. ඉතින් මේ උග්‍රා කියන සතා මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා ආහාර ගැනීමට සකස් වුණු කටක් ඇතිව, විශාල කටක් ඇතිව, විශාල බඩක් ඇතිව ඉන්න සතෙක්. බිම ගැවෙන බඩක් ඇතිව. ඉතින් ගෙදරවල් වල, ඒ ගෙදරවල්වල පිටිපස්සෙ තියෙන නොයෙකුත් අපවිත්‍ර දේවල් කවන්නෙ උග්‍රට තියෙන ආදර්ශ නෙවෙයි. කිරිගන්න නෙවෙයි. මේ පින්වතුන් හොඳට දන්නවා. ඉතින් අන්තිමට ඒ තරවෙන ප්‍රමාණයටම, තරමටම තමයි මරණයත් ඉක්මන් වෙන්නෙ. ඒක හොඳ උපමාවක්. මේ රජුට මතක තියා ගන්න.

අන්න එකකොට ඒ විදියට පමණට වඩා ආහාර ගැනීමේ ප්‍රතිඵලය මෙතන අපට ධර්මානුකූලව හිතනව නම් අර නිදිමක අලස බව අකර්මණ්‍ය බව ආදිය නිසා ධර්මයට නැඹුරු වීම අඩුවෙනවා. ඒක නිසා තව තවත් සංසාරය දිග් ගැස්සෙනවා. ඒ කියන්නෙ මාරයාට ගොදුරු වෙනවා නැවත නැවත මරණයට පත් වෙනවා. අර විදියට අධික ආහාර සේවනය කිරීමෙන්. ඉතින් ඔය විදියට ඒ උපමාව වගේම ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ රජතුමාට දුන්න උපාය මාර්ගය, අර ආහාර අඩු කිරීමේ උපාය මාර්ගය, පුදුම විදියේ ප්‍රායෝගික වටිනාකමක් ඇති දෙයක්. මොකක්ද පමණ දැන ආහාර ගැනීම කියන ඒ ප්‍රතිපත්තිය. ඒ පමණ කාගේද? අනුභව කරන කෙනාගෙ. එකකොට අනුභවකරන කෙනාමයි දන්නෙ තමන්ට පමණ. ඒක මැනල කියන්න බෑ වෙන කෙනෙකුට. අන්න එකකොට ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට එතන රජුරුවන්ට අර ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාවක් වගේ ගාථාවක් ඊළඟට වදාළේ. ඒකෙ අදහසත් අපි කලින්ම කියල තියෙනවා. අඩුවෙන් ආහාර ගැනීමේ ආනිසංස පක්‍ෂය අර සුදස්සන මාණවකයා ඒ ගාථාව කියන කොට රජතුමාට මතක් වෙනවා. වේදනාවල් අඩු වෙනවා ආහාර අඩුවෙන් ගන්න කොට කියල. අන්තිම බත් පිඩ හරියට යන කොට ඔන්න ඒක අත්හරිනවා. ඒ විදියට අත හැරීමෙන් ගිහිල්ලා තමයි ක්‍රම ක්‍රමයෙන් තමන්ට යැපෙන ප්‍රමාණය හරියට තේරුම් ගත්තෙ. අර

ද්‍රෝණියක් කියන විශාල ආහාර ප්‍රමාණයක් අනුභව කළ රජතුමාට ඊළඟට නැළියකින් සැහීමකට පත් වෙන්න පුළුවන් උනා.

ඉතින් එතනත් ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේගෙ පුදුම පුර්වදම්ම සාරථී ගුණය ඒ තුළින් අපට පෙනේ. කෙනෙක් හික්මවා ගන්න ගැලපෙන ආකාරයට උපාය මාර්ගයක් එතන දැක්වුවා. ඊළඟට අපි පොදුවේ කල්පනා කරල බලනකොට මෙන් මේ දුර්වලතාව ආහාරය පිළිබඳව - ගිහි පින්වතුන්ටත් මේක මේ ආහාර වැඩියෙන් ගැනීමේ අභියෝගය ඉදිරිපත් වෙනවා. ඔය හෝජන සංග්‍රහ ආදියේදී. ඒවා බොහෝ විට ඔය ආටෝප සාටෝප විසිතුරු තත්ත්වය ප්‍රකාශ කිරීම් වශයෙන් ආහාර මේසයෙන් තමන්ගේ වත්කම පෙන්වුම් කරන, ඒ විදියේ දේවල් වලට නැඹුරුවන යුගයක ආහාරයත් පරිස්සම් වියයුතු එකක් බව අපට පෙන්වුම් කරනවා. ගිහි පින්වතුන්ට වගේම සංඝයා වහන්සේලාටත් ඔය සාංඝික දාන ආදියේදී පරිස්සම් වෙන්න සිද්ධ වෙනවා ඔය කියාපු කාරණයෙන්. මොකද, පමණට ආහාර නොගත්තොත් වෙන්නෙ නොයෙකුත් විදියේ රෝග පීඩා ඇතිවෙනවා පමණක් නෙවෙයි ශරීරය අකර්මණ්‍ය වෙනවා. නිදිමක අලස ගතිය ඇතිවෙනවා. ඒ නිසා ආදිනව රාශියක් ඇතිවෙනවා. ඉක්මණින් දිරනවා.

"සංඝිකං ජීරති ආයු පාලයං" හෙමින් දීර්ඛට පත්වෙනවා ඒ ආහාර අඩුකරාම කියල කියන්නෙ මොකද, නොපැසුණු ආහාර නිසයි බොහෝ විට ජරාව ඉක්මන් වෙන්නෙ. මහලු වයස ඉක්මන් වෙන්නෙ. ලෙඩ රෝග බහුල වෙන්නෙ. ඉතින් මෙන් මේ කාරණයත් අපට සිහිපත් කරගන්න වටිනවා. මේක ඇත්ත වශයෙන්ම වෛද්‍ය විද්‍යාවටත් අනුකූලයි. වෛද්‍ය ශාස්ත්‍රයේත් තිබෙනවා ආහාරය පිළිබඳ වැදගත් ප්‍රතිපත්ති දෙකක්. 'හිතභුක්, මිතභුක් කියලා. හිතභුක් කියන්නෙ පින්වතුනි, පට්‍ය ආහාර ගැනීම. ගුණ ආහාර, තමන්ගේ සෞඛ්‍යයට හිතකර ආහාර ගැනීම හිතභුක් ප්‍රතිපත්තිය. ඊළඟට මිතභුක් කියන්නේ ඒ ආහාරයේ පමණ දැන ගැනීම.

ඒක දැන් ශාසනික වචනවලින් කියනවනම් මේ හිතභුක් ප්‍රතිපත්තියම තමයි සප්පාය අසප්පාය කියන වචන වලින් දක්වන්නෙ. "සප්පායසෙවී" කියන්නෙ අන්න අර පට්‍ය ආහාර ගැනීම. ගුණ ආහාර ගැනීම. ඒ ප්‍රතිපත්තියයි. අගුණ දේ අතහැරලා තමන්ට සප්පාය දේ තමන් දැනගෙන, අසප්පාය දේ ඉවත් කරල සප්පාය දේ ගන්නවා. එකකොට අර මිතභුක් කියන එකට ගැලපෙනව 'හොජනෙ මතකඤ්ඤතා' කියල සංඝයා වහන්සේලාට - විශේෂයෙන්ම යෝගාවචරයින්ට - සංඝයා වහන්සේලාට පමණක් නෙවෙයි යෝගාවචර පින්වතුන්ට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනවා පමණ දැන ආහාර ගන්නෙයි කියලා. ඒක තුළින් තමයි

තමන්ට බණ භාවනා සාර්ථකව කරගන්ට පුළුවන් වෙන්නේ. අර කියාපු නිදිමත අලස ගති ඉවත් කරලා ශරීරය සිත කර්මණ්‍ය කරල, අවදිමත් කරල, තබාගන්ට උපකාර වෙනවා, රස තෘෂ්ණාවට යට නොවීම. සංඝයා වහන්සේලාට නම් ඒ ආහාර පිළිබඳ ප්‍රතිපත්තිය වඩාත් දැඩියි. ඒක තමයි ඔය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරනව කියල කියන්නේ. පැරණි වචනයක් ඔය පස්විකා වළඳනව කියල සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳව දැක්විලා තියෙන්නේ. දැන් මේ කාලේ කියැවෙන අර්ථය නෙවෙයි. පස්විකා වළඳනව කියන්නේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරල නුවණින් සලකල බලලා වළඳනවාට. ආහාර අනුභව කරන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ විශේෂ පාඨයක් පවා සංඝයා වහන්සේලාටත් - දැන් අර කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට අර විදියේ විශේෂ ගාථාවක් දුන්නා වගේ - සංඝයා වහන්සේලාටත් විශේෂ පාඨයක් දක්වලා තිබෙනවා. මතක් කරල දෙනවා, ගිහියන් වගේ ශරීර ශක්තියට, ශරීරය ශෝභමාන කරගන්න නෙවෙයි මේ ආහාර ටික ගන්නේ. හුදෙක් -හුදෙක් කියන වචනය විශේෂයෙන්ම යොදනවා - මේ, කය, ශරීරය පවත්වා ගැනීම සඳහා, මේ උතුම් බුන්මවාරී ජීවිතය ගෙනයාම සඳහා. ඊළඟට බඩගිනි වේදනාව යටපත් කරල, වැඩිපුර ආහාර ගැනීමෙන් ඇතිවන වේදනාව ඉවත් කරලා, යහනින් මේ බණ භාවනා කර ගැනීම සඳහායි කියල ඒ විදියට තව නොයෙකුත් ආකාරයෙන් ඒකත් භාවනාවකට හරවගෙන ආහාර අනුභව කරන්න කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුදැන වදාරලා තිබෙනවා.

එකකොට ආහාර පිළිබඳ මේ ප්‍රතිපත්තිය තුළින් ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා හැම කෙනෙකුටම අර කියාපු නිරෝගී බව, ආරෝග්‍ය සම්පත්තිය, ළඟා කරගන්න පුළුවන්. ඇත්ත වශයෙන්ම ආරෝග්‍යය උතුම් ලාභය කියල දැක්වුවේ මොකද, අනික් කොයිතරම් ලාභ තිබුණත්, කොයිතරම් තමන්ට ධන ධාන්‍යාදී ලාභ තිබුණත්, තමන් රෝගියෙක් නම් ඒවා විදින්න බෑ. ඇතැම් ඔය මහා කෝටිපතියන් ගැන සඳහන් වෙනවා, මේ ලෝකයේ හිටපු ඇතැම් කෝටිපතියන් ගැන, සමහර විට ඔවුන්ට එක පාන් පෙත්තෙන් යැපෙන විදියට ආහාර වේල ගන්න බැර තත්ත්වයක් තිබුණා. කම්රෝග නිසා සමහර විට. දැන් මේ කාලයෙන් ඔය නාගරික ජීවිත ගතකරන පින්වතුන් ඇතැම් විට අර කියාපු අතීතකර්ම නෙවෙයි මේ කාලේ කරගත්තු කර්ම, හෝජන සංග්‍රහවල නුසුදුසු ආකාරයට කොසොල් රජතුමා මුල් කාලයේ ආහාර ගන්නා වගේ අරගෙන අන්තිම කාලේ පාන් පෙත්තකින්, සමහර විට පරළු පාන් පෙත්තකින්, යැපෙන්න සිද්ධ වෙනවා. ඒ තත්ත්වයකට පත්වෙනවා. අන්න ඒක තමන්ගේ රෝගී බවට හේතු වෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර තිබෙනවා වැඩිපුර ආහාර

ගැනීමෙන් නොයෙකුත් ලෙඩරෝග ඇති වෙනවා කියල. ඉතින් මේ පණිවිඩය ඉතාමත් වටිනා පණිවිඩයක් ලෝකයට. සාමාන්‍ය ඵදිනෙදා ජීවිතය ගතකරන ඵදිනෙදා කටයුතු කරන පින්වතුන්ට පමණක් නෙවෙයි බණ භාවනා කරන, නිවන් සඳහා කටයුතු කරන, හැම කෙනෙකුටම ඒ ප්‍රතිපත්තිය කැඩුවොත් වෙන්නේ අර උෟරට වුණු දේ වගේ දෙයක්මයි. බාහිරව බලනකොට තරබාරු උනාට ඉක්මණින්ම මරණයට පත්වෙනවා පමණක් නෙවෙයි සංසාරයෙන් දිගට මරණ රාශියක් ලබාගන්න හේතු වෙනවා, අර ආහාරයට රසයට ගිජුවීම නිසා. ඉතින් ඒක නිසා බුදු පියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට නම් මහ පුදුම විදියේ උපමාවලින් දක්වලා තියෙන්නේ, මේ ආහාරය පිළිබඳ ප්‍රතිපත්තිය. හරියට රෝගයකට බෙහෙතක් හැටියට ආහාර ගන්න කියලා. මොකක්ද රෝගය, මේ කුසගින්න නමැති කාටත් තියෙන ඉබේ කෙදිරි ගැවෙන ලෙඩට මේක බෙහෙතක් හැටියට සලකල ගන්නය කියලා. විනෝදවෙන විදියට නෙවෙයි, සමහර විට සංවේගය ඇතිවන විදියට ආහාරය පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ යෝගාවචරයින්ට ප්‍රකාශ කරල තියෙනවා ඒකම නිවනට උපකාරවන ආකාරයට. ඊළඟට තවත් උපමාවක් දෙනවා ගමන් කරන රථයක කඩ ඇණය ක්‍රියාත්මක වෙන්න තෙල් යොදනවා. අන්න ඒ වගේ කියල හිතාගන්න. මේ ශරීරය හතර ඉරියව්වේ පැවැත්වීම තමයි මේ ශරීරය ගමන් කරවීම. මේකට උපකාරවන තෙල්වගේ තමයි, අර ලිහිසිතෙල වගේ තමයි, මේ ආහාරය. අන්න එහෙම හිතන්න කියලත් කියනවා. තවත් ඊටත් වඩා සංවේගජනක උපමා දක්වලා තිබෙනවා. මේ පින්වතුන්ට බයක් හිතෙන්න පුළුවන්, ඒවා අහනකොට. මේ සංසාර කාන්තාරයෙන් එතෙරවෙන්න තමන්ට නොගෙන බැර නිසා ගන්න ආහාරය අමුතු විදියේ ආහාරයක් එතන බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාකථාවකින් දක්වනවා.

කාන්තාරයකින් එහාට යන්න තමන්ගේ එකම දරුවාත් එක්ක පිටත්වුණු මව්පියන්ට මගදී ආහාර නිමවුණු නිසා වෙන කරන්න දෙයක් නෑ. අර දරුවා මරාගෙන කැවාය, කොයි ආකාරයෙන් මැරණා හෝ ඒක පිළිබඳව ඇතැම් කෙනෙක් නොයෙකුත් විදියට දක්වනවා. අපි හිතාගනිමු ඒ මැරුව හෝ මැරෙන්න සැලැස්සුව හෝ ඒ වෙනදේකට නෙවෙයි තමන්ගේ ජීවිතය පවත්වා ගැනීම සඳහා. එකකොට ඒ ආහාරය ගන්නේ, ඒ දරුවගේ මස් ආහාරයට ගන්නේ, විනෝදවෙමින් නෙවෙයි. පසුවටත් අත් ගස ගසා 'අනේ අපේ එකම දරුවා' කිය කියා. අර කාන්තාරයෙන් එතෙර වීම සඳහා. ඒ වගේ සංවේග ජනක ආකාරයට ආහාරය දිහා බලන්න ඒ වගේ දෘෂ්ටි කෝණයක් පවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළා ආහාරය පිළිබඳව. ඒක නිවනටම උපකාරවන ආකාරයට.

ඔය විදියේ නොයෙකුත් උපමාවලින් බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවේ මේ ආහාරය ඇත්ත වශයෙන්ම ජීවිතය පැවැත්ම සඳහා අවශ්‍යයි. අර නිගණ්ඨයයින් වගේ නොකා නොබී ඉන්න බෑ. ඒක මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවකට අනුව තමන්ගේ බණ භාවනා කටයුතු සඳහා, මේ ජීවිතය පවත්වා ගැනීම සඳහා, නිවන් දැකීම සඳහා, උපකාර කරගතයුතු දෙයක්. ඉතින් ඒ පැත්තෙන් බැලුවත් මේ ආහාරය පිළිබඳව අර කියාපු මිනඟුක් ප්‍රතිපත්තිය, එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ පමණ දැනගෙන ආහාර වැළඳීම, වටිනා ප්‍රතිපත්තියක්.

ඊළඟට අපි හිතල බලනව නම් අර 'සනතුධර්ම පරමං ධනං' කියාපු එක - ලද දෙයින් සතුටු වීම. ඒකත් සමාජයේ ඉතාමත්ම වටිනා ගුණයක්. ඒකට හේතුව මොකද, කොයිතරම් කෝට්ටියක් උනත් මසුරෙක් නම්, ඒ වගේම ඊෂ්ඨාකාරයක් නම් සැහීමකට පත්වෙන්නේ නැත්නම් ලද්දේයින්, එයා හැම තිස්සේම හිතෙන් දුප්පත්. හිතෙන් පොහොසත් නෙවෙයි හිතෙන් දුප්පත්. ඒකයි අර ලද දෙයින් සතුටු වීම කියන එක ලොකුම ධනය හැටියට සලකල තියෙන්නේ, 'සනතුධර්ම පරමං ධනං' - ලද දෙයින් සතුටු වීමේ ගුණය නැති කෙනා කොයිතරම් ධනයක් තිබුණත් එයා නිර්ධනයයි. දුප්පත් දිළින්දා. ඉතින් ඒක කොටින්ම කියතොත් මේ කොසොල් රජතුමා පිළිබඳ කථාවටත් යම්කිසි සම්බන්ධයක් තියෙනවා. ඒකට හේතුව මොකද? මෙතෙක්දී අපට කියන්න වෙනවා, මේ කොසොල් රජතුමා පිළිබඳව අර කෙටියෙන් ඒ රජතුමා ප්‍රකාශකළ කාරණයට අදාළ අර අජාසත් රජු හා තිබුණු සටන පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තියක්.

ඒ අර කසීගම පිළිබඳ ප්‍රශ්නය මොකක්ද? මේ සූත්‍ර දේශනාවල ඒ ඒ තැන්වල සඳහන්වන කරුණු එකතු කරලයි මේ කාරණා පෙන්වුම් කරන්නේ. පළමුවෙන්ම කියන්න වෙන්නේ දැන් ඔය බිම්බිසාර රජතුමාට පාවා දුන්නා, මහා කෝසල රජතුමා - ඒ කියන්නේ පසේනදී කොසොල් රජතුමාගේ පියා - තමන්ගේ දියණිය. ඒ කියන්නේ පසේනදී කොසොල් රජතුමාගේ සොහොයුරිය පාවා දුන්නා. ඒ තැනැත්තී හැදින්වුවේ කෝසල දේවී කියලා. ඒ කෝසල දේවියගේ පුතා තමයි මේ අජාසත්. එතකොට අජාසත් රජු කුමාර කාලයෙදීම පියා මරලා රජකම ගත්තා. පියා මැරුවට පස්සේ පසේනදී කොසොල් රජු රුවෝ ඒක ගැන ඇති වෙච්ච හිත් පීඩාව නිසා මේ පීතෘ ඝාතකයාට අපේ කුල සන්නක ඉඩමක් දෙන්න වටින්නේ නෑ කියලා අර කාසි කියන ගම - ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ කාසි කියන ගමත් අර මහා කෝසල රජු රුවෝ දායාදයක් හැටියටයි දීල තිබුණේ, අරකියපු හැටියට සබන් වියදමට - නමුත් පසේනදී කොසොල් රජු රුවෝ

ඒක අයිති කරගන්නා - නැවතත්. අන්න ඒ කාරණය උඩයි අජාසත් රජු පසේනදී කොසොල් රජු රුවෝ එක්ක සටන් වැදුනේ.

ඉතින් ඒ සටනෙදී පළමුවෙනිවර කොසොල් රජු රුවෝ පරාද වුණා. දෙවෙනිවර කොසොල් රජු රුවෝ අජාසත් රජු ජීවග්‍රාහයෙන් අල්ල ගෙන පණපිටින්ම අල්ලගෙන, ඒ සිවුරහ සෙනඟ තමන් සන්තක කරගත්තා. අත් අඩංගුවට ගත්තා. ඒ කාරණය දැනගන්න ලැබුණහම බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා ගාථා පෙළක් වදාළා. ඒ ගාථා පෙළෙන් කොසොල් රජතුමා පිළිබඳ ප්‍රශංසාවක් නෙවෙයි එතනින් කියැවෙන්නේ. මේ කොල්ලකෑමේ ආදීනව කොයිතරම්ද කියතොත් ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ ගාථාවේ සාමාන්‍ය අදහස - ඇතැම් කෙනෙක් තමන්ට හිතමනේට එක එක්කෙනා කොල්ල කාගන්නවාය. ඒ අය ඉදිරිපත්වෙලා තමන්ට කොල්ලකා ගත්තු දවසට තමයි තේරෙන්නේ. ඊළඟට තවත් ඒ වගේම වටිනා උපදේශාත්මක කාරණා කීපයක් ඒ ගාථා පෙළේ සඳහන් වෙනවා.

මරන්නා මරන්නකු ලබයි. දින්නා දින්නකු ලබයි. කිපෙන්නා කිපෙන්නකු ලබයි බනින්නා බනින්නකු ලබයි. කොල්ලකන්නා කොල්ලකන්නකු ලබයි.,

ඒ කියන්නේ කෙනෙක් මරනව නම් තමන්ටත් මරණය සිද්ධ වෙනවා. ඒ තැනැත්තා අතින්. එහෙම නැත්නම් වෙන කෙනෙක් අතින්. අනික් කියන කාරණා ගැනත් මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන්. ඒවයි විපාකයි. අර කොල්ලකන්නා ඒ කර්මය ආපහු කරකැවිල ආවට පස්සේ තමන්ම තමන්ගේම වස්තුව කොල්ලකනු ලැබීමට භාජනය වෙනවා. එතන කියවිල නැතත් කොසොල් රජු රුවන්ට කිව්ව කියල කොසොල් රජු රුවන්ට ආරංචි වෙන්න ඇති මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළ ගාථාව. මේ උපදේශාත්මක ගාථාව. ඒ ආරංචි වෙලා වෙන්න මින කොසොල් රජතුමා අර කලින් ප්‍රතිපත්තිය ඉවත්කරලා අර ඉස්සෙල්ල අජාසත් රජු අල්ලගත්තු අවස්ථාවේ තමන්ගේ බෑණයි කියල නෑකම විතරක් හිතල යන්න ඇරයා. නමුත් අර සිවුරහ සෙනඟ තමන් යටතට ගත්තා. මේ ගමනේ කළේ මොකක්ද? ඒ ඔක්කොමත් බාරදීලා තමන්ගේ දියණියත් විවාහ කරල දීලා දෙවෙනි වරටත් බෑණා කරල අර ගමන් අර විදියට නානසුණු හැටියට පරිත්‍යාග කළා. එතකොට ඒ කොසොල් රජතුමා එතන බොහොම පරිත්‍යාගශීලී බොහොම වටිනා ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කළේ. කොල්ලකනව වෙනුවට. අන්න ඒක තුළ තියෙන්නේ සන්තුධර්ම 'පරමං ධනං' ලද දෙයින් සතුටු වීම. අර එක එක්කෙනාගේ දේ අල්ලගෙන ධනය විශාල කර ගැනීම නෙවෙයි. එතකොට කොසොල් රජතුමාත් බුදුපියාණන්

වහන්සේගේ ඇසුරින් යම්කිසි හැඩගැස්මක් ලබාගන්නා බව, ඒ වගේම මේ 'සන්තුට්ඨි පරමං ධනං' කියන එක රජතුමාගේ ජීවිතයටත් සම්බන්ධ බව අපට ඒ අනුව හිතා ගන්න පුළුවන්.

ඊළඟට අපි තුන්වෙනි පදේට එමු. 'විසාස පරමා ඤාතී' - නැයන්ගෙන් ලොකුම නැයා විශ්වාසයයි. ඒක එක පාරටම කල්පනා කරනකොට තේරෙන්නේ නැතිවෙන්න පුළුවන්. මේ කියන්නේ මොකක්ද? දැන් තමන්ගේ මව්පියන් වුණත් - තමන්ගේ මව්පියන් - නැයන් ගැන හිතන කොට ඉස්සෙල්ලාම මව්පියන්ගේ සිහිපත් වෙන්නේ. නමුත් අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසය නැත්නම්, අවිශ්වාස නම්, එතන නෑ කමක් නෑ. නමුත් කිසිම ලේ නෑකමක්වත්, වෙන කිසිම නෑකමක්වත් නැතත් යම් කෙනෙක් පිළිබඳව විශ්වාසය කියනවනම්, අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසය කියනවනම්, ඒ තැනැත්තා තමයි නියම නැයා. අන්න ඒකයි එතන බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙන්නේ. ඒකටත් ගැලපෙනව මෙතන. දැන් අර අජාසත් රජු කලින් ඉඳලම නැයා, බැණා. නමුත් බැණා උනාට මොකද අර විදියට අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසයක් නැති නියමි සටන් වැදුනේ. ඒ වගේම ඒ අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසය තවදුරටත් නැතිවෙනවා අර සිවුරහ සෙනග තමන්ගේ අත්අඩංගුවේ කියාගෙන හිටිය නම්. ඒ වෙනුවට ඒ කාරණය තේරුම් අරගෙන තමයි කොසොල් රජතුමා ඒ ඔක්කොමත් පාවා දීලා, තමන්ගේ දියණියත් පාවා දීලා, අන්න අර නියම ආකාරයෙන්ම විශ්වාසය ඇතිකරගත්තේ. ඒ විශ්වාසයයි නියම නෑකම. ඒ පැත්තට ගත්තත් එහෙමයි. ඊළඟට තවත් කාරණයක්, තව අමතර කාරණයක් කොසොල් රජුරුවාගේ ප්‍රකාශ කළා එතන. සංඝයා වහන්සේලාට තමා වඩාත් විශ්වාස වෙන්න හිතාගෙන - සංඝයා වහන්සේලා මට වැඩියත් සලකා වි කියල හිතාගෙන - මොකද කළේ. ශාක්‍ය කුලයෙන් වාසභක්තියා කියන කුමාරයක් සරණ පාවා ගන්නා. ඉතින් ඇත්ත වශයෙන් බලනකොට ඒවා බුදු පියාණන් වහන්සේ අනුමත කළා නොවෙයි, ඒ විවාහ කරගන්නා හෝ නොකර ගන්නා හෝ, ඇත්ත වශයෙන් අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසයමයි නියම නැයා. ලොකුම නැයා. ඉතින් ඒකත් ඒ කොසොල් රජුරුවන්ගේ ජීවිතේට වගේම මේ පින්වතුන් හැම කෙනාගේම ජීවිතේට ඒක සම්බන්ධ කරගත හැකි දෙයක් බව මෙයින් අපට හිතාගන්න පුළුවන්.

දැන් ඉතින් මේ අනුව අපට එදිනෙදා ජීවිතයට අදාළ - අපි මේ එදිනෙදා ජීවිතය කියල කියනකොට බොහෝ දෙනා ඔය ලෞකික පැත්තයි හිතන්නේ - ඒකට වුනත් උපකාරවත් වන කාරණා තුනක් තමයි ඔතන කියවුනේ. නිරෝගී බව පිළිබඳ වටිනා ප්‍රතිපත්තියක්. අපි මේ ගන්නා

ආහාරය, ජීවත් වීම සඳහා ගන්න ආහාරය අපි මරණයට උපකාර කරගන්න නරකයි. මරණය ළං කර ගන්න උපකාර කරගන්න නරකයි. නමුත් බොහෝ විට සමාජයේ දැන් කෙනෙක් මනින්නේ ගන්න ආහාරයෙන්. ඒ විදියේ සංකල්පයක් ඇතිවෙලා තිබෙනවා. එහෙම නැත්නම් ආහාර ගන්න තැන කියෙන තරු ගණනින්. ඔය විදියේ පුහු වටිනාකම් නිසා මනුෂ්‍යයින් අකාලයේ මිය යනවා. අකාලයේ මේ ශරීරයේ ලෙඩ හදාගන්නවා. තමන්ට සප්පාය අසප්පාය, හිතකර අහිතකර ප්‍රමාණය, ඒවා ගැන කිසි සැලකිල්ලක් නැතිව ආහාරපාන අරගෙන ඒවා තමන්ට බෙහෙකක් වෙනුවට විසක් කර ගන්නවා. වසක් - විසක් කරගන්නවා. එබඳු යුගයක්. එතකොට මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ අර 'ආරෝග්‍යපරමාලාභා' කියන එක තුළින් ඉදිරිපත් කළ කාරණය කොසොල් රජුරුවන්ට පමණක් නෙවෙයි අප අපටත් උපකාර වෙනවා.

ඊළඟට ලද දෙයින් සතුටු වීමේ ප්‍රතිපත්තිය උනත් - අපි මේ සැකෙවින් ගත්තොත් මේ කාරණා කීපය - ඒකත් එදිනෙදා ජීවිතයට. දැන් වටපිට බලන කොට ජේතවා තම තමන්ගේ අසල්වාසීන් පාවිච්චි කරන, පරිහරණය කරන උපකරණ දිහා බලලා තමන්ගේ වත්පොහොසත්කම මනින සිරිතක් මේ සමාජයේ තිබෙන්නේ. අර වාමී ජීවිතයට - අපි අර නිතර මතක් කරන වාමී දිවිපැවතුම් උසස් සිතූම් පැතුම් කියන ඒ සංකල්පනාව අනුව නොවෙයි. අසල්වාසියා පාවිච්චිකරන නවීනතම සුබෝපභෝගී භාණ්ඩය නැතිනම් මම දුප්පතා කියල ඒ විදියට හිතාගෙන ඒක ලබා ගන්න ණයතුරුස් වීම ආදී අන්න ඒ විදියේ විපත්තිකර තත්ත්වයකට පත්වෙන සමාජයක් අද තිබෙන්නේ.

ඉතින් ඒ හැම කෙනෙක්ම එදිනෙදා ගතකරන්නේ - කොයිතරම් තමන්ට මිලමුදල් වශයෙන් බලන කොට කෝටි ගණන් තිබුණත් - හිතෙන් දුප්පත්ව. ලද දෙයින් සතුටු වීම නැති නිසා. නමුත් සමහර විට ඒ තරම් වත්කමක් නැති, ඇතැම් විට දිළින්දෙක් හැටියට සමාජයේ සැලකන කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්. මේ කියාපු ලද දෙයින් සතුටු වීමේ ගුණය කියෙනව නම් - ලද දෙයින් සතුටු වීම කියල කියන්නේ තවත් උපයන්නේ නැතිව ඒ දෙයින් සැහීමකට පත්වීම නෙවෙයි. නමුත් තමා ළඟ දැනට කියෙන ටිකෙන් ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට ජීවත් වෙනවා. අද කියෙන වත්කමෙන් තව අවුරුදු ගාණකින් ඉලක්ක කරල කියෙන ඒ සැලැස්මට අනුව ජීවත්වෙන්න ගියොත් මොකද වෙන්නේ? ණය තුරුස් වෙනවා. අද කියෙන වත්කමින් ඒ විදියට ජීවත් වෙනවා. ඒක ටිකක් වැඩිවෙන කොට ඒකට ගැලපෙන හැටියට. නමුත් ඒකත් ඉතිරි පහදු කරගෙන ජීවත් වෙන්නට

පුරුදු වෙන්න ඕන. ඒවා ගැන අපි නොකිව්වත් මේ පින්වතුන් කල්පනා කරලා බලනව. මේ පින්වතුන්ට කොතෙකුත් ඒවට අදාල බණ අහන්නන් ලැබෙනව ඇති. නමුත් මේක ආශ්‍රයෙන් අපට කියන්න කියෙන්නෙ ඔන්න ඔය වටිනාකම් පිළිබඳව. බොහෝ විට මේව අවුල්වෙලා කියෙන්නෙ ජීවන වටිනාකම් පිළිබඳ වැරදි අවබෝධ නිසා. බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරල දෙන මේ "සනතුට්ඨි පරමං ධනං" කියන එක අපි එදිනෙදා ගෙදරදොරවල් වලදි මතක් කරගන්නොත් අන්න අර වගේ හුල්ලමින් ඉන්නෙ නැතිව තමන්ට කියෙන දෙයින් යැපෙමින් සතුටින් ජීවත්වෙන්න පුළුවන් දු දරුවන් සමඟ. ඔය කියෙන ටිකෙන් අපි යැපෙමු. ඒ ඇති අපට කියලා. ඉතින් අන්න ඒ විදියෙ ප්‍රතිපත්තියකට නැඹුරු වෙන්න පුළුවන්.

ඒ වගේම ඥාතීන් ගැන - ඔය නෑ හිතවත්කම් ඇතිකර ගෙන ලොකු ලොකු අය එක්ක සබඳකම් ඇතිකර ගැනීම ගැන නොයෙකුත් විදියට බොහෝ දෙනා වෙහෙස මහන්සි වෙනවා. සමාජයේ ලොකු තත්ත්ව ලබා ගන්න. ඒ කොයි විදියට නෑකම් ඇතිකර ගන්නත්, ලේ නෑකම් ඇතිකර ගන්නත්, ඒ කොයිදේ ඇති කර ගන්නත්, අර කියාපු විශ්වාසය නැත්නම්, අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසය නැත්නම්, එකිනෙකා දිහා - හරියට මුණදිහා - බලන්න බැරි විදියට නොහොඳ නෝක්කඩු තිබෙනව නම්, අවිශ්වාසය තිබෙනව නම්, සෑකය තිබෙනව නම්, ඊෂ්ඨාව තිබෙනව නම්, එතන නෑකමක් නෑ. අන්න ඒක නිසා එතකොට නියම නෑකම අර කියාපු විශ්වාසයයි. හොඳට විශ්වාස යාළුවක් ඉන්නව නම්, ඒ නෑනෑකා තමයි හොඳම නෑයා. ආයි වෙන නෑකම් ඕන නෑ. ඒකත් ඔය සමාජයට ඉතාම වටිනා ප්‍රතිපත්තියක්.

ඊළඟට අපි එන්නෙ ඔන්න ධර්මයේ ගැඹුරුම කොටසට. අපි ගැඹුරුම කිව්වට කවුරුවත් බය වෙන්න එපා. අපි මේ හැම තිස්සෙම උත්සාහ කරන්නෙ අර බුදු පියාණන් වහන්සේ පමණට අපට බැරි උනත් යම් යම් සරල ක්‍රම වලින් ඒ ගැඹුරට යන ආකාරයට මේ ධර්මය ඉදිරිපත් කිරීමටයි. මොකද මේ "නිබ්බාන පරමං සුඛං" කිව්වෙ නිවන ලොකුම සෑපත කියල කිව්වෙ මොකද? අපි ටිකක් ඒ ගැන හිතමු. දැන් සෑප කියන එක අපි කවුරුත් සාමාන්‍යයෙන් සම්බන්ධ කරන්නේ සෑප වේදනාවත් එක්කයි. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මහ පුදුම දෙයක් ලෝකයාට වදාලා. "යං කිඤ්චි වෙදයිතං තං දුක්ඛසමිං" ඒ කියන්නෙ යම්තාක් වේදයිතයන් කියෙනව නම්, වේදනා වශයෙන් ගත හැකි යම් දෙයක් තියෙනවා නම්, ඒ හැම එකක්ම දුක්ඛ කියල බුදුපියාණන් වහන්සේට වැටහුනා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා. දැන් වේදනා කියනකොට

වේදනා තුනක් තිබෙනවා. මේ පින්වතුන් සමහරවිට අහලත් ඇති - සෑප වේදනා, දුක්වේදනා ඊළඟට මධ්‍යස්ථ වේදනා. ඒක ධර්මයෙ හඳුන්වන්නෙ මෙහෙමයි. "සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛමසුඛ" ඒවට අපි සිංහල වචන ගන්නොත් අපි ගනිමු - ඉස්සෙල්ල ගනිමු දුක් වේදනාව. දුක් වේදනාව, සෑප වේදනාව, මධ්‍යස්ථ වේදනාව හඳුන්වන්න පුළුවන් නොදුක් නොසුව වේදනාව කියලා. නොදුක් නොසුව. ඒකට අර ශාසනික වචනය "අදුක්ඛමසුඛ". ඒක මධ්‍යස්ථ වේදනාව.

සාමාන්‍ය පුද්ගලයාට මේ මධ්‍යස්ථ වේදනාව පිළිබඳව හැඟීමක් නෑ. කොටින්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ලෝකයේ පෘථග්ජනායාගේ ස්වභාවය මොකක්ද? දුක් වේදනාවෙන් පීඩිත වූ අවස්ථාවෙ පෘථග්ජනායා සෑප වේදනාව බලාපොරොත්තුවෙන් සෑප වේදනාවට නැඹුරු වෙනවය, මොකද පෘථග්ජනායාට දුක්වේදනාවෙන් මිදීමට වෙන මහක් නැත. දුක් වේදනාව ආව හැටියේ පෘථග්ජනායා සෑප වේදනාව අල්ල ගන්නවා. මොකද, ඒ තැනැත්තාට මධ්‍යස්ථ වේදනාවක් ගැන එව්වර අවබෝධයක් නැත. නමුත් ඒක අර අතීත ආවායඹ්වරු උපමාවකින් දක්වනවා. දැන් යම් පර්වතයක් උඩින් මුවෙක් ගියාම ඒ මුවා පර්වතය ළඟට ආපු පාර ජේනවා. එතනින් බැහැල ගිය පාරක් ජේනවා. අර පර්වතය උඩ ගිහිව්ව අඩිපාරවල් ජේනනෙ නෑ. ඒ වගේ සාමාන්‍ය කෙනාට අර මධ්‍යස්ථ වේදනාව සාමාන්‍යයෙන් වැටහෙන්නෙ නෑ. ඒක සියුම් දෙයක්. නමුත් ඒ සියුම් වේදනාව දැනෙන්නෙ භාවනාමය මතසටයි. ධ්‍යාන භාවනා වඩන අයටයි. ඉතින් මෙතන තිබෙන්නෙ සෑප දුක් සහ මැදින් තිබෙන නොදුක් නොසුව.

දැන් මේ කාරණය ගැන තව ටිකක් අපි හිත යොදනව නම් මේකට අපි කිට්ටු කරගනිමු පොඩි උපමාවක්. දැන් ඔය ගමේ ගොඩේ ළමයි එහෙම පොල්පිති පදිනව කියල පොඩි ක්‍රීඩාවක් කරනවා. පොල්පිති බිඩංගයක නැගලා ඒ පැත්තට මේ පැත්තට පැද්දෙනවා. ඒ ක්‍රීඩාවටම තවත් පොඩි ක්‍රීඩා භාණ්ඩයක් සමහර විට හදා ගන්නවා. යම්කිසි ලී කොටයක් වගේ මොකක් හර අඩයක් උඩ කියනවා ලැල්ලක්. කියල දෙන්නෙක් දෙපැත්තෙන් නැගල ඉදගෙන ඕකේ ඒ අතට මේ අතට පැද්දෙනවා. ඒක පොඩි ක්‍රීඩාවක්. 'සීසෝ - සීසෝ - සීසෝ' කියලා. ඉතින් මේ ඇත්ත වශයෙන්ම සීසෝ කියල කියන්නෙ ඔන්න ඔය ක්‍රීඩා භාණ්ඩයට තියෙන විජානික නමක්. මේකත් සමහර විට දැන් භාවිතයට ඇවිල්ල ඇති. ඔය සීසෝවක් හදාගන්නවා. ඉතින් ඔය සීසෝව අතර කියෙන්නෙ පැදිල්ලක්. ඉතින් ඇත්ත වශයෙන් පැවැත්මත් ඔන්න ඔය විදියෙ දෙයක්. මේ සාංසාරික

පැවැත්මක් ඔය විදියේ දෙයක්. දුකත් සැපත් අතර පැදීමක් තියෙන්නේ. අර කියාපු විදියට ඔංචිලි පැදීමක් වගේ මේක එක්තරා විදියක පැදීමක්. ඔය දෙක අතරේ තමයි මේ මුළු මහත් සංසාරික පැවැත්ම තියෙන්නේ. සීසෝ කිය කිය ඉතින් පැද පැද ඉන්නවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනුණා මේකේ තියෙන අවදානම් තත්ත්වය, භයානක තත්ත්වය. මේක කවදාවත් කෙළවර වෙන්නේ නෑ. මේක තුළ දුකටමයි පත්වෙන්නේ. දුක් වේදනාවෙන් මිදෙන්න හිතල සැප වේදනාවට යනවා. එතන ගිහිල්ල බලනකොට ඒක නිත්‍ය නෑ. එතන ඒක ඉවර වෙනකොට ආයි මේ පැත්ත පහත් වෙනවා. ඔය විදියේ දෙයක් තියෙන්නේ.

ඉතින් ඒකමයි ඔය වේදනා තුන ගැන බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. දුක් වේදනාවේ ස්වභාවය, ඒක තිබෙන තෙක් දුකයි. වෙනස් වෙනකොට සැපයි. සැප වේදනාවේ ස්වභාවය ඒක තියෙනකොට සැපයි. වෙනස් වෙනකොට දුකයි. නමුත් මධ්‍යස්ථ වේදනාව - මැදින් තිබෙන වේදනාවේ ස්වභාවය - ඒක සියුම් දෙයක්. ඒක නොදැනෙන තාක් දුකයි. තේරුම් ගත්තොත් සැපයි. ඒක දක්වන්නේ "අඤ්ඤාණ දුකධා ඤාණ සුඛා" "අඤ්ඤාණ" කියල කියන්නේ තේරුම් නොගැනීම. මධ්‍යස්ථ වේදනාව තේරුම් නොගන්නතාක් ඒක දුකක්. නමුත් යම් අවස්ථාවක එතෙත්ට ප්‍රඥාව, නුවණ, තේරුම් ගැනීම, ආවෝත් ඒක සැපයකට හරවගන්න පුළුවන්. ඔන්න ඔය ධර්මතාව උඩ මේ සංසාරයෙන් මිදීමේ උත්සාහය දැරූ ඒ අතීත යෝගීන් බුද්ධකාලයටත් කලින් ඉඳලම පඤ්චකාම සම්පත්තිය කියල කියන සාමාන්‍ය ලෝකේ පෘථග්ජනයා ඵර්ල ඉන්න ඒවයින් ඉවත් වෙලා, ධ්‍යාන භාවනා වඩලා, ක්‍රම ක්‍රමයෙන් අර කියාපු තුන්වැනි තත්ත්වයට, එහෙම නැත්නම් මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයට හිත ගෙනාවා. ඉතින් මේක සංස්කාර වශයෙන් බලනවනම් දැන් ධර්මයේ තිබෙනවා - ඒකත් අපි මතක් කර ගතයුතු දෙයක් - බුදුපියාණන් වහන්සේ නිවන හඳුන්වනවා "සබ්බ සංඛාර සමථ" කියලා. සියලුම සංස්කාරයන්ගේ සංසිදීම කියලා. අපි කියමු සකස් කිරීම් කියලා. මේ සංස්කාර කියන වචනය බොහොම ගැඹුරු වචනයක්. "සබ්බ සංඛාරා අනිච්චා" කියල එහෙම දාල තියෙන්නේ. සියලුම සංස්කාරයින් අනිත්‍යය කියලා. මේ මුළු මහත් සංසාර පැවැත්ම තුළම තියෙන්නේ සංස්කාර රැස්කිරීමක්. නමුත් මේ සංස්කාරවල අනිත්‍ය ස්වභාවය නිසා මේ මුළු මහත් සංසාරයම දුකක් කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාලා. ඉතින් ඒක තමයි "සංඛාර පරමා දුඛා" කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තිබෙන්නේ. මේ අපි ඕලාරික ගොරහැඩි හැටියට හිතන දුක් හැම එකක්ම ඉවත් කරල ඒවායින් මිදිලා ඉවර වුනත් අන්තිමට මේ සංස්කාර ස්වභාවයම දුකක්. සංස්කාර තමයි ලොකුම දුක.

ඉතින් මේ සංස්කාරවල සියුම් මට්ටම් තුනක් තිබෙනවා. යෝගාවචරව ඒ ධ්‍යාන වඩන පින්වතාට හසුවෙන මේ "ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය" කියන එක. වෙන බාහිර කටයුතු පිළිබඳ තිබෙන ඒ ගැහැට කරදර ඒවත් දුකක් තමයි. වෙන එකක් තබා අවම වශයෙන් බලන කොට මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය කියන එකෙන් දුක් ස්වභාවයක් තිබෙනවා. සාමාන්‍ය ලෝකයා තේරුම් නොගන්නේ. කොටින්ම ඒ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කියන එක හඳුන්වන්නේ කාය සංස්කාර හැටියට. කාය සංස්කාරය - කාය සංස්කාරයේ සියුම්ම මට්ටම. ඊළඟට වචි සංස්කාරය කියල කියන්නේ වචනය පිළිබඳ සංස්කාර - වචනය පිළිබඳ අර විදියේ සකස් කිරීම් තමයි - අවම මට්ටමින් බැලුවොත් ඒක දක්වනවා විතක්ක විවාර කියලා. සිත ඇතුළේ සිතිවිලි. නොයෙකුත් විදියේ සිතිවිලි. දැන් යම්කිසි ප්‍රශ්නයක් ආවහම නිදි නැති රාත්‍රියක එහෙම ඔන්න හොඳට දැනගන්න පුළුවන් මේ විතක්ක- විවාර කියන එක මොන දුකක්ද කියලා. නින්ද යන්නේ නෑ හිතිවිලි. එකක් යන්න එකක් එනවා. බේරෙන්න බෑ. මේක හරියට අඟුරු වළකට දෙ අතින් අල්ලල ඇදගෙන යන්නා වගේ. අන්න විතක්ක- විවාර. ඒකත් දුකක් බව සිත සියුම් වෙන්න සියුම් වෙන්න, ධ්‍යාන මට්ටම්වලට යනකොට, තේරෙනවා. ඒක අර වචි සංස්කාර. ඔන්න ඊළඟට ඊටත් එහායින් තියෙනවා විත්ත සංස්කාර කියලා.

ඒ කියන්නේ මේ සිත - කෙලින්ම සිත හා සම්බන්ධ. එතැන දක්වනවා සංඥාවයි වේදනාවයි. සංඥාව කියල කියන්නේ හැදිනීම. මේ අපේ සිත්වල තියෙනවා එක්තරා ශක්තියක්, යමක් හඳුනා ගැනීමේ ශක්තියක් තිබෙනවා. ඒ වගේම විඳීම ශක්තියක්. ඒක ගැනම තමයි අපි පටන්ගත්තේ සැප දුක් අදුකමසුබ කියලා. ඔන්න ඔය සංඥාවයි වේදනාවයි කියන දෙක ඉතාම සියුම් සංස්කාර. ඒකට කියනව විත්ත සංස්කාර කියලා. ඔය සංස්කාර මට්ටමින් මිදෙන්නයි අර අතීත යෝගීන් උත්සාහ දැරුවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වෙනකොට ඒ දැරූ උත්සාහයේ ඒගොල්ලන්ට පුළුවන් අන්තිම කෙළවරට ගිහින් හිටියා. ඒ ගිහින් හිටිය එක් කෙනෙක් තමයි උද්දකරාමපුත්ත කියල කියන්නේ. මේ පින්වතුන් අහල තියෙනවා, බුදුපියාණන් වහන්සේ අර ගුරුවරුන් සොයා ගෙන යනකොට ආලාරකාලාම, උද්දකරාමපුත්ත කියල ගුරුවරුන් දෙදෙනෙක් ලඟට ගියාය. ආලාර කාලාම කියන ඒ ගුරුවරයා "ආකිඤ්ඤායතන" කියන ඉතාම උසස් ධ්‍යාන තත්ත්වයකට ගිහිල්ලා හිටියා. ඊටත් වඩා උසස් නේවසඤ්ඤා - නාසඤ්ඤායතන කියන තත්ත්වයට උද්දකරාමපුත්ත කියන ශාස්තෘවරයා ගිහින් හිටියා.

ඉතින් මේ නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන කියන එක - ඒක තේරුම් කරල ගත්තොත් මෙහෙමයි ගන්න තියෙනෙ. "සංඥාව ඇත්තෙන් නෑ. නැත්තෙන් නෑ." අන්න අපි දැන් එනව අර සීසෝවට. 'නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන' සංඥාව නැත්තෙන් නෑ. ඇත්තෙන් නෑ. ඒක තුළ තියෙනෙ අර හෙලෙන්තාඩුවක්. දෙගිඩියාවක්. වංචල බවක්. වැට උඩ සිටීමක්. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයකට පත්වෙලයි හිටියෙ, ඒ කාලෙ යෝගීන්, බුදුපියාණන් වහන්සේ පහළ වෙනකොට. ඉතින් ඒ උද්දකරාමපුත්ත තමයි අන්තිමටම ගිය ශාස්තෘවරයා. මොකක්ද ඔබතුමා උගන්වන්නේ? කිව්වහම නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනය කිව්වා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ශාස්තෘවරයා තොල් හොල්ලනකොටත් ඒක ලබා ගෙනත් ඉවරයි. අතීත සංසාරයේ ඒවා කොතෙකුත් අවස්ථාවල ලබාගෙන තිබුණු නිසා. කොහොම නමුත් එයින් සැඟීමකට පත් උනේ නෑ බුදුපියාණන් වහන්සේ. මොකද, තාම හෙලෙන්තාඩුව. අර සීසෝවෙ මැදට වෙලා හිටියත් ඒක වංචල වෙනවා. එතන නියම ශාන්ත බවක් නෑ. එතන අනිත්‍යයි. ඒකයි බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාළේ දුක් වේදනාව - ආයි අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. ඒක කටුවක් වගෙයි. මහ දුකක්. සැප වේදනාව - ඒක තිබ්ලා විපරිණාම කියල කියන වෙනස් වෙන අවස්ථාවෙදී ඒකෙ දුක් ස්වභාවය තේරෙනවා. ඒ නිසා ඒකත් දුකක්. එතකොට දුක් වේදනාව ගැන අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. ඒක එහෙම පිටින්ම දුකක්. කටුවක් වගේ - ඇතිවිට කටුවක් වගේ. සැප වේදනාව වෙනස් වෙනකොට දුකක්. ඒක නිසා නුවණැති පුද්ගලයා කලින්ම දැන ගන්නවා ඔන්න සැප වේදනාවක් එනවා ඒකෙ වෙනස්වීමත් එක්ක දැන් දුකකටත් මුහුණ දෙන්න වෙනව කියලා. ඊළඟට අදුක්ඛමසුඛ කියල අපි අර කිව්වේ 'නොදුක් - නොසුව' මධ්‍යස්ථ තැන. ඒකයි අර ශාස්තෘවරු මැදින් ලොකුවට අල්ල ගත්තේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වා ඒකත් අනිත්‍යයි. කියලා. මොකද, ඒ විදියෙ ධ්‍යාන තත්ත්ව ලබාගෙන බුඝ්ම ලෝකවල ගියත්, කල්ප ගණන් හිටියත්, ආයිත් කරකැවිල එනවා.

ඔන්න ඔය විදියෙ තත්ත්වයක්. ඒක නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සියලුම සංස්කාරයන් සංසිද්ධිම විසඳුම හැටියට දැක්වුවේ. යම්තාක් වේදනාවල් තිබෙනව නම් සැප හෝ වේවා දුක් හෝ වේවා නොදුක් නොසුව හෝ වේවා හැම වේදනාවක්ම දුකක් කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළා. ඉතින් ඒකම තමයි එක් අවස්ථාවක බුදු පියාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා, "ආනන්ද, සමහර අන්‍ය තීර්ථක පරිව්‍රාජකයින් මෙන් මේ විදියේ වාදයක් මතුකරාපි. මොකක්ද? මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් "සංඥා වේදයින නිරෝධ" කියල අමුතු භාවනා

තත්ත්වයක්, අමුතු සමාධි තත්ත්වයක් ප්‍රකාශ කරනවය, ඒක මොකක්ද? ඒක කොයි විදියෙ දෙයක්ද? ඊළඟට මෙහෙමයි කියන්නෙ 'සංඥා වේදයින නිරෝධ' කියල විශේෂ ධ්‍යාන තත්ත්වයක් සමාපත්ති තත්ත්වයක් ප්‍රකාශ කරනවය සැපයක් හැටියට. ඒක සැපයක් වෙන්නෙ කොහොමද එතන සංඥා, වේදනා ආදී කිසිවක් නැත්නම්? එතන සැපයක් වෙන්නෙ කොහොමද වේදනාවක් නැත්නම්? එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ තර්කය නගන්න පුළුවන් කියල ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට කල් ඇතුළුවම කියනවා, එහෙම තර්ක නගන අයට මෙන් මේ විදියට කියන්න.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැපය කියල කියන්නේ සැප වේදනාවට පමණක්ම නොවේ. යම් යම් තැනක සැපයක් තියෙනව නම් ඒ ඒ තැන සැපය හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනව කියල කාරණය පැහැදිලි කරල දෙන්න කියලා. එයින් පෙන්වුම් කරන්නෙ එතකොට අර ලෞකික සැප නෙවෙයි ලෝකෝත්තර සැපයයි. ලෝකෝත්තර සැප වෙනකොට අර වේදනා මට්ටමෙකුත් මිදුනා. මොකද ලෞකික සැප මට්ටම් හැම එකක්ම අනිත්‍යයි. අර කියාපු දුක් වේදනාව ගැන අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. සැප වේදනාවත් වෙනස් වෙන කොට දුකක්. ඒ වගේම අර මධ්‍යස්ථ වේදනාව. ඒක තමයි සංස්කාරවල සියුම්ම දුක් ස්වභාවය.

ඉතින් ඒකම වෙනත් පැත්තකින් අපි ධර්මානුකූලව විග්‍රහ කරනව නම් ධර්මයේ දැක්වෙනවා තවත් වටිනා සංකල්පයක්. ගැඹුරු දෙයක් නමුත් අපි ඒක කෙටියෙන් සඳහන් කරනව. මේ නුවණැති පින්වතුන්ට හිතල බලන්න.

"දුක්ඛ දුක්ඛතා, විපරිණාම දුක්ඛතා, සංඛාර දුක්ඛතා" කියල දුක තුන් ආකාරයකට දක්වනවා - දුකෙහි මට්ටම්. දුක්ඛ දුක්ඛතා කියල කිව්වේ අර දුක් වේදනාව. තනිකරම දුක්. ගොරහැඩි වශයෙන් බැලුවහම. ඒක කාටත් හඳුනාගන්න පුළුවන්. "විපරිණාම දුක්ඛතා" කියන්නෙ සැප වේදනාවල්. ඒක වෙනස්වු විට දුක නිසා සැප වේදනාවත් විපරිණාම දුක්ඛතා කියල හඳුන්වනවා. ඔන්න 'සංඛාර දුක්ඛතා' කියල කියන්නෙ අර කියාපු මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයයි. සංඛාර දුක්ඛතා තත්ත්වය තමයි අත්දකින්නෙ. ඒක අත් දකින්නෙ ඇත්ත වශයෙන්ම යෝගීන්. අර කියාපු විදියට හිත දියුණු කළ අය. ඒ අයටයි මේක හරියටම තේරෙන්නෙ මේ සංසාරයේ භයානකකම. එකක්වත් අල්ල ගන්න බැරි බව මේ වේදනාවන්. අර කියාපු සීසෝ පැදිල්ල කෙළවර කරගතයුතු බව. මේ පැවැත්ම වෙනුවටම නැවැත්ම අවශ්‍ය බව. ඒක අවබෝධ කිරීමටයි - ඇත්ත වශයෙන් අවබෝධ කර ගැනීමටයි - බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ ලෝකෝත්තර ධර්ම වදාළේ. ලෝකෝත්තර

කියල කියන්නේ. එතකොට මෙතන තියෙන්නේ - අන්න අර අපි කිව්වනේ අදුකම්මසුබ කියල කියන නොදුක නොසුව වේදනාවට යටින් තියෙන්නේ අඤානකම නොදැනම අනවබෝධය කියලා. අවබෝධයට හරවගත්තු හැටියේ එතන සැප. ඒක ශාන්ත ප්‍රණීත සැපයක් වෙනවා. ඒකමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අන්තිමට නිවන හැටියට දැක්වුවේ. මේ 'සංඤාවේදයින නිරෝධ' කියල කිව්වේ සංඤාවනුත් වේදනාවනුත් නිරුද්ධ කරන තත්ත්වයක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවා. වෙන කිසිම ශාස්තාවරයෙකුට බැර උනා. ඒක ඉතාමත්ම උසස් සමාධි තත්ත්වයක්. සමාපත්ති තත්ත්වයක්. සංඤාවෙනුත් වේදනාවෙනුත් මිදිලා. ඒකෙන් නැගිටින්නේ ඊළඟට නිවනට. ඒ කියන්නේ එහෙම පිටින්ම සංස්කාරවලින් මිදුනා. සංස්කාරවලින් මිදීමමයි ඉහළම සැපත. ඒක තමයි ලෝකෝත්තර සැපත. එහෙම නැත්නම් නිවන හැටියට දක්වන්නේ.

ඉතින් එතෙක්දී බුදු පියාණන් වහන්සේ අර අවබෝධය හැටියට දැක්වුවේ මොකක්ද? මන්න අපි ආයෙත් අර සීසෝවට එමු. මේ සීසෝ පැදිල්ලට හේතුව මොකද? අර මැදින් දාපු අඩය නේ. මැදින් දාපු අඩය උඩයි මේ ලැල්ලක් දැමීමේ. අන්න ඒක අහක්කලා, බුදු පියාණන් වහන්සේ. මොකක්ද? මේ අඩය. ඒක ධර්මයේ හඳුන්වන්නේ "අසම්මාන" කියලා. "වෙමි" කියල කියන මානය. ඒක ගොරෝසු පැත්ත තමයි ඔය පින්වතුනුත් අහල ඇති ඔය සකකායදිට්ඨි කියලා කියන්නේ මමය, මාගේය කියලා. මේ හැම දෙනෙක්ම දැන් කතා කරනවා ඇහෙන්නේ සකකායදිට්ඨිය ගැන. රූපය ආත්මයයි, වේදනාව ආත්මයයි, ඔය ගොරහැඩි විදියට එන ආත්ම සංකල්පය. ඔකෙ සියුම්ම මට්ටම තමයි 'වෙමි' කියන එක. 'වෙමි' කියන මානය. ඒක ඉතාමත්ම සියුම් මට්ටමකින් තිබෙනවා. වෙන එකක් තබා ඔය අනාගාමී තත්ත්වය දක්වාම ඒක තිබෙනවා. ඉතින් ඒක තිබෙනතාක් අර කියාපු සීසෝ පැදිල්ල තියෙනවා. හවය තියෙනවා, පැවැත්ම තියෙනවා. නමුත් බුදු ඇසට පෙනුනා මේක දුකක්. මොකද මේ කර්ම වේග අනුව අර පැවැත්ම තුළින් නානාප්‍රකාර හවවලට වැටිලා - දුගති තත්ත්ව වලට සුගති තත්ත්ව වලට - දීර්ඝකාලයක් සංසාරයේ සැරිසරන්න වෙනවා. එකම විසඳුම මේ හවයෙන් මිදීමයි. ඒකට කියන්නේ හව නිරෝධයයි. අර කියාපු අර පැදිල්ල නතර කිරිල්ලයි. ඒකට ඕන කරන්නේ අර විදියට වේදනාවන්ගේ යථා ස්වභාවය අවබෝධ කරගෙන, මේ වේදනා කියන හැම එකටම මූලික වෙන්නේ 'මමය, මාගේ' කියන එකටත් වඩා යටින් තිබෙන 'වෙමි' කියන එක. 'අසම්මානය' කියල දක්වනවා. ඒක අර වචනයෙන් ලබාගන්න දෙයක් නෙවෙයි. මේ ධර්ම මාර්ගයේ යාම තුළිනුයි ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගන්න පුළුවන් වන්නේ.

එතකොට මේකයි 'නිවන' කියල කියන්නේ. ඕක පිළිබඳව නොයෙකුත් විදියට කතා කරනවා, අපි මේ පොඩි උපමාවක් ආශ්‍රයෙන් දැක්වුවේ. දැන් මෙතන මොකද මේ "නිබ්බාන පරමං සුඛං" කිව්වේ කියන එකයි ටිකක් හිතල බලන්න ඕන. මේ ප්‍රස්තුතයට අදාළ නිසයි අපි මේක එලියට ගත්තේ. නිවන පරම සැපත කියල කිව්වේ මොකද? දැන් පස්නදී කොසොල් රජ්ජුරුවෝ නම් අර කියාපු කාරණා හතර සැප හැටියට දැක්වුවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ එතනින් නතර කළේ නෑ. "ඔව් ඔව් මහරජ ඕක තමයි ලොකුම සැපත. අපිටත් නෑයෝ වුණු එකත් ලොකුම දෙයක්" කියල බුදුභාමුදුරුවෝ ප්‍රශංසා කළේ නෑ. "බොහොම හොඳයි අපිත් නෑයෝ" කියල කිව්වේ නෑ. එතන ලෞකික මට්ටමෙන් නතර කළේ නෑ. නිවන දක්වාම අරගෙන ගියා. රජ්ජුරුවන්ට ඉඟියක්වත් දුන්නා. ඔව් නෙවෙයි නියම සැපත. නිරෝගිකම, ඒකත් නිත්‍ය නෑ. 'රොගනතං හි ආරොග්‍යං' - ආරෝග්‍යයේ, නිරෝගී බවේ කෙළවර තමයි රෝගය. ඉතින් ඒක නිසා ඒක හඳුන්වන්න පුළුවන් 'ආරෝග්‍ය පරමා ලාභා' කියන එක ලාභයක් තමයි. ලාභයන් අතර නිරෝගීකම උතුම්. නමුත් ඒක ලොකුම සැපත නෙවෙයි. 'සනතුට්ඨි පරමං ධනං' ලද දෙයින් සතුටු වීම. එහෙම නැත්නම් වෙන ධන අරව මේව, ඒවත් ධනය තමයි. නමුත් එතනම සැපත නෑ. "විසසාස පරමා ඤාතී" - ඔය ඤාතීන් පිළිබඳ ප්‍රශ්නයේදී නෑකම් ඇති කරගත්තත්, විශ්වාසය නියා ගෙන හිටියත්, ඒ කොයි එකකවත් නියම සැපතක් නෑ. මේ හැම එකක්ම සංස්කාර ගොඩක් විතරයි. මේ හැම එකක්ම සංස්කාර. එතකොට 'සබ්බ සංඛාර සමථ' කියල කියන අන්න අර සංස්කාර වලින් මිදීමමයි ඉහළම සැපත. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරල දැක්වුවේ මෙතන. "සබ්බසංඛාර සමථො" කියල නිවන හඳුන්වනවා. සියලු සංස්කාරයන් සංසිදවීම.

දැන් අපි කෙටියෙන් සඳහන් කලා මේ සංස්කාර කියල කියන්නේ මොනවද කියල. ඇත්ත වශයෙන් සංස්කාරවල ගොරෝසු හරිය තමයි ඔය කර්ම හැටියට තියෙන්නේ. ඒව මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති දැන් අකුසල කර්ම කළොත් - ඒක නම් කවුරුත් දන්නවනේ - පාප කර්ම කළොත් අපායවල දුක් විදින්න සිද්ධ වෙනවා. අකුසල් කළොත් එහෙම. ඉතින් ඒකට පළමුවෙන්ම බයයි. ඊළඟට සමහර විට ඒක නිසා අපි ඒ වෙනුවට පින් කරල දිව්‍ය ලෝකෙ යමු කියල හිතාගන්නවා. ඒ ගියත් වුත වෙන වෙලාවේ බොහොම දුකයි. එතනින් ගිහිල්ල ඊළඟට කොහේ වැටෙනවද කියල නෑ. දිව්‍යලෝක පමණක් නෙවෙයි බ්‍රහ්මලෝකත් අනිත්‍යයි කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ ඒක නිසා තමයි. බුදු පියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය දේශනා කරන කොට බ්‍රහ්මයින් පවා හෙල්ලුම් කැවී

කියල කියන්නේ. අපිත් අනිත්‍යයි. අපි මෙව්වකල් හිතාගෙන හිටිය නිත්‍යයි කියල දැන් බලනකොට අපිත් අනිත්‍යයි කියල බය උනා. ඒ කියන්නේ සිංහනාදය. බුදුරජාණන් වහන්සේ සිංහනාද කළා. මේ 'සබ්බසංඛාර' සියලු සංස්කාරයන් අනිත්‍යයි කියල කියන කොට ඒ බ්‍රහ්මයින් පවා හෙල්ලුම් කෑ බව සඳහන් වෙනවා. අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක් එකකොට මේ ලෝකික දේවල්වල තිබෙන්නේ. ඉතින් ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනව ඒ හැම එකකින්ම මිදිලා අර සංස්කාර තත්ත්වයෙන් මිදිලා විසංස්කාර වූ නිවන. ඒ කියන්නේ මේ සංස්කාරයන්ගේ යථා ස්වභාවය, සංස්කාරයන් ඇතිවෙන්නේ අවිද්‍යාව නිසා නම්, දැන් සැප දුක්වලට හේතුවන පින් පවි හැම එකක්ම කරන්නේ මමය, මාගේය කියන අවිද්‍යාව උඩ ඉඳගෙනයි. ඒක හිතු පමණකින් මිදෙන්න බෑ. ක්‍රමානුකූලව භාවනාව දියුණු කර ගැනීම තුළින් තමයි ඒක අවබෝධ කරගත යුත්තේ. නමුත් අර අපි කලින් අවස්ථාවල් වල ප්‍රකාශ කරල ඇති, අකුසල් වලින් පව්වලින් ඉවත්වෙලා හිත පිනට නැඹුරු කරනවා. ඊළඟට එතනින් නවතින්නේ නැතුව ක්‍රම ක්‍රමයෙන් පින්පවි දෙකෙන්ම ඉවත්වෙන විදියට භාවනාවක යෙදිලා ක්‍රම ක්‍රමයෙන් විදර්ශනාවෙන්, විදර්ශනා වශයෙන් අනිත්‍ය, දුඛ අනාත්ම වශයෙන් දැකල මේ සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍ය ස්වභාවය දැකල සසර ගැන කලකිරිලා තමයි යම් කෙනෙකුට මේ සසරින් මිදෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ. නිර්වාණය කියන ඒ උතුම් තත්ත්වය මෙලොවම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. ඒ තත්ත්වය තමයි අන්න අර සී-සෝ පැදීමේ කෙළවර. අනික් පැත්තට ගත්තොත් ඕක කරා යන මාගීය තමයි මේ මුළු මහත් බෞද්ධ ප්‍රතිපදාවම.

මේ පින්වතුන්ට අපි නිතර මතක්කරල තියෙන්නේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාගීය කියල කියන කෙටියෙන් ගත්තොත් - තව නොයෙකුත් සතර සතිපට්ඨාන ආදී විදියට - බෞද්ධයා හික්මෙන ප්‍රතිපදාවේ අර්ථය මොකක්ද? හිත අර තත්ත්වයට ගෙන ඒමයි. අර කියාපු 'අසම්මානය' කියන යටත් පිරිසෙයින් 'වෙම්' කියන මානය පවා ඉවත් කරලා තමන්ගේ ජීවිතය හරියට මේ ගහකොළක් එකක් ජීවත් වෙන්නා වගේ. දැන් ගස් කොළං ආදියට විඤ්ඤාණයක් නැති නිසා ඒවාට දුකක් කියල දෙයක් නෑ. රබර් ගහකට ඇත්තහම කිරි එනව තමයි. නමුත් ඒකට දුක්වේදනා ඇතිවෙනව කියලා අපි හිතන්නේ නෑ නේ. ඒ ගස් කොළං වලට නෑ. ඒ විදියේ ප්‍රශ්නයක්. නමුත් 'සවිඤ්ඤාණක' - විඤ්ඤාණය සහිත සත්ත්වයාට තමයි මේ දුක තියෙන්නේ. ඒ වගේම මෙතනින් කෙළවර වෙන්නේ නෑ පැවැත්ම. ඒක බුදු පියාණන් වහන්සේ පමණක් නෙවෙයි අනික් යෝගීන් - පෙර විසූ කඳ පිළිවෙල පෙනෙන අනික් යෝගීන් - පවා දක්කා. බුදුපියාණන්

වහන්සේට කලින් අතීත ජාති සිය දහස් ගණන් පෙනෙන යෝගීන් හිටියා. ඒ අයත් දැක්කා මේ සංසාර ප්‍රශ්නය. ප්‍රශ්නය දැක්කා, උත්තරේ සොයා ගන්න බැරි උනා. බුදුපියාණන් වහන්සේට විතරයි ඒකට නියම උත්තරේ සොයා ගන්න පුළුවන් උනේ.

එකකොට කර්ම - අපි මේ කර්ම රැස් කරනවා කියල කියන්නේ අන්න අර සංස්කාරවල ගොරෝසු මට්ටම. පින් පවි කියල දෙකක් අපි ඇති කරනවා. ඒවාට අපි වග කියන්න ඕන. මොකද පින් පවි කියන ඒවා කරන්නේ මමය, මාගේය කියන ප්‍රස්තුතය උඩ ඉඳගෙනයි. අපි මේවා විශේෂයෙන් මතක් කරන්නේ මොකද, හුඟක් දෙනෙක් දැන් මේව අවුල් කරගෙන. "කමමසාකතා සමමාදිට්ඨි" කියල එකක් තියෙනවා. කර්මය තමාගේ කොට ඇති සමාකදාෂටිය. ඒක පිට ඉඳගෙන අපි අර පාප කම්මලින් ඉවත්වෙලා අකුසල් කම්මලින් ඉවත්වෙලා කුසල් කම්මලට හිත නතුකරනවා. ඊළඟට කුසල්කම් කරනවා. ඒක තුළින් හොඳ ආත්මභාව ලබාගන්නව සුගති ආදී. ඒක තුළින් ඒ සැකැස්ම ඇති උනාට එතනින් සැහීමකට පත්වෙන්නේ නෑ. අපි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව අනුව බලන කොට, මේ එකක්වත් අල්ල ගන්නේ නෑ. හැම එකක්ම උපකාර කර ගන්නවා. අර ආහාරය ගැන කිව්ව වගේ තමයි. මේ හැම එකක්ම උපකාර කර ගන්නවා. එවැනි එකක් තබා ධ්‍යාන තත්ත්ව පවා. ඉතින් ඒක නිසා පින්, කුසල්, ඕවා උපකාර කරගෙන අපිට බණ භාවනා කරන්න පුළුවන්. යම් යම් උපධි සම්පත්ති ඇති හොඳ ඥාන ශක්ති ඇති ජීවිත ලබා ගන්නවා. එයින් සැහීමකට පත් වෙන්නේ නෑ. එයින් සැහීමකට පත් වෙලා හිටියොත් ආයින් අර පාපකම් මතුවෙලා කිසිම දියුණුවක් නැතිව නැවත අපායගාමී වෙනවා. ඒ වෙනුවට ඊළඟට උපකාර කර ගන්නවා, අර සමඵ භාවනාව වඩල සිත සමාධිගත කරගෙන ඒක පාදක කරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන අනිත්‍ය දුඛ අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය. ඒකට විශේෂ කර්මස්ථාන, භාවනා කර්මස්ථාන අරගෙන බණ භාවනා කරලා, තමන් තුළින්ම ඒක දකින්න ඕන. මොකද, බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ තමා විසින්ම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගතයුතු ධර්මයක්. මේක බාහිරව වෙන කෙනෙක් ඇවිල්ලා කියල, එයින් ලබාගන්න දෙයක් නෙවෙයි. තමන්ගේ මේ පංචස්කන්ධය තුළින්ම දකින්න ඕන.

මේ රූපස්කන්ධය, වේදනාස්කන්ධය - රූප ගොඩ, වේදනා ගොඩ හැදිනීම් ගොඩ, සකස් කිරීම් ගොඩ, හිත් ගොඩ මේ හැම එකක්ම ගොඩක් හැටියට අවබෝධ කරගන්න ඕන, ඉස්සෙල්ලා. අපි මේකට ස්කන්ධ පංචස්කන්ධ කියල කියන්නේ ගොඩක් හැටියට. ගොඩක් කියලා කියන නමුත් සාමාන්‍ය පුද්ගලයට මේක ගොඩක් බව වැටහෙන්නේ නෑ.

මේක එකක් හැටියට ගන්න ස්වභාවයක් තියෙනවා. ඒක දකින්න පුළුවන් වෙන්නෙ අන්න අර භාවනා යෝගියාටයි. ක්‍රමක්‍රමයෙන් හිත සමාධිමත් වෙලා මේකට මෙනෙහි කිරීම යොමුකරන කොට පේනවා මෙනන, රූපත් මෙනන ගොඩක්. වේදනාත් ගොඩක්. ඉතින් මේක ගොඩක් නම් ඉන් එක එකක් ඇතිවෙනව වගේම නැතිවීමකුත් තියෙනවා. ඇතිවීම් නැතිවීම් ගොඩක් මෙනන තියෙන්නෙ. ඇතිවෙන දේවල් ගොඩකුයි නැතිවෙන දේවල් ගොඩකුයි නෙවෙයි අන්තිමට බලාගෙන යනකොට ඇතිවීම් නැතිවීම් ගොඩක් විතරයි. ඔය විදියට ගැඹුරු අන්දමින් පේන්න පටන් ගන්නවා. එතකොට අර මේකට තියෙන ඇල්ම නැති වෙනවා. මේ දිරාපත් වෙන දෙයක්. දිරන දෙයක්. කඩා වැටෙන දෙයක්. මේක බදා ගත්තොත් මාත් ඒ එක්කම ඉවරවෙනව නේද කියලා. ඔන්න එතකොට තමයි අතහැරන්න හිතෙන්නෙ. අතහැරීම එන්නෙ. අතහැරීම පිළිබඳ විමුක්තියේ මූලික සංඥාව එන්නෙ. ඒ විදියට ක්‍රම ක්‍රමයෙන් අතහැර ගිහිල්ලා - දැන් අර කියාපු ආලාර කාලාම, උද්දකරාමපුත්ත ආදීන්ට වුණු වැරදීම මොකක්ද? අර කියූ ධ්‍යාන මට්ටම ලැබුණු හැටියේ ඒකෙ සැපයෙ ගැලිල ඒක අල්ල ගන්නා ආත්මය හැටියට. ඒක ආත්මය හැටියට ගත්තු නිසා තමයි ඒ අයට සසරින් එතෙර වෙන්න බැරිලනේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවා මේ හැම එකක්ම - හේතු ප්‍රත්‍යරාශියක් නිසා ඇතිවන දෙයක් මේ පැවැත්ම කියන එක. ඒ හේතු ප්‍රත්‍ය රාශිය හරියට දකින කොට ඒක තුළ තියෙන ආත්ම සංඥාව මමය, මාගේය කියන හැඟීම, ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඉවත්වෙනවා. ඒක දකින්න දකින්න. ගැඹුරින් දකින්න දකින්න. එතකොට ඒකයි මේ ත්‍රිලක්‍ෂණය කියල කියන්නෙ. යමක් අනිත්‍ය නම් ඒක දුකක්. මොකද අනිත්‍ය දේ නිතරම සකස් කර කර ඉන්න වෙනවා.

සංස්කාර කියල කියන්නෙ සකස් කිරීම් ගොඩක්. අර කෙහෙල් කදේ උපමාව අපි නිතරම මතක් කරල දීල තියෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ සංස්කාර කෙසෙල් කදකට උපමා කරල තියෙන්නෙ මොකද? හරයක් නෑ. අරටුවක් නෑ. මෙනන තියෙන්නෙ මේ හේතු ප්‍රත්‍ය රාශියක් විතරයි. අඤාන පුද්ගලයා මේක හරයක් ඇති අරටුවක් ඇති ලීයක් හැටියට ගන්නවා. ඒ වගේ අපි මේ රූපස්කන්ධය මේකට නමකුත් දාලා මේ මම අභවලාය කියල ඒ විදියට ගන්නවා. අනික් දේවලක් එහෙමයි. හිත අන්තිමටම. ඒක ඉතාමත් සියුම්. මමය, මාගේය කියල අල්ල ගන්නව හිත. ඒ යෝගීන් එහෙම, මිථ්‍යාදෘෂ්ටික යෝගීන් අන්තිමට ගිහිල්ල අල්ලගන්නෙ මේ හිතයි. විඤ්ඤාණයයි. ඒක ආත්මය හැටියට අල්ල ගන්නා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාලා මේ හැම එකක්ම සංස්කාර ගොඩක්. සංස්කාර ගොඩක් උඩයි මේ විඤ්ඤාණය කියන මේ හිත තියෙන්නෙ. අන්න ඒක

නිසා මේ විඤ්ඤාණයත් - කොටින්ම කියතොත් මේ හැම එකක්මත් - දුකක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවා. පංචස්කන්ධයම දුකක්, මේ හවයේ ඉන්නනාක්. මේක ඉතාම සියුම් අන්දමින් කල්පනා කරල බලන කොට මුළු මහත් හවයම දුකක් කියලා.

ඉතින් මේක කෙනෙකුට හිතා ගන්න අමාරුයි. අපි ඒකයි අර තවත් උපමාවකින් දක්වන්නෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේ අසම සම වෛද්‍යවරයෙක් හැටියට දක්වන කොට රෝගයේ නියම තත්ත්වය කියන්න සිද්ධ වෙනවා. එහෙම පිටින්ම මේ රෝගය සුව කරන්න නම් මුළු මහත් සංස්කාර ගොඩෙන්ම මිදෙන්න ඕන. ඒ සංස්කාර තමයි අන්තිම අර අවම මට්ටමින් බැලුවහම අර කියාපු විදියට ක්‍රමක්‍රමයෙන් සංසිද්ධවගෙන ගිහිල්ලා ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස, ඊළඟට විතක්ක විචාර ඊළඟට සංඥා - වේදනා ආදී වශයෙන් සියුම් මට්ටමින් ගිහිල්ලා අන්තිමට මුළු මහත් වේදනාවන්ගෙන්, ඒවායින් මිදුනා. ඒකයි මේ නිවනට අවේද්‍යිත සුඛයක් කියල කියන්නෙ. අවේද්‍යිත සුඛයක්. මේ පින්වතුන් අහල ඇති මේ ලෝකයේ තියෙන්නෙ ඔක්කොම විඳීම සුව. නිවන සංසිද්ධිම සුවය. අනික් හැම එකක්ම විඳීම සුව. නිවන සංසිද්ධිම සුවය. එතකොට අන්න ඒ සංසිද්ධිම - සංහිදියාව - කරා යන ගමන තමයි මේ නිර්වාණ ප්‍රතිපදාව. ඒකට අදාළව තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ නිබ්බානපරමං සුඛං කියල මෙතෙන්දි වදාළේ. නිවන තමයි පරම සැපත.

එතකොට අපි කල්පනා කර ගන්න ඕන අද මේ වටිනා දවසෙ මේ පින්වත් පිරිස අර ලෞකික වශයෙන් හිතලා අපි මේ ලෞකික ජීවිතය කියල හිතන, එදිනෙදා ජීවිතය කියල හිතන, ඒ ජීවිතය පවා වෙනදට වඩා සැනසිලි දායකව අර කියපු අපි ආරම්භ කරපු ආකාරයට සැපය, සහනය, සැනසීම ඇතිව ජීවත් වෙන්න උපකාර වෙන ධර්ම කාරණා රාශියක් වගේම මෙනනින් සැහීමකට පත්වෙන්නෙ නැතිව මේ මුළු මහත් සංසාර පැවැත්ම - මෙතෙක් කල් කරගන්න බැරිවුණු වැඩේ - මේ සසර කෙළවර කර ගැනීම. ඒකට උපකාරවන නිවන පිළිබඳව යම්කිසි අවබෝධයක් මේ කෙටි ධර්ම දේශනාව තුළින් මේ පින්වතුන්ට ලැබුණය කියල හිතාගන්නට ඕන. මේ පින්වතුන්ට අර අපි නිතර මතක් කරන ආකාරයට නිවනට උපකාරවන ශ්‍රද්ධා, වීර්‍ය, සති, සමාධි පඤ්ඤා කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්ම බලධර්ම වඩා ගැනීමට හොඳ අවස්ථාවක් සැලසුනා. මේ ශක්තීන් දියුණු කරගෙන මේ ජීවිතයේදීම කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය ලබාගෙන මේ බුද්ධ ශාසනය තුළදීම වෙන විශේෂ ප්‍රාර්ථනා නැත්නම් හොඳ හැටි භාවනා කරල සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වඩලා සෝවාන් සකදාගාමී, අනාගාමී, අර්හත් කියන මාගීඵල ප්‍රතිවේධයෙන් සියලු සංසාර දුකින් මිදිලා අර

කියපු සංසිද්ධිමි සුවය, පරම සුඛය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවණමය කුසල සම්පත්තිය ඒකාන්තයෙන්ම හේතු වාසනා වේවා! කියල ප්‍රාර්ථනා කර ගන්න. ඒවගේම යම්තාක් අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා සත්ත්වයින් සිටිනව නම් තම තමන්ගේ දොකිනුන් ඇතුළු නිවන් කැමති පින් කැමති, මේ ධර්ම දේශනාමය ධර්ම ශ්‍රවණමය කුසල සම්පත්තිය අනුමෝදන් වීමෙන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් හැකිතාක් ඉක්මණින් මේ සංසාර දුක කෙළවර කරල ජාති ජරා ව්‍යාධි සහ මරණ ආදී සියලු දුක්වලින් අත් මිදිලා උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසෙත්වා කියන ප්‍රාර්ථනාවක් ඇතිකරගෙන මේ විදියට ගාථා කියලා පින් පමුණුවන්න.

"එතතාවතාව අමෙහති"

22 වන දේශනය

22 වන දේශනය

'නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස'

යථාපි රුචිරං සුසං - වණණවන්තං අග්ගධකං

එවං සුභාසිතා වාචා - අඵලා හොති අකුඛතො

යථාපි රුචිරං සුසං - වණණවන්තං සග්ගධකං

එවං සුභාසිතා වාචා - සඵලා හොති පකුඛතො

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

ලොවුතුරා බුද්ධත්වයට පැමිණ වදාළ ඒ අපේ කිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙවි මිනිසුන් සහිත ලෝකයාට ධම්මවකකප්පවත්තන සුත්‍රයෙන් ප්‍රථම වරට ධම් දේශනාව පැවැත් වුවේ අද වගේ ඇසළ පුරපසොළොස්වක පෝය දවසකයි. අද පවා අපි මේ ධර්ම දේශනා පවත්වන්නේ, එදා ඒ පළමුවරට පෙරලු ධම් වකුසේ ආනුභාවයෙනුයි. සද්ධර්මය, බුද්ධ වචනය, කියල කියන්නේ එහෙම පිටින්නම සුභාසිතයක්. මෙන්න මේ සුභාසිත බුද්ධ වචනය, එය ප්‍රතිපත්තියට නොතගන තැනැත්තාට වර්ණවත් සුවද නැති මලක් වගේ නිෂ්ඵල වන බවත්, ඒක වර්ණ සම්පන්න වගේම සුවදවත් මලක් බවට පත්වන්නේ එය ප්‍රතිපත්තියට නගන කෙනාට බවත් ප්‍රකාශ කෙරෙන ගාථා දෙකකුයි අද අපි මාතෘකාව හැටියට තෝරා ගත්තේ.

මේ ගාථා දෙක දේශනා කරනට යෙදුනේ ඡත්තපාණී උපාසකතුමා හා සම්බන්ධ යම් කිසි කථා පුවතක් නිසයි. ඒක පොත පතේ දැක්වෙන්නෙ මෙහෙමයි. සැවැත්නුවර වාසය කලා ඡත්තපාණී කියල අනාගාමී, ඉතාමත් හොඳ ධර්ම ඥාණය ඇති උපාසක මහත්මයෙක්. එක දවසක්දා මේ උපාසක මහත්මයා බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්න ආවා, උදෑසනම. ඇවිත් ධම් කථාවකට සවන් දීගෙන ඉන්න අවස්ථාවේ පසේනදී කොසොල් රජ්ජුරුවෝ එතෙක්ට පැමිණියා. ඒක දැකල මේ උපාසකතුමා කල්පනා කරනව 'දැන් මේ සාමාන්‍ය වාරිත්‍රය හැටියට මම රජ්ජුරුවෝ දැකල නැගිට්ටොත් එහෙම ඒක ශාස්තෘන් වහන්සේට කරන අගෞරවයක්. මොකද, ඒක හරියට අගුරාජයන් ළඟ ඉදිද්දී ප්‍රදේශ රාජයකු දැකල නැගිටීම වගේ දෙයක් වෙනව. මම දන්නව දැන් ඒක මම නැගිට්ටො නැත්නම් රජ්ජුරුවෝ මා එක්ක තරඟ වෙනව. ඒකට කමක් නෑ. තරඟ වුනාවේ' කියල නොනැගිට හිටියා. ඒ වගේම රජ්ජුරුවන්ට මේක දැකල යම්කිසි අමනාපයක්, කෝපයක් වගේ දෙයක් ඇති වුනා. ඒ රජ්ජුරුවන්ගේ

හිත දැකල බුදු පියාණන් වහන්සේ රජ්ජරුවන්ට අර උපාසක මහත්මයාගේ ගුණ ප්‍රකාශ කරනවා. මේ ඡතනපාණී උපාසක උන්තුහේ බොහොම හොඳතරක තේරෙන - අනාගාමී කියල කිව්වේ නෑ - ආර්ය පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම දුන්න රජ්ජරුවන්ට, වටිනා කෙනෙක් කියල. ඉතිං රජ්ජරුවන්ගේ හිත ටිකක් මෘදු වුණා.

පස්සේ දවසක රජතුමා රජමැදුරේ මතු මහල් තලයේ ඉන්න අවස්ථාවක දැක්ක ඡතනපාණී උපාසක මහත්මයා කුඩයකුත් ඉහලාගෙන, පාවහන් දාගෙන රජමැදුලෙන් යනවා. දැකල පණිවුඩ කරුවෙකු යැව්වා එන්න කියලා. ඒ පණිවුඩය ලැබුන හැටියේම ඡතනපාණී උපාසක තුමා ඒ කුඩෙක් ඉවත් කරල, පාවහන් ඉවත් කරල රජ්ජරුවෝ දකින්න ආවා. ඇවිල්ල එකක් පසක හිටියාම, රජ්ජරුවෝ අහනව මොකද අර කුඩයත්, පාවහනුත් ඉවත් කළේ කියල. එතකොට උපාසක තුමා කියනව, ඔබ තුමා කපා කලා කියල කිව්ව නිසාය ඒක කළේ කියල. අදද අපි රජබව දැනගත්තේ කියල ඇහුවා. නෑ අපි කවදත් දන්නව දේවයන්වහන්සේ රජබව. එහෙනම් මොකද අර එදා මා දැකල නැගිට්ටේ නැත්තේ? අන්න එතකොට කිව්වා අගරජ කෙනෙක් හමුවේ ඉද්දී ප්‍රදේශරාජයෙක් දැකල නැගිටීම ඒ අගුරාජයාට කරන අගෞරවයක් කියල හිතල මම ශාස්තෘ ශෞරවය නිසා නැගිට්ටේ නැතෙයි කියලා.

මන්න ඉතිං ඒකෙන් රජතුමා හිත සකස් කරගෙන, "හොඳයි ඒකට කමක් නෑ ඒ කාරණය තිබුණාවේ. මට අහන්න ලැබුන ඔය උපාසක උන්තුහේ බොහෝම ධර්මය දත් හොඳ - නරක දන්න කෙනෙක් කියල. ඒක නිසා බැරෑර අපේ අන්ත:පුර බියොවුන්ට ධර්මය දේශනා කරන්න." ඒකනම් බැරෑර කියල කිව්වා. මොකද කියල ඇහුවම කිව්ව, මේ රජගෙදර කියන එක බොහොම යුතු අයුතුකම් තෝරාගන්න අමාරු බොහොම බරපතල වැරදි වලටත් පටලැවෙන විදියේ තැනක් කියල. එතකොට රජ්ජරුවෝ කියනව එහෙම කියන්න එපා මා එදා දැකල නැගිට්ටේ නැතෙයි කියල ඒකට කුකුසක් ඇතිකර ගන්න එපාය කියල. නමුත් උපාසක තුමා නැවතත් කියනව. ඒ නිසා නෙවේය ගිහියෙක් ඒ වගේ කටයුත්තක යෙදෙන කොට නොයෙකුත් ප්‍රශ්න පැන නගිනවා. පැවිදි කෙනෙක්, සංඝයා වහන්සේ කෙනෙක්, ඒ සඳහා වැඩම කරන්න සලස්සව ගන්න කියල. ඉතිං රජතුමාත් හොඳයි එහෙනම් යන්න උපාසක උන්තුහේ කියල යවල ඉවර වෙලා බුදුපියාණන් වහන්සේ හමුවෙන්න ගිහිල්ල බුදු පියාණන් වහන්සේට ආරාධනා කරනවා නිතිපතා සංඝයා වහන්සේලාත් සමග ඇවිල්ල ධර්මය දේශනා කරන්න අපේ බියෝවරුන්ට. මොකද මේ මල්ලිකා දේවියත් වාසභබ්බකියා බිසවත් බණ අහන්න මිනෙයි කියල

නිතර කරදර කරනවය. නිතර ඉල්ලා හිටිනව කියල. බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාළ බුදුවරු එහෙම එක තැනකටම නිරන්තරයෙන් යන්නේ නෑ කියල. එහෙනම් අපට එක හිඤ්ඤත් වහන්සේ නමක් ලබා දෙන්න කියල කිව්වම බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කටයුත්ත භාර කලා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට.

ඉතිං ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ නිතිපතා රජගෙදරට යමින් ඒ මල්ලිකා දේවියටත්, වාසභබ්බකියා බිසවටත් ධර්මය දේශනා කරනවා, කියල දෙනවා. එක දවසක් බුදු පියාණන් වහන්සේ අහනව "කොහොමද ආනන්ද, උපාසිකාවන් ධර්මය ඉගෙන ගන්නවද?" "එහෙමයි ස්වාමීනි" කවුද වැඩිය හොඳින් ඉගෙන ගන්නේ? මල්ලිකා දේවිය නම් හොඳට ඉගෙන ගන්නව භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඥාති දියණිය වන වාසභබ්බකියා හරියට ඉගෙන ගන්නේ නැතෙයි කියල කිව්ව. අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අපි අර මාතෘකා වශයෙන් ඉදිරිපත් කළ ගාථා දෙක දේශනා කළේ. මේ ධර්මය හරියට අර්ථවත් වෙන්නේ ඒක හරියට ඉගෙන ගෙන, ඒක දරාගෙන ඒක ක්‍රියාවට නගන කෙනාටයි කියන ඒ අදහස දෙමින් තමයි ඒ ගාථා දෙක වදාළේ. අපි ඒවායේ අර්ථයත් පැහැදිලි කර ගන්න බලමු.

යථාපි රුචිරං පුප්ඵං - වණණවන්තං අග්‍රධකං
එවං සුභාසිතා වාචා - අප්ලා හොති අකුඛතො

"යම්සේ රුචිය වඩන වර්ණවත් මලක් සුවද නැත්තේ වේද, එසේම සුභාමිත වචනය එය ක්‍රියාවට නොනගන තැනැත්තාට නිෂ්ඵල වේ." ඊළඟට අනික් ගාථාව :-

යථාපි රුචිරං පුප්ඵං - වණණවන්තං සග්‍රධකං
එවං සුභාසිතා වාචා - සප්ලා හොති පකුඛතො

"යම්සේ රුචිය වඩන වර්ණවත් මලක් සුවද ඇත්තේ වේද, එසේම සුභාමිත වචනය එය ක්‍රියාවට නගන තැනැත්තාට ඵලවත්වේ. "ඵල ප්‍රයෝජන ඇත්තේ වෙයි කියල. ඒ විදියට ඒ ගාථා දෙක වදාළ.

එතකොට ඒ ගාථාවල නිදාන කථාව එහෙමයි. ඉතිං මේකේ ගාථාවල අර්ථයට බහින්න කලින් අපි මෙතෙක් මේ ප්‍රකාශ කළ නිදාන කථා වස්තුවෙනුත් යම් යම් ආදර්ශ වශයෙන් ගතයුතු දේවල් තිබෙනව. දැන් මේ ඡතනපාණී උපාසක තුමා ඇත්ත වශයෙන්ම අන්න අර කියාපු විදියේ

වටිනා වර්තයක්. අර සුවඳවත් මලක් වගේ බුද්ධ දේශනාව අනුව ඇතිකරගත්තු වටිනාකම් 'සාරධර්ම' අනුව ජීවත්වන කෙනෙක් බව ධර්ම ශක්තිය ඇති කෙනෙක් බව, ඒ කියාපු සිද්ධිය තුළින් අපට තේරුම් ගන්න පුළුවන්. රාජ ගෞරවයට වඩා ශාස්තෘ ගෞරවයට ඉඩ දෙමින් ඒ නිලතල ආදියට යට නොවී, එක්තරා ධර්ම ශක්තියක් ඇතිව ක්‍රියාකළ ආකාරය අර ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ රජපුරුවෝ දැක්කහම නොනැගිට ඉඳීමෙන් පේනවා. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම මේ කාලේ අයටත් හොඳ ආදර්ශයක්. මොකද, ධර්මයටයි මුල් තැන දිය යුත්තේ. ඒ විධියේ ඒ රාජ්‍ය බල ආදී ඒවාට නිවට නියාලු වන එක ධර්මයට කරන මදිකමක්. ඉතිං ඒ වගේම තමයි අතින් කාරණය. රජපුරුවෝ ආරාධනා කළාම සිතේ යම් කිසි ප්‍රසාදයක් ඇති කරගෙන, අර බිසෝවරුන්ට ධර්ම දේශනා කරන්නෙයි කියල, සාමාන්‍ය කෙනෙක් නම් ඔන්න ඉතිං හොඳ ලාභ සත්කාර ලබා ගන්න රාජ පූජිත වෙන්න හොඳ අවස්ථාවක් කියල ඒක බොහොම හොඳයි දේවයිනි, මම හෙටම එන්නම් එහෙම නැත්නම් අදම එන්නම් කියල ඒක බොහොම ඉහළින් පිළිගන්න, භාරගන්න විදියේ දෙයක්, බිසෝවරුන්ට බණ කීම. නමුත් මේ උපාසක උන්නැහේ දුරදර්ශීව කල්පනා කළා මේකෙ නියෙන භයානක කම. මේවයිත් නොයෙකුත් පටලැවීම් ඇති වෙන්න පුළුවන් බව තේරුම් අරගෙන අන්න ඒ අවස්ථාවේදීත් ඒ පාවිච්චි කළ වචනය රජතුමාගේ ඒ ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට තරම් ශක්තිය තිබීම. ඒක බොහොම වටිනා ගුණයක්. අපි ඒ තුළින් තේරුම් ගන්න ඕන. අන්න අර වර්ණවත් සුවඳ ඇති මලක් වගේ ඒ ඡක්තපාණී උපාසක තුමාගේ වර්තය පිටුපසින් තිබෙනව.

දැන් අර බිසෝවරු පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තිය, එතන ඒතරම් වැදගත් වෙන්නෙ නෑ. ඒක ආශ්‍රය කරගෙන බුදු පියාණන් වහන්සේ අපට දැක්වූ කාරණය මොකක්ද, ප්‍රධාන කාරණය, මේ ධර්මය කියන එක ඉගෙනීමට සීමා කළ යුතු දෙයක් නොවෙයි. මේක ප්‍රතිපත්තියට නැගුණාම තමයි මේ ධර්මයේ නියම ශක්තිය, ප්‍රයෝජනය ගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. අර කොවිටර් ලස්සන උනත් මලක්, ඒකෙ සුවඳ නැත්නම් ඒක හරියට කඩදාසි මලක් වගෙයි. කඩදාසි මලකින් නියම ප්‍රයෝජනයක් නෑ. අන්න ඒ කාරණයයි මෙතැනින් පෙන්වුම් කරන්නෙ. ඉතිං මේක ආශ්‍රයෙන් අපි දැන් කල්පනා කරල බලමු මේ සද්ධර්මය ගැන.

මේ සද්ධර්මය ගැන අපි කියන කොට මේ පින්වතුන්ට සිහියට නගාගන්නට පුළුවන් ධර්ම ගුණ හය. මේ කවුරුත් දන්නවනේ ස්වාක්‍ෂා, සන්ධික, අකාලික, ඒභිපසික, ඕපනයික, පව්වතං වේදිකබ්බ විඤ්ඤති කියන

ගුණ හයක් තිබෙනව. මෙන්න මේ ගුණ හය තේරුම් කරපු ආකාරයෙනුත් අපට හිතා ගන්න පුළුවන් මේ සද්ධර්මය ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රතිපත්තියට නැඟීමට අභියෝගයක් වගේ දෙයක්. කොටින්ම කියනොත් මේ ස්වාක්‍ෂා වචනය බුදු පියාණන් වහන්සේ තෝරල දුන්නේ මේ විදියටයි. "මහණෙනි දුරක්‍ෂා ධර්ම විනයේ - දුරක්‍ෂා කියල කියන්නේ දැන් ස්වාක්‍ෂා කියල කියන්නේ හොඳින් දේශනා කරන ලද, මැනවින් දේශනා කරන ලද, දුරක්‍ෂා කියල කියන්නේ නරක විදියට වැරදි විදියට දේශනා කරන ලද. ඒ වචන දෙක එහෙම තේරුම් ගන්න නම් ඔන්න ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන පාඨය තේරුම් ගන්න පුළුවන් වෙනව. "මහණෙනි දුරක්‍ෂා ධර්ම විනයෙහි කුසීතය සැපයෙන් වාසය කරනවා." ඒ කියන්නේ වැරදි විදියට එහෙම නැත්නම් හරියට දේශනා නොකරන ලද ධර්මයේ, ඒ ධර්ම විනය කියල කියන්නේ ඒ ශාසනයේ, කුසීතයා, අලස මිනිහයි හොඳින් සැපයෙන් වාසය කරන්නේ. ස්වාක්‍ෂා ධර්ම විනයෙහි වීර්යවන්තයයි සැපයෙන් වාසය කරන්නේ. හොඳින් දේශනා කරන ලද ධර්මයෙහි, ඒ ශාසනයක වීර්යවන්තයයි සැපයෙන් වාසය කරන්නෙ. මෙතැන බොහොම ගැඹුරු කාරණයක් කියවෙනව. මොකද අතන අර කුසීතයා සැපයෙන් වෙසෙනවා කියල කිවුවේ දුරක්‍ෂා ධර්ම විනයේ? ඒ තුළින් අපට ඒ වචනයේ අර්ථයත් ගන්න පුළුවන්. දැන් අපි කිව්වනේ වැරදි විදියට, එහෙම නැත්නම් නරක විදියට දේශනා කරන ලද ධර්මය කියන ඒ අදහස එනව කියල දුරක්‍ෂා කියන පදයේ. එතන අදහස මොකද? යම් ඉලක්කයක් ඉදිරිපත් කරනවා නම් ධර්මයකින් ඒ ඉලක්කය ඒ ධර්මය පිළිපැදීමෙන් ලැබෙන්නෙ නැත්නම් ඒක දුරක්‍ෂා ධර්ම විනය. ස්වාක්‍ෂා ධර්ම විනය කියල කියන්නේ එයින් ඉදිරිපත් කරන දේ මේ මේ දේ - මේ ධර්මයෙන් ලබා දෙනව කියල කිව්වොත් ඒක හරියාකාරව ඉෂ්ට වෙනව. එතකොට නිෂ්ඵලයි අර යම් කිසි දුරක්‍ෂා ධර්ම විනයක උත්සාහ දැරුවොත්, ඒක අපරාධ උත්සාහයක්. ඒකෙන් වැඩක් නෑ. ඒකයි කුසීතයා සැපෙන් වාසය කරනව කීවේ. ස්වාක්‍ෂා ධර්ම විනය එලවත් ධර්මයක් නියා බලාපොරොත්තු වන ඉෂ්ටාර්ථ සදා දෙන නිසා, ඒ ශාසනයේ ඇත්ත වශයෙන්ම වීර්යවන්තයයි ඒ කියාපු ප්‍රතිඵල ලබාගෙන සතුටට පත් වෙන්නෙ, සැපයේ වාසය කරන්නේ. ඔය අදහස. ඒ ස්වාක්‍ෂා පදය.

ඒක ආශ්‍රයෙන් ඊළඟට අතික් පදත් තේරුම් ගනිමු. මේ පින්වතුන් යම් යම් ප්‍රමාණයකට ඒවා ගැන අහල ඇති. සන්ධික. ඊළඟට මේ ධර්මයේ විශේෂත්වය ඒතනයි. මහ ගැඹුරු අදහසක් එතැන කියවෙන්නේ. මේ ධර්මය 'දැන් කරන්න ඊට පස්සෙ ප්‍රතිඵල ලැබෙනව' කියල කියන ඒ

වගේ දෙයක් නෙවෙයි. සන්ධිකය මෙලොවම, ඇස් පනාපිටම, දකින්න පුළුවන් එහි ප්‍රතිඵල - ඒක විශේෂයි. සන්ධික කියල කියන්නේ අර 'දිට්ඨික' කියල කියන්න වගේ මෙලොවම, මේ ජීවිතයේදීම අත්දකින්න පුළුවන්. ඊළඟට අකාලික කියල කියන්නේ, කල් නොයවම කියන්නේ, ඒ කරන උත්සාහයත් ප්‍රතිඵලයත් අතර පරතරයක් නෑ. කොටින්ම කියතොත් මාර්ගයත් ඵලයත් අතර පරතරයක් නෑ. යම් ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයක යෙදෙනව නම් ඒ මාර්ගය අවසාන වෙන්නේ ඵලයෙන්මයි. ආයි එතැන අතර තුරක් නෑ කියන අදහසින් අකාලික, කාලපරතරයක් එතැන නෑ - අකාලික. සන්ධික, අකාලික. එහිපසයි කියල කියන්නේ මේ ධර්මය තුළම තිබෙනව 'එව බලව' කියන අභියෝග ශක්තියක්. ඒ කියන්නේ මේ ධර්මය ක්‍රියාත්මක කරල බලන්න කියල ධර්මයම කැගහල කියන්නා වගේ දෙයක් මෙතැන තියෙනව. ඊළඟට ඔපනයික කියල කියන්නේ 'එව බලව' කිව්ව නම් ඊළඟට - ඒක ළඟට - තියෙන්නේ එක්කගෙන යාම, කැඳවාගෙන යාම, උපනයති කියල කියන්නේ සමීපයට එක්කරගෙන යාම. කොහොටද එක්කරගෙන යන්නේ? වෙන බාහිර තැනකට නොවෙයි. හදවත තුළට ඇතුළතට. ඔපනයික කියල කියන්නේ. මේ ප්‍රතිපත්තිවල ප්‍රතිඵලය ඇතුළතින්ම අත්දැකිය යුතු නිසා මේක පමුණුවා ගත යුත්තේ, මේ ධර්මය පමුණුවා ගත යුත්තේ ඇතුළතටමයි. ඊළඟට ඒක නිසාම තමයි අවසාන වශයෙන් කියන්නේ 'පව්වතනං වෙදිතබ්බො වික්කද්ධි' නුවණැත්තන් විසින් තම තමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගත යුතු ධර්මයක්. වෙන කෙනෙකුට පෙන්නන්න බෑ. තම තමන්ට මේ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයේ ගිහිල්ල ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගත යුතු ධර්මයක්.

මන්න එතකොට ඒක ආශ්‍රයෙන් අපට පේනව ධර්මය එක පැත්තකින් වීර්යවන්තයන්ට අභියෝගයක්, මේක, මේ ධර්මය ක්‍රියාවට නගල මෙයින් ප්‍රතිඵල ලබා ගන්න කියල. ඉතිං අන්න ඒ විදියේ වටිනා අදහසක් එතැන කියවෙනව. ඊළඟට අපි බලමු දැන් මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ, දැන් අපි මුලදීම සඳහන් කළා ධර්මවකකප්පවත්තන සුත්‍රයෙන්ම මේ ධර්ම දේශනා ඇරඹුවේ කියල. කොටින්ම ප්‍රථම ධර්ම දේශනාව වශයෙන් අපේ ශාසනයේ දැක්වෙන්නේ ධර්මවකකප්පවත්තන සුත්‍රයයි. ඇත්ත වශයෙන්ම ඒකෙ හරයත් ප්‍රතිපදාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නයයි. බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒ දේශනාවෙන් ලෝකයාට දක්වා වදාළේ එක්තරා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවක්, අන්ත දෙකක් මැදින් යන ප්‍රතිපදාවක්. මොකක්ද අන්ත දෙක? කාමසුඛලලිකානුයෝග කියන කාම සුඛයේ ඇලී ගැලී සිටීම එක අන්තයක්. අනික් අන්තය අත්තකිලමචානුයෝගය කියල කියන අර ඒ කාලෙ නිගණ්ඨයින් ආදී ඒ විවිධ ශාස්තෘවරුන් එහෙම දැක්වූ, අන්‍ය කීර්ථකයින් දැක්වූ, අධික ලෙස කයට වද දීමෙන් විමුක්තිය ලබා ගැනීමේ උත්සාහය. ඒ දෙකම අතහැරල

බුදුපියාණන් වහන්සේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව නමින් අමුතම ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයක් දැක්වූවා. ඒක කෙටියෙන් දැක්වෙන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය නමින්. මේ පින්වතුන් කවුරුත් ඒවා යම් යම් ප්‍රමාණයකට තේරුම් අරගෙන තිබෙනව. පුද්ගලයකුගේ ජීවිතය පිළිබඳ පූර්ණ පරිවර්තනයක් කරනට සමත් පියවර අටකින් යුක්ත, අංග අටකින් යුක්ත, මාර්ගය තමයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියල කියන්නේ. සමමා දිට්ඨි, සමමා සංකප්ප, සමමා වාචා, සමමා කමමනක, සමමා ආජීව, සමමා වායාම, සමමා සති, සමමා සමාධි කියල කියන. ඉතිං ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය හඳුන්වල තියෙන්නේ මැදුම් පිළිවෙතක් හැටියටයි. අන්න එතකොට ඒ මැදුම් පිළිවෙත කියල කියන ඒ කාරණයටයි අපි ඊළඟට එන්නේ.

මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තුළ තියෙන්නේ අපි අර කලින් කියාපු වීර්යයමයි. මේ වීර්යය යොදන ආකාරයක් තිබෙනව මධ්‍යම ප්‍රමාණයකට. එහෙම නැත්නම් එක්තරා වීර්ය සමතාවක් දැක්වෙන විදියේ ප්‍රතිපදාවක්. ඉතිං ඒකෙදී අපි කල්පනා කරන්න ඕන මෙන්න මේ විදියට. දැන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනව මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේම සමමා වායාම කියලා එකක්. සමමා වායාම කියල කියන්නේ නියම වීර්යයක්. හර ව්‍යායාමය කියල කියන්නේ එතන නියම ආකාරයෙන්ම වීර්ය දැරිය යුතු හැටි. ඒකම හඳුන්වනව සමමප්පධාන කියල. මේ 'පධාන' කියල කියන්නේ උත්කාෂ්ට ප්‍රයත්නය කියන අර්ථයෙන්. බොහෝ දුරට සමාන අර්ථවත් වචන - වායාම, වීර්ය, පධාන කියන ඒවා. ඉතිං මෙන්න මේ සමමප්පධාන නමින් හඳුන්වන, එහෙම නැත්නම් සමමා වායාම නමින් හඳුන්වන, වීර්යය බුදුරජාණන් වහන්සේ හතර ආකාර හැටියට දක්වල තිබෙනව. ඒවා කෙටියෙන් හඳුන්වන්නේ මෙන්න මේ වචන වලින්. සංවර, පහාන, භාවනා, අනුරකඛණ. සංවර කියල කියන්නේ වැසීම - අපි කෙටි තේරුම ගත්තොත්. පහාන කියල කියන්නේ ඉවත් කිරීම. භාවනා කියල කියන්නේ වැඩීම, අනුරකඛණ කියල කියන්නේ රැක ගැනීම. ඉතිං මොකද මේ වීර්යය හතර ආකාර කරල දැක්වූයේ කියන එක අපි ඊළඟට කල්පනා කර බලමු. බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ විත්ත සන්තානය ගලා යන ගහක් වගේ එකක් කියල තේරුම් කරල දීල තියෙනව. එතකොට ගලා යන ගහක් වගේ ගති ස්වරූපය ඇති - ගති ස්වරූපය කියල කියන්නේ අර ගමන් කරන, ගලා යන කියන අර්ථයෙන් - ඒ ගතිලක්ෂණය, එහෙම නැත්නම්, ගති ස්වරූපය ඇති දෙයක් හැටියට මේ හිත පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ විග්‍රහ කරල තිබෙනව. එතකොට ඒක නිසාම මේ වීර්යය ඉතාම සීරුවෙන් දැරිය යුතු එකක්, ක්‍රමානුකූලව. ඇත්ත වශයෙන්ම ඒක හතර ආකාර වෙනව.

ඒකට නිදසුනක් හැටියට ගන්න පුළුවන් - දැන් මේ පින්වතුන් දන්නව වේගයෙන් ගලා යන ගහක් හරහා වෙල්ලක් බඳිනව නම් ඒකට හතර ආකාර උත්සාහයක් අවශ්‍යයි. ඒ වෙල්ල බැඳීමට කලින් අර ගලා එන අනවශ්‍ය ජලය වළක්වන්න ඕන. වසා දමන්න ඕන. ඊළඟට එතන රැඳිල තිබෙන අනවශ්‍ය ජලය ඉවත් කරන්න ඕන. ඒ අතරේ අර භාවනා කියන අර්ථයෙන් මෙතන මේ අපි ඊළඟට කියන්නේ ඒ වෙල්ල බැඳීම පිළිබඳ යම් කිසි ආරම්භක කටයුතු. ඒ ඒ දේවල් රැස් කරල එතන වෙල්ල බඳින්න පටන් ගන්න ඕන. ඊළඟට අනුරක්‍ෂණ කියන වචනයට ගැලපෙන ආකාරයට ඒක පිළිබඳ රැක්මක යෙදෙන්න ඕන. ඒක රැක ගන්න ඕන. ඒක ආයින් ගසාගෙන යන්නේ නැති විදියට ඒක තහවුරු කර ගන්න ඕන. ඔන්න ඔය කාරණා හතර ප්‍රකාශ වෙනව ඇත්ත වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ අර සතර සමමජ්ජධාන කියන එකේ විග්‍රහයෙන්. අපි මේ තරම් කියන්නේ මොකද, මේ වීර්යය පිළිබඳව දැන් මේ කාලේ නොයෙකුත් අයගේ මතයක් තිබෙනව මේ සිත පිළිබඳ කටයුතු ගැන. මේක වීර්යයක් ව්‍යායාමයක්, උත්සාහයක්, ප්‍රයත්නයක් යෙදිය යුතු දෙයක් නොවෙයි. හිත ඔහේ යන හැටියට බලාගෙන ඉන්න ඕන කියල. ඇත්ත වශයෙන්ම බෞද්ධ ප්‍රතිපදාවේ මේ තරම් ශ්‍රේෂ්ඨ හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ මැදුම් පිළිවෙත පිළිබඳ මූලධර්ම තේරුම් නොගැනීම නිසා මේ කාලේ බොහෝ දෙනා මේක 'නිකම් ඉදීමක්' බවට පත්කරගෙන තිබෙනව. මේ ධර්මය ගැන හරි අවබෝධයක් නැති යම් යම් දාර්ශනිකයන් ඉදිරිපත් කළ මත ඔස්සේ ගිහිල්ල මේ ශාසනයේ තිබෙන ප්‍රතිපත්ති මාර්ගය ගැන හරි අවබෝධයක් නැතිව මේක 'නිකං ඉදීමක්' හැටියට තේරුම් කරනව. නමුත් ඒ විදියට හිත යන හැටියට ඔහේ යන්න දීලා බලාගෙන හිටියොත් මේකේ වැඩේ කෙරෙන්නේ නෑ. අන්න අර වෙල්ල බැඳීම පිළිබඳ කතන්දරයයි හිතාගන්න තියෙන්නේ.

ඉතිං මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියල කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම ඒක හකුළුවල දක්වනව නම් ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා. ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියල කියන ත්‍රිවිධ ශික්‍ෂාවයි මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළ තිබෙන්නේ. ශීලය කියල කියන්නේ කය, වචනය පිළිබඳව තිබෙන හික්මීම. සමාධිය කියල කියන්නේ හිත එක්තැන් කර ගැනීම. ප්‍රඥාව කියල කියන්නේ ඒ අර අවසාන වශයෙන් අනිත්‍ය, දුඃඛ, අනාත්ම වශයෙන් විදර්ශනා වශයෙන් දැකීම. ඉතිං ඒක ගොනු කරල තිබෙන ඉතාමත්ම පැරණි ගාථාවක් දැන් මේ පින්වතුන් නිතර ආරක්‍ෂක ගාථාවක් හැටියට පවා පාවිච්චි කරනවා.

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
 කුසලස්ස උපසම්පදා
 සවිතත පරියොදපනං
 එතං බුද්ධානසාසනං

අපි ඒක සිංහලයට නගල තිබෙනව. මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති.

හැම පවින් වැලකු ම
 කුසල් වෙතටම එළඹු ම
 සිත පිරිසිදු කැරු ම
 සස්ත මෙයමැයි හැම බුදුන්ගෙ ම

මේක සනාතන ධර්මතාවක් හැම බුදුන්ගෙම - බුද්ධානුසාසනාව නොවෙයි, 'බුද්ධානං සාසනං' - හැම බුදුවරුන්ගෙම පණිවුඩය මේකයි. ඒක තුළ තිබෙන්නේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා. පවින් වැලකීම කියල කියන්නේ ශීලය. කුසලස්ස උපසම්පදා කියල කියන්නේ සමාධියට. ඒ ධ්‍යානවලට එළඹ වාසය කරනව කියල කියන එකයි. කුසල විත්ත එකගතා වශයෙන් සැලකුවාම, අන්න කුසලයට එළඹීම කියන එක තුළ තිබෙන සමාධි විතතය කියවෙනව. ඊළඟට 'පඤ්ඤාය පරිසුඤ්ඤා කියල ධර්ම පාඨයක් තිබෙනව, බුද්ධ වචනයක් තිබෙනව. ඒ ආශ්‍රයෙන් අපට හිතාගන්න පුළුවන් අවසාන වශයෙන් ප්‍රඥාවෙන් තමයි පිරිසිදුකම ලැබෙන්නේ. සිත පිරිසිදු කිරීම ඉහළම මට්ටමින් කෙරෙන්නේ ප්‍රඥාවෙන්. ඉතිං මේ ත්‍රිවිධ ශික්‍ෂාව පුරන්න වීර්යයක් අවශ්‍යයි, ව්‍යායාමයක් අවශ්‍යයි. ඒක නිකං කෙරෙන්නේ නෑ. ඉබේ කෙරෙන්නේ නෑ. මේක නිකං හිත දිහා බලං හිටි පමණින් කෙරෙන්නේ නෑ. ඒ වීර්යය සීරුවෙන් කළයුත්තක්, ක්‍රමානුකූලව කළ යුත්තක්, අනුපිළිවෙලින් කළයුත්තක්. ඒකයි බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ අර මහ මුහුද, මහා සමුද්‍රය, ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ගැඹුරු වෙන්නා වගේ මගේ ශාසනයේ තිබෙන්නේ අනුපිළිවෙලක්. අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපබ්බකිරියා අනුපුබ්බපට්ඨපදා - අනුපිළිවෙලින් යන ශික්‍ෂණයක්, අනුපිළිවෙලින් යන ක්‍රියාදාමයක්, අනුපිළිවෙලින් යන ප්‍රතිපදාවක්. අන්න ඒ විදියේ මහ පුදුම අන්දමේ හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවෙන් බැඳුණු, පුදුම අන්දමේ ක්‍රියාවලියක් තුළින් මේ විමුක්තිය ලබාගන්න පුළුවන් වන්නේ.

ඉතිං ඒක තව දුරටත් අපට පැහැදිලි වෙනව අර සතර සමමජ්ජධාන නමින් හඳුන්වල තිබෙන එකෙන්. ඒක ඉතාමත්ම ගැඹුරු කාරණයක්. ඒක ඒ වගේම ප්‍රායෝගිකයි. අර බුද්ධිවාදීන්ට, ඇත්ත වශයෙන් අර බුද්ධියටම මුල් තැන දෙන කෙනාට මේ ධර්මයේ නියම රසය විඳින්න බෑ. නියම

සුවද ලබාගන්න බැ. නමුත් මෙන් මේ 'සමමසධාන' තුළින් ඒක ලබා ගන්න පුළුවන්. ඉතිං සතර සමමසධාන මේ විදියටයි හඳුන්වල තියෙන්නේ. අපි ඒ පාලි පාඨ කිව්වට ඒවට සිංහල වචනය යොදනව. හිතේ තියා ගන්න, සමහර විට මේවා පිළිබඳ ගැටළු ආවොත් විසඳගන්න පුළුවන් වෙන්න, අපි ඉස්සෙල්ල පාලි පාඨයක් කියනව. මෙන් මේ විදියටයි තිබෙන්නේ. "අනුප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති චිරියං ආරහති චිත්තං පගගණහාති පදහති" ඒ පාඨයේ තේරුම කිවුවම අනික් ඒවා තේරුම් ගන්නට පහසුවෙනව. නූපත් අකුසල් නූපදවීම සඳහා 'ඡන්දං ජනෙති' කියල කියන්නේ කැමැත්තක් ඕනෑකමක් ඇති කර ගන්නව. 'වායමති' කියල කියන්නේ වැයමක් දරනව. 'චිරියං ආරහති' කියල කියන්නේ චිරියයක් ආරම්භ කරනව. 'චිත්තං පගගණහාති' කියල කියන්නේ සිත දැඩිව පිහිටුවා ගන්නව, අධිෂ්ඨාන කර ගන්නව. ඊළඟට පදහති කියල කියන්නේ අන්ත උත්කෘෂ්ටම ප්‍රයත්නයක් - දිව්‍යොත්තකා දරණ විදියේ උත්කෘෂ්ට ප්‍රයත්නයක් - යොදනව. ඉතිං ඔන්න ඔය පද මාලාව යොදනව සතර සමමසධාන පිළිබඳව. පළවෙනි එක එකකොට අපි කිව්වා නූපත් අකුසල් නූපදවීම සඳහා. ඒක හරියට අර සංවර කියන එකයි. ඊළඟට උපන් අකුසල් තෙරපා හැරීම සඳහා - උප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය. උපන්නාවූ අකුසල් ප්‍රහානාය කිරීම සඳහාත් ඒ විදියටම අර කියාපු ඡන්ද ආදියත් යොදන්න ඕන. ඊළඟට අපි කීවේ අර භාවනා පැත්තට ගැනෙන එක තමයි. 'අනුප්පනනානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය' නූපන්නාවූ කුසල් ධර්ම ඇතිකර ගැනීම සඳහාත් අර වගේම උත්සාහයක් දරන්නට ඕන. ඊළඟට අවසාන වශයෙන් කියන්නේ 'උප්පනනානං කුසලානං ධම්මානං ධීතියා අසමොසාය භියොහාවාය වෙජුලාය භාවනාය, පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙති, වායමති චිරියං ආරහති චිත්තං පගගණහාති පදහති.' අර බැමීම තහවුරු කරන එකත් ලෙහෙසි පහසු වැඩක් නෙවෙයි නේ. ඒක වෙන්න ඇති වචන රාශියක් එතන තියෙන්නේ. උපන්නාවූ කුසල ධර්මයන් 'ධීතියා' ඒවා ස්ථාවර කර ගැනීම තහවුරු කර ගැනීම සඳහා, 'අසමොසාය' ගිලිහී යා නොදීම සඳහා, 'භියොහාවාය' ඒවා වැඩි කර ගැනීම සඳහා, වැඩි දියුණු කර ගැනීම සඳහා, 'වෙජුලාය' එහි විපුලත්වයට, මහත්වයට පැමිණවීම සඳහා 'පාරිජුරියා', සම්පුණ්ණත්වයට පැමිණවීම සඳහා, අර වගේම ඡන්දයක් වැයමක් චිරියයක් ඒ වගේම උත්කෘෂ්ට ප්‍රයත්නයක් දරන්නට ඕන කියන එකයි.

එකකොට ඔන්න ඔය කියවුන සතර සමමසධාන කොයි තරම් පුදුම අන්දමින් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනවද, මේ සිතේ ස්වභාවය අනුව. අර කියාපු ගහක් වගේ ගලාගෙන යන සිතක්. ඒක බොහොම

සිරුවනුයි කළ යුත්තේ. 'මේ වෙල්ල බැඳීම කියන එක. ඒ වගේම තමයි මේ විමුක්තිය බලාපොරොත්තු වෙන පුද්ගලයා අර හතර ආකාර වීර්යය අවස්ථානුකූලව යොදන්නට ඕන. ඊළඟට ඒකත් තවත් ඇතට යනව. දැන් අපි තවත් කල්පනා කරල බලනව නම් අර වචන රාශියක් බුදු රජාණන් වහන්සේ මොකටද මේ යෙදුවේ වීර්යය පිළිබඳව. එතනත් තිබෙනව මහ පුදුම විදියේ ආරෝහණ ක්‍රමයක්. බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ අපේ සිත යමකට යොමු වෙලා ඒක උත්කෘෂ්ට වීර්යය දක්වා යන විත්ත පරම්පරාව වචන කීපයකින් හදුන්වල දීල තිබෙනව. ඡන්දං ජනෙති කියල කියන්නේ ඕනකමක් ඇති කර ගන්නව. පළමුවෙන්ම ඕනකමක් ඇති වෙන්නට ඕන. කැමැත්තක් ඇති වන්නට ඕන. ඒකයි ආරම්භය. ඒකයි යොමු වීම. ඊළඟට වැයමක් කරනව. වැයම කියන වචනය තුළ තිබෙනව එක්තරා 'කරන්න පුළුවන්ද' කියල බැලීමක්, මූලික උත්සාහයක්, ප්‍රයත්නයක්. ඊ ළඟට 'චිරියං ආරහති' ඔන්න හරි ආකාරයටම වැඩේට බහිනව, වැඩේ ආරම්භ කරනව. එහෙම කරගෙන යන අතරේ ඊළඟට බාධක එනව. ඒ අවස්ථාවේදී තමයි 'චිත්තං පගගණහාති' කියන ආකාරයට සිත දැඩිව පිහිටුවා ගන්න ඕන. අධිෂ්ඨාන ශක්තිය ඉදිරිපත් කර ගන්න ඕන. එහෙම අධිෂ්ඨාන ශක්තිය ඉදිරිපත් කරගෙන ඔන්න ඊළඟට කරන්න බැරි හැටියට පෙනුන ඒ වැඩේ තමන්ගේ ජීවිතය පරදුවට තබල 'මේක අවශ්‍යයෙන්ම කළ යුත්තක්' කියල තේරුම් අරගෙන උත්කෘෂ්ට ප්‍රයත්නයකින් තමයි කාර්ය සාධනය කර ගන්නේ. ඒකටයි පදහති කියන වචනය. මේ වීර්යය පිළිබඳව යොදන පද මාලාවේ උත්කෘෂ්ටම වචනය තමයි පධාන කියන වචනය. ඒක අර අපේ සාමාන්‍ය සිංහල භාෂාවේ 'ප්‍රධාන' කියන අර්ථය නොවේ. පාලි භාෂාවේ පධාන කියල යොදනව මේ උත්කෘෂ්ට වීර්යය කියන අර්ථයෙන්. ඔන්න එකකොට ඒ 'ඡන්ද' ආදී ඒ කාරණය පිළිබඳවත් මේ පින්වතුන්ට කෙටියෙන් සඳහන් කළා.

ඊළඟට බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන ඒ බෝධිපාක්‍ෂික ධර්ම අතර ඇතැම් විට මේ පින්වතුන් සමහරු අහලත් ඇති, වීර්යය පිළිබඳව ඔය සතර ආකාර සමමසධාන වගේම වැදගත් කාරණයක් තිබෙනව. ප්‍රතිපදාව පිළිබඳව උනන්දු අයට එතන ඉදිපාද හතරක් ගැන කිය වෙනව. ඉදිපාද- ඉදි කියන එක අපි සාද්ධිය කියල කියන කොට අපිට එකපාරටම හිතෙන්නේ කවුරු හරි අහසින් යන එක. නමුත් පින්වතුන් සාද්ධිය කියල කියන්නේ ඉෂ්ට කර ගැනීම, සමාදධ කර ගැනීම, සාර්ථක කර ගැනීම, කියන අර්ථවත් වචනයක්. එදිනෙදා ජීවිතේ පවා යමක් පිළිබඳ සමාද්ධියක් ඇතිකර ගැනීමට අවශ්‍ය වන දේවල් තමයි ඉදිපාද කියල තියෙන්නේ. පාද කියල එතැන යොදන්නේ සමාදධ කර ගැනීමට උපකාර වන කාරණා. ඒ විදියේ කාරණා හතරක් බුදුපියාණන් වහන්සේ

මතුකරල දක්වනව මෙන් මේ විධියට. ඡන්ද, වීර්ය, චිත්ත, විමංසා කියල. ඒවා ඇත්ත වශයෙන් මෙතන කියවුනා යම් යම් ආකාරයකට. දැන් ඡන්ද ඡන්ද, වායමනි ආදී වචනවලින් කියවෙව්ව ඒ වීර්යයේම සාරයම තමයි මෙතන මේ ඉඳිපාද හැටියට දැක්වෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන ආකාරයට අර කියාපු විදියට මේ හතර ආකාර සමමස්පධානයේ යෙදෙන පින්වතාට, ඒ යෝගාවචරයාට, තමාගේ වරතානුකූලව යම් කිසි දෙයක්, එහෙම නැත්නම් තමන් කරන ප්‍රයත්නය පිළිබඳ සාර්ථකත්වයේ රහස, තේරුම් ගන්න පුළුවන් අවස්ථාවක් එනවා. ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ වරතානුකූලව තමන් දරණ වීර්යයේ සාර්ථකත්වය පිළිබඳ රහස වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. ඇතැම් කෙනෙක් ඡන්දය ඉදිරිපත් කරගෙන තමන්ගේ බලාපොරොත්තු ඉෂ්ටකරගන්නව. 'ඡන්ද' කියල කියන්නේ ඕනෑකම කැමැත්ත. ඒ විදියේ කට්ටිය තමයි අර ලෝකයේ අහන්න ලැබෙන්නේ "මම හිතුවොත්, මොහොකට හරි මට ඕනෑකමක් ඇති වුනොත්, මම ඒක කරල මිසක් ආපසු බලන්නෙ නෑ" කියන අන්න ඒ වර්ත. ඊ ළඟට 'වීර්ය' කියල කියන වීර්ය වර්ත. ඒ අර කියාපු ඡන්ද ඡන්ද, වායමනි ආදී ඒ උත්සාහය තුළින්මයි මේ තමා තුළ සාර්ථකත්වය පිළිබඳව ඇති රහස තේරුම් ගන්නෙ. දෙවෙනි එක වීර්යය. ඇතැම් කෙනෙක් ඉන්නවා "මම යමකට වීර්යය දැරුවොත් ඒක කරලමයි නවත්වන්නේ. ආයි පසුබින්නෙ නෑ" කියල කියන. ඊ ළඟට තවත් කෙනෙක් ඉන්නවා අන්න චිත්ත කියන ඉඳිපාදය - "මම යමක් පිළිබඳව අධිෂ්ඨාන කරගන්නොත්, ඒ අධිෂ්ඨානය අනුවම පවතිනව. ඒක කොහොම හරි ඉෂ්ටකර ගන්නව." අන්න චිත්ත කියන ඉඳිපාදය, ඒ තැනැත්තාට. 'විමංසා' කියලා කියන්නේ විමසුම් නුවණ. ඒක කෙලින්ම අතන කියවුනේ නෑ. නමුත් ඒ තුළින් හිතා ගන්න පුළුවන් ප්‍රඥාවයි. මේ විමංසා කියන ඉඳිපාදය මුල්කරගන්නෙ ප්‍රඥා වර්තයා. ඒ කියන්නේ විමසුම් නුවණ. "මේක කොහොමද කියල කරල බලන්ට ඕන. මේක මට ටිකක් කුතුහලයක් තියෙනව. මේ කියන එක ඇත්තද කියල" අන්න එහෙම ඉදිරිපත් කරගෙනත් මේ වීර්යයේ යෙදෙන අය ඉන්නව.

ඉතිං මේ කාරණය අපි මේ ධර්ම වලින් කියාපු එක බොහෝ විට ඒ විදියේ දේවල්වලට ඒතරම් රුචියක් නොදක්වන සාමාන්‍ය කෙනෙකුට තේරුම් ගන්න උපකාර වෙන උපමාවක් අපට දක්වන්න පුළුවන්. අපි හිතමු යම් කිසි ගල්කුළක් තිබෙනව අපට අපේ කටයුතු වලට කරදරයක් හැටියට තිබෙන එකක්. ඒක එහාට පෙරලන්න හිතෙනවා. ඉස්සෙල්ලම ඒකට ඕනකම ඇති වෙනව, කැමැත්ත ඇති වෙනව. ඕනකම ඇතිවුන පමණින් ගල හෙල්ලෙන්නේ නැති නිසා, ඊ ළඟට මොකද කරන්නේ යම්කිසි

වැයමක් දරනව. මේක මට පුළුවන්ද උස්සන්න එහාට පෙරලන්න කියල පොඩි ව්‍යායාමයක් දරනව. ව්‍යායාමය කියන එක ඇත්ත වශයෙන්ම අර තමන්ගේ ශක්තිය උරගා බැලීමක්. මොකක් හරි මේක යටට දාලා, යකඩ ඉන්නක් එහෙම දාලා, බලනව උස්සන්න පුළුවන්ද කියල- අන්න වායමනි. ඉතිං ඡන්ද ඡන්ද, වායමනි. ඊ ළඟට වීර්ය ආරහනි. එහෙම පුළුවන් කියල තේරුම් ගන්නට පස්සේ ඔන්න වීර්යයක් අරඹනව. හෙමින් හෙමින් අරක උස්සන්න පටන් ගන්නව. ඒක උස්සල එහා පැත්තට ගන්න කිට්ටුවෙන කොට ඔන්න තේරෙනව මේක ලේසි වැඩක් නෙවෙයි. සමහර විට මේ පැත්තට ඇදගෙන වැටෙන්නත් පුළුවන්. හිත සමහර විට දුර්වල වෙන්නත් බලනව. අන්න ඒ වෙලාවේ දැඩි අධිෂ්ඨානයක් ඇති කර ගන්නව. "මම මැරුණත් මේ පටන්ගත්තු වැඩේ අතහරින්නෙ නෑ" කියල එහා පැත්තටම පෙරලල දානව. ඒකට තමයි අර 'පදහනි' කියන වචනය යොදල තිබෙන්නේ - පධාන වීර්යය. ඉතිං ඊ ළඟට මෙන් මේ කියන ප්‍රයත්නයේ යෙදීම තුළින්ම කෙනෙකුට ප්‍රඥා ශක්තිය ඉබේටම ඇති වෙනවා. ඒ අත්දැකීම් තුළින් විමසුම් නුවණ ඇති වෙනව. දැන් අපි කියන්නේ කෙනෙකුට 'පළපුරුදු කෙනෙක්' කියල. මේ විදියේ වැඩක් පිළිබඳව අර ඒ ලබාගත්තු අත්දැකීම් සම්භාරයෙන් ඇති කර ගත්තු ප්‍රඥාව, විමසුම් නුවණ. ඉතිං ඔන්න ඕක තුළින් අපිට තේරෙනව අර සෘඳිපාදවල වටිනාකම.

මේවා සාමාන්‍යයෙන් ධර්මයේ හැංගිලා තිබෙන දේවල් වගේ මේ කාලේ. නමුත් අපි ඒවා මතු කරල ගත්තොත් අන්න විශේෂයෙන්ම ප්‍රායෝගික වශයෙන් මේ ධර්මය අත්දකින්න බලාපොරොත්තු වෙන පින්වතුන්ට, මේක ඉතාමත්ම වැදගත්. ඇතැම් විට අර බුද්ධිවාදීන්ට මේවා ඒතරම් රුචි නොවෙන්න පුළුවන්. දැන් එක්තරා රැල්ලක් යනවා. මේ පින්වතුන් තේරුම් ගන්න ඕන ඒක. මේ බුද්ධිවාදී ආකල්පයට අනුව ඒ අය ඤාණික සත්‍යාවබෝධය බලාපොරොත්තු වෙනව. ඇතැම් දේශනා තිබෙනවා අර බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒ මහා පාරමී පිරුණු ඔය බාහිය දාරුවීර්ය ආදීන්ට දේශනා කරනවත් එක්කම ඒ ඤාණයෙන්ම වගේ රහත් වුනු දේශනා තිබෙනව. අන්න ඒ දේශනා විසි නිස් වර අධ්‍යයනය කළ ඇතැම් විද්වතුන් එයින් ඇතුළත කිසි වෙනසක් නොවුනත් හිතා ගන්නව, තමන් අර ප්‍රඥාවන්න, අර විශේෂ ගණයට අයිති අය කියල. ශ්‍රද්ධා, ශීල ආදී මූලික ගුණධර්ම අවතක්සේරුවට ලක්කරනව. ඒවා පිළිබඳ උනන්දුව නොදක්වා ඤාණික සත්‍යාවබෝධය බලාපොරොත්තු වෙනවා ධර්මය ඇසීම පමණකින්. ඒක එහෙම පිටින්ම මිථ්‍යාවක්. මොකද, බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනව විමුක්තායතන වශයෙන් මේ නිවන් ලබා ගැනීමට

උපකාර වන කාරණා පහක්. එකක් නොවෙයි. කෙනෙකුට මාර්ගඵල අවබෝධය ලබන්න පුළුවන් දහම් අසන විට, දහම් දෙසන විට, ධර්මය සජ්ඣායනා කරන විට, ධර්මය ගැන මෙනෙහි කරන විට, අවසාන වශයෙන් දක්වන්නේ යම්කිසි සමාධි තිමිත්තක් ක්‍රමානුකූලව වඩන කොට. ඉතිං ඒ පහෙන් ඇතැම් කෙනෙක් කල්පනා කරනවා ඇසීම පමණකින්ම ඔක්කොම ඉටුකරගන්න පුළුවන් කියල. එහෙම කරන්න පුළුවන් වන්නේ අන්ත අර විශේෂ පුද්ගලයින්ට. ඒක ඉතාමත් කලාතුරකින් සිදුවෙන්නේ. විශේෂයෙන්ම මේ යුගයේ ඒක ඉතාමත්ම දුර්ලභයි කියල හිතාගන්නට පුළුවන්. මහා පුණ්‍යවන්තයින් හිටිය, ඒ වගේම පුණ්‍යවන්තයින්ට අත දෙන්න පුළුවන් අතින් අයගේ චිත්ත ශක්තිය පේන බුදුපියාණන් වහන්සේ වැනි අභිඤ්ඤාභීන් සිටිය යුගයක තමයි කෙටි දේශනාවකින් ඒ ක්‍ෂණයෙන්ම රහත් භාවය කෙනෙක් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරන්නේ. ඒ පමණට කෙනෙක් හිතාගන්න නරකයි තමන්ට කොයින්තරම් දිග උපාධි මාලාවක් තිබුණත් තමනුත් ඒ වගේ ඒ දුර්ලභ ගණයට අයිතියි කියල.

ඇත්ත වශයෙන් ධර්මයේ දැක්වෙනව තවත් ඒ වගේම විග්‍රහයක්. පුද්ගලයන්ගේ අවබෝධ ශක්තිය අනුව, ප්‍රතිපදාව අනුව, එක්තරා විග්‍රහයක් බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වනව. හතර ආකාර විග්‍රහයක්. දුක්ඛාපටිපදා දැඩාහික්‍ෂා, දුක්ඛාපටිපදා බිප්පාහික්‍ෂා, සුඛාපටිපදා දැඩාහික්‍ෂා, සුඛා පටිපදා බිප්පා හික්‍ෂා කියල පුද්ගලයින් හතර කොටසකට බෙදල දක්වනව, දුක්ඛා පටිපදා දැඩාහික්‍ෂා කියල කියන්නේ අපි සිංහලෙන් ගත්තොත් ඒක කියන්න පුළුවන් ප්‍රතිපදාව කියල මෙතන කියන්නේ අර කියාපු විධිය උත්සාහය ආදිය ඇතුළත් ක්‍රියාමාර්ගයයි. එතකොට, 'ප්‍රතිපදාව දුක්ඛයේ අවබෝධය හෙමින්' ඒ පළමුවෙනි ගණය. ඊළඟට 'ප්‍රතිපදාව දුක්ඛයේ අවබෝධය සැණින්' - බොහොම ඉක්මණින් - ඊළඟට තුන්වන ගණය. 'ප්‍රතිපදාව සුවයේ අවබෝධය හෙමින්'. හතර - 'ප්‍රතිපදාව සුවයේ අවබෝධය සැණින්'. අන්ත හතර වෙනි ගණය තමයි, අර බිප්පාහික්‍ෂා කියල කියන ඒ ඉතාමත්ම උත්කෘෂ්ට විදියේ පාරම් ශක්තිය ඇති බාහිය දාරුචීරය වැනි අය තමයි, ඒ හතර වන ගණයේ ඉන්නේ. එතකොට ඒ ශක්තිය මේ හැමෝටම නෑ. ඒක තමන්ම තේරුම් ගන්න ඕන. ධර්මයේ සදහන් වෙනවා ඒ ක්‍ෂණයෙන්ම සුත්‍ර දේශනාවක් අහල රහත් වුනු, රහත් වීමට හේතු වුනු සුත්‍ර. ඇතැම් විද්වතුන් ඒවා මහත් අභිරුචියකින්, බොහොම ලොකු ඕනෑකමකින් ඒවා අධ්‍යයනය කරනවා - අධ්‍යයනය කරනවා. නමුත් ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නගන්නෙ නෑ. දැන් බොහෝවිට තියෙන ආකල්පය තමයි මේ ධර්මය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් මේවා ලබාගත හැකිය කියන එක. එහෙම පිටින්ම වැරදියි. ඒ ශ්‍රද්ධා ශීල ආදී ගුණධර්ම නැත්නම් -

කොටින්ම ශ්‍රද්ධාව නැත්නම් - ශ්‍රද්ධාව බීජය හැටියට දක්වල තිබෙනව, මේ ශාසනික ගුණධර්මවල. ශ්‍රද්ධාව නැති හදවත වියළි හදවතක්. එතන ගුණධර්ම පැළවෙන්නේ නෑ. එතකොට ශ්‍රද්ධාව නැතුව, සැක කරමින් මේක විවේචනයට - විචාරයට - භාජනය කරමින්, බුද්ධිවාදී ආකල්පයකින් ධර්මය අධ්‍යයනය කරනව නම් කීවරක් අධ්‍යයනය කලත් මාර්ගඵලයක් නම් ලැබෙන්නෙ නෑ. ලැබුණෙයි කියල හිතා ගැනීම මිසක්. ඉතිං අන්ත ඒක නිසා අපි කල්පනා කරන්නට ඕන ඒ අපි බලාපොරොත්තු වුනාට මොකද ඒ තරම් ලේසි නෑ වැඩේ. එහෙම ලෙහෙසි නම් බුදු කෙනෙක් අවශ්‍ය නෑ මේ වැඩේට. බුදු කෙනෙක් පහළ වුනේ වෙන කිසිම ශාස්තෘවරයෙකුට අර තරම් අර දුෂ්කර ප්‍රතිපත්ති රැකලත් ලබාගන්න බැර වුනු යම්කිසි විශේෂ කාරණයක් ඉදිරිපත් කිරීමටයි. ඒක පිළිබඳ මූලික සිද්ධාන්තය තමයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව, මැදුම් පිළිවෙත. ඒ මැදුම් පිළිවෙත තුළ තියෙනව අන්ත අර කියාපු බුදු පියාණන් වහන්සේ අර හතර ආකාර වීර්යයක් දැක්වීමෙන් කළ, සීරුවෙන් දැරිය යුතු ප්‍රයත්නයක්. කලබල වෙලත් බෑ මේකට. අර විදියට හිත යන හැටියට යන්න දීලා බලාගෙන හිටීම කාමසුඛලිකානු යෝගය විදියේ අන්තයක්. ඒ කියන්නේ, ඔහේ යන්න අර්ථව. ඒ විදියට කරලත් බෑ. ඊ ළඟට දහලලත් බෑ.

ඉතිං මේකට තව කිට්ටු කරගන්න පුළුවන් වටිනා සුත්‍රයක් බුදු පියාණන් වහන්සේ දේශනා කරල තිබෙනවා. ඒක ඕසතරණ සුත්‍රය නමින් හැඳින්වෙනව. මේ පින්වතුන්ට, ඒ උපමාව ඉතාමත්ම ප්‍රයෝජනවත් වේවි, මේ මූලධර්මය වටහා ගැනීමට. එක්තරා අවස්ථාවක දේවතාවෙක් ඇවිල්ල බුදු පියාණන් වහන්සේගෙන් අහනව, "නිදුකාණෙනි" - දේවතාවුන් බුදු පියාණන් වහන්සේට අමතන වචනය සිංහලයට නඟන්නේ නිදුකාණෙනි කියල. "නිදුකාණෙනි, ඔබ කෙසේද මේ සැඩ වතුරෙන් එතෙර වුනේ?" කියල. එතන සැඩ වතුර නමින් හැඳින්වුයේ, ධර්මානුකූල අර්ථය ගත්තොත් කාම, භව, දිට්ඨි අවිජ්ජා කියන ධර්ම හතරයි. කාමෝඝය කියන එක මේ පින්වතුන් අහල තියෙනවනේ. කාමෝඝය කියල කියන්නේ කාම සැඩ වතුර, ලෝකය පුරා ගලාගෙන යනවා ඒක. කාම සැඩ වතුර ගලාගෙන යනවා. මේ ජීවිතය කියල කියන්නේ මේ සැඩ වතුර හතර පිළිබඳ කාරණයයි. කාම, භව, දිට්ඨි, අවිජ්ජා. මේ ඔක්කොම සැඩ වතුරු වගේ. එතකොට මේ පැවැත්ම තුළ - පැවැත්ම කියන එක අර විදියටම අර ගති ස්වරූපී දෙයක්. මහ ගලා යන සැඩ වතුරක් මෙතන බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ දක්වන්නේ. එතකොට ඒ සැඩ වතුරෙන් එතෙරවන්නේ කොහොමද? මේක ලෙහෙසි පහසු වැඩක් නොවේ. කාමෝඝ, භවෝඝ දිට්ඨෝඝ, අවිජ්ජෝඝ කියල කියන සැඩ වතුරු හතරක් තිබෙනව. මේකෙන් එතෙර වුනේ කොහොමද කියලයි

මේ දේවතාවා අහන්නේ. බුදු පියාණන් වහන්සේ දෙන පිළිතුර "අප්පතිට්ඨං අනායුභං" මම රැඳී සිටින්නේ නැතිව, දහලන්නේ නැතිවයි මේ සැඟව වතුරෙන් එතෙර වුනේ. අන්න රැඳී සිටීම කියල කිව්වේ කාමසුඛලෙකානු යෝගය. ඊළඟට දැහලීම කියල කිව්වේ අතකකිලමටානුයෝගය. ධම්මවකකප්පවත්තන සුත්‍රය ආශ්‍රයෙන් තේරුම් ගන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට. එකකොට ඊළඟට දේවතාව තවත් අහනව, "කොහොමද එහෙම කළේ" කියල තව විස්තර අහනව. ඒකට බුදු පියාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනව. "ඇවැත්නි" - ඇවැත්නි කියන්නේ යාළුවා කියන අදහස වගේ - "ඇවැත්නි, මම යම් විටක නැවතී හිටිය නම් මම ගිලා බැස්ස. යම් විටක දැහලුව නම් ගසාගෙන ගියා සැඟ වතුරට." ඔන්න ඔය අන්න දෙකයි. ඒ අන්න දෙකෙන් ඉවත් වෙලයි මේ ධර්ම මාර්ගයේ යා යුත්තේ. එතනයි මැදුම් පිළිවෙත තිබෙන්නේ. එතනයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තිබෙන්නේ.

ඒ නිසා විරියය ඔක්කොම අතරුල හිත යන හැටියට බලාගෙන ඉඳල මේක ඉබේ කෙරෙන දෙයක් නෙවෙයි, හිතු පමණින්. ඒ විදියේ ආකල්පයකට නැඹුරු වෙන්නේ මොකද? දැන් මේ කාලේ සමාජ පරිසරය මේ පින්වතුන් දන්නව. විද්‍යාව, තාක්ෂණය දියුණු වීම නිසා තම තමන්ගේ එදිනෙදා ජීවිතය ගෙදර දොරවල් වල මේ පින්වතුන් කටයුතු කර ගන්නේ, අනික් කාර්යාලයීය කටයුතු කරගන්නේ, බොහොම ක්ෂණිකව. හැම එකම ක්ෂණිකයි. ක්ෂණිකව කර ගැනීමේ පහසුකම් සැලසෙනව මේ විද්‍යාවෙන්, තාක්ෂණයෙන්. ඒ ක්ෂණික භාවය මේ ධර්මයෙහි - මේ ධර්මාවබෝධය පිළිබඳවත් - ලබාගන්නයි දැන් බොහොම දෙනා කල්පනා කරන්නේ. ඒක මිරිඟුවක්. ඒක වැරදි අදහසක්. මොකද, ඒ අතීතයේ තිබුණු පරිසරය, ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ ආධ්‍යාත්මික දියුණුවට රුකුල් දෙන පරිසරයක් අතීතයේ තිබුනේ. නමුත් දැන් තිබෙන පරිසරය කොහොමද කියන එක මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්නට පුළුවන්, එදිනෙදා ජීවිතය ගත කෙරෙන ආකාරයෙන්. කොයිතරම් සංකීර්ණ වෙලාද මේ භෞතික දියුණුව නිසා. එක පැත්තකින් මහ ලොකුවට දියුණුවක් වගේ ජේනව. නමුත් මනුෂ්‍යයා එන්න එන්නම තිරිසන් තත්වයට, මහා භයානක අන්දමින් අන්න පරිහානියට පත්වෙලා. යක්ෂ, තිරිසන්, ප්‍රේත තත්වයට මේ සිත් පත් වෙලා තිබෙනව. ඒ විධියේ අවධියක, ඒ වගේම ඒකට, නිසි පරිසරයක් විවේක පරිසරයක්, සොයා ගැනීම දුෂ්කරයි මහා ගාලගෝට්ටි සහිත නගරයක, ගමක පමණක් නොව කැළයක පවා, බොහොම අමාරුයි ඇත්ත වශයෙන්ම විවේක තැනක් හොයා ගන්න. ඒ විදියේ යුගයක වැඩියත්, වැඩිමනක් උත්සාහයක් දරලා සිය දහස් ගුණයක් විරියය වැඩි කරල කරගත යුතු දෙයක්, නිකං ඉඳල කෙරෙනවද කියන එක තම තමන්ම හිතල බලන්න ඕන. අන්න ඒක

අනුව අපි හිතාගන්න ඕන, එකකොට මේ බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ මැදුම් පිළිවෙතේ අගය.

ඒක තව ටිකක් ගැඹුරින් තේරුම් කරනව නම්, මේ පින්වතුන්ට කියන්න පුළුවන් දැන් අපි කිවුවනේ අර දැහලීම පිළිබඳ අන්තය. ඒක තේරුම් ගන්න අපට උපකාර වෙනවා නිගණ්ඨයින් ගෙන ගිය ප්‍රතිපත්තියත්, අපේ බුදු පියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳව අනුදැන වදාළ ප්‍රතිපත්තියත් අතර වෙනස. ඒක කෙටියෙන් දැක්වීමට අවස්ථානුකූලව, අපි මතුකර ගනිමු. දැන් මේ පින්වතුන් සමහර විට අහල ඇති සංඝයා වහන්සේලාට අයිති දෙයක් තමයි තමන්ට ලැබෙන සිව්පසය - සිව්පසය කියල කියන්නේ වීචර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලානප්පව්වය කියන ජීවිතයක් පවත්වා ගැනීමට අවශ්‍ය දේවල් - ඒවා පාවිච්චි කිරීමේදී ගත යුතු ප්‍රතිපත්තිය බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙනව, ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරන්නෙයි කියල. මේ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කිරීම කියන එක කෙටියෙන් හඳුන්වල තියෙන්නේ ඥාණ සංවරය හැටියට. ඥානයෙන් කරන සංවරයක්. අපි ඉස්සෙල්ල ගනිමු නිගණ්ඨයින්ගේ ප්‍රතිපත්තිය. මොකක්ද? නිගණ්ඨයින් දැක්කා මේ ආහාරය වස්ත්‍රය කියන ඒවා ලෝකයා කාමයට ඇද ගන්න දේවල්. ඒක නගරයකට ගියත් ජේනවනේ. ඒවා පිළිබඳව විලාසිතාවන් නිසා ලෝකයා කාමයට ඇදෙනව. ඒක නිසා නිගණ්ඨයින් ගත්තු අන්තගාමී ප්‍රතිපත්තිය මොකක්ද? වස්ත්‍රයත් ඉවත් කරලා ආහාරය පිළිබඳවත් - මේ පින්වතුන් අහල ඇති සමහර විට අසුවී ආහාරයට ගත්තු අයත් හිටියා ඒ කාලේ. ඉතිං අන්න ඒ විදියට, අන්න විකෘත තත්වයකට පත්කරගත්ත අර ප්‍රයත්නය. දැහලුවා.

නමුත් බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒ වෙනුවට පෙන්නුවේ. මේ සිව්පසය ඇතුළත් බැර, නැතුවත් බැර, වගේ දේවල්. මේ භවය කියන්නේ මොකක්ද ගලාගෙන යන එකක්. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නව, සැඟ වතුර ගලාගෙන යන තැනක දැන් මම මෙතන ඉඳල එහා ගොඩට යනව කියල හරියට ඉරක් ඇන්ද වගේ එතෙන්නට යන්න බෑ නේ. වතුරට බැස්සට පස්සෙ වතුරටත් - ගලාගෙන යන වතුරටත් - ටිකක් ඉඩ දීගෙනයි එහා පැත්තට යන්න වෙන්නේ. දිය වැලකට අහුවුනා කියල හිතමු, මේ පින්වතුන්, පීනන අතරේ. දැහලුවොත් මොකද වෙන්නේ - ඒත් බෑ. නිකම්ම හිටියොත් - ඒත් බෑ. සීරුවෙන්, ඥානවත්තව, ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඕන ඒකෙන් මිදෙන්න. බේරෙන්න. අන්න ඒ විදියේ ප්‍රතිපදාවක් තමයි බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. එකකොට වස්ත්‍රය ඉවත් කරලවත්, ආහාරය අර විදියේ විකෘත අසුවී ආහාර වලට බැහැලවත් එහෙම නෙවෙයි, කරන්න තියෙන්නේ. මේක ඥාන සංවර වශයෙන්, ප්‍රඥාවෙන්, මේක භාවනාවට නගල භාවිතා

කරන, පාවිච්චි කරන ආකාරයයි බුදු පියාණන් වහන්සේ අනුදැන වදාළේ, ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා ක්‍රමයෙන්. අපි කෙටියෙන් සඳහන් කළොත්, එකක් දෙකක් විතරක් අරගෙන - ආහාරය පිළිබඳව මෙන්ම මෙහෙම කියනවා. සංඝයා වහන්සේලා විසින් ආහාරය වළඳන්න කලින් මේ විදියට ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන්න. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම භාවනාවක් වගේ. 'මේ ආහාරය මම ගන්නෙ අර ගිහියන් වගේ පොරබදන්න, විනෝදය සඳහා, ශරීරය ගොඩනගා ගැනීම, මස්පිඩු ගොඩනගා ගැනීම ඒ විදියේ දේවල් සඳහා නොවෙයි. හුදෙක් මේ බ්‍රහ්මචරිය වාසය, එහෙම නැත්නම් මේ නිවන් දැකීම, නිවන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගැනීම සඳහායි කියල, ඒ පරමාර්ථය පළමුවෙන්ම සලකනවා.

ඊළඟට දෙවනුව තවත් ඒකටම අදාල එකක් තමයි, අර ආහාරයත් මේ ශරීරයත් පිළිබඳ භාවනාමය ආකල්පය. ඒක භාවනාවට නගනවා, ධාතු වශයෙනුත් පිළිකුල් වශයෙනුත්. ධාතුකර්මස්ථාන කියල භාවනාවක් තිබෙනවා පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ ධාතු වලින් හැදිවිච එකක්, මේ ආහාරය. ඒ වගේම මේ ශරීරය. ඊළඟට මෙන්ම මේ පට්ඨි ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මේ ධාතු වලින් හැදුනු මේ ආහාරය පිරිසිදු හැටියට තිබිලා මගේ මේ කිලිටි කුණු ශරීරය ඇතුළට වැදුනට පස්සෙ මේක කිලිටි තත්වයට, අසුභ තත්වයට එහෙම නැත්නම් අප්‍රිය තත්වයට පත්වෙනවා. පිළිකුල් තත්වයට පත්වෙනවා කියන එක මෙහෙහි කරනවා. අන්න එතෙහිත් ජේනවා එකකොට අර නිගණ්ඨයින් ඉවත දැමූ හය වූණු ආහාරය පිළිබඳ කාරණය බුදු පියාණන් වහන්සේ මැදුම් පිළිවෙතකින් විසදූ ආකාරය. ඒ ආහාරයම නිවනට උපකාර කරගන්නා. මේකෙ පරමාර්ථයත් - නිවන සඳහායි මේ ශරීරය පවත්වා ගන්නේ. හුදෙක් යැපීම පිණිස. අද සාමාන්‍ය ලෝකයා, හවයේ රැදී සිටීමට තැන්දරන ලෝකයා, ආහාරය පිළිබඳව කරන ඒ විලාසිතාවන් පැත්තට නොවෙයි. ඒ අතිධාවනයන් නොවෙයි. මෙතන කියන්නේ. 'හුදෙක්' ඒ පිළිබඳ යම්කිසි පාලනයක් කෙරෙනවා. මධ්‍යස්ථ මට්ටමකින් ඒවා දිනා බලල ඊළඟට ඒක භාවනාවටත් නගනවා. අන්න බුදු පියාණන් වහන්සේ දැක්වූ මැදුම් මග, ඒකෙනුත් ජේනවා. එකක් දුන්නාම ඇති. ඉතිං ඒ අර සිව්පසය පිළිබඳවම ඔය විදියට ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා පාඨ තිබෙනවා.

ඔන්න ඔව තුළින් අපි තේරුම් ගන්න ඕන එකකොට, අර මේ කාලෙ, කොතෙකුත් විශාල පිරිස් ඇදිල යනවා වැඩේ ලේසියි කියල. වැඩේ ලේසියි වගේ ජේනවා. නමුත් ඒක තුළින් අන්න බරපතල මිථ්‍යා දෘෂ්ටියක් පැතිරෙනවා, මේ මැදුම් පිළිවෙතට ප්‍රතිවිරුද්ධව. මේ 'නිකන් ඉදීම' කියන එක ඇත්ත වශයෙන්ම බොහොම දෙනෙකුට ප්‍රිය දෙයක්. නිකන් ඉදල මේවා ඔක්කොම ලබාගන්න පුළුවන් නම් ආයේ මොකටද වෙහෙසෙන්නේ? මොකටද සිල්

රකින්නේ? මොකටද භාවනා කරන්නේ? ඇතැම් කෙනෙක් කියනවා භාවනාව අනවශ්‍ය දෙයක් කියල. භාවනාව කියල හිතට පාලනයක් කරන්න ඕන නෑ. ඔහේ යන්න දීලා බලාගෙන ඉන්නවා. ඒ අය වතුරට බැස්සොත්, අර සැඩ වතුරකින් එතෙර වෙත වෙලාවේ හොඳට බලන් හිටියොත් ඔන්න ඒ අයම කියාපු දේට විරුද්ධව ක්‍රියාකරන බව ජේනවා. එදිනෙදා ජීවිතයේ තම තමන්ගේ ඒ භෞතික ඕනෑ එපාකම් පිරිමසා ගන්න අන්න අර කියාපු සමමප්‍රධාන, ඉඳිපාද ආදී දේවල්වලට තරමක් හරි කිට්ටු විදියට ක්‍රියාකරන්න ඒ අයට සිද්ධ වෙනවා. එයින් ජේනවා අපට මේ අපේ විත්ත සන්නානය පිළිබඳ මහ පුදුම ධර්මතාවක් බුදු පියාණන් වහන්සේ මතුකරල දීලා තිබෙන බව. මේක හරියාකාරව දැක්කා. මේකෙ යථා තත්වය දැක්කා. එහෙම දැකල තමයි මේ මිනිස් සිත - එහෙම නැත්නම් මනුෂ්‍යයින්ගේ සිත ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ හතර ආකාරයටයි කිවුවේ. ඒ වගේම සීරුවෙන් ගතයුතු මධ්‍යස්ථ ප්‍රතිපදාවක් බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළා. ඒක නිසා අපි මතුකර ගන්න ඕන මෙන්ම මේ කාරණා. විශේෂයෙන්ම මේ නොයෙකුත් විදියේ මිසඳිටු පැතිරෙන යුගයක් නිසා, ඇතැම් කෙනෙක්, විශේෂයෙන්ම අර බුද්ධිවාදීන් කියල අපි කියන අය - නිග්‍රහයක් හැටියට කියනවා නෙවෙයි. නමුත් ඒ විදියේ ආකල්පයක් දැන් කාලෙ යනවා - ධර්මය පිළිබඳව අධ්‍යයනය කරල, ඒ පිළිබඳව යම් කිසි අවබෝධයක් තිබෙනවා. ඒ තුළින් ඒ උගත් කම නිසා ඇතැම් කෙනෙක්, එයින් ඇති කර ගත්තු දැනීම තුළින්, මේ ශාසනය පිළිබඳ සම්පූර්ණ අයිතිය තමන්ට තියනවා කියල හිතනවා. නෑ පින්වතුනි, මේ ශාසනය ත්‍රිවිධ ආකාරයි පරියත්ති, පටිපත්ති, පටිවේධ කියල තුන් ආකාර ශාසනයක්. පරියත්තිය විතරක් තිබුණ නම් අන්න ඒ උගතුන් ගත්තු මතය හරි. නමුත් මෙතන ඉගෙනීමට පමණක් සීමා වෙන්නෙ නෑ. ඒක ප්‍රතිපදාවට නගන්න ඕන - 'පටිපත්ති'. ඊළඟට ප්‍රතිපදාවේ කෙළවර තමයි 'පටිවේධ' විනිවිද දකින්න ඕන විදර්ශනා ප්‍රඥාවෙන්. භාවනාවෙන් උත්කෘෂ්ට වශයෙන්. ඉතිං ඒක නිසා තමයි අතීතයේ බෞද්ධයින්ගේ ආදර්ශ පාඨය උනේ - දැන් මේ කාලේ කලාතුරකින් ඒක අහන්න ලැබෙන්නේ - 'සුඤ්ච, ධාරෙච, වරාච, ධමමෝ' 'අසච්ච, දරච්ච, හැසිරෙච්චි දහම්භී'.

සුනාථ ධාරෙච, වරාථ ධමමෝ 'අසච්ච, දරච්ච, හැසිරෙච්චි දහම්භී'. ධර්ම ශ්‍රවණය පිළිබඳවත් බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වල තිබෙන පාඨ වලින් ඒ කාරණය තවත් පැහැදිලි වෙනවා. මේක ප්‍රායෝගික අර්ථයක් සඳහා දේශනා කළ එකක් බව. හරියාකාරව ධර්මය ඇසීම පිළිබඳව මෙන්ම මේ විදියට සඳහන් වෙනවා. එහෙම නැත්නම් ධර්මය පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් ඇති කෙනා පිළිබඳව මෙන්ම මේ වචන සඳහන් වෙනවා. අසුචල් නැනැත්තා,

අපි හිතමු මේ කාලේ හැටියට කියනව නම් අසුවල් උගතා හරි අසුවල් පුද්ගලයා, ශ්‍රාවකයා විසින් ධර්මය - ඒකට ඊළඟට වචන රාශියක් යෙදෙනව 'සුතා, ධතා, වචසා, පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිදා.' ඒ තැනැත්තා ධර්මය අසල තිබෙනව - සුතා, ධතා - දරාගෙන සිටිනව, ඒක එක කණකින් අහල අනික් කණින් පිට කළා නෙවෙයි. ඊළඟට ඒක පරිගණක යන්ත්‍රවල තැන්පත් කරල ඒක පැත්තක දැමීමා නොවෙයි. ත්‍රිපිටකය පරිගණක යන්ත්‍ර වල තැන්පත් කළ පින්වතුන් තුළ සමහරවිට ධර්මය නෑ. ඒක ක්‍රියාව පමණයි. ඒක ඇතුළට ගත්තෙ නෑ. අන්ත අතියේ අර භාණක පරම්පරා ආදී වශයෙන් දැක්වෙන්නේ ඒ කාලේ ඒකග්‍රන්ථ පුද්ගලයින් හිටියා. ඇසු පමණින්ම ඒවා දරා ගන්නව. ඒක ඊළඟට - අන්ත 'සුතා, ධතා,' ධර්මය දරා ගන්නා. 'ගෙදර මහ පොතක් ඇත ඒකෙ නම මතක නැත' කියලා අපේ පැරැන්නන් කථා පටන් ගත්තේ අන්ත අර ධර්මය කටපාඩම් කිරීමේ සිරිත නැති වුනාට පස්සෙයි. ඉතිං ඒක මේ කාලෙ නම් අනවශ්‍ය දෙයක් හැටියට, සමහර විට භාසාජනක දෙයක් හැටියට, සළකනවා. නමුත් ප්‍රායෝගිකව ඒක ප්‍රයෝජනයට ගන්න බලාපොරොත්තුවෙන කෙනා ඒ ධර්මය අර සිංහ තෙල් රන් කරඬුවක තැන්පත් කරගන්නව වගේ හිතේ ධාරණය කරගන්නව. 'සුතා, ධතා' ධාරණය කරගෙන නවතින්නෙ නෑ. 'වචසා පරිචිතා' - වාචෝද්ගත කරන්න ඕන. ඉදහිටල මතක් කරගෙන කටපාඩම් කරගන්න ඕන. 'මනසානුපෙක්ඛිතා' ඊළඟට ඒක ගිරව් වගේ කීම නොවේ. ඒ වචන - ඒ කියන දේවල් - පිළිබඳව මනසෙන්, හිතෙන් පෙරළල බලන්න ඕන, පරීක්ෂා කරන්න ඕන. 'මනසානුපෙක්ඛිතා.' එහෙම පරීක්ෂා කරල බලල, 'දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිදා' එහෙම පරීක්ෂා කරල බලන කොට සමාසක් දෘෂ්ටියෙන් ඒක විනිවිද දකින්න හැකියාව ලැබෙනව.

ඔන්න ඔය වචන තුළින් එකකොට ධර්මය ප්‍රායෝගික දෙයක් බවයි, පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ. ධර්මශ්‍රවණය ප්‍රායෝගික අන්දමින් කරන්නට ඕන. ප්‍රායෝගික පරමාර්ථය ඇතිව ඒ ආකල්පය ඇතිව. ඒකම තවත් විදියකට දැක්වෙනව. ආර්යශ්‍රාවකයෙක් ධර්මය අසන ආකාරය දක්වල තිබෙන්නේ මෙහෙමයි. ආර්යශ්‍රාවකය, කොටින්ම මාර්ගඵල අවබෝධය ලැබෙන ආකාරයට ධර්මශ්‍රවණය කරන්නේ කොහොමද කියන එක දක්වල තිබෙනව. ආර්යශ්‍රාවකයෙක් මෙන්න මේ විදියටයි අහන්නේ. ඒ ධර්මය පිළිබඳව 'අට්ඨකචා මනසිකචා සබ්බවෙනසො සමනනාහරිචා ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති' යම් අවස්ථාවක ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් අට්ඨකචා, කියල කියන්නේ - 'මේ ධර්මයෙන් මට වැඩක් ඇත' කියන ඒ අදහස මුල්කරගෙන. මේක විමසල බලල, මේක ගැන පොතක් ලියල, උපාධියක් ලබාගන්න ඒ විදියේ පරමාර්ථයකින් නෙවෙයි. මෙයින් මට වැඩක් ඇත. මගේ විමුක්තියට

මෙයින් ප්‍රයෝජනයක් ඇත. කියන අදහසින්ම ධර්මය අහන්නේ. අට්ඨකචා. ඊළඟට 'මනසිකචා' ඒ අහන එක පිළිබඳව, ඒ අහන වෙලාවේ පදයක් පදයක් පාසා මෙනෙහි කරනව. 'ඔය කිව්වට ඕක මමත් දන්නව. ඕකේ මොකක්ද ඔය කියන්න තියෙන්නෙ කියල.' ඒ විදියට විතර්ක වලට විවාර වලට යන්නෙ නැතිව, අන්ත ඒක පදයෙන් පදය මෙනෙහි කරනවා. 'අට්ඨකචා, මනසිකචා, සබ්බවෙනසො සමනනාහරිචා' හිතේ භාගයක් මෙනත අනෙක් භාගෙ ගෙදර' එහෙම නෙවෙයි. 'සබ්බවෙනසො, සමනනාහරිචා' මුළු හිතම ඒකට යොමුකරල, අවධානය යොමුකරල, පූර්ණ අවධානය යොමු කරල. 'ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති.' කන් නමල අහනව. පැරණි වචනයක් ඕක. කන් නමල අහනව. දැන් සතුන් නම්, තිරිසන් සතුන් නම්, ඇතැම් සතුන් කන් නමනව අපට පේනව. මේ මනුෂ්‍යයින් කන් නමනවද නැද්ද කියන එක තේරුම් ගන්න බෑ බාහිරව බලල. නමුත් ඒක තමන්ට අයිති දෙයක්. කන් නමල අහනව කියල කියන්නේ පූර්ණ අවධානය. එහෙම පිටින්ම - මේක අර කියාපු විදියට සම්පූර්ණයෙන්ම තමන්ගේ අවධානය යොමු කරනව. දැන් ඉතිං කන් වෙනුවට අපට නොයෙකුත් විද්‍යාත්මක කන් රාශියක් ලැබිල තියෙන නිසා අපි ඒවට අහන්න ඇරල ධර්මය දේශනා කරන කොට පැත්තකට වෙලා බුදිය ගන්නව. ඊළඟට ඒක අර 'ගෙදර මහ පොතක් ඇත ඒකෙ නම මතක නැත' කිව්ව වගේ, ඒ වචන තවත් යොදන්න පුළුවන් මේ කාලේ තියෙන යන්ත්‍ර වලට - පරිගණක යන්ත්‍ර කැසට් යන්ත්‍ර ආදිය. 'අපේ ගෙදර කැසට් පටි රාශියක් තියෙනව හොඳම දක්ෂම භාමුදුරුවන්ගේ. නමුත් අසන්ට වෙලාවක් නම් නෑත.' අන්ත ඒ වගේ.

ඉතිං ඔය විදියේ ආකල්පයක් දැන් යන්නේ. ඒ කෙසේ වෙතත් අර කියාපු බුද්ධිවාදී ආකල්පය තියෙනව - 'ඇයි අපට පුළුවන්නම් බොත්තමක් තද කිරීමෙන් ආලෝකය ඕන වෙලාවට ඇති කර ගන්න, ඇයි බැර මේ ප්‍රඥාලෝකය ඇති කර ගන්න පොඩි බණක් ඇසු පමණින්?' අන්ත ඒ විදියේ තර්කයක් නහනව දැන් ඇතැම් කෙනෙක්. 'මේ කාලේ ඉතාමත්ම දියුණුයි හදට යන කාලේ. ඒ වැනි යුගයක ඇයි බැර අර 2500 ක අතීතයේ, අර කරත්ත වලින් යන යුගයක මේවා ලබාගන්න නම් ඇයි බැර දැන්?' කියල ඔය විදියට ප්‍රශ්න කරන අය ඇත්ත වශයෙන් අපි ළඟටත් ඇවිල්ල ප්‍රශ්න කරල තිබෙනව. ඒ අයට මතක් කරල දෙන්න වෙනවා. ඒ කාලෙ තිබුණු පරිසරයත් මේ කාලෙ තිබෙන පරිසරයත් අතර වෙනස. ඒ කාලෙ ආධ්‍යාත්මික පරිසරය, මහ පුදුමයි. හැමෝම සත්‍යගවේෂී අය. බ්‍රාහ්මණයින් අතරත්, අනික් අයත් ඇත්ත වශයෙන්ම විමුක්තිය සඳහා විශාල උත්සාහයක් දැරුවා. සමහර විට නොමගට යොමු වුනාට මොකද. දැන් මේ කාලේ දුවන්නේ කොයි පැත්තටද? භෞතික දියුණුව කරා.

හැමෝම දුටුන්ගේ ඒකට. ඒ රැල්ලට අනුවෙලා. මිරිහුවක් ඔස්සේ දුටුව. ඒ දුටුන පිරිස අතර තමන් ඇත්ත වශයෙන් ධර්මයට හැරුනත් මහා බාධක රාශියක් මැද්දේ කටයුතු කරන්න වෙන්නේ. මේ ගිහි ගෙවල්වල ඉන්න පින්වතුන් අපට ඇවිල්ල කියනව. අපි නම් කැමතියි භාවනා කරන්න. නමුත් දරුවෝ රැ කිස්සෙ කරන්නෙ - ඒවා ඉතිං අපි කියන්න ඕන නෑ - ඒ ඉන්නේ අන්ත අභවල් අභවල් යන්න ඉස්සරහයි. එහෙම නැත්නම් මහා ගාලගෝට්ටියක් මැදයි අපේ ජීවිතය ගෙවෙන්නේ කියල. මහා කලකිරීමක් ඒ අය තුළ තියෙනව.

අන්ත ඒ තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් ඇත්ත වශයෙන්ම දෙගුණ තෙගුණ එහෙම නැත්නම් සියගුණයක් වීර්ය දරලයි මේ කාලෙ ඒ තත්ව ලබාගන්න පුළුවන්. උපාධි තිබුණට, උගත්කම් තිබුණට, එපමණකින් මාර්ගඵල ලැබෙන්නෙ නෑ. බිප්පාහිඤ්ඤා ගණයට අයිති වෙන්නෙ නෑ තමන් හිතා ගත්තට. අන්ත ඒ කාරණය අපි හොඳට ධාරණය කර ගන්න ඕන. ඒ විදියට කල්පනා කරන කොට අද මේ පින්වත් පිරිස වාමී ජීවිතයට පුරුදු වෙමින් මේ විශාල පිරිසක් අද පොහොය අටසිල් සමාදන් වුන, තවත් ඒ උසස් ශීලවල පිහිටියා. අන්ත ඒ ශීලයේ වැදගත්කම. මුල්පියවර හරියට ගන්නෙ නැතිව අවසාන ප්‍රතිඵලය විතරක් ලබාගන්න බෑ. මේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා එකිනෙකට සම්බන්ධයි. හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවකින් යුක්ත දෙයක් මේක. අර සම්මා දිට්ඨි සම්මා සංකප්ප ආදිය පිළිබඳව අපි බොහෝ අවස්ථාවල මතක් කරල දෙන ආකාරයට එක් එක් පියවර අතර පුදුම හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවක් ධර්මයේ තිබෙනව. ඒකයි අර අනුපිළිවෙලක් තියෙනව කියල කිව්වේ. ඒ අනුපිළිවෙල කඩල බෑ. ඒක නිසා පටන් ගන්න ඕන හෝඩියෙන්ම. බිංදුවට බහින්න ඕන. ශීලයෙන් පටන්ගන්න ඕන. ශ්‍රද්ධාවෙන් පටන් ගන්න ඕන. මූලික වශයෙන් ශ්‍රද්ධාව. ශ්‍රද්ධාව මේ ශාසනයේ බිජයයි. ශ්‍රද්ධාව නැති හදවතකට ගුණධර්ම එකතු වෙන්නෙ නෑ. ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගෙන තමයි ඊළඟට යම්කිසි ශාස්තෘවරයෙකු ළඟට යන්නේ. 'සද්ධාජාතො උපසංකමති' ඔය ආදී වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනව. ළඟට ගිහිල්ල ධර්මය අභල, ඒක දරාගෙන හිතෙන් අර විදියට ඒ ගැන හිතලා. ඒ විදියට තමයි ක්‍රමානුකූලව ප්‍රතිපත්තියට බැහැලා - ලොකු ඡන්දයක් වීර්යයක් ඇති කරගෙන ප්‍රතිපත්තියට බැහැලයි - මේ පරමාර්ථ සාධනය කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

එතකොට මේ වගේ දවසක බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්මකුස පෙරළුවාට මොකද ඒ ධර්ම වකුසේ ශක්තිය ඉක්මණින්ම මේ සමාජය තුළින් බැහැර වෙලා යන හැඩක් ජේතවා අර කියාපු විදියේ මිට්ඨා දෘෂ්ටි පැතිරීම නිසා. ඒක නිසා නුවණැති පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕන. මූලින් කළ

යුතුදේ පස්සට දාලා බෑ. මූලින් කළයුතු දේ එහෙම පිටින්ම ඉවත්කරලත් බෑ. ඒක නිසා ශ්‍රද්ධා ශීලාදී ඒ ගුණධර්ම මූලිකව සම්පූර්ණ කර ගන්න ඕන. ඒ ගුණධර්ම උඩ තමයි ඊළඟට හිත තැන්පත් කර ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ සමාධි වශයෙන්. සමාධිමත් හිතටයි ප්‍රඥාව වශයෙන්, විදර්ශනා වශයෙන් අනිත්‍ය දූඛ අනාත්ම තත්වය තේරුම් යන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ ආදී මේ සියලු සංසාර දුකින් අත් මිදුණු පරම ශාන්ත උතුම් අමා මහ නිවන ලබා ගන්න පුළුවන් වන්නේ, සෝවාන් සකදාගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේධයෙන්. එතකොට මේ පින්වතුන් කල්පනා කර ගන්න ඕන මේ කෙටි වෙලාව තුළ අපි මේ කරුණු රාශියක් කෙටියෙන් සඳහන් කලා. මේ පින්වතුන්ට තව තව හිතන්න. මේ පිළිබඳව හිතල විතරක් නවත්තන්නේ නැතිව මේවායේ ප්‍රායෝගික අගය අනුව තම තමන්ගේ ජීවිතය සකස්කර ගැනීමටයි මේ කාරණා කීවේ.

එතකොට මේ ආශ්‍රයෙන් මෙතෙක් වේලා පැයක් පමණ වේලා මේ පින්වතුන් යම්කිසි ශීලයක පිහිටලා කය වචනය හික්මවා ගෙන අවධානය යොමු කරගෙන මේ විදියට ධර්ම ශ්‍රවණය කලා. ධර්ම ශ්‍රවණයත් පිනක් කියල කියන්නේ කුසලයක් කියල කියන්නේ ඒක තමන්ගේ නිවනට උපකාර වන දෙයක් නිසයි. ඒ ධර්ම ශ්‍රවණය ආනිසංස සම්පන්නයි. උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය පවා ලබා දෙනව. ඒ ධර්ම ශ්‍රවණයේ ආනිසංසයෙන් - අපි අර ආනිසංස කියල කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම මෙලොව වශයෙන් බලනව නම්, සෑදිට්ඨික අකාලික වශයෙන් බලනව නම්, සද්ධා වීර්ය සති සමාධි පඤ්ඤා කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්ම, බල ධර්ම, තම තමන් තුළ වර්ධනය කර ගැනීමට මේ සුළු වේලාවක් අපි උපකාර කර ගන්නා කියලා ඒ ධර්ම ශක්තිය තුළින් - මේ පින්වතුන්ට දුර්ලභ කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය අමාරුවෙන් හරි, කැලෑ මැදින් රිංගල හරි හමුවෙලා ලබා ගෙන, මේ ශාසන පහන නිවෙන්නට කලින් - අති භයානක සංසාරයෙන් අත්මිදීමට සෝවාන්, සකදාගාමී, අනාගාමී අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේධ මගින් උතුම් නිවන් ලබා ගැනීමට මේක උපනිශ්‍රය සම්පත්තියක්ම වේවායි ප්‍රාර්ථනා කර ගන්න. ඒ වගේම මේ රැස්කරගත්තු පුණ්‍ය ශක්තිය මේ විශ්වයේ යම්තාක් අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වාම මේ විදියේ ධර්ම දේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුශලයක් අනුමෝදන් වීමට බලාපොරොත්තු වන සත්ත්වයින් ඇතොත් ඒ හැමදෙනෙක්ම මෙය අනුමෝදන් වී ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා කියන ඒ ප්‍රාර්ථනාවක් ඇතිකර ගෙන මේ ගාථා කියන්න.

"එතතාටතා ව අමෙහති"

23 වන දේශනය

23 වන දේශනය

'නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස'

- අනිකකසාවො කාසාවං - යො වතථං පරිදහෙස්සති
- අපෙතො දමසවෙවන - න සො කාසාවමරහති
- යො ච චන්තකසාවස්ස - සිලෙසු සුසමාහිතො
- උපෙතො දමසවෙවන - ස වෙ කාසාවමරහති

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ කෙනෙකුගෙන් ලෝකයාට හිමිවන උතුම් දායාදය සම්බුද්ධ ශාසනයයි. දෙවි මිනිසුන්ගේ හිත සුව සඳහා ඒ සම්බුද්ධ ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් ආරක්ෂා කර ගැනීම හැම බෞද්ධයකුගේම යුතුකමක් බව අපි කල්පනා කරනවා. ඒ යුතුකම හරියාකාර ඉෂ්ට කර ගැනීමට නම් ශාසනික වටිනාකම් පිළිබඳව නිවැරදි අවබෝධයක් අප තුළ තිබිය යුතු වෙනවා. අද මේ වෙසක් පෝය දවසේ ඒකට අදාළ ගාථා දෙකක් අපි මාතෘකා කරගත්තේ ඒක නිසයි.

මේ ගාථා දෙක බුදු පියාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේදී දේශනා කර වදාළේ දෙවිදන් තෙරුන් පිළිබඳ එක්තරා සිද්ධියක් අරමුණු කරගෙනයි. සැරියුත් මුගලන් අග්‍රශ්‍රාවක මහ රහතුන් වහන්සේලා දෙනම එක් අවස්ථාවක බුදු පියාණන් වහන්සේගෙන් අවසර ලබාගෙන සැවැත් නුවරින් රජගහ නුවරට වැඩම කළා තම තමන්ගේ පන්සියය පන්සියය බැගින් වූ සහ පිරිස් සහිතව. රජගහ නුවර වාසීන් මේ අගසව් දෙනමටත් ඒ සහ පිරිසටත්, සාමූහික වශයෙන් එකතු වෙලා, දෙතුන් දෙනා පහළොස් දෙනා එකතු වෙලා, දානමාන කටයුතු වල යෙදුනා, දන් දෙනන පටන් ගත්තා. එක දවසක් සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ පින් අනුමෝදන් කරන අවස්ථාවේදී මෙහෙම ප්‍රකාශ කළා. උපාසකයෙනි, යම් කෙනෙක් තමන් දන් දෙනවා අනිත් අය දාන ප්‍රතිපත්තියෙහි සමාදන් කිරීමක් නෑ. ඒ කියන්නේ දන් දෙනන අනිත් අය උනන්දු කරවන්නෙ නෑ. එබඳු කෙනෙකුට උපනුපන් ජාතිවල හෝග සම්පත්ති මිසක් පරිවාර සම්පත්තිය ලැබෙන්නේ නැහැ. තවත් කෙනෙක් තමන් දන් දෙන්නේ නෑ අනිත් අය දන් දීමෙහි උනන්දු කරවනවා. ඒ තැනැත්තාට අනාගතයේදී හෝග සම්පත්තිය ලැබෙන්නේ නෑ පරිවාර සම්පත්තිය පමණයි ලැබෙන්නේ. තවත් කෙනෙක් තමන් දන් දෙන්නෙත් නෑ. අනිත් අය ඒ පිළිබඳව උනන්දු කරවන්නෙත් නෑ. එබඳු කෙනාට උපනුපන් ජාති වල හෝග සම්පත්ති පරිවාර සම්පත්ති දෙකම

ලැබෙන්නේ නෑ. හතර වෙනුව දක්වනවා, තවත් කෙනෙක් තමනුත් දන් දෙනවා අනිත් අයත් දන් දීමෙහි - ඒ ප්‍රතිපත්තියෙහි - සමාදන් කරවනවා. අපි දැන් මේ කාලෙ සම්මාදන් කරනවා කියලා කියන්නේ සමාදන් කරනවා. එබඳු කෙනාට උපනුපත් ජාති වල හෝග සම්පත්තියත්, පරිවාර සම්පත්තියත් කියන සම්පත් දෙකම ලැබෙනවා කියලා එහෙම ප්‍රකාශ කළා.

මේක අහන් හිටිය එක්තරා නුවණැති මනුෂ්‍යයෙක් කල්පනා කළා. මම මේ සම්පත්ති දෙකම ලැබෙන ආකාරයට කටයුතු කරන්න ඕන කියලා පිරිස ගියාට පස්සේ සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ ළඟට කිට්ටු වෙලා කියනවා ස්වාමීනි, මම හෙට දවසට ස්වාමීන් වහන්සේට දනට ආරාධනා කරනවා කියලා. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ ඇසුව කී දෙනෙක් සංඝයා වහන්සේලා අවශ්‍යද කියලා. කෙනෙක් සංඝයා වහන්සේලා මේ පිරිසේ සිටිනවාද කියලා ඇහුවාම දහසක් පමණ සිටිනවා කිව්වා. ඒ දහස් නමටම මම හෙට දානය දෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා කියලා ප්‍රකාශ කළා. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේත් නිශ්ශබ්දතාවෙන් ඒකට කැමැත්ත දැක්වුවා. ඉතිං මේ මනුෂ්‍යයා මෙහෙම කිව්වට මොකද කිසිම සුදානමක් නැතිවි යි මේ ආරාධනාව කළේ. නගරයේ වීදිවල ඇවිදීමින් "අම්මේ, තාත්තේ, මම මේ වීදියට හෙට දවසට දහසක් නමකට ආරාධනා කළා තම තමන්ට පුළුවන් මට්ටමින් ඒ දාන උපකරණ අරගෙන එන්න. අපි එක තැනක රැස් වෙලා දානය පිළියෙල කරමු කියලා" ඒ වීදියට හඬ නගමින් මනුෂ්‍යයින් උනන්දු කළා. ඒ වගේම විශාල පිරිසක් තමන් දහ නමක් විසි නමක් සිය නමක් පවා බාර ගෙන දායක පිරිස් එකී ස්ථානයට දාන ද්‍රව්‍ය ගෙනාවා. එක්තරා ධනවත් දායකයෙක් ලක්ෂයක් අගනා කාසාය වස්ත්‍රයක් ගෙනල්ලා දුන්නා මේ දාන සංවිධායක මහත්මයාට - උපාසක මහත්තයාට - දාන කළමනා පිළිබඳ යම්කිසි අඩු පාඩුවක් වුනොත් මේ වස්ත්‍රය විකුණලා මේකෙන් වියපැහැදුම් බේරගන්න. එහෙම අඩුපාඩුවක් නුනොත් කැමති සංඝයා වහන්සේ නමකට මේ සිවුර පූජා කරන්න කියලා.

ඉතිං මේ දාන කටයුතු පසුවදා හොඳට සිද්ධවුනා. කිසි දේකින් අඩුවක් වුනේ නෑ. මේ වීචරය, මේ කාසාය වස්ත්‍රය ඉතිරි වුනා. මේ දාන සංවිධායක මහත්මයා පිරිසට කියනවා මෙන්න මෙහෙම කෙනෙක් මට වීචර වස්ත්‍රයක් පූජා කළා - බොහොම අගනා දෙයක්. දන් කටයුතු සියල්ල නිම වෙලා තියෙනවා. අපි කාට මේ සිවුර පූජා කරනවාද? එකකොට ඇතැම් කෙනෙක් කිව්වා අපි සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේට, සාර්පුත්‍ර අග්‍රග්‍රාහක ස්වාමීන් වහන්සේට, රහතන් වහන්සේට, පූජා කරමු කියලා. තවත් පිරිසක් කිව්වා මේ සාර්පුත්‍ර ස්වාමීන් වහන්සේ ගොයම් පැහැණු කාලෙට විතරයි ඇවිත් යන්නේ. දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ

එහෙම නෙවෙයි. හරියට ගෙදර තියෙන පැන් බඳුනක් වගේ. අපට මහලේ, අවමහලේ හැම එකකටම උපකාර වෙනවා. ඒක නිසා අපි දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේට දෙමු කියලා. ඉතිං මේ පක්ෂ දෙකක් තිබුන නිසා අර දාන සංවිධායක මහත්මයා මේ දාන පොළේ පොඩි ඡන්ද විමසීමක් පැවැත්වුවා. මෙන්න ඡන්ද ප්‍රතිඵලය. පූජාපාද දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ වැඩි ඡන්ද හතරකින් අර ලක්ෂයක් වටිනා වීචර වස්ත්‍රය ලැබීමට සුදුස්සා හැටියට තේරුණා. ධර්ම සේනාපති අග්‍රග්‍රාහක සාර්පුත්‍ර මහ රහතන් වහන්සේගේ පක්ෂය පරාද වුනා.

ඉතිං කොහොම හරි ඒ වස්ත්‍රය දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට දුන්නා. දේව දත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ ඒක කපලා පඬුගහලා පොරවාගෙන ඒ නගරයේ හැසිරෙන කොට ඒ හැසිරෙන ආකාරයෙන් මනුෂ්‍යයින්ගේ යම් කිසි අප්‍රසාදයක් ඇති වුනා. සමහර විට උඩඟු වීදියට හැසිරෙන්න ඇති. එහා මෙහා යන්න ඇති. මේ වීචරය සාර්පුත්‍ර ස්වාමීන් වහන්සේට මිසක් දෙවිදන් තෙරුන්ට නම් සුදුසු නෑ කියලා මිනිස්සු කියන්න පටන් ගත්තා. ඔය සිද්ධිය වුනාට පස්සේ රජගහ නුවරින් එක්තරා සංඝයා වහන්සේ නමක් සැවැත් නුවරට වැඩම කළා, බුදු පියාණන් වහන්සේ දකින්න. බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒ හික්කුන්වහන්සේ ගෙන් අග්‍රග්‍රාහක දෙනමගේ සුවදුක් විමසන අවස්ථාවේදී අර සංඝයා වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා මෙන්න මේ සිද්ධිය. එකකොට බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාළා. මහණ මේ ජීවිතයේ පමණක් නෙවෙයි දෙවිදන් තෙරුන් අතීතයේත් තමන්ට නුසුදුසු වස්ත්‍රයක් පෙරවාගෙන අනිත් අයගෙන් නිග්‍රහය ලැබුවා කියලා එක්තරා ජාතක කථාවක් ගෙනහැර දැක්වුවා.

අතීතයේ බරණැස් නුවර ඇතුන් මරණ ඇත් වැද්දෙක් හිටියා. කැලෑ වලට වැදිලා ඇතුන් මරලා ඇතුන්ගේ දළ, නියපොතු, මස් ආදිය විකුණලා ජීවත්වෙන ඇත් වැද්දෙක්. සමහර කැලෑවල විශාල ඇත් පිරිස් හිටියා. එක කැලෑවක ඇතුන්ගේ සිරිතක් තිබුණා - කැලෑවේ වාසය කරන පස් බුදුරජාණන් වහන්සේලා දැකලා තමන් ගොදුරු ගැනීමට යන අවස්ථාවේ පස් බුදු රජාණන් වහන්සේලා ළඟ දණ නමලා වැදලා පිටත්වෙන සිරිතක් තිබුනා. මේ ඇත් වැද්ද දවසක් දැක්කා මේ සිද්ධිය. ඉතිං කල්පනාවේ වැටුනා, මොකද මේ ඇතුන් මේ පස් බුදුරජාණන් වහන්සේලාට වදින්නේ කියලා. සිවුර නිසා වෙන්න ඇති කියලා හිතලා මාත් සිවුරක් ලබාගත්තොත් මට මේ ඇත් දඩයම බොහොම හොඳින් කරන්න පුළුවන් කියලා හිතාගෙන ඊට පස්සේ මොකද කළේ. පස් බුදු රජාණන් වහන්සේ නමක් පොකුණකට බැහැලා පැන් පහසු වෙන අවස්ථාවේ ගොඩ තිබුන සිවුරක් අරගෙන - හොරකම් කරගෙන - ගිහිල්ලා ඒක පොරවගෙන ඊළඟට මොකද කළ

උපක්‍රමය. හිස සිට ඒ සිවුර පොරවාගෙන අර ඇතුන් මරණ උපකරණය, ඒ ආයුධය භංගාගෙන ඉන්නවා.

ඇත් රැළ යන එන අතරේ, මේ පසේ බුදු කෙනෙක් කියලා හිතාගෙන වදිනවා. ඉතිං ඇත් රැළ ගියාට පස්සේ අන්තිමට යන ඇතා මේ ඇත් වැද්දා අර ආයුධය ගහලා මරලා දළ ආදිය විකුණලා ඉතිරි මස් - ඒ ශරීර - කැලේ වල දානවා.

මහොම කලක් කරගෙන යන අතරේ බෝධි සත්ත්වයන් වහන්සේ ඒ ඇත් රැළේ නායකයා බවට පත්වුනා. බෝධි සත්ත්වයන් වහන්සේට දැනුනා තමන්ගේ පිරිස අඩු වෙන බව. මේකට හේතුව කල්පනා කරන කොට සැක හිතනා මෙන් මේ අභවල් මනුෂ්‍යයාගෙන් වෙන්න ඇති මේ උපද්‍රවය කියලා. අනික් ඇතුන්ට යන්න ඇරලා තමන් පසුව අන්තිමටම ගියා, එක දවසක්දා. එකකොට ඒ ඇතුන් ගියාට පස්සේ මේ බෝධි සත්ත්ව ඇත් රජු ළඟට එනකොට අර ඇත් වැද්දා සිවුර ඉවත් කරලා ආයුධය ගැසුවා. ආයුධය විසිකලා. බෝධි සත්ත්ව ඇත් රජු කල්පනාවෙන් හිටිය නිසා පස්සට පැනලා ඒ ආයුධය වළක්වලා ඊළඟට ඉදිරියට පැන්නා මේ මනුෂ්‍යයා අල්ලන්න "උඹ තේද මගේ මේ පිරිස විනාශ කරේ?" කියලා. එකකොට මේ ඇත් වැද්දා මොකද කළේ? ගහකට මුවා වෙලා සිවුර ඉස්සරහට ඇල්ලුවා. සිවුර ඉස්සරහට ඇල්ලුවම මේ බෝධිසත්ත්ව ඇත් රජු කල්පනා කරනවා දැන් මේ සිවුරත් අල්ලගෙන ඉන්න මේ මනුෂ්‍යයා මං විනාශ කළොත් සිය දහස් ගණන් බුදු, පසේ බුදු, රහතන් වහන්සේලාට නිග්‍රහ කළා වෙනවා. ඒ ගෞරව සම්ප්‍රයුක්ත භය මගේ සිතින් නැති කරගන්නා වෙනවා. ඒක නිසා නොමරා අත හැරලා අවවාද කළා, නිග්‍රහ කළා. "නුඹ මේ විතරාගී උත්තමයන්ට සුදුසු ඇඳුමක් ඇඳගෙන ඉන්නේ" කියලා නිග්‍රහ කළා අර මනුෂ්‍යයාට.

එහෙම ඔය අතීත ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශ කරල බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒ සංඝයා වහන්සේට වදාලා. අන්න ඒ ඇත් වැද්දා තමයි දේවදත්ත ස්ථවීරයන්. අතීතයෙන් ඒ විදියේ දෙයක් කළා. අන්න අපි මාතෘකා කළ ඒ ගාථා දෙක වදාලා.

අතිකකසාවො කාසාවං - යො වහං පරිදහෙසසති
අපෙනො දමසවෙන - න යො කාසාවමරහති

කෙලෙස් කසට ඉවත් නොකළාවූ යමෙක් ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් හා සත්‍යයෙන් තොරව වාසය කරමින් කාසාය වස්ත්‍රයක් අඳින්නේද හෙතෙම ඒ කාසාය වස්ත්‍රයට නොහොඹි. නුසුදුසුයි. ඊළඟ ගාථාව-

යො ච චන්තකසාවය්‍ය - සීලෙසු සුසමාහිතො
උපෙනො දමසවෙන - ස වෙ කාසාවමරහති

නමුත් යම් කෙනෙක් කෙලෙස් කසට ඉවත් කරලා ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් හා සත්‍යයෙන් යුක්තව කාසාය වස්ත්‍රයක් අඳිනවා නම්, ඒ තැනැත්තා ඒ කාසාය වස්ත්‍රයට සුදුසුය. කියන මෙන් මේ අදහසයි ඒ ගාථාවල කිබෙන්නේ.

දැන් එකකොට අපි මේ මූලික සිද්ධියෙනුත් ඒ ජාතක කථාවෙනුත් ගතහැකි පාඩම් මොනවද කියලා සලකල බලමු. මේ කථාන්තරයේ ලිහිල් පක්‍ෂය ගැන හිතලා බලනකොට අර ඒ දාන සංවිධායක මහත්මයාගේ ආදර්ශවත් ක්‍රියාව පවා අපට පාඩමක් හැටියට ගන්න පුළුවන්. මේ දානාදී පින්කම් පිළිබඳව මේ කාලෙන් ඔය සම්මාදම් කිරීම කියලා එකක් තියෙනවා. මේ සම්මාදම් කියන වචනය ඇත්ත වශයෙන් මේ ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ සමාදන් කිරීම කියලා. දැන් සීල සමාදානය කියන වචනය මේ පින්වතුන්ට හුඟක් පුරුදුයි. සීල සමාදානය මිසක් දාන සමාදානය කියන වචනය පුරුදු නෑ. නමුත් ඒ වෙනුවට දානයට සම්මාදම් කරනවා කියලා එකක් තියෙනවා. එතන කියවෙන්නේ අර අදහසයි. දන් දීමේ ප්‍රතිපත්තිය පිළිගන්න සලස්වනවා. ඒ පිළිගත්තු නිසා තමයි ඒ පිරිස තම තමන්ට හැකි පමණින් ඉදිරිපත් වුනේ. ඉතිං ඒක බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ඒ ධර්මය අනුවයි සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේ මෙතනදී දැක්වුවේත්. ඒක පරිවාර සම්පත්තිය ලැබීමට හේතුවන දෙයක්. ඒ මොකද දානය පිළිබඳව අනික් අය උනන්දු කරවන කොට කල‍්‍යාණ මිත්‍රයෙක් හැටියට, ඒකත් කුසලයක්. අනිත් අය කුසලයට නැඹුරු කිරීම. ඉතිං ඒ සම්පත්ති දෙකම සකස් කර ගන්ට සාදාගන්ට අර නුවණැති පුද්ගලයා ඉතාම අවංකව සාධාරණව ඒ දාන සංවිධානය කළ බව පෙනවා. දහසක් නමකට කිසිම සුදානමක් නැතිව පටන් ගත්තේ. එක රැයින් ඒ සියල්ල සම්පූර්ණ කරලා දාන කටයුතු නිමා කළා පමණක් නෙවෙයි අර අමතර වස්ත්‍රය ඒක අතියම් විදියට යොදා ගත්තේ නෑ. ඒක පුජා කළ, දුන්න, පුද්ගලයාගේ අදහසට අනුව ඡන්ද විමසීමකුත් කරලා ඒ ඡන්දයට අනුව - සුදුස්සා කෙසේ වෙතත් ඡන්දයට අනුව - ඒක දෙන්න සැලැස්සුවා.

ඉතිං ඊළඟට එතන අර දේවදත්ත ස්ථවීරයන් පිළිබඳව ප්‍රකාශ වූණු කාරණය ගැනත් අපි ටිකක් කල්පනාකාරී වෙන් මින. ජනප්‍රියත්වය ගුණධර්ම පිළිබඳ මිනුම් දණ්ඩක් නෙවෙයි. ජනප්‍රියත්වය අනුව නම් අර අග්‍රඉචක සාරපුත්‍ර ස්වාමීන් වහන්සේ පරාදයි දේවදත්ත ස්ථවීරයන්ට. නමුත් ඒ වස්ත්‍රයට සුදුසු අන්දමට නෙවෙයි පිළිපැද්දේ. ඒක නිසා තමයි

අර මහජනයාගේ දෝෂාරෝපණයට ලක්වුනේ. ඉතිං මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයින් එතනින් නැවතුනේ නෑ. අග්‍රග්‍රාවකයන් වහන්සේලාට නොලැබෙන වස්ත්‍රයක් තමන් ලබාගෙන ඒ ඇතිවුන උඩඟුකම තුළින් තවත් ක්‍රියාත්මක වුනා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. 'දාරුණො හික්ඛවෙ ලාභ සකකාරො' - 'මේ ලාභ සත්කාර කියන එක මහ දරුණු දෙයක්, කටුක පරුෂ දෙයක්.' මොකද ඒක තුළින් ඇතැම් කෙනෙක් භයානක අන්දමින් ඒ තමන්ගේ ජනප්‍රියත්වය පාවිච්චි කරමින්, අතියම් අන්දමින් ජීවිතය ගෙන යන්න උත්සාහ කරනවා. දැන් දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට වුනේ ඒකයි. දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ ඊළඟට මොකද කළේ? කල්පනා කරා, මේ ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා ලබාගන්න නම් යම්කිසි රජ කෙනෙකුගේ රාජ අනුග්‍රහය ලබාගන්න ඕන කියලා. ඉතිං සිහියට නැහැනේ අජාසත් කුමාරයා, මගධ රාජ්‍යයට හිමිකම් කියන අජාසත් කුමාරයා. අජාසත් කුමාරයා පහදවා ගන්න එක්තරා උපක්‍රමයක් යෙදුවා. මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට අභිඤ්ඤා බල තිබුනා. සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය දක්වන ශක්තිය තිබුනා. ඉතිං සෘද්ධියෙන් ශරීරයක් මවාගෙන, අජාසත් කුමාරයා බයවන විදියේ සර්පයින් මනාගත්තු ශරීරයකින් උකුල උඩට ඇවිල්ලා පෙනී හිටලා බය උනාට පස්සේ නැවතත් තමන්ගේ ශරීරය නිර්මාණය කරලා පහදවා ගත්තා. අජාසත් කුමාරයා පහදවා ගත්තා තමන්ගේ තියෙන සෘද්ධිබල ශක්ති වලින්. එතන ඉඳලා ඊළඟට අජාසත් කුමාරයා දවසට දෙවරක් උදේ හවස දේවදත්ත ස්ථවිරයන් දකින්න යනවා. පන්සියයක් රථ වලින්. ඒ වගේම පන්සියයක් ආහාර භාජන - බොහොම රසවත් ආහාර තෑටි - යවනවා දෙවිදන් ස්ථවිරයන්ට. මේ කාරණය සංඝයා වහන්සේලා බුදු පියාණන් වහන්සේට සැලකලාම බුදු පියාණන් ප්‍රකාශ කරනවා - "මහණෙනි, මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ගේ ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා ගැන ඊර්ෂ්‍යාවක් ඇතිකර ගන්න එපා. ඒ ලාභ සත්කාර ආදිය දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට ලැබීම නිසාම පරිභානියට පත් වෙනවා. විනාශයට පත්වෙනවා. හරියට අර සැඩ පරුෂ බල්ලෙකුට පිතක් නහයට ඉව වැටුනහම වඩාත් සැඩ පරුෂ වෙන්න ප්‍රචණ්ඩ වෙන්න වගේ දේවදත්ත ස්ථවිරයනුත් ඒ විදියට හැසිරෙනවා කියලා අනාගත වාක්‍යයක් එහෙමත් ප්‍රකාශ කලා.

ඒ වගේම ඊළඟට අර දේවදත්ත ස්ථවිරයන් වහන්සේ මේ අජාසත් කුමාරයා කැමති කරවා ගන්නා කරුණු කියලා තමන්ගේ පියා බිම්බිසාර රජු මරලා ඉක්මණින් රජ වෙන්න. මම බුදුරජු මරලා බුද්ධ රාජ්‍යය ලබා ගන්නවා කියලා. ඇත්ත වශයෙන් ඒකට මූලික වුනේ කලින්ම එක් අවස්ථාවක දේවදත්ත ස්ථවිරයන් බුදු රජාණන් වහන්සේ පිරිසකට ධර්ම දේශනා කරන අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් වෙලා බුදු පියාණන් වහන්සේගෙන්

ඉල්ලා හිටියා "දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වයෝවෘද්ධයි. සහ පිරිස මට පවරා දෙන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විශ්‍රාම අරගෙන විවේකයෙන් වැඩ වසන්න" කියලා. බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒකට නිග්‍රහ කලා. අග්‍රග්‍රාවකයින් වහන්සේලාටත් මම නොදෙන - මේ අගසව්වන්ටත් නොදෙන නායකකම ඔබ වැන්නකුට දෙන්නේ නෑ කියලා නිග්‍රහ කලා. ඉන් කිපිලා තමයි මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඝාතනය කරන්න උපක්‍රම යෙදුවේ, අර අජාසත් කුමාරයා උපකාර කරගෙන. අජාසත් කුමාරයා පියාට භයානක අන්දමින් වද දීලා මරණයට පත් කරන්න සලස්සලා ආනන්තරිය පාප කමීයකට අසුචුණා. ඉතිං මගධ රාජ්‍යය ලබාගන්නට පස්සේ දේවදත්ත ස්ථවිරයින් ඇවිල්ල කියනවා දැන් ඉතිං ඔබ නම් ඒ කටයුත්ත කර ගන්නා ඔබතුමා දැන් මගේ වැඩේටත් උදව් වෙන්න කියලා. ඊළඟට බුදු රජාණන් වහන්සේ ඝාතනය කරන්න උපක්‍රම යෙදුවා.

පළමුවෙන්ම යෙදු උපක්‍රමය, දුනුවායන් යැව්වා බුදු පියාණන් වහන්සේ විවේකයෙන් වනයේ වැඩ වෙසෙන අවස්ථාවක. එක දුනු වායෙකුට පැවරුවා බුදු පියාණන් වහන්සේට විදින්න කියලා. ඒ විදලා එන අතරේ ඒ දුනුවායා මරන්න තව දුනුවායන් දෙන්නෙක් ඒ මාගීයේ රැඳෙව්වා. වෙන පාරකින් එන අතරේ. ඊළඟට ඒ දෙන්නා එන අතරේ ඒ දෙන්නා මරන්න තව හතර දෙනෙක්. ඒ හතර දෙනා මරන්න අට දෙනෙක්. ඒ අට දෙනා මරන්න දහසය දෙනෙක්. ඔය විදියේ මහ පුදුම අන්දමේ කුට උපක්‍රමයක්, කුමන්ත්‍රණයක්, අභිරහසක් විදියට තබා ගැනීමට මේ බුද්ධ ඝාතනය මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයින් මේ විදියට සැලැස්ම යෙදුවා. නමුත් අර බුදු පියාණන් වහන්සේට විදින්න ගිය මනුෂ්‍යයාට බුදුපියාන් වහන්සේගේ බුද්ධ තේජස නිසා ඇඟ දරදඬු වෙලා ඒක කරගන්න බැරි වෙලා, තමන් ආපු කාරණය කීවා. බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒ මනුෂ්‍යයාට ධර්මය දේශනා කරලා වෙන පාරකින් යන්න සැලැස්සුවා. ඒ වගේම ඒ සෘද්ධි බලය තුළින්ම බුදු පියාණන් වහන්සේ අර අනික් පිරිසක් - දෙන්නා, හතර දෙනා, අට දෙනා දහසය දෙනා වශයෙන් ඒ මාගීයේ රැඳුණු හැම දෙනාම - බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්න ඇවිල්ලා බණ අහලා පැහැදිලා ඒ බලාපොරොත්තු වුනු කාර්යය ඉෂ්ට කළේ නෑ.

මේ කාරණය දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට දැනගන්න ලැබුනහම කල්පනා කරා දැන් ඉතිං මමම බුදුරජාණන් වහන්සේ ඝාතනය කරන්න ඕන කියලා. ගිජකුට පච්ඡයට - ගිජකුළු පව්වට - නැගලා බුදු පියාණන් වහන්සේ එහි පහත සක්මන් කරන අවස්ථාවක මහ විශාල ගල්කුළක් පෙරළුවා. ඒ ගල්කුළ වැටෙන අතරේ තවත් ගල්කුළ දෙකක් බුදු පියාණන් වහන්සේගේ බුද්ධ තේජස තුළින් මතු වෙලා අර ගල්කුළ වැළැක්කුවා.

නමුත් ගල් පතුරක් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පිටි පතුලට වැදීලා බරපතල අන්දමින් වේදනා ගෙන දෙන තුවාලයක් ඇතිවුනා. ජීවක වෛද්‍යාචාර්ය තුමන්ට බෙහෙත් කරන්නත් සිද්ධ වුනා. ඒ තුළින් දෙවිදත් ස්ථවිරයින් අර බුදු ඔරියෙන් ලේ සෙලවීම කියල කියන භයානක ආනන්තරිය පාප කමියටත් අසුවුනා.

ඉතිං බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒත් ඝාතනය කරන්න බැරවුණු නිසා ඊළඟට දේවදත්ත ස්ථවිරයන් යෙදූ උපක්‍රමය මොකක්ද, නාලාගිරි ඇතුට රා පොවලා බුදු පියාණන් වහන්සේත් සංඝයා වහන්සේලාත් වැඩම කරන මාගීයට මුදා හරින්න පිළියෙල කළා, ඇත් ගොවිවන්ට අල්ලස් එහෙම දීලා. ඉතිං ඒ නාලාගිරි ඇතු මහා භයානක අන්දමින් දුටිලි නාගෙන එන අතරේ බුදු පියාණන් වහන්සේ මෙහි භික්‍ෂු යොදලා ඒ ඇතාව දමනය කළා, දණගස්සන්න සැලැස්සුවා. එතකොට ඒ උත්සාහ තුනම වාර්ථ උනාට පස්සේ ඒ එක්කම රටවැසියන් අතර, නගර වාසීන් අතර, ලොකු උද්ඝෝෂණයක් ඇති වුනා මේ තරම් පාපතරයකට අජාසත් රජතුමා උදව් කරනවා කියලා. අජාසත් රජතුමාට මෙතෙක් ඒ දෙවිදත් තෙරුන්ට දුන්න සත්කාර පවා ඉවත් කරන්න සිද්ධ වුණා. ඉතිං මේ අවස්ථාවේදී ඊළඟට දේවදත්ත ස්ථවිරයන් කල්පනා කරනවා. දැන් කොහොමද මම නැවත ලාභ සත්කාර ආදිය ලබාගන්නේ කියලා. ඊළඟට පාපී සිතුවිල්ලක් ආවා සංඝ හේදය කියන ඒ සංඝයා වහන්සේලා හේද කරවලා සමඟි සම්පන්නව සිටින සංඝයා වහන්සේලාගෙන් කොටසක් තමන් අරගෙන ගිහිල්ලා වෙනම සාසනයක් හදන්න. ඒ පාපී සිතිවිල්ල එනවත් එක්කම අර කලින් තිබුණු සෘණික නැතිවෙලා ගියා, ඊළඟට මේ ආරංචිය ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේට දැන්වුවා. බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා ඔන්න එහෙනම් ඉතාමත්ම භයානක තවත් ආනන්තරිය පාප කර්මයකට දෙවිදත් ස්ථවිරයන් බැඳෙන්නයි යන්නේ කියලා. ඉතිං ඒ අවවාද අනුසාසනා කිසිවකට කන් නොදී දේවදත්ත ස්ථවිරයින් පඤ්චවර කියන විශේෂ ඉල්ලීම් පහක් ඉදිරිපත් කළා බුදුරජාණන් වහන්සේට සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයින් කැමති වෙන විදියේ දේවල්. ඒ වර පහ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රතික්‍ෂේප කරහම අලුතෙන් පැවිදි වුනු හික්‍ෂුන් වහන්සේලා පන්සිය නමක් තමන්ගේ පක්‍ෂයට හරවා ගෙන ඊළඟට ගයා ශීර්ෂයට - ඒ කියන්නේ බුද්ධගයා කියලා අපි හඳුන්වන ඒ උතුම් තැනට - මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන් ගිහිල්ලා වෙනම සාසනයක් පටන් ගත්තා. කෝකාලික කටමොරකතිස්ස කියලා කියන ශ්‍රාවකයින් දෙදෙනෙක් අග්‍රශ්‍රාවකයින් හැටියට දෙපැත්තෙන් තබාගෙන තමන් බුදුකෙනෙක් හැටියට බුද්ධ ලීලාවෙන් ශාසනයක් ආරම්භ කළා. ඒක ටික කලක් පැවතුනා. පවතින අතරේ බුදු පියාණන් වහන්සේ

එක් අවස්ථාවක අග්‍රශ්‍රාවක දෙනම - සාර්චුත්‍ර මොග්ගල්ලාන කියන අග්‍රශ්‍රාවක දෙනම - යැව්වා මේ පිරිස ආපහු අරගෙන එන්න. ඒ යන අවස්ථාවේ දේවදත්ත ස්ථවිරයින් ධර්ම දේශනා කරනවා බුද්ධ ලීලාවෙන්. රූ වටුනා මේ අගසව් දෙනමත් මගේ පැත්තට ආවා කියල. රූ තරමක් දුරට ධර්ම දේශනා කරලා පැවරුව මං වෙනුවට මේ ධර්මය දේශනා කරන්න කියලා. ගිහිල්ලා සැතපුනා. ඒ අතර තුර අර අග්‍රශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා දෙනම හරි ආකාරයෙන් ධර්මය ඉදිරිපත් කරලා අර දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ගේ පිරිස ඔක්කොම නැවත හරවාගෙන ඒ පිරිසත් එක්ක අභසින්ම බුදු රජාණන් වහන්සේ දැකීමට ආපසු වැඩම කළා.

අර කෝකාලික කියන දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ගේ අග්‍රශ්‍රාවකයා දේවදත්ත ස්ථවිරයන් නැගිටිටවලා - එතන කියවෙනවා පපුවට පයින් ගහලා නැගිටිටවලා - මේ කාරණය ප්‍රකාශ කළාම ඒ ඇතිවුනු සංවේගය නිසා දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට ලේ වමනය ඇති වුනා කියලා. ලේ වමනය දැම්මා කියලා. ඒ ඇතිවුණු චිත්ත කම්පනයත් ලේ වමනයත් නිසා නව මාසයක්ම රෝගාතුරව දේවදත්ත ස්ථවිරයින් බොහොම භයානක අන්දමේ කායික දුක් වේදනා විඳිමින්, අන්තිම අවස්ථාවේ බුදු පියාණන් වහන්සේ දැකීමට එන්න බලාපොරොත්තු වෙමින්, ඒ තමන්ගේ අනුගාමිකයින්ට කිව්වා ජේතවනාරාමයට මාව අරගෙන යන්න කියලා. ඒ ආරංචිය එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේට සංඝයා වහන්සේලා ප්‍රකාශ කළා මෙන්න දේවදත්ත ස්ථවිරයින් දැන් එන්න හදනවා කියලා. නමුත් බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා මේ ජීවිතයේදී දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට නැවත මා දකින්න ලැබෙන්නේ නෑ. කොයියම්ම ආකාරයකින් ජේතවනාරාමයට ආවත් මාව දකින්න ලැබෙන්නේ නෑ කියල. ඉතිං අර අනුගාමිකයින් මුලදී අකමැති වුනා මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන් ගෙනියන්න. ජීවත්ව ඉන්ද්‍රදේදී බුදු රජාණන් වහන්සේට මේ තරම් වෙර කරලා ඔබ දැන් කියනවා අපට එක්කගෙන යන්න කියලා. එතකොට දේවදත්ත ස්ථවිරයන් කියනවා ඒ වුනාට භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මා කෙරෙහි වෛරයක් නැත කියලා. කොහොම හරි කැමති කරවා ගත්තා. එතකොට අර අනුගාමිකයින් ඇදක තබලා දේවදත්ත ස්ථවිරයින් අරගෙන ගියා ජේතවනාරාමය ලඟට. ඒ ජේතවනාරාමය ලඟ පොකුණ අයිනේ ඒ ඇද කියලා ඒ අරගෙන ආපු අය පොකුණට බැස්සා නාන්න. ඒ අතරතුර දේවදත්ත ස්ථවිරයින් ඇදේ ඉඳගෙන බිමට පය තිව්වා. බිමට පය තියෙන කොට පොළව වීචර වෙලා අවිච්චියෙන් ගිනි දැල් ඇවිත් අවිච්චිරයට ගිය බව සඳහන් වෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන් අවසාන වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ සරණ යනවා කියන එක්තරා ගාථාවක් ප්‍රකාශ කළ බවත් කියවෙනවා.

එකකොට ඔන්න දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට ගිය කල. ඉතිං මේකෙ මුල, බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මේකට හේතුව, අර ලාභ සත්කාරය කියල. ලාභ සත්කාර කියන එක මහා දරුණු දෙයක්. ඒක දැන් අර මුලින්ම මේ කථාවේ කියවුන අර අග්‍රශ්‍රාවක සාරපුත්‍ර ස්වාමීන්වහන්සේට ලැබිය යුතු වීචරය දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට ලබාගන්න පුළුවන් වුණු ඒ ආධම්බරය උඩහු බව, නිසා තමයි එතන ඉඳලා අනිකුත් ඒ ජනප්‍රියත්වය ලබාගෙන ලාභ සත්කාර ලබාගෙන අර විදියේ පාපකම් රාශියකට පටලැවුනේ. ඉතිං ඒ අනුව අපට හිතාගන්න පුළුවන් දැන් බුදු පියාණන් වහන්සේත් ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා මේ ලාභ සත්කාර ඉතාම දරුණු දේවල්. මේ දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ට ඒ වුණු විපත පිළිබඳව සංඝයා වහන්සේලාට ප්‍රකාශ කරනවා උපමා හතරකින්. "මහණෙනි, කෙසෙල් ගසක් පීදෙන්නේ කෙසෙල් ගසේ විනාශයටයි. ඒ වගේම තමයි උණ ගසක් පීදෙන්නේ. පීදුනොත් උණ ගස විනාශයි. බට ගස පීදුනොත් බට ගස විනාශයි. ඒ වගේම කොටළු දෙනක් ගර්භිනී උනොත් ඒ දරුගැබ නිසා මරණයට පත්වෙනවා. ඔන්න ඔය වගේම ඒ ලාභ සත්කාර දේව දත්ත ස්ථවිරයන්ගේ විනාශය පිණිසම ඇති වුනා" කියලා ඒ විදියට ප්‍රකාශ කලා. ඉතිං මේ අනුව අපට හිතාගන්න පුළුවන් මේ ජනප්‍රියත්වය ලාභ සත්කාර කියන ඒවා බොහෝවිට මනුෂ්‍යයින් භයානක අන්දමේ පාප කම්වලට යොමු කරන බව.

ඒ වගේම මේ ජාතක කථාව ගැන කල්පනා කරලා බලන කොට මේ ජාතක කථාවේනුත් අපට කාලීන වශයෙන් වැදගත් වන යම් යම් උපදේශ මතු කරගන්න පුළුවන්. දැන් මේ ජාතක කථාවේ කියවුනා පළමුවෙන්ම අර ඇත් වැද්දා තමන්ගේ ඒ ඇත් දඩයමට යොදා ගත්තේ මොකක්ද, පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලාගෙන් සොරා ගත්තු සිවුරක්. පින්වතුනි, මේ වීචරය කියන එක අපේ බණ පොත් වල හඳුන්වන්නේ අර්භත් ධර්මයක් කියලා. අර්භත් ධර්මයක් කියලා කියන්නේ, දැන් ඔන්න අපි හිතමු පෙරහැරක් එකකොට පෙරහැරේ ඉස්සරහින් එන කොඩිය අනුව නේ අපි තේරුම් ගන්නේ මේ පෙරහරේ එන අය. ඉතිං ඒ වගේ අර්භත්ධර්මය කියලා කියන්නේ වීචරය දකින කොට කෙනෙකුට ඇතිවන අදහස මොකක්ද, එක්කො මේ රහතන් වහන්සේ නමක් එහෙම නැත්නම් රහත් ප්‍රතිපදාවේ හැසිරෙන, රහත් බව සඳහා උත්සාහ කරන, පිරිසක් කියන අදහසයි. මේ වීචරය දරාගත්තු පිරිසක් එකකොට ඇතිවෙන්නේ. ඒක නිසා තමයි ඒකට අර්භත් ධර්මය කියලා කියන්නේ. නමුත් මෙන්න මේ අර්භත්ධර්මය වෙන විදියේ පරමාර්ථ සඳහා, වෙන විදියේ පෙරමුණු සඳහා, ඉදිරිපත් කර ගත්තොත් ඒක හරියට අර ඇත් වැද්දා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් සොරා ගත්තු සිවුර ඇත් දඩයමට යොදා ගන්නා වගේ වැඩක් වෙනවා.

ඒක නිසා අර්භත්ධර්මය අන්න අර නිවන් කරා යන ගමන, ඒ අරමුණ, ඒ පරමාර්ථය, රහත් බව කරා යන ගමන, ඒක පෙනුම් කරන ධර්මයක් හැටියට ආරක්‍ෂා කර ගැනීමයි වටිනාම දේ. ශාසනයක් ආරක්‍ෂා කර ගැනීම ගැන අපි කලින් සඳහන් කලා. එකකොට අන්න ඒ අදහස අපිට මේ ජාතක කථාව තුළින් ගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම මේ වීචරය තවත් සමහර තැන්වල සන්නාහයක් හැටියටත් සඳහන් වෙනවා. දැන් ධර්මාශෝක රජතුමාගේ සහෝදරයෙක් හිටියා තිස්ස කුමාරයා - උප රජකමක් ලබාගෙන, නමුත් ඒ තිස්ස කුමාරයා දැඩිව නිවන් අදහස ඇතිකරගෙන ශාසනයේ පැවිදිවෙලා විවේකයට කොයි තරම් ලැදි වුනාද කියතොත් උන් වහන්සේ ඒ ධර්ම ග්‍රන්ථ වල හැඳින්වෙන්නේ 'ඒක විහාරය' තේරුන් කියලා. 'ඒක විහාරය' තනිව පීචන් වීමට ආශා කළ ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් බවට පත් වුනා, මේ රාජ කුමාරයාත්. ඉතිං පැවිදි වුනාට පස්සේ ඒ තමන්ගේ නිවන් පිළිබඳ අදහස කොයි තරම් දැඩිව තිබුණද කියතොත් නිවන පිළිබඳ බලාපොරොත්තුව හෙළි කිරීමට එක්තරා ගාථාවක් වදාලා. ඒ ගාථාවෙන් ප්‍රකාශවෙන අදහස මේකයි. 'මම මේ සන්නාහය බැඳගෙන කැලේට ඇතුල්වෙනවා. කැලෙන් එළියට එන්නේ නෑ කෙලෙස් සටන ඉවර කරලා රහත් නොවී'. එකකොට එයින් පෙනවා අර සන්නාහය කියන එක - දැන් සන්නාහය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි යුද්ධයකදී, සටනකදී, ඊතල පහරෙන් වැළකීමට යොදා ගන්නා එක්තරා ආයින්තමක් - ඉතිං ඒක කෙලෙස් සටනට ආයින්තමක් මිසක්, කෙලෙස් සටනට ආරක්‍ෂාවක් මිසක්, වෙන සටන් වලට, වෙන වෙන වැරදි ක්‍රියා කරලා ඒවායින් එන විපාක වලින් බේරීමට - වීචරය ඉදිරිපත් කරගැනීම ශාසනානුලෝමික නෑ. සාසනයට අනුකූල දෙයක් නෙවෙයි. ඒක හරියට අර ඇත් වැද්දා ඇතුන් මැරීමේ වරදට දඬුවම ලංවෙන කොට සිවුර ගලවලා ඉස්සරහට ගන්නා වගේ වැඩක් වෙනවා. ඉතිං ඔය ජාතක කථාවේනුත් අපට යම් යම් කාරණා, උපදෙස් ඔය ආශ්‍රයෙන් තේරුම් ගන්න පුළුවන්.

ඉතිං මේ හැම එකක් තුළින්ම අපට පෙනවා මේ ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා ආදිය නිසා ශාසනික වටිනාකම් යටපත් වෙන්න ඉඩ තියෙන බව. ඒක නිසයි බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒවායේ භයානකත්වය නිතර මතුකරලා දුන්නේ. ඇතැම් අවස්ථාවල බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා මේවා හරියට දැන් ඔන්න ගොම කුරුමිණියන් දිහා බැලුවහම ගොමකුරුමිණියෙක් ගොම ගොඩක් ලබාගත්තම - ගොම ගුලියක් - ඕක පෙරලගෙන පෙරලගෙන යනවා. බොහොම ආධම්බරයෙන්. අන්න ඒ වගෙයි ඒ උපමාව දක්වනවා බුදු පියාණන් වහන්සේ, යම් කිසි හික්කුචක් බොහොම ආධම්බරයෙන් කියනවා නම් "මට අහවල් අහවල් තැනින් ආරාධනා තියෙනවා. මට සිටි පසයෙන් කිසි අඩුපාඩුවක් නෑ." ඔවා

කියනවා නම් අන්ත අර ගොම කුරුමිණියා වගෙයි කියලා. ඒ විදියට නිග්‍රහ වෙන අන්දමටත් බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. ඒ වගේම අපි දැන් දන්නවා මේ ලාභ සත්කාර කියන ඒ රැල්ලට අහුවුනාට පස්සේ සංඝයා වහන්සේලාගේ සනාතන වටිනාකම් හැටියට සලකන්න පුළුවන් වන වටිනා ගුණධර්ම නැතිවෙලා යන බව. මොනවද ඒ ගුණ ධර්ම? අලේප්ප්පතාව, සනතුට්ඨිතාව සුභරතාව. අල්පේච්ඡතාව කියල කියන්නේ ආශාවන් අඩු බව, සුලු දේකින් සැහීමකට පත්වෙන්න පුළුවන් බව. ඒ අල්පේච්ඡතාව ආරක්ෂා කරගන්න අමාරුයි ගිහි සමාජයෙන් එන සුඛෝපභෝගී, අධි සුඛෝපභෝගී රැල්ලට අහුවුනහම. ඒකට ගසාගෙන යනවා. දැන් මුහුදු වෙරළේ දුච්ච ගොඩනැගිල්ලක් තියෙනවා නම් වාරකන් කාලේ එන එන රැළපහරට කඩාගෙන යන්න වගේ, හෝදගෙන යන්නා වගේ, අන්ත අර අලේප්ප්පතාව කියන ගුණය වැනසිලා යනවා සුඛෝපභෝගී අධි සුඛෝපභෝගී ආරාධනා තුළින්. මේ හැම කෙනාටම ඒක තුළින් යමක් හිතාගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම සනතුට්ඨිතා කියල කියන, ලද දෙයින් සතුටු වීමේ ගුණය. ඒකත් සංඝයා වහන්සේලාට අයිති දෙයක්. සිව්පසයෙන් සැහීමකට පත්වීම. අෂටපරිෂකාර කියලා අතීතයේ අෂටපරිෂකාරයෙන් සැහීමකට පත්වුන සංඝයා වහන්සේලා. පිරිකර අටක්. දැන් කොච්චරද කියල ගණන් කරන්න පුළුවන් වෙයිද කියන්න බෑ. පරිෂකාර වශයෙන් අත්‍යවශ්‍ය හැටියට සලකන දේවල් එන්න එන්න වැඩි වෙනවා. ඒ වගේම තමයි සුභරතාව, සුභරතා කියන්නේ පහසුවෙන් පෝෂණය කළ හැකි බව. ඒකත් අර සංඝයා වහන්සේලා ක්‍රම ක්‍රමයෙන් සුඛෝපභෝගී ජීවිතයට නැඹුරුවීමත් එක්කම පෝෂණය කිරීම කියන ගිහි පක්ෂයට එන වගකීමක් එන්න එන්නම බැරැරුම් වෙනවා.

ඒ වගේම වැදගත් කාරණයක් තමයි නියම සංඝයා වහන්සේ කෙනෙක් පිළිබඳව බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා නුසුදුසු අන්දමින් ගිහියන් සමඟ සබඳකම් නොපැවැත්විය යුතු බව. දැන් දේවදත්ත ස්ථවිරයින් පිළිබඳව අර වර්ණනා කළේ දේවදත්ත පක්ෂය දානපල්ලී, සාර්පුත්‍ර ස්වාමීන් වහන්සේ නම් ගොයම් පැහැණු කාලෙට පමණයි එන්නේ. දේවදත්ත ස්ථවිරයින් මඟුල් අවමඟුල් හැම දේකටම අපට උපකාර වෙනවා, හරියට ගෙදර තියෙන පැන් බඳුනක් වගේ. වතුර භාජනයක් වගේ. ඕන දෙයක්, ඕන එකක්, හෝද ගන්න බොන්න කියන්න ප්‍රයෝජනයට ගන්න පුළුවන්. අනික, ඒ තත්වයට සංඝයා වහන්සේ කෙනෙක් වැටුනොත් අන්ත අර දේවදත්ත පරමාර්ථය ඔස්සේ යන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒ තරම් භයානක දෙයක් මේ ජනප්‍රියත්වය කියන එක. ජනප්‍රියත්වය ඇතිවුණු හැටියේ රිච්භට බලාපොරොත්තු වන්නේ පදවිය. පදවි ලාභය. ඉතිං ඒක තුළින්

දන්නෙම නැතිව අශාසනික මාගීයකට යොමු වෙනවා. ඒ වෙනුවට බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ නුසුදුසු ගිහි සම්බන්ධකම් ඉවත් කරලා සංඝයා වහන්සේලා තමන්ගේ පරමාර්ථයට එකඟ වන නිවන් මගට අදාළ වන අන්දමින් ජීවිතය ගෙනයා යුතු බවයි. වෙන එකක් තබා නුසුදුසු අන්දමින් ගිහියන්ට සංග්‍රහ කිරීම පවා කුල දුෂණය නමින් හැඳින්වෙනවා. කුල දුෂණය කියන වචනය - පවුල් දුෂණය කරනවා කියලා කියන්නේ මොකද, ඒ සද්ධාව දුෂණය කරනවා. මහා ශ්‍රද්ධාවක්, ගැඹුරු ශ්‍රද්ධාවක්, ලොකු ශ්‍රද්ධාවක්, ඇතිවයි ගිහි පින්වතුන් සංඝයා වහන්සේලාට සිව්පසය පූජා කරන්නේ. ඒ ශ්‍රද්ධාව දුෂණය වීමට හේතුවෙනවා අනියම් අන්දමින්, නුසුදුසු අන්දමින්, ගිහියන් සමඟ සම්බන්ධකම් පැවැත්වීම. ඒක අර දේවදත්ත ස්ථවිරයන්ගේ ක්‍රියාවලියෙන් අපට පැහැදිලි වෙනවා. නමුත් සමාජයේ සාමාන්‍යයේ සැලකෙන්නේ, ජනප්‍රිය වෙන්නේ, බොහොම දෙනෙක් 'ජන්දය' දෙන්නේ, අන්ත අර විදියේ ආකල්පය ඇති අයටයි. අපි කල්පනා කර ගන්න ඕන ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් පවතින්න නම් අපි - 'කුසලච්ඡන්දය' - කුසලයටයි ජන්දය දෙන්නෙ ඕනේ. ඒ පැත්තටයි. ඉතිං අන්ත ඒ විදියේ කාරණා රාශියක් අපට මේ කතාන්තරය තුළින් මතුකර ගන්න පුළුවන් වුනා.

බුදු පියාණන් වහන්සේලා මේ ලෝකයාට සම්බුද්ධ සාසනයක් කියල දෙයක් හඳුන්වලා දෙන්නේ මේ සංසාරයේ තියෙන දුක් ස්වභාවය දුක් සත්‍යය වශයෙන් අවබෝධ කරගෙනයි. රජකම්, සිටුකම්, සක්විතිකම් ආදී කොයි දෙයක් ලැබුවත් ඒ හැම දෙයක්ම අනිත්‍ය බව බුදු පියාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් සුත්‍ර දේශනා වල ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. සමහර විට ඒ සුත්‍ර දේශනාවල සක්විති රජවරුන්ගේ සම්පත් ගැන තියෙන ටික බොහොම ආසාවෙන් මේ කාලේ ඇතැම් කෙනෙක් කියවනවා. ඒ මිසක් සුත්‍රයේ අවසාන වන ටික - "මහණෙනි, මේ සියල්ල අනිත්‍යයි. ඒ හිටි සක්විති රජවරුන් නෑ ඒ බියෝවරුන් නෑ. කුමාරවරුන් දැන් නෑ. ඒ සියලු සම්පත් - සියල්ලම දැන් විනාශයි. ඔයත් ඇති සංස්කාර ගැන කලකිරෙන්න. මේ සියලු සංස්කාර අනිත්‍යයි" කියලා ඒ විදියටයි බුදු පියාණන් වහන්සේ අතීත කථාන්තර, වක්‍රවර්ති කථාන්තර, ආදිය මතු කරලා දක්වන්නේ. ඒ අනුව පෙනුම් කරන්නේ මේ සංසාරක ජීවිතයේ ඇති දුක් ස්වභාවයයි. මේවට පැලැස්තර දමමින් එක්තරා ප්‍රමාණයකට ගිහි ජීවිතය ගෙන යන බව ඇත්ත. නමුත් ගිහි පින්වතා තුළින්ම තමයි පැවිද්දෙක් ලෝකයට බිහි වෙන්නේ, යම් කිසි අවස්ථාවක. දැන් මේවගේ අවස්ථාවල මේ පින්වතුන් තම තමන්ගේ කොයිතරම් සුඛෝපභෝගී ජීවිත රටාවල් තිබුණත්, කොයි තරම් වස්ත්‍රාභරණ තිබුණත් ගෙදර දොරේ, ඒවා ඉවත් කරලා දාලා, ඒවා

අහක්කරලා, මේ එක දවසක් වාමී ජීවිතයට නැඹුරුවෙලා තමන්ගේ ජීවිතය ගැන, ලෝකය ගැන, ගැඹුරින් කල්පනා කරන්න අවස්ථාවක් සලසා ගන්න ගෙවල් වලින් ඉවත් වෙලා, එහෙම කරපු ආරම්භය තුළින් ඇතැම් කෙනෙක් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා මේ තමන්ගේ ජීවිතය ගැන සංසාරක තත්ත්වය ගැන හිතලා, යම් අවස්ථාවක කල කිරීමක්, සසර කලකිරීමක්, ඇතිකර ගන්නා නම් අන්ත ඒ අවස්ථාවේ තමයි පැවිදි ජීවිතයට ඇතුල් වෙන්නේ.

එතකොට පැවිදි පරමාර්ථය මොකක්ද? 'පබ්බජ්ජා' කියලා කියන්නේ මේ සසර දුකින් එතර වීම. 'පබ්බදුකකනිසාරණ නිබ්බාන සච්ඡිකරණථාය' කියන ඒ පරමාර්ථය මුල් කරගෙනයි කෙනෙක් පැවිද්දට බිහින්නේ. සිවුරුපටිය තාමත් ගෙල බඳින්නේ ඒ වාක්‍යය කියලයි. සියලු දුකින් නික්මීම කියන නිවන ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගැනීම සඳහායි, මේ පැවිද්ද කියල කියන එක. එතකොට ශාසනයක් ආරක්‍ෂා වීම කියලා කියන්නේ - ශාසනය කියලා කියන කොට දැන් ඊළඟට සංඝයා වහන්සේලා ගැන හිතන කොට මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා අෂටායී පුද්ගල මහා සංඝරත්නය කියලා අපි පාවිච්චි කරනවා. මේ අෂටායී පුද්ගල මහා සංඝරත්නය ගිහි පින්වතාට විශේෂ සංකල්පයක් වන්නේ මොකද? ඒක හරියට අර ගිහි ජීවිතයේ ඉඳලා බලනකොට නිවන ඉතාම ඇත තියන දෙයක්. බොහොම ඇත මාගීයක්. නමුත් මේ ඇත මාර්ගයේ අප වැනි අයත් අවස්ථා වශයෙන් මේ ගමන ගිහිල්ලා සසර දුක් කෙළවර කරලා තියෙනව කියන අවබෝධය ලබාදෙන පුද්ගල විශේෂයන් තමයි අර අෂටායී පුද්ගලයින් හැටියට දක්වන්නේ. සෝවාන්, සකදාගාමී, අනාගාමී අර්හත් කියන ඒ මාගීයේ යන සහ ඒ මාගීඵලයට පැමිණි අට දෙනා වහන්සේලා හරියට අර නිවන් මහ තියන පහන් වැටක් වගේ, පහන් පෙළක් වගේ. ඒ තුළින් යම්කිසි ආලෝකයක් ලබනවා මේ මාගීයේ අපිට යන්න පුළුවන් කියලා. එතකොට ඒ සංඝ සාසනය, ශාසනය තුළ තියෙන වටිනාකම ඒකයි. යම්තාක් මේ සංඝයා වහන්සේලා ඒ නිවන් මහ හැසිරෙනවද, ඒතාක් එහෙම නැත්නම් බුදු පියාණන් වහන්සේ පරිනිර්වාණ මඤ්චකයේදීත් ප්‍රකාශ කලා යම්තාක් ඒ සත්කිස් බෝධි පාක්‍ෂික ධර්ම සම්ප්‍රණී කරනවද, ඒ තාක් මේ ලෝකය රහතන් වහන්සේලාගෙන් හිස්වෙන්නේ නෑ කියලා. මොකද, බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන ඒ ධර්මයේ ප්‍රායෝගික අංශය තේරුම් අරගෙන ඒක අනුව ක්‍රියා කරනවා නම්, ක්‍රියාත්මක වෙනවා නම්, කෙනෙකුට අද පවා ඒවා ලබාගන්න පුළුවන්. ඒ විදියේ නෛයීභික සම්බුද්ධ ශාසනයක ඇති වටිනාකම් අපි හරියාකාර තේරුම් ගන්නේ නැත්නම් ඒ වෙනුවට අන්ත අර වගේ මේක කොඩියක්

සන්නාහයක් හැටියට හිතාගෙන විවරය පාවිච්චි කළොත්, ශාසනය පරිභානියට පත් වෙනවා මිසක් ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් පවතින්නේ නෑ දෙව් මිනිසුන්ගේ හිත සුව පිණිස.

මෙන්න මේ කාරණයයි අපිට මේ කතාන්තරය තුළින් ගතහැකි වන්නේ. ඊළඟට අපි කල්පනා කරන්න ඕන මේ මාගීයට පිවිසෙන්නේ කොහොමද? ශීල ආදී ගුණ ධර්ම තුළින්. බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනව ශීලය කියන පදනම මතයි සමාධිය ගොඩ නැගෙන්නේ. ඒ සමාධිය කියලා කියන විත්ත ඒකාග්‍රතාව පිහිට කොටගෙනයි යථාභූත ඥානය කියල කියන අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම ත්‍රිලක්‍ෂණය ගැඹුරින් තේරුම් ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ කෙනෙකුට ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා. එතකොට සංඝයා වහන්සේලාගේ, රහතන් වහන්සේලාගේ, ඒ ජීවිත ආදර්ශයට අරගෙන අද මේ විශාල පිරිසක් ගිහි පින්වතුන් තම තමන්ගේ සුබෝපහෝගී ජීවිත රටාවල් අතහැරලා මේ අද එක දවසක් රහත් ප්‍රතිපදාවේ හැසිරෙනවා කියන ඒ අවබෝධය ඇතිවයි පොහොය අටසිල් සමාදන් වුනේ. ඉතිං ඒ විදියේ ප්‍රතිපදාවක හැසිරීම තුළින්ම සේනවා යම් කිසි ගැඹුරු ඉලක්කයක් පින්වතුන් තුළ පවා තිබෙනවා. අපි කවදා හෝ මේ ගිහි ජීවිතය තුළ තියෙන දුක් කම්කටොළු පමණක් නොවෙයි දීර්ඝ කාලයක් අපි මේ සංසාරයේ - බුද්ධ වචනය සත්‍ය නම් මනුෂ්‍යයින් හැටියට පමණක් නොවෙයි තිරිසනුන්, යක්‍ෂයින්, ප්‍රේතයින් හැටියට නිරා සතුන් හැටියට දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ - අපි දුක් විඳලා තියෙනවා. බුද්ධ ශාසනයක් පහළ වුනා නම් ඒ බුද්ධ සාසනයත් අපි අර සඳහන් කළ ආකාරයට බුදු පියාණන් වහන්සේ කෙනෙකුගෙන් ලැබෙන උතුම්ම දායාදය හැටියට සලකන්න පුළුවන් වෙන්නේ අන්ත අර නිර්වාණ මාගීය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කිරීමේ යෙදිල සිටින සංඝයා වහන්සේලා ගෙන් සමන්විත සම්බුද්ධ ශාසනයයි. එතකොට සම්බුද්ධ ශාසනය ආරක්‍ෂාවනතාක් ගිහි පින්වතුන්ට මේ තමන් ගෙන යන ප්‍රතිපදාව පවා, මේ තමන් කරගෙන යන ශීල ප්‍රතිපදාව පවා අර්ථවත් එකක් බව ඒත්තු යන්න පුළුවන්. එහෙම එකක් නැත්නම්, ඉලක්කයක් නැත්නම්, ඉදිරියට පහතක් ආලෝකයක් නැත්නම්, ගිහි පින්වතුන්ටත් තිබෙන්නේ ඒ සුබෝපහෝගී ජීවිතයෙම ගැලිලා, ඒ සුබෝපහෝගී ජීවිතයටම සංඝයා වහන්සේලාත් ඇදගෙන සංසාරයේ තවත් දීර්ඝ කාලයක් සැරිසැරීමයි.

එතකොට අපි හැම තිස්සෙම කල්පනා කරල මතු කරගන්න ඕන ධර්මය. බුදු පියාණන් වහන්සේලා මතු කරලා දුන්න ඒ නිවන. අපි මේ අකුරු තුනක් හැටියට සැලකුවත් 'නිවන' කියල කියන නිවීම, මේ සසර දුක් වලින් එතෙර වීමෙන් ලබන - එහෙම නැත්නම් මේ මෙලොවම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න - ඒ සැනසීම. මේ ඉලක්කයයි එතකොට හැම

බෞද්ධයාගේම පරමාර්ථය. කොයි කොයි විදියේ දාන ආදී පින්කම් කළත්, මලක්, පහනක් පිදුවත්, මේ පින්වතුන් පුර්වතා කරන්නේ මේ මල් පිදීමේ ආනිසංසයෙන් කුසලයෙන් මට නිවන ලැබේවා කියලා. මේ හැම එකක්ම 'නිබ්බාන පච්චයෝ හොතු' කියලා නිවනට ප්‍රත්‍යය වේවා කියන පුර්වතාවයි කරන්නේ. ඒක පුර්වතාවක් පමණක් හැටියට තබන්නේ නැතිව, ඒක ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක පක්‍ෂයට නගන්න නම්, අන්ත අර කියාපු ශීල සමාධි, ප්‍රඥා කියන මාගීයේ ගමන් කරන්න ඕන. ඒ මාගීයට අයිති වටිනාකම් තමයි අපි අර සඳහන් කළේ - අල්පේච්ඡතාව, සන්තුට්ඨිතාව සුභරතාව. ඒ කියන ගුණාංග.

එකකොට මේ පින්වතුන් දන්නවා ගිහි පැවිදි දෙපක්‍ෂයම බොහොම ඕනෑ කමින්, බොහොම ආශාවෙන්, නිතර සජ්ඣායනා කරන, පරිහරණය කරන, කරණීය සුත්‍රයේ පවා 'කුලෙසු අනනුගිද්ධො' කියලා සඳහන් වෙනවා. කුලයන් පිළිබඳව ගිජු කමක් නැති බව ඒ විදියටයි ඒ නිවන් ප්‍රතිපදාවේ හැසිරෙන්නේ. දැන් අතක කියවුනා අර ධර්මාශෝක රජතුමාගේ සහෝදරයා යුවරජු හැටියට හිටියා. නමුත් මහණ වුනාට පස්සේ ඒක විහාරය වශයෙන් කැලෑවට වැදිලා අර සන්නාහය මුදන්නේ නෑ රහත් වෙනකන් කියලා ඒ විදියට දැඩි අධිෂ්ඨානයකින් ඒ කටයුතු කළේ මොකද, අන්ත ශාසනික වටිනාකම් හරියාකාර තේරුම් ගත්තා. මොකද, බුද්ධෝත්පාද කාලයක පමණයි කෙනෙකුට සසරින් මිදීමේ අවස්ථාව සැලසෙන්නේ. කෙනෙකුට කියන්න පුළුවන් බුදු කෙනෙක් පහළ වෙන්න කලින් පස් බුදු රජාණන් වහන්සේලාත් පහළ වෙලා නිවන් දකිනවා නේද කියලා. නමුත් පස් බුදු රජාණන් වහන්සේලාට තිබෙන අඩු පාඩුව මොකක්ද රහතන් වහන්සේලාට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ හැටියට සැලකුවත් උන් වහන්සේලාට බෑ නිවන් මග වෙන කෙනෙකුට අවබෝධ කරන්න. උන් වහන්සේලාගේ වැඩ සිටීමෙන් දානමාන ආදිය කරලා විශාල අන්දමින් පින් රැස් කරගන්න පුළුවන්. නමුත් නිවන් මග දක්වන්න බෑ. ඒක පුළුවන් වෙන්නේ සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ කෙනෙකුට පමණයි. එකකොට එහෙම දැක්වුවා නම්, එබඳු ඒ ධර්මයක් පවතිනවා නම්, ඒ ධර්මය අනුව ජීවත්වීම තමයි සම්බුද්ධ ශාසනය ආරක්‍ෂා කර ගැනීම කියලා කියන්නේ.

කෙනෙකුට කියන්න පුළුවන්, අර ඉස්සර පුස්කොල පොත්වල තිබෙන කොට නම් ඒවා පුස්කාලා වේයො කාලා ඒ ධර්මය නැතිවෙන්න ඉඩ තිබුනා. දැන් අපට නානාවිධ උපකරණ තිබෙනවා. ඔය නොයෙකුත් නම් වලින් මේ පින්වතුන් හඳුන්වන. අපි මේ ප්‍රකාශ කරන වචනත් කොහේද කොහේදෝ සටහන් වන බව පේනවා. ඉතිං ඒවා සටහන් වුණු පමණින්

සාසනයක් ආරක්‍ෂා වෙයිද? අපි කල්පනා කරන්න ඕන මේවා රන් පත්වල ලියලා තැන්පත් කරලා තිබුනත් මේ හඳවත් වල තැන්පත් වෙන්නේ නැත්නම් ඒවායින් ඇති වැඩක් නෑ. ඒවා ඊළඟට බලන කොට තේරුම් ගන්න බැර - අර ශිලාලේඛණ සෙල් ලිපි වගේ තේරුම් ගන්න බැර - වචන ගොඩක් විතරයි අන්තිමට. දැන් ඒ තත්ත්වයටයි පත්වෙලා තියෙන්නේ. ඔය උගතුන් කියලා කියන මහා ශාස්ත්‍රඥයින් මේ ධර්මය තේරුම් ගන්න ගිහිල්ලා අමාරුවේ වැටෙන්නේ ඒකයි. ඒ අයට මේක තේරුම් ගන්න බෑ. මොකද, ප්‍රායෝගිකව මේ මාර්ගයේ යන්නේ නැති නිසා. ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියන ඒ මාගීයේ යාම තුළිනුයි මේ ධර්මයත් අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

ඊටත් වඩා වැදගත් දේ හැටියට තියෙන්නේ මේකයි. දැන් කෙනෙකුට, ඒ නිවන් මාගීයේ හික්මෙන කෙනෙකුට ඒ භාවනා කටයුතු සම්පුර්ණ කර ගැනීමට අදාල එදිනෙදා ඊට අදාල, උපදෙස් දෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ ඒවායේ හැසිරෙන අයට පමණයි. ප්‍රායෝගික වශයෙන් ඒවා ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න අයට පමණයි. දැන් කොයි තරම් වඩු කර්මාන්තයට අවශ්‍ය වඩු උපකරණ ගොඩගහලා තිබුණත් ඒවා පාවිච්චි කරන ආකාරය කියා දෙන්න වඩුවෙක් නැත්නම්, කෙනෙකුට බෑ ඒ කර්මාන්තයේ යෙදෙන්න. අන්ත ඒ වගේ මේ ධර්මයේ කොටස් හැටියට පොත්පත්වල, තව නොයෙකුත් උපකරණ වල තැන්පත් කරලා තිබුණත්, ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පැමිණෙන ගැටළු පිළිබඳව උපදෙස් දීමට සමත් ඒ මාගීයේ යන, ඒ මාගීයේ ගිය, අය නැත්නම් ඒ ශාසනය එතනින්ම අවසානයයි කියල කියන්න පුළුවන්. අන්ත ඒ විදියේ තත්ත්වයක් සමහර විට උදාවෙන්න පුළුවන්. මේවා ජීවිතයට ළංකර ගන්නේ නැතිව මේ ධර්මය ඇතිත් තියාගෙන මේවා විග්‍රහ කර කර, විතර්ක වඩ වඩා, මේවායින් මුදල් හම්බකිරීමේ පරමාර්ථයක් මතු කරගෙන, ඒ විදියට කටයුතු කරනවා නම් අන්ත ශාසනයක් ආරක්‍ෂා වෙන්නේ නෑ. ඒ වෙනුවට තමන් ටිකක් හෝ දැනගෙන ඒක ක්‍රියාවට නගලා, ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා පුහුණු කරලා, බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ ඒ ලෝකෝත්තර තත්ත්ව තමන්ට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගන්න පුළුවන් නම්, අන්ත ඒ තුළින් තමයි ශාසනයක් ආරක්‍ෂා වෙන්නේ.

ශාසනය පිළිබඳව ත්‍රිවිධ ශාසනයක් ගැන කියවෙනවා, පර්යාප්ති ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රතිවේධ කියලා. පර්යාප්ති කියලා කියන්නේ අන්ත අර ධර්මය ඉගෙන ගැනීම, කට පාඩම් කර ගැනීම, කියන කොටසයි. ඒවා කොච්චර තිබුනත් ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැගීමක් නැත්නම් ඒක එහෙම පිටින්ම වචන ගොඩක්, මන්ත්‍ර ගොඩක්, විතරයි. නිකම්ම නිරපීක මන්ත්‍ර ගොඩක් පමණයි. ඊළඟට ඒක ප්‍රතිපත්තියට නැගීම තුළින් යම්කිසි කෙනෙක්

ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගැනීම කියන කාරණයටයි ප්‍රතිවේද කියන්නේ. ප්‍රතිවේද කියල කියන්නේ විනිවිද දකිනවා. මේ ලෝකයේ අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය යම් අවස්ථාවක නුවණින්, ප්‍රඥාවෙන් විනිවිද දකින්න ඕන. ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න ඕන. පව්‍යතන වේදිකාබෝධ කියලා බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ. මේ ධම්මය "පව්‍යතන වේදිකාබෝධ විඤ්ඤති" නුවණැත්තන් විසින් තම තමන්ට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත යුතු ධම්මයක් තමයි බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ. ඒක ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න නම් අර කිව්ව මාගීයේ ගමන් කරන්න ඕන.

ඉතිං මේ හොඳ ආරම්භයක් මේ පින්වතුන් කරලා තියෙනවා. මේ ශීල සමාදානය. ඒ එක්කම අද දවසේ හැකිතාක් දුරට භාවනා මාගීයට අනුව යම් ප්‍රමාණයකට තමන්ගේ භාවනා කමටහන් පුරුදු කරන්නත් අවස්ථාව සැලසුනා කියලා හිතන්න පුළුවන්. ඒ එක්කම ගැඹුරින් කල්පනා කරලා විදර්ශනාත්මක වශයෙන් මේ ජීවිතයේ, මේ ශරීරයේ, ඇති අනිත්‍යතාව බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ ඒ න්‍යායයන් අනුව කල්පනා කරලා, යම්කිසි කෙනෙකුට ගැඹුරින් වැටහුනා නම්, අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමයි අර විදර්ශනාත්මක වශයෙන් ප්‍රඥාව මතු වුනා කියලා කියන්නේ. මේ යථා තත්ත්වය මේ පංචස්කන්ධය තුළින්ම විනිවිද දකින්න ඕන, යම්කිසි අවස්ථාවක භාවනාමය වශයෙන්. මේ අපි නිත්‍යයි කියලා හිතාගෙන ඉන්න හැම දෙයක්ම අනිත්‍යයි. සෑප කියලා හිතා ගෙන ඉන්න හැම දෙයක්ම දුකයි. සුභ කියලා හිතාගෙන ඉන්න හැම දෙයක්ම අසුභයි. ආත්ම - මමය, මාගේය කියලා හිතන දේවල් අනාත්මයි කියලා කියන, අර ලෝකයා විපර්යාස හැටියට විපරිත අන්දමින් හිතාගෙන සිටින දේවල්වල යථා තත්ත්වය අපට අවබෝධ වෙන්න ඕන. ඒ අවබෝධය කරා යන මාගීය තමයි භාවනා මාගීය.

ඉතිං මේ නුවණැති පින්වතුන් කල්පනා කරන්නට ඕන අද වැනි වෙසක් දවසක මේ සාසනික චටිනාකම් අපි ආරක්‍ෂා කරගත යුතුයි ගිහි පැවිදි හේදයක් නැතිව. ඒවා ආරක්‍ෂා කරගන්න නම් ඒවා හරියාකාර තේරුම් ගන්න ඕන. නිවැරදිව තේරුම් ගන්න ඕන, බුද්ධ වචනයට අනුව. මොනවද අපට ආරක්‍ෂා කරගන්න තියෙන්නේ? බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ ශාසනික පැවැත්මට උපකාර වන මේ නිර්වාණ ප්‍රතිපදාව ක්‍රියාත්මක කිරීමට උපකාර වන ඒ කාරණාද, එහෙම නැත්නම් අර ලෝකයා බටහිරින් ගෙන එන ඒ නොයෙකුත් ඉලක්කයන්ද, ජීවිත රටාව සුබෝපහෝගී පැත්තට හරවාගෙන තරඟකාරී ඒ ගිහි ජීවිතයෙන් පැමිණෙන ඒ ආරාධනා වලට අනුව අපේ ජීවිත හැඩ ගස්සා ගත්තොත් අන්න අර බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ අලෙස්වෂතා, සනතුට්ඨතා, සුභරතා ආදී ගුණ

ආරක්‍ෂාකර ගන්න අමාරු වෙනවා වගේම නුසුදුසු ගිහි සම්බන්ධතාවල් තුළින් එහෙම පිටින්ම ශාසනය පුදුම විදියේ සංකර තත්ත්වයකට පත්වෙනවා. සංකර තත්ත්වයකට පත්වෙනවා. ගිහි පින්වතුන් තුළ සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳව යම්කිසි ගෞරවයක් ඇතිවෙන්නේ තමන්ට ගිහි ගෙදර කරන්නට බැරී යම්කිසි දෙයක් මේ සංඝයා වහන්සේලා කරගෙන යනවා. උන් වහන්සේලාට සිව්පසයෙන් සංග්‍රහ කිරීම අපගේ සත්පුරුෂ යුතුකමක් කියලා හිතා ගෙනයි බොහොම ශ්‍රද්ධාවෙන් තමන් නොකා නොබී ඒ ආහාර පානාදිය පවා, වස්ත්‍රාදිය පවා, සිවුපසය වශයෙන් සංඝයා වහන්සේලාට පූජා කරන්නේ. එතකොට දැන් ලොකු වගකීමක් තියෙන්නේ ඒ සංඝයා වහන්සේලා ඒ බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාළ ප්‍රතිපදාවේ යමක් බුදු පියාණන් වහන්සේ මතුකර දෙන ඒ නිර්වාණ ධම්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තොත් ඒ දායක පින්වතුන්ට විශාල කුශල සම්භාරයක් ලැබෙනවා. ඒ අදහසින් තමයි බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ. 'අනුතතරං පුඤ්ඤකෙඛතනං ලොකස්ස' කියලා, ලෝකයාට උත්තරීතර පින්කෙතක් බවට පත්වෙනවා කියලා. එතකොට ඒ පින්කෙත හැටියට හිතාගෙන ඉන්න ඒ ගිහි පින්වතුන්ගේ ඕනෑ එපාකම් සම්පූර්ණ කරමින් අර දේවදත්ත ස්ථවිරයින් වගේ ඒ ප්‍රතිපත්තියේ හැසිරුණොත් එතන ජනප්‍රියත්වය කෙසේ වෙතත් ශාසන පරිභානියටයි මහ පැදෙන්නේ.

මෙන්න මේ කාරණා ටික මේ පින්වතුන්ගේ සිත් වලට අපි දාන්නේ මේ ශාසනයේ චිර පැවැත්ම ගැන කල්පනා කරලයි. එතකොට අද මේ පැයක් පමණ කාලය තුළ මේ පින්වතුන් ධම්ම ශ්‍රවණය කළා. ඒ වගේම තම තමන්ගේ මට්ටමින් යම්කිසි ශීලයක් සමාදන් වෙලා ශීලාදී ගුණධම්ම තුළින් කය වචනය හික්මවා ගත්තා. හැම කෙනෙක්ම කල්පනා කරන්න ඕන, මේ සංසාරයේ දුඃඛ ස්වභාවය අපි අවබෝධ කරගෙන ගිහි හෝ පැවිදි හෝ වේවා, මේ භාවනා මාගීයේ යමක් හැකිතාක් ඉක්මණින් කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින් සෝවාන් සකදාගාමී, අනාගාමී, අර්හත් කියන මාගීඵල ප්‍රතිවේදයෙන් මේ සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගන්න මේ ධම්ම ශ්‍රවණය ඒකාන්තයෙන් හේතු වාසනා වේවා, උප නිශ්‍රය වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. එසේම අවිච්ඡේ සිට අකතිටාව දක්වා වූ අපගේ නැගිණුන් ඇතුළු සියලු සත්ත්වයෝද මේ ධම්ම ශ්‍රවණමය ධම්ම දේශනාමය කුසලය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කර ගන්නවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ විදියට දෙවියන්ට පින් දෙන්න.

"එතනටතා ව අමෙහි"

24 වන දේශනය

24 වන දේශනය

'නමො තස්ස හගචනො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස'

අසංසට්ඨං ගහට්ඨභි	-	අනාගාරෙභි චූභයං
අනොකසාරීං අපච්ඡං	-	නමහං බුද්ධි චූභමණං

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේගේ මූලිකත්වයෙන් මේ රටේ බුද්ධ ශාසනය පිහිටුවීම පිළිබඳ ඓතිහාසික සිද්ධිය සිහිපත් කරන දවසයි අද, මේ පොසොන් පෝය දවස. ශත වර්ෂ ගණනාවක් තිස්සේ නොයෙකුත් කාල විපත්ති, සමාජ විපර්යාස මධ්‍යයේ පැවතීගෙන එන මේ බුද්ධ ශාසනයේ පරිහානි ලක්ෂණ මොනවද, ප්‍රගති ලක්ෂණ මොනවද කියන එක පවා, මේ කාලයේ බොහෝ දෙනෙකුට පැහැදිලි නැහැ. ඒ නිසා ඒ කාරණය යන්තමින්වත් තේරුම් ගන්න උපකාර වන අන්දමේ ගාථාවකුත් කථාන්තරයකුත් තමයි අද අපි තෝරාගත්තේ මේ දේශනාව සඳහා.

මේ ගාථාව තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කර වදාළේ ජේතවනාරාමයේදී, "තිස්ස" කියන එක්තරා හික්කුන් වහන්සේ නමක් සම්බන්ධයෙනුයි. ඒ තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේගෙන් කමටහන් ලබාගෙන වනාන්තරයකට ඇතුළු උනා භාවනා කරන්න සුදුසු තැනක් සොයමින්. එහෙම වඩින අතරේ, එක්තරා කඳු බෑවුමක පිහිටි ලෙනක් ළඟට එනකොට ඒ භාමුදුරුවන්ගේ සිත බොහෝම සන්සුන් උනා. සමාධි ගත උනා. ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ කල්පනා කළා "මෙතන මේ ලෙන මට බොහෝම සප්පායයි, බොහෝම සුදුසුයි. සමහර විට මට මෙතන ඉඳගෙන සසර දුක් කෙළවර කරගන්න පුළුවන්", කියන ඒ අදහස ඇති කර ගත්තා. ඒ ලෙනට අරක්ගෙන සිටිය දේවතාවා මේ හික්කුන් වහන්සේ මෙතනට පැමිණෙනවා දැකලා ඉස්සෙල්ලා තමන්ගේ දිවැසින් බැලුවා, මේ ස්වාමීන් වහන්සේගේ ශීලය පිළිබඳව. බලනකොට උපසම්පදා උනු දවසේ ඉඳලා ඉතාම පිරිසිදු ශීලයක් රකින සංඝයා වහන්සේ නමක්. ඉතින් කල්පනා කළා, "දැන් මේ වගේ සීලවත්ත කෙනෙක් එක්ක, සංඝයා වහන්සේ කෙනෙක් එක්ක, මට එකට ඉන්න බැහැ". මොකද ඉහළකින් ඉන්න බැහැනේ දේවතාවුන්ට, ඒක නිසා කරදර වෙනවා. දේවතාවා ඒත් සිතුවා, "සමහර විට මේ සංඝයා වහන්සේ අද රැ විතරක් ඉඳලා වඩිය" කියලා දේවතාවා ලෙන අතෑරලා ගියා.

ඊළඟට දෙවැනි දවසේ මේ තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ ගමට පිටු සිඟා වැඩියා. උන්වහන්සේ දැකලා බොහොම පැහැදුණු එක්කරා උපාසිකාවක් උන්වහන්සේට ආරාධනය කරලා, නිමන්ත්‍රණය කරලා, ගෞරව පිණිස දානේ එහෙම වළඳන්න සලස්වලා ආරාධනා කළා. "මේ වස් කුන් මාසේ ස්වාමීන් වහන්සේ මෙහේ වැඩ ඉන්න, ඒ ලෙනේ වැඩ ඉන්න අපි උපස්ථාන කරන්නම්," කියලා. ඒ ස්වාමීන් වහන්සේත් ඒක පිළිගත්තා. ඉතින් ආපහු ලෙනට වැඩිය. අර දේවතාවා කීප දවසක් "අද වඩිවි, හෙට වඩිවි" කියලා බලාගෙන හිටියා. පස්සේ තේරුම් ගත්තා සති දෙකක් විතර යනකොට මේ ස්වාමීන් වහන්සේ වස් වසන්න තමයි මේ ඇවිත් ඉන්නේ කියලා. ඉතිං ඊළඟට කල්පනා කරනවා, "දැන් කොහොමද මම මේ හාමුදුරුවෝ මෙතැනින් පිටවන හැටියක් සලස්වන්නේ" කියලා. "ශීලය පිරිසිදු නිසා ඒ ස්වාමීන් වහන්සේගේ, ඒ පිළිබඳව අමුතු වෝදනාවක් කරන්න ක්‍රමයක් නැහැ. නමුත් යම්කිසි උපක්‍රමයක් තුළින් මේ ස්වාමීන් වහන්සේගේ ශීලයට කැළලක් ඇති කරන්න ඕන, අපකීර්තියක් ඇති කරන්න ඕන" කියලා හිතලා, මේ දේවතාවා අර උපාසිකාවගේ වැඩිමහල් පුත්‍රයාට ආවේශ උනා. ආවේශවෙලා ඒ ළමයාගේ හිස කරකවලා, ඇස් උළුප්පවෙන විදියට සලස්වලා, කෙළ වගුරුවමින් වැටෙන ආකාරයක් ඇති කළා. උපාසිකාව හයවෙලා කැගහෙනකොට දේවතාවා අර ආවේශය තුළින්ම කියනවා "මමයි මේ දරුවට ආවේශ වෙලා ඉන්නේ. වෙන බලි බලි ආදියක් මට ඕනේ නැහැ. ඔබේ අර ඔබ උපස්ථාන කරන සංඝයා වහන්සේගෙන් දඹුවල් බෑ මියක් ඉල්ලගෙන, තෙලක් හිඳලා මේ දරුවට නසා කරහම ඒක හර යනව. මම එකකොට ඉවත් වෙනව" කියලා. මේ උපාසිකාව කීව මගේ දරුවා මැරුණත් මට ඒක කරන්න බෑ" කියලා. ඊළඟට එහෙනම් ඒක කරන්න බැරිනම් පෙරුම්කායම් කුඩු ටිකක් ඒ ස්වාමීන් වහන්සේට කියලා නාහෙට දමන්න මේ දරුවගේ" "මට ඒකක් කරන්න බෑ" කීවා. "හොඳයි ඒකක් බැරිනම් මේ ස්වාමීන් වහන්සේගේ පා සෝදපු වතුර මේ දරුවගේ හිසට ඉහින්න" ආ ඒක නම් කරන්න පුළුවන් කියලා මේ උපාසිකාව, එදා ඒ හිඤ්ඤන් වහන්සේ, තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ පිණිස දානේ වැඩියාම, දානේ එහෙම පිළිගන්වලා, පා සෝදන්න සලස්වලා ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් ඇහුවා "ස්වාමීනී, මේ වතුර ටික මේ ළමයාගේ හිසට ඉස්සට වරදක් නැද්ද?" කියලා. "හොඳයි කමක් නෑ" කීවා. ඉතිං, ඒ වතුර ඉහිනවත් එක්කම දේවතාව අර ආවේශය අත් හැරලා ආපහු ලෙනට ගියා. එකකොට ළමයට සතීපයි.

මේ සංඝයා වහන්සේ මොකුත් දන්නේ නැහැ මේ විස්තරයක්. පුරුදු ආකාරයටම දානේ වළඳලා ඉවරවෙලා, තමන්ගේ කමටහන මෙනෙහි

කරමින් භාවනා යෝගීවම ඒ ලෙන ළඟට වැඩිම කළා. වඩිනකොටම අර ලෙන දොර ළඟ හිටපු ඒ දේවතාවා "මහ වෙදාණෙනි, මෙතෙක්ට ඇතුල්වෙන්න එපා," කියලා කීවවා එකකොට මේ සංඝයා වහන්සේ අහනවා, කවුද මේ කපා කරන්නේ? කියලා. "මමයි, මේ ලෙනට අරක්ගත් දේවතාව" කියලා කීවා. ඊළඟට මේ ස්වාමීන් වහන්සේ කල්පනා කළා මම ඒ වගේ වෙදකම් කරලා තියෙනවද? උපසම්පදාවුණු අවසථාවේ ඉඳල මං ඒ විදියට ගිහියන්ට වෙදකම් කිරීමක් කරලා තියෙනවද? එහෙම කරලා නෑ. මගේ ශීලය ඉතාමත්ම පිරිසිදුයි කියලා දැකලා, ඊළඟට අහනවා දේවතාවාගෙන් මොකද, ඇයි මට මෙහෙම වෝදනා කරන්නේ? මම එහෙම එකක් කරලා තියෙනවද? එකකොට මේ දේවතාවා කියනවා, අතීතය ගැන මොකක්ද කියන්නේ. අදම මේ විදියේ දෙයක් කළා නේද? අහවල් අර උපාසිකාවගේ දරුවගේ හිසට වතුර ඉස්සා නේද?. ඔන්න එකකොට මේ ස්වාමීන් වහන්සේ තේරුම් ගත්තා මේ දේවතාවා අස්ථාන වෝදනාවක් කරන්නේ කියලා. ඊළඟට ඒ එක්කම හිතුවා දේවතාවාට මගේ ශීලයේ අඩුපාඩුවක් සොයා ගන්න බැරි නිසා මේ වැරදි වෝදනාවක් කරනවා, කියලා ඊළඟට තමන්ගේ ශීලය ආවර්ජනා කළා. ආවර්ජනා කිරීම තුළින් ඇතිවෙව්ව ප්‍රීතිය, ප්‍රමෝදය කොයිතරම්ද කියනොත්, ඒක මැඩපවත්වාගෙන, සමාධිය ඇතිකරගෙන එන කියවෙන හැටියට ආයෙත් අඩියක් ඉදිරියට තියන්නත් කලින්, එතනම උතුම්වු අර්හත් ඵලය ලබාගත්තා ඒක තුළින් ඒ සමාධිමත් වෙලා. එකකොට රහත් වෙලා ඉවර වෙලා අර දේවතාවාට කියනවා, මා වැනි පිරිසිදු හිඤ්ඤවකට වෝදනා කළ ඔබට මෙතන ඉන්න සුදුසු නැහැ කියලා. කීවහම දේවතාවා ඉවත් උනා.

ඊළඟට ඒ වස් කුන් මාසේ මේ ස්වාමීන් වහන්සේ එතන වැඩ විසුවා. ඒ ලෙනේ වාසය කරලා, වස් කාලයෙන් පස්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේ දැකීමට වැඩියා. ඒ අවස්ථාවේදී අනෙක් සංඝයා වහන්සේලා මේ ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් අහනවා "කොහොමද ඇවැත්නි තමන්ගේ පැවිදි පරමාර්ථය ඉෂ්ට කර ගත්තද?" ඒ කියන්නේ රහත් උනාද කියන එක. ඒක කෙලින් කීවේ නැහැ. ඒ වෙනුවට මේ ස්වාමීන් වහන්සේ අර සිද්ධවෙව්ව සම්පූර්ණ ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශ කළා. එකකොට ඒ සංඝයා වහන්සේලා අහනවා, දේවතාවා අර අස්ථාන වෝදනාව කරහම ඔබ වහන්සේට තරහ ගියේ නැද්ද? ද්වේෂයක් ඇති උනේ නැද්ද? කියලා. මට එහෙම අමුත්තක් ඇති උනේ නෑ කීවා. ඒ තුළින් ඒ කියන්නේ රහත් උන බවයි කියන හැඟීමක් අරගෙන අර සංඝයා වහන්සේලා ගිහිල්ලා බුදු පියාණන් වහන්සේට කිවුවා මෙන්න මේ අහවල් හිඤ්ඤව, මෙන්න මේ විදියේ දෙයක් කියනවා. රහත් උනා කියලයි කියන්නේ. එකකොට බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒක

අනුමත කරන ආකාරයට කිව්වා මගේ පුත්‍රයාගේ ශීලය මේ විදියයි, බොහොම පිරිසිදුයි. මගේ පුත්‍රයා මෙන්ම මේ වගේ කෙනෙක්, කියලා ඒ අදහස දක්වමින් තමයි අපි අර මාතෘකා කළ ගාථාව වදාළේ.

"අසංසඨං ගතධෙය්හි - අනාගාරෙහි වූහයං"

ගිහියන් සහ පැවිද්දන් කියන ඒ දෙපක්‍ෂය සමඟම ඇලීගැලී විසීමක් නැත්නම්,

"අනොකසාරං අපච්ඡං - තමහං බුද්ධිමානමණං"

අනගාරිකව හැසිරෙන්නාවූ, අල්පේච්ඡවූ ඒ හික්‍ෂුවට මම නියම බ්‍රාහ්මණයෙකැයි කියමි.

මේ බ්‍රාහ්මණයා කියලා මේ ශාසනයේ යොදන්නේ, උතුම් බ්‍රාහ්මණයා කියලා, රහතන් වහන්සේටයි. එහෙම රහතන් වහන්සේ කෙනෙක් කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ ප්‍රශංසා මුඛයෙන් ඒ විදියට වදාළා. ඔන්න ඕකයි කථාන්තරය. දැන් ඉතිං අපි බලමු මේකෙ අර ශාසනය ගැන අපි කියාපු කාරණා වලට අදාළ යමක් තිබේද කියලා මේ ගාථාවක් කථාන්තරයක් තුළින්.

පළමුවෙන්ම කථාන්තරය ගැන කියනකොට අපට ඉතාමත්ම හොඳ ආදර්ශයක්, ගිහියන් පැත්තෙන් හොඳ ආදර්ශයක්, ලැබෙනවා අන්න අර උපාසිකාවගේ ක්‍රියා පටිපාටියෙන්. සංඝයා වහන්සේලාගේ විනය නීති පිළිබඳව, ගුණ ධර්ම පිළිබඳව, යම්කිසි අවබෝධයක් ඇති උපාසිකාවක් නිසා තමයි, අර තමාගේ දරුවගේ ජීවිතේ ගියත් සංඝයා වහන්සේලාට අකැපවූ මිථ්‍යා ආච්චයක් හැටියට සැලකෙන වෙදකමක් ඒ සංඝයා වහන්සේ ලවා කරවන්න පෙළඹුනේ නැත්තේ. ඒ තුළින් අපට පේනවා ඒ කාලයේ ගිහි පින්වතුන්ට සංඝයා වහන්සේලාට කැප අකැප දේ පිළිබඳව අවබෝධයක් තිබුන බව. ඒ වගේම උන් වහන්සේලාගේ ශීලාදී ගුණධර්ම සංඝයා වහන්සේලාගේ ශීලාදී ගුණධර්ම රැක ගැනීමට රුකුල් දෙන ස්වභාවයක් තිබුනා, ඒ සමාජයේ. ඇත්ත වශයෙන්ම සංඝයාවහන්සේලාගේ ශීලාදී ගුණධර්ම ගැන මේ කාලයේ බොහෝ දෙනාට අවබෝධයක් නැහැ. ඒක නිසා වෙන නොයෙකුත් සිද්ධාන්ත මුල්කරගෙනයි ඒ ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාව ගෙන යන්නේ. සංඝයා වහන්සේලාට අයිති වතුපාර්ශුද්ධි ශීලය නමින් සිව් පිරිසිදු ශීලයක් තිබෙනවා. ඒ ශීලය කොටස් හතරක ශීලයක්. කෙටියෙන් සඳහන් කරතොත්,

- 1. පාතිමොක්ඛ සංචර ශීලය
- 2. ඉන්ද්‍රිය සංචර ශීලය

3. ආච්ච පාර්ශුද්ධි ශීලය

4. පච්චය සනතිසස්සිත ශීලය

කියලා ඔය විදියේ හතරක් තියෙනවා. ඉන් පළමුකොටම අර පාතිමොක්ඛ සංචර ශීලය කියලා කියන්නේ බුදු පියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට පණවා වදාල විනය නීති සංග්‍රහයට අනුව හික්මෙන එකයි. ඉන්ද්‍රිය සංචර ශීලය කියලා කියන්නේ ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඉන්ද්‍රිය දොරටු හය, ගලාගෙන එන කෙලෙස්වලින් ආරක්‍ෂා කර ගැනීම සඳහා, ඒ දොරටු වසා ගැනීම, සංචර කර ගැනීම පිළිබඳ ශීලයයි. ආච්ච පාර්ශුද්ධි ශීලය කියලා කියන්නේ සංඝයා වහන්සේලාට අයිති පිරිසිදු ජීවිතාව, විශේෂයෙන්ම ගිහි පින්වතුන් පිළිබඳව අනියම් සම්බන්ධතාවල් පවත්වන්නේ නැතිව, නියමාකාර ධර්මානුකූල, විනයානුකූල පැවැත්ම ඇති කර ගැනීම පිළිබඳව ඇතිවන පිරිසිදු බවයි, ආච්චය පිරිසිදු කර ගැනීම පිළිබඳ ශීලය. හතර වෙනුව කියන පච්චය සනතිසස්සිත ශීලය කියන එකේ අදහස සිවුපසය පිළිබඳව, චීවර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන ගිලානප්පච්චය කියන සිවුපසය පරිභෝග කිරීමේදී, ඒවා පාවිච්චි කිරීමේදී ඒවායේ පරමාර්ථය, නියම පරමාර්ථය සිහිපත් කරලා, ඒ කියන්නේ නිවන, නිවන සඳහා, නිවන ලබා ගැනීම සඳහායි කියලා, ගිණු බවකින් නෙවෙයි, ඒ වගේම ඒක භාවනාවට නගමින් - ධාතු කර්මස්ථාන, අසුභ කර්මස්ථාන වශයෙන් භාවනාවට නගමින් - සිවුපසය පරිභෝග කිරීම පිළිබඳ ශීලයයි.

ඔන්න ඔය සිවු පිරිසිදු ශීලය පිළිබඳ යම්කිසි අවබෝධයක් ඒ කාලයේ ගිහි පින්වතුන්ට තිබුණ නිසා වෙන්ම ඇති අර ආච්චය ගැන හිතලා සංඝයා වහන්සේලා කෙරෙහි ගරුත්වයකින් යුක්තව තමන්ගේ දරුවා මිය ගියත් මම ඒ විදිනේ දෙයක් සංඝයා වහන්සේලාගෙන් ඉල්ලා සිටින්නේ නැහැ කියලා අර උපාසිකාව කිවුවේ. ඉතිං මේ කාලේ සමහර විට මේක ප්‍රශ්නයක් වෙන්ම පුළුවන්. මොකද, පරාර්ථ වර්යාව, සමාජ සේවය, ආර්ථිකය - ආදී ඔය මූලධර්ම අනුවයි ගිහිපැවිදි සම්බන්ධතාව මනින්නේ. ඒකේ වටිනාකම්, සුදුසු නුසුදුසුකම්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා සංඝයා වහන්සේලාගේ පරමාර්ථය නිවන නිසා, ඒ වගේම උන් වහන්සේලාගේ ජීවිතය අර ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන ආහාරය - ගිහියන් ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන ආහාරය - අනුභව කරලා ගෙන යන ජීවිතයක් නිසා, යම් පරමාර්ථයක් සඳහාද පැවිදි උනේ, ඒ පරමාර්ථයට අදාළ දේට පමණයි බුදු පියාණන් වහන්සේ අවසර දෙන්නේ. ඒ වගේම වෙද හෙදකම් කිරීම ආදිය - ගිහියන්ට වෙද හෙදකම් කිරීම ආදිය - මිථ්‍යා ආච්චයක්, වැරදි ආච්චයක්, කුල දූෂණයක්. ඒ කියන්නේ ගිහියන්ගේ ශ්‍රද්ධාව දූෂණය

කිරීමට, කිලිටි කිරීමට හේතුවන දෙයක් හැටියට බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. මොකද, ඒ කියන්නේ පමණට වැඩිය කුලපග වීම තුළින් සංඝයා වහන්සේලාගේ පරිභානිය සැලසෙනවා. එක පැත්තකින් සංඝයා වහන්සේලා ගිහියන්ගේ ඕනෑ එපාකම් පිරිමසන්න ඉදිරිපත්වෙලා විනය නීති කඩමින් ඒ ගිහියන් සතුටු කරන්න, සතුටු කරලා සිවුපසය ලබන්න පෙළඹෙනවා. අනික් පැත්තෙන් ගිහි පින්වතුන්ට බලනවා තම තමන්ගේ ඕනෑ එපාකම් පිරිමසා ගන්න හැම එකකටම සංඝයා වහන්සේලා උපකාර කරගන්න.

දැන්, ගිහි ජීවිතය මේ පින්වතුන් දන්නවා ඉතාමත්ම සංකීර්ණ, මහා ප්‍රශ්න රාශියක් මැද ගෙවන ජීවිතයක්. බොහෝවිට ගිහිපින්වතුන්ට සිද්ධ වෙනවා තැනේ හැටියට ඇතේ ගහන්න? තැනේ හැටියට ඇතේ ගහන්න. වෙන මිටියක් ආදියක් නැති වෙනකොට සංඝයා වහන්සේ 'අතකොළුවක්' හරි කරගන්නවා. කුළුපග ස්වාමීන් වහන්සේ අතකොළුවක් කරගෙන තමන්ගේ ඕනෑ එපාකම් පිරිමඟ ගන්නවා. ඒ තුළින් වෙන්වේ සංඝයා වහන්සේ විනයෙන්, අර කියාපු ආජීව පරිශුද්ධියෙන් පිහිරිලා, ඇතැම් විට ඒ තමන්ගේ ශීලයෙන් පිරිහෙනවා පමණක් නෙවෙයි අන්තිමට සිවුරෙන් පවා ඉවත් වෙනවා. ඒ විදිනේ ලොකු පරිභානි තත්ත්වයකට පත්වෙනවා සංඝයා වහන්සේලා. පරිභානියකට වැටෙනවා. ඒ එක්කම ගිහි පින්වතුන්ගෙන් සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳව තිබුණු ගෞරවය නැති වෙනවා. මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා ඔය රටේ කියන කථාවක්, පැරණි කථාවක්, 'දෙවෙලේ දකින කුකුළගේ කරමලෙන් සුදුයි' කියල. අන්න ඒ වගේ අර සංඝයා වහන්සේලා යටත් පිරිසෙයින් ඇදගෙන ඉන්න සිවුරේ පාටක් අමතක වෙනවා. සංඝයා වහන්සේ සුදු ඇඳුමක් ඇඳගෙන ඉන්න කෙනෙක් කියන තත්ත්වයට වැටෙනවා. අර කුකුළා පිළිබඳ උපමාව හරියටම ගැලපෙනවා මෙතෙන්ට. සංඝයා වහන්සේ සිවුරක් ඇඳගෙන ඉන්න බවත් අමතක වෙනවා. තමන්ගේම කෙනෙක් හැටියට සලකලා ඒ සියලුම මඟුල් තුලා ආදී හැම කටයුත්තකටම සංඝයා වහන්සේලා උපකාර කරගෙන ඒ විදියට ජීවිතාව ගෙන යන්න බලනවා. ඒක සමාජ සේවය, පරාර්ථවර්යා ආදී, ඒ පැත්තෙන් බලනකොට හොඳ දෙයක් හැටියට පෙනෙතත් සංඝයා වහන්සේලාගේ පැවිදි වූණු පරමාර්ථයට එකඟ නැති නිසයි බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒවා මිටියා ආජීව හැටියට දක්වා වදාළේ. ඉතිං ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙනවා.

ඒ එක්කම දැන් මේ කථාන්තරයෙන් තවත් වැදගත් කාරණයක් අපට හෙළිවෙනවා, අර දේවතාවා කළ අස්ථාන වෝදනාව තුළින්. ඒ අස්ථාන වෝදනාව අහල අර සංඝයා වහන්සේ කිපුනේ නෑ. ඒ වෙනුවට කළේ

මොකක්ද, තමන්ගේ ශීලය ආවර්ජනා කලා. ඒ ආවර්ජනා කිරීම තුළින් කොයින්තරම් ඤාණික ප්‍රතිඵලයක් ලැබුණාද කියනොත් - මොකද කමටහන මෙනෙහි කරමින්මයි එදා ඒ ලෙන ලඟට පැමිණියේ - දැන් ධර්මයේ දැක්වෙනවා, මේ ශීල ආවර්ජනා කිරීම ඉතාම ප්‍රබල දෙයක්. ශීලය ආවර්ජනා කිරීම තුළින් ඇතිවන ප්‍රමෝදය. ලොකු සතුටක් ඇතිවෙනවා. ඒ ප්‍රමෝදය, වෙන අයට කෑ ගහ ගහ කියන්නේ නැතුව, ඒක සන්සිඳුවාගෙන ජීවිතයක් බවට පත්කරගෙන, ඒ ජීවිතය තුළින් සිතත් කයත් සන්සුන් කරගන්නවා. ඒ සන්සුන්කමින් සමාධියක් ඇතිවෙනවා. ඔන්න ඔය විදියයි සිතේ ක්‍රියාකාරීත්වය. ඒක ඤාණිකව අත්දැකුවා මේ ස්වාමීන් වහන්සේ ඉතාමත්ම හොඳ, ශීල සම්පන්න විවේකයට ලැදි ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් නිසා. ඒ එක්කම ඒ තුළින් අර අතීත පුණ්‍ය ශක්තියත් මතුකරගෙන ඤාණිකවම අර්හත්ඵලය ලබා ගන්නා. ඔයින් ජේතවා එතකොට අන්න අර ආජීව පාරිශුද්ධි ශීලය හරියට රැකක් එකේ ආනිසංසය එතනම ඒ සංඝයා වහන්සේ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නා, තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ. ඒක විශාල ආදර්ශයක් ඒ සංඝයා වහන්සේලාගේ පැත්තෙන් හිතනකොට.

ඉතිං ඊළඟට අපි මේ ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාව ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට අද වගේ දවසක, අර බුද්ධ ශාසනය පිහිටු වීම සඳහා එදා ඒ මිහින්තලයට වැඩි පිරිස ගැන ටිකක් හිත යොමුකරලා බලමු. මිහිඳු මහා රහතන් වහන්සේත්, ඉට්ඨිය, උත්තිය, සම්බල, හඳුසාල කියලා කියන උපසම්පන්න රහත් හිඤ්ඤන් වහන්සේලා හතර නමකුත්, සුමන කියන රහත් සාමණේරයන් වහන්සේ නමකුත්, හඤ්ඤුක කියන අනාගාමී අභිඤ්ඤාලාභි උපාසක තුමකුත් ඒ පිරිසට ඇතුළත් උනු බව ඉතිහාසයේ සඳහන් වෙනවා. මේ පිරිස සකස් වෙවිච ආකාරය ගැන හිතනකොට අපට තේරුම් ගන්න පුළුවන්, මේ ධර්ම දූත පිරිස එවලා තියෙන්නේ නියම ආකාරයෙන්ම අලුත් රටකට, අලුත් ජනතාවකට, ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාව තේරුම් කිරීමට සුදුසු අන්දමින්. මොකද, අර එක පැත්තකින් බලනකොට උපසම්පන්න හිඤ්ඤන් වහන්සේලා පස් දෙනා තමයි අවම වශයෙන් උපසම්පදාව දීමේ ඒ ගරු විනය කර්මයට අවශ්‍ය වෙන්නේ. එතකොට අවම වශයෙන් පස් නමක් එතන ඉන්නවා උපසම්පන්න හිඤ්ඤන් වහන්සේලා. අර සාමණේරයන් වහන්සේත්, උපාසකතුමාත් කළේ මොකක්ද, මේ අළුත් ජනතාවට ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාව පිළිබඳ ඒ මූලධර්ම තේරුම් කලා. තේරුම් කරලා දෙන්න ඇති. සංඝයා වහන්සේලා කියන්නේ මෙන්න මේ දේවල් කැප හැටියට, මේ දේවල් අකැප හැටියට සලකන අයයි. ඒ විදියට යම් කිසි සම්බන්ධීකරණයක් කිරීමට දැනුවත් කිරීමට උපකාර වන අන්දමටයි මේ පිරිස සකස් උනේ කියලා අපට හිතාගන්න පුළුවන්. ඉතිං ඒකත් ගැඹුරු අදහසකින්. වෙන රහතන් වහන්සේලා, වෙන හිඤ්ඤන්

වහන්සේලා නැතුවට නොවේ. අර උපාසක කුමෙකුත් අරගෙන ආවේ මේ ශාසනයේ අර ක්‍රමික පරිවර්තනය ගිහියාගේ ඉඳලා පැවිද්දා දක්වා යන ආකාරයට, ඒ වගේම ගිහිපැවිදි සම්බන්ධතාව පිළිබඳ මුලධර්ම අළුත් ජනතාවකට තේරුම් කරන්න පුළුවන් ආකාරයකටයි ඒ පිරිස සකස් උනේ.

එහෙම නමුත් කල්යාණේදී අර අපි කලින් සඳහන් කළ ආකාරයට නොයෙකුත් විදියේ කාල විපත්ති, සමාජ විපර්යාස මධ්‍යයේ මේ ශාසනය යන අතරේ, මේ උතුම් පරමාර්ථ, නෙකමම අදහස, පැවිද්දේ පරමාර්ථ, ඒවා අමතක වෙන්න පටන් ගත්තා, සංඝයා වහන්සේලාටත්, ගිහියන්ටත් - ගිහිපිරිසටත්. ඒක තුළින් අන්තිමට උනේ මොකද, ගැඹුරු නෙකමම අදහසකින් සිද්ධ විය යුතු පැවිද්ද අන්තිමට නිකමම පැවිද්දක්, එහෙමත් නැත්නම් නිකමම නිකම් පැවිද්දක් බවට පත් උනා. ඒ කියන්නේ දැන් පැවිදි කිරීම කියලා කියනකොට ඒක ගැඹුරු අදහසකින් සිද්ධ විය යුතු දෙයක්. බාහිර වශයෙන් - බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා - සිවුරු පෙරවීම පමණකින්, හිස මුඩු කිරීම පමණකින්, කෙනෙක් පැවිද්දෙක් වෙන්නේ නෑ කියලා. කය පැවිදි කිරීම පහසු නමුත් හිත පැවිදි කිරීම අපහසු බවක් බොහෝ දෙනා පිළිගන්නවා. එකකොට කය පැවිදි කිරීම සුළු වේලාවකින් කළ හැකි නමුත්, සිත පැවිදි කරන්න සැහෙන කාලයක් ඕන වෙනවා. පාරමී ශක්තිය දියුණු කරගන්න, කලාතුරකින් කෙනෙක් ක්‍ෂණිකවම ඇතැම් විට ගිහි ඇඳුමින් පවා රහත් වුණු අවස්ථාවලේ තිබෙනවා. නමුත් ඒ අනුව සාධාරණීකරණයෙන් හිතන්න නරකයි. මේ ශාසනයේ මේ ප්‍රතිපදාව ඉතාමත්ම දුෂ්කර දෙයක්. දැන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා 'දුලභා පබ්බජ්ජා' පැවිද්ද දුර්ලභ දෙයක්. ඒ වගේම දුෂ්කර දෙයක්. නියම පැවිද්ද දුර්ලභ දෙයක්, දුෂ්කර දෙයක්. නමුත් අර විදියට දැන් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මේ සමාජ පරිවර්තන විපර්යාස ගැන හිතලා බලනකොට පැවිද්ද බොහොම සුලභ දෙයක්, බොහොම පහසු දෙයක්. ඒ තත්ත්වයටයි වැටෙන්නේ. එකකොට මේ පැවිද්ද පහසු කර ගැනීමේ ක්‍රම නොයෙකුත් නොයෙකුත් විදියට ගිහිල්ලා අන්තිමට මේ පැවිදි කිරීම විලාසිතාවක් බවට පත්වෙනවා. මේ කාලයේ හැම දෙයක්ම විලාසිතාවක් වෙනවා. ඉතිං ඒ විලාසිතාවේ අවසාන කෙළවර සමහර විට මේ පින්වතුන්ට නුදුරු අනාගතයේ දකින්න ලැබේවි. දැන් මේ පින්වතුන් සිල් සමාදන් වෙලා සිල් පවාරණය වෙන්න වගේ, උදේ පාන්දරට 'සබ්බ දුක්ඛ නිසසරණ නිබ්බාන සම්පිකරණථායා' කියලා පැවිදි වෙලා, හවසට සිවුර ඉවත් කිරීමේ 'ඇඳුම් මාරුකිරීමක්' බවට පැවිද්ද පරිවර්තනය වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙනවා.

නමුත් බුදු පියාණන් වහන්සේ පුදුම විදියේ වටිනා ප්‍රතිපත්තිමාලාවකින් පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා මේ පැවිදි විමේදී බාහිර වශයෙන් කරන වෙනස්කම්, සිවුරක් පෙරවීම, හිස මුඩු කිරීම ආදිය, ඒවායේ ගැඹුරු අර්ථය සලකමින් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ගැඹුරට ගෙනිහිල්ලා රහත් වීමට පවා ඒවා උපකාර කරගන්නා ආකාරය, එක්තරා වටිනා සුත්‍රයකින් - දස ධමම සුත්‍රය කියලා. මෙන්න මේ දස ධමම සුත්‍රය විශේෂයෙන්ම සංඝයා වහන්සේලා සඳහා දේශනා කළ දෙයක් නමුත් ඒ දස ධමම සුත්‍රයට අඩංගු කාරණා දහය ගැන මේ පින්වතුන් තේරුම් ගැනීම හරි ආකාර ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාවක් ඇති කර ගැනීමට උපකාර වෙනවා. අපි අර කලින් කියාපු ශාසන පරිහානිය සම්පූර්ණයෙන් නතර කරන්න බැරි වෙතත් යටත් පරිසෙයින් ඒ පරිහානි වේගය තරමක් දුරට හරි මර්දනය කර ගන්න උපකාර වෙනවා ගිහි පින්වතුන්වත් මේ ගැන දැනුවත් උනොත්. ඒක නිසයි අපි මේ අවස්ථාවේ අර දස ධමම සුත්‍රයේ සඳහන් වෙන කාරණා දහය කාලවේලා හැටියට කෙටියෙන් නමුත් තේරුම් කරන්න උත්සාහ කරන්නේ.

ඒ දස ධමම සුත්‍රයේ මෙන්න මේ විදියටයි සඳහන් වෙන්නේ. 'මහණෙනි, කාරණා දහයක් තියෙනවා පැවිද්දන් විසින් නිරන්තරයෙන්, නිතිපතා ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කළයුතු. ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරනවා කියන එක, ඒකේ අදහස, නුවණින් සලකා බැලීම. එහෙම නැත්නම් ආපස්සට හැරලා ඒක සලකා බැලීම. යමක් හොඳද? නරකද? හරියට කෙරුනද? නැද්ද? කියන එක සලකා බැලීමයි. මේ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කියන වචනය එක්තරා අවස්ථාවකදී බුදු පියාණන් වහන්සේ රාහුල භාමුදුරුවන්ට හොඳ උපමාවකින් තේරුම් කරලා දුන්නා පොඩි දරුවකුට තෝරන්නා වගේම. දැන් යම්කිසි කන්ණාඩියක් දිහා බලන්නේ කෙනෙක් ගමනක් බිමනක් යනකොට, තමන්ගේ හිසකෙස්, මුණ, ඇඳුම් පැළඳුම් පිළිබඳ යම්කිසි හැඩගස්වා ගැනීමක් කර ගැනීමටයි. මේකේ අඩුපාඩු මොනවද කියලා බලලා ඒක හැඩ ගස්වා ගැනීමටයි කන්ණාඩියක් දිහා බලන්නේ. අන්න ඒ කන්ණාඩිය දිහා බැලීමටත් ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කියන වචනය යොදනවා. කන්ණාඩියක් ගෙදරක පාවිච්චි කරන්නේ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කිරීම සඳහා. ඒ කියන්නේ ආපස්සට හැරලා බලනවා. යන්න ඔක්කොම ලැස්තියි. නමුත් ආපස්සට හැරලා බලනවා. මගේ ඒ සකස් වීම් ඇඳුම් පැළඳුම් හරියට තියෙනවද කියල. අන්න ඒ වගේ අදහසක් මෙතනත් තියෙන්නේ. ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන්න කාරණා දහයක් තියෙනවා. කාණ්ණාඩි දහයක් වගෙයි මේක බැලුවාම. මොනවද ඒ එක එකක්? අපි ඊළඟට තේරුම් කරන්න බලමු.

පළමුවෙනි එක, සංඝයා වහන්සේලා නිතිපතා ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන්න ඕන මෙන්න මේක. 'විවර්ණ භාවයකට පැමිණියේ වෙමි.' විවර්ණ භාවයකට පැමිණියේ වෙමි. කෙටියෙන් කිව්ව නමුත් ඒකෙන්, තේරුම් කළොත් මෙන්න මෙහෙමයි ගන්න වෙන්නේ. දැන් පළමුවෙන්ම අපි හිතමු ගිහි පින්වතා පිළිබඳව. ගිහියාගේ ස්වභාවය විවර්ණභාවය නෙවෙයි වෛවර්ණ භාවයයි. විවර්ණ දේට කැමති නැහැ. වර්ණවත්, වෛවර්ණවත් දේවල් වලටයි ගිහි පින්වතා කැමති. නමුත් සංඝයා වහන්සේලාට බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාරන්නේ විවර්ණ භාවයට පැමිණෙන්න කියලා. කොහොමද විවර්ණභාවයට පැමිණෙන්නේ? ඒක දෙයාකාරයකට විග්‍රහ කරලා තියෙනවා. 'කාය වෙවණණියං, පරික්කාර වෙවණණියං' කියලා කය පිළිබඳව විවර්ණ භාවයත් පිරිකර - අවශ්‍ය පරිහරණය කරන භාණ්ඩ - පිළිබඳ විවර්ණ භාවයත්. කය පිළිබඳ විවර්ණ භාවය තේරුම් කරන්නේ මෙහෙමයි. දැන් ගිහි පින්වතුන් මේ කෙස් රැවුල් පිළිබඳව කොයිතරම් විලාසිතාවක් කලින් කල කරනවද කියලා මේ සමාජයේ ඉන්න පින්වතුන් දන්නවා. ඒවාට දෙන දසවදේ. කලින් කල මේක වෙනස් උනු ආකාරය දැක්ක හැටියේ තරුණ පක්‍ෂය, තරුණ, තරුණියන් ඒ අනුව, අලුත් විලාසිතාව අනුව, මොන වියදමක් කරලා හරි ඒ පැත්තට නැඹුරු වෙනවා. ඔන්න ඒක කරනවා. ඒක කරන්න වෙහෙසෙනවා. නමුත් පැවිද්දන්ට ඒ ප්‍රශ්නයක් නැහැ. මොකද පැවිදිවීමේදීම කෙස් රැවුල් ඉවත් කරනවා. අන්න විවර්ණභාවය. එතකොට කය පිළිබඳ විවර්ණභාවය ඒ විදියට හිතාගන්න ඕන. පිරිකර පිළිබඳ විවර්ණභාවය තමයි, ගිහි පින්වතුන්ට නොයෙකුත් විදියේ වෛවර්ණ ඇඳුම්. දැන් මේ පින්වතුන් උනත් මේ අවස්ථාවේ සුදු ඇඳුම්ත් පෙනී හිටියත්, ඔය පාරට තොටට බැහැලා යනකොට අඳුනගන්නත් බැරි විදියේ වෛවර්ණ ඇඳුම් ඇඳගෙන යන්න පුළුවන්. ඒකයි ගිහි පින්වතාගේ සාමාන්‍ය ස්වභාවය. නමුත් සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳව බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාරල තියෙන්නේ, කඩ කපපු දුර්වර්ණ පඬු ගැසු සිවුරක් ඇඳගන්න. පාත්‍රයක් පාවිච්චි කරන්න. කළු කරපු පාත්‍රයක්. ඒ වගේම අනෙක් පරික්කාර ආදියත් අල්පේච්ඡතාව පෙන්නුම් කරන දේවල්. සුඛෝපභෝගී භාණ්ඩ නෙවෙයි පාවිච්චි කරන්න තියෙන්නේ. අල්පේච්ඡතාවට ගැලපෙන දේ. ගිහි පින්වතුන්, කාමභෝගී ගිහියන්, පාවිච්චි කරන දේවල් කියලා බුදු පියාණන් වහන්සේ සමහර සංඝයා වහන්සේලාට අකැප දෙයක් පාවිච්චි කරනකොට ඒක කඩලා බිඳලා විසි කරන්නැයි කියලත් කියපු අවස්ථාවල් තියෙනවා. එයින් පෙන්නුම් කරනවා එතකොට විවර්ණභාවය. ඔන්න ඒක සංඝයා වහන්සේලා විසින් නිතර සිහිපත් කළයුතු දෙයක්. ගිහියාට වගේ වෛවර්ණභාවය නොවෙයි. විවර්ණ භාවයයි අපට අයිති. පළමුවෙනි එක.

ඊළඟ ඒකේ අදහස සිංහලෙන් කිවුවොත් 'මාගේ ජීවිකාව අනුන් හා සම්බන්ධව ගෙනයන එකකි.' 'පරපටිබද්ධ' කියන වචනයක් එතන සඳහන් වෙනවා. ඒ කියන්නේ අනුන් හා පිළිබඳ, අනුන් එක්ක සම්බන්ධ කරගෙනයි මේ මගේ ජීවිකාව ගෙනයන්නේ. මගේම මුදලින්, මගේම වතුපිටිවලින්, මගේ බැංකු ගිණුම්ත්, ජීවත් වෙනවා නොවෙයි. ගිහි පින්වතුන් ශ්‍රද්ධාවෙන්, කැමති නම් ශ්‍රද්ධාවෙන්, පූජා කරන, ගෙන් ගෙට පිණ්ඩපානේ ගිහිල්ල ලබාගන්න, ඒ ආහාරයෙන් යැපෙන්නේ. ගිහිපින්වතුන් පූජාකරන විවර ආදී අනෙක් ප්‍රත්‍යයන්ගෙන්. ගිහි පින්වතුන් හදලා දුන්න කුටියක වාසය කරන්නේ. අන්න ඒ කාරණය නිතර සිහිපත් කරන්න. මොකටද එහෙම සිහිපත් කරන්නේ? ඒ සිහිපත් කිරීම තුළින් පැවිදි පරමාර්ථය ඉබේටම සිහිපත් වෙනවා. ඇයි? මම මේ තරම් කෝටිපතියෙක්. ඇයි මම මේ ඔක්කොම අතහැරියේ? මේ හිඟන තත්ත්වයට පත් උනේ? ඇත්ත වශයෙන්ම හික්කුළු කියන එකේ මූලික අර්ථය හික්කාවෙන් යැපෙන - හිඟනෙක් වගේ බැලුවාම. වචනය වශයෙන් බලනකොට හිඟන්නා වගේ - වෙනස තියෙන්නේ හිඟන්නන් වගේ එහෙම කරදර කරන්නෙ නෑ. ඇවිල්ලා ගෙයක් ඉදිරියේ හිටගෙන ඉන්නවා ටික වේලාවක්. ලැබුනත් එහෙමයි. නොලැබුනත් එහෙමයි. ඒ වගේම හිඟන්නකුට දෙන අර්ථයෙන් නෙවෙයි, මේ පින්වතුන් ශ්‍රද්ධාවෙන් මේ නිවන් මග යන තමන්ටත් පින් සඳහා, පින් කෙතක් කියලා හිතලයි සංඝයා වහන්සේලාට යමක් පූජා කරන්නේ. එතකොට අන්න ඒ පැවිදි පරමාර්ථය සිහිපත් වෙනවා එයින්. බුදු පියාණන් වහන්සේ නිතරම මතක් කරලා දෙන්නේ වැරැද්ද කළ හික්කුවකට, "ඇයි මහණ, නුඹ මේ ගිහි පින්වතුන් ශ්‍රද්ධාවෙන් දෙන ආහාරයෙන් නේද යැපෙන්නේ?" ඒ තුළින් අපට පෙනවා අන්න නියම ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාව. එතන තියෙන්නේ, ඒ ගනුදෙනුව තුළ තියෙන්නේ, ඒ ගුණධර්ම පිරිමයි. නමුත් මේ කාලේ ඇතැම් කෙනෙක් ඔය 'පරපටිබද්ධ' කියන වචනය පවා පුදුම අන්දමට විකෘත කරලා තෝරමින්, පැවිද්දන්ට අයිති ගිහි පින්වතුන්ට ඒ අර ගිහි ආකාරයෙන් ගනුදෙනුව සම්පූර්ණ කිරීමයි කියලත් තෝරනවා සමහර කෙනෙක්. ඒක නෙවෙයි, තමන් ඇත්ත වශයෙන් ඒ ණය ගෙවන්න නම් තමන් අර්භත්වය ලබා ගන්න ඕන, දැන් අර කිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේ කළා වගේ. ඒකෙන් තමයි ඒ මහත්ඵල මහානිසංස වන්නේ. ඒ රහත්වීම හා එක්කම අර උපාසිකාවට කොයිතරම් විශාල පින්ක් අත්වන්නට ඇද්ද? එහෙම නැතුව අර වේදකමට අල්ල ගත්තා නම් අර භාමුදුරුවෝ, අර දෙන දානයෙන් වැඩක් නැහැ. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තියෙන්නේ. ඕක තේරුම් ගන්න, ඕක මතක් කරගන්න, තමයි සංඝයා වහන්සේලාට බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාරලා තියෙන්නේ 'පරපටිබද්ධා මෙ ජීවිකා - 'මගේ ජීවිකාව අනුන් හා සම්බන්ධ වූ එකක් කියලා. ඔන්න එතකොට ඒ දෙවැනි එක.

ඊළඟට තුන්වැනි එක. 'මා විසින් අන්‍යානු ආකල්පයක් කළ යුත්තේය.' ඒක තේරුම් කරන්න වෙනවා. සාමාන්‍ය තේරෙන භාෂාවෙන් කීවොත්, ගිහියාට වඩා වෙනස් ආකාරයකින් මා ඉරියවු පැවැත්විය යුතුය. ගිහියාට වඩා වෙනස් ආකාරයකින් මගේ හැසිරීම තිබිය යුතුය. එයින් කියවෙන්නේ මොකක්ද? දැන් ආකල්පය කියලා එතන යොදලා තියෙන්නේ විශේෂයෙන්ම යාම් ඊම් සිටීම ඉදිම ආදී, ඒ ඉරියවු පැවැත්වීමේ ක්‍රමයයි. ඉරියවු පැවැත්වීම පිළිබඳව සංඝයා වහන්සේලා ඒ ඉරියවු පවත්වන ක්‍රමයන් ගිහියන් ඉරියවු පවත්වන ක්‍රමයන් අතර වෙනසක් තිබෙනවා. සංඝයා වහන්සේලාට අයිති සන්සුන්ව ඒ යාම් ඊම් ආදී කටයුතු කිරීමයි. කොටින්ම කියතොත් බුදු පියාණන් වහන්සේගේ විනය නීතිවල අවසානයේ කියනවා 'මහණෙනි, නුඹලා හැසිරෙන්නට ඕන, අපපසන්නානංවා පසාදාය, පසන්නානංවා භියොභාවාය, නොපැහැදුණු අයගේ පැහැදීම සඳහා පැහැදුණු අයගේ වඩ වඩාත් පැහැදීම සඳහා.' ඒ පරමාර්ථයක් අනුවයි බුදු පියාණන් වහන්සේ යම් යම් විනය නීති, විනය ශික්ෂාපද පණවා වදාළේ. විශේෂයෙන්ම 'සේබියා' කියලා ශික්ෂාපද රාශියක් තියනවා, සංඝයා වහන්සේලා ගමේ හැසිරෙන ආකාරය පිළිබඳව. මේ මේ ආකාරයට හැසිරිය යුතුයි. මේ මේ විදියට සිවුරු ආදිය පෙරවිය යුතුයි. මේ විදියට සන්සුන්ව යා යුතුයි. මේ විදියට වැළඳිය යුතුයි. ඔය හැම එකකින්ම පෙන්වන්නේ අර ඒක දකින ගිහියාගේ සිත පහන් වීමට, ප්‍රසාදයට පත්වීමට හේතුවක් වන බවයි. ඒ නිසයි වෙනස් ආකල්පයක් සංඝයා වහන්සේලාට තිබෙන්නේ. ගිහියන් කරන දේවල් කරකර හිටියොත් කවදාවත් බෑ ඒ කියාපු සන්සුන් බවක්, සංවර බවක්, ඇති කර ගන්න.

ඉතිං මේකේ වටිනාකම, ඇතැම් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් මේ තියන නවීන ලෝකේ ඕවා කිරීමෙන් මොකක්ද ඇති වූවේ. නවීන කෙසේ වෙතත් අපි ඉතිහාසයට හිත යොදලා බැලුවොත් මේ ආකල්ප සම්පත්තියේ වටිනාකමට හොඳම නිදර්ශනය ඉතිහාසයෙන් ලැබෙනවා වණ්ඩාශෝක කියන එක්තරා මහා දාමරික රජකෙනෙක් ධර්මාශෝක උනේ කොහොමද කියලා හිතලා බලනකොට. ඒක ඉතිහාසගත කථාන්තරයක්. නිග්‍රෝධ සාමණේර නමින් හැදින්වෙන හත් හැවිරිදි කුඩා රහතන් වහන්සේ නමක් වණ්ඩාශෝක රජුගේ රජ මාලිගාවේ මිදුලින් ගමන් කරන සන්සුන් ආකාරය දැකලා පැහැදිලියි, වණ්ඩාශෝක රජතුමා ආරාධනා කරලා, ඒ නිග්‍රෝධ සාමණේරයන් වහන්සේගෙන් බණ අහලා පැහැදිලා ධර්මාශෝක කෙනෙක් වුනේ. එයින් ජේතවා අන්න අර ආකල්ප සම්පත්තියේ වැදගත්කම. ඉතිං ඒ වගේම අපි දන්නවා දැන් බුද්ධ දේශනාවට අනුව ඒ ආකල්ප සම්පත්තිය මෙන්ම මේ විදියේ ලස්සන උපමාකින් දක්වලා තිබෙනවා. බුද්ධ දේශනාවට අනුව අතීත සංඝයා වහන්සේලා ප්‍රකාශ කළ උපමාවක් තිබෙනවා.

"සිනිඳා තෙල ධාරාව - අහොසි ඉරියාපටො"

සංඝයා වහන්සේලාගේ ඉරියවු පැවැත් වීම පිළිබඳ ලස්සන උපමාවක් දීලා තියනවා සිනිඳු තෙල් ධාරාවක් වගේ. ඔය ගිතෙල්, එහෙම නැත්නම් පොල්තෙල්, බෝතලයකින් වත්කරන්න බලන්න. වතුර වත්කරනවා වගේ "ගොඩොස්" ගාලා වැක්කෙරෙන්නේ නැහැ නේ. මහ පුදුම විදියේ රටාවකින් සිනිඳුව, මෘදුව, සමව, හැල හැප්පුම් නැතුව, ගලාගෙන යනවා. අන්න ඒ විදියටයි ඉරියවු පවත්වන්නේ කියලා බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ සංඝයා වහන්සේලාට. ඒකයි ඒ ආකල්ප සම්පත්තියේ එක ලක්ෂණයක්. සිනිඳු තෙල් ධාරාවක් වගේ. ඉතිං ඔය විදියට ආකල්ප සම්පත්තිය ගැන නිතර මෙනෙහි කරන්න කියලා සංඝයා වහන්සේලාට ප්‍රකාශ කරලා තියනවා. අර ගිහියා තමන්ගේ ඇඳුම් පැළඳුම් ආහරණ හරිතැන තියෙනවාද කියලා කණ්ණාඩියෙන් හැරලා බලන්නා වගේ නිරන්තරයෙන් සංඝයා වහන්සේලාට තමන්ගේ ආකල්ප සම්පත්තිය පිළිබඳවත් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරලා අඩුපාඩු හරිගස්සා ගන්නෙයි කියන එකයි.

ඊළඟ කාරණය, හතර වෙනි කාරණය, තමන්ගේ ශීලය පිළිබඳව. මාගේ ශීලය පිළිබඳව හිතලා බලන කොට, ආපස්සට හැරලා බලනකොට සළකලා බලනකොට, මාගේ හිත මටම දොස් නගනවද?, මගේ හිත මටම දොස් නගනවද කියන එක තේරුම් කරන්නේ මගේ ශීලයේ යම්කිසි කැළලක් අඩුපාඩුවක් තියනවාද? කියන එක. දැන් අර සංඝයා වහන්සේ කළේත් ඒකයි. දේවතාව වෝදනා කල හැටියේ සිතුවා, කල්පනා කරලා බැලුවා, ආචර්ජනා කරලා බැලුවා. මෙන්න මේ කණ්ණාඩිය දිහා බැලුවා තමන්ගේ ශීලය පිළිබඳව. මේකේ අඩුපාඩුවක් තියනවාද කියලා. බලනකොට නෑ. ඒක තුළින් තමයි අන්තිමට රහත් උනේ. අන්න එතකොට, ඒක අර බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා කෙනෙකුට හැදෙන්න ඕන නම් - "අත්තාධිපතෙය්‍ය" - අර අපි ආත්ම ගෞරවය කියලා සාමාන්‍ය ලෝකයේ ව්‍යචාර කරන්නේ. ඒ වාගේ තමාටම ඒක සතුටුවෙන්න හේතුවක්, තමා මේ මේ ශීලාදී ගුණ ධර්ම රකිනවා කියලා, තමන්ගේ හිත දොස් නගන්නේ නෑ. දොස් නගන්නේ නෑ කියන්නේ පසුතැවිල්ලක් නෑ. පසුතැවිල්ලක් නෑ කියලා කියන්නේ හිත එකඟයි. සන්සුන්. සමාධිගතයි. විසිරෙන්නේ නෑ. ඒක තුළින් අපට ජේතවා ප්‍රතිපදාවටත් ඒවා එකතු වෙන ආකාරය.

ඊළඟ කාරණය - පස් වෙනි කාරණය තිබෙන්නේ මා ඇසුරු කරන සබ්බන්ධාරීන් වහන්සේලා, ඇසුරු කරන අනෙක් සංඝයා වහන්සේලා, නුවණැති සංඝයා වහන්සේලා - අඤාන අය නොවෙයි. - නුවණැති

සංඝයා වහන්සේලා ශීලය පිළිබඳව, මාගේ මේ ශීලය පිළිබඳව විමසලා බැලුවට පස්සේ මට වෝදනා කරන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් තියනවාද? ඒකත් ආවර්ජනා කරලා බලනවා. ඒකෙදි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා 'ලෝකාධිපතෙයා' කියලා එක්තරා සිද්ධාන්තයක් තියනවා නමා ගැන හිතලා සතුටුවනවා වගේම ලෝකයාගේ අපවාදයක් - ඒ කියන්නේ සාධාරණ විදියට අපවාදයක් - එනවා නම් ඒකත් නැතිවන ආකාරයටයි සංඝයා වහන්සේලා හැසිරෙන්නට ඕනේ. ඉතිං ඒ විදියට තමන්ගේ ශීලය පිළිබඳව අනුන්ටවත් වෝදනා කරන්න ඉඩක් තියෙනවාද කියලා කල්පනා කරලා බැලුවා. ඒක හිතලා බලලා තමයි අර තිස්ස හාමුදුරුවන්ටත් පෙනුනේ දේවතාව කළේ අස්ථාන වෝදනාවක්. වෙන කෙනෙකුට, කාටවත්, වෝදනා කරන්න බැහැ. ඉතාම පිරිසිදුයි ශීලය කියලා අන්න අර ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව තුළින්, පස්වෙනි ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව තුළින්, තේරුම් ගන්නා. ඒක නිසාම තමයි ගිහිල්ලා සංඝයා වහන්සේලාට අර තමන් ලෙහේ ගත කළ ජීවිතය පිළිබඳව බය නැතුව සම්පූර්ණ විස්තරය කිව්වේ. අපි අනික් පැත්ත හිතමු. යම්කිසි විදියකින් අර සංඝයා වහන්සේට ඒ ගෙවල් වලට ගිහිල්ලා වෙදකම් කරන්න පටන් ගන්නා නම් එහෙම අර විදියට ගිහිල්ලා බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉදිරියට ගිහිල්ලාවත් සංඝයා වහන්සේලාටවත් කියන්න පුළුවන්ද? කියන්න බැරි තත්ත්වයක් තියනවා. ඒ වෙනුවට තිස්ස ස්වාමීන් වහන්සේගේ අර කාරණය, පස්වෙනි කාරණයත් පිරිසිදු නිසා බය නැතුව කීවා මම මේ මේ විදියට ඒ කාලය ගතකළා කියලා.

ඔන්න ඊළඟට කියවෙන භයවෙනි කාරණය - 'සියලු ප්‍රිය මනාප දෙයින් වෙන්වීමක්, ඒවායින් ඉවත්වීමක්, ඒවායින් වියෝවීමක් මට තියෙනවා' කියන කාරණය. හැම දේකින්ම වෙන් වෙන්ක සිද්ධ වෙනවා. මරණයෙන් හෝ එහෙම නැත්නම් වෙනත් හේතුවලින් අපි මේ ප්‍රියමනාප කියලා හිතන දේවල් හැම එකකින්ම වෙන් වෙන්ක වෙනවා. එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ පැවිද්දාට අයිති කාරණය තමයි. අන්න අර ගාථාවෙනුත් එතන කියවෙනවා "අසංසංධං ගහඨෙයිති - අනාගාරෙහිවුහසං" ගිහියන් පිළිබඳවත් ඇලී ගැලී විසීමක් නැ පැවිද්දන් පිළිබඳවත් ඇලී ගැලී විසීමක් නැ. ඒ මොකද එහෙම කරන්නේ? මේ හැම එකකින්ම වෙන් වෙන්ක සිද්ධ වෙනවා කියන ධර්මතාව. ඒක නිතිපතා මතක් කරගන්නවා. මට ප්‍රිය මනාප දේවල් වලින්, මට ප්‍රිය මනාප අයගෙන් වෙන්වීමක් තියනවා, මේ සංසාර ස්වභාවය ඒකයි කියලා හිතට දාගන්නවා. ඔන්න ඕකයි භයවෙනි කාරණය.

හත්වෙනි කාරණය - ඊළඟට කර්මය පිළිබඳව කල්පනා කරනවා කර්මය පිළිබඳ ධර්මතාව. 'කර්මය තමයි මා සතු දෙයක් හැටියට තියෙන්නේ. තමා සතු දෙයක් හැටියට තියෙන්නේ කර්මය විතරයි නියම ආකාරයෙන්

බලනවා නම්. කර්මයයි මගේ දායාදය, මගේ උරුමය. කර්මයයි මගේ උත්පත්තියට හේතුව. කර්මයයි මගේ නියම ඥාතිවරයා. කර්මයයි මගේ නියම පිහිට. හොඳ හෝ නරක හෝ යම් කර්මයක් කරනොත් එහි විපාකයත් මා බලාපොරොත්තු විය යුතුයි. කර්මයට උරුමකාරයා මමයි. කර්මයේ විපාකය විදින්න වෙනවාමයි., අන්න එතකොට ඒ කර්මය පිළිබඳ ලෝකයේ පවතින, බුදු රහතුන්ටවත් බේරෙන්න බැරි විදියේ මහ පුදුම ධර්මතාව තමන්ගේ ජීවිතයට ලංකර ගන්නවා, ඒ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව තුළින්. කර්ම කණ්ණාඩිය දිහා බලල තේරුම් ගන්නවා මේ අපේ හැම දෙයක්ම, හැම එකක්ම, මේ විදියයි ස්වභාවය. මේවා ගැන ආඩම්බර වෙන්ක දෙයක් නැ. යම් අතීත කර්මයක් නිසයි අපේ මේ සැපයුක්. මේ හොඳ දේවල් විදින ඒවා ඔක්කොම අතීත හොඳ කර්මයක් නිසා. මේ දුක් ගැහැට යම් යම් අකුසල කර්ම නිසා. අනාගතයටත් ඒ විදියයි කියල ඒ කර්මය සිද්ධාන්තය කරගෙන ජීවත්වීමයි එතනින් කියවෙන්නේ.

ඊළඟට දක්වන අට වෙනි කාරණය, ඒක ටිකක් අමුතු විදියටයි එතන දැක්වෙන්නේ. 'මට දවල් ඉක්මෙන්නේ මා කොයි ආකාරයකින් සිටින විටද?' ඒ කියන්නේ මට රු දවල් ඉක්මෙන්නේ කොහොමද? මට රු දවල් ගත වෙන්නේ කොහොමද? කුමක් කරමින් සිටියදීද? එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ දැන් පැවිදි ජීවිතය ගෙවන මොහොතක් පාසා හිතන්ට ඕන මා අද මේ දවසක් ගෙව්වා. මේ ගෙවන දවස මාගේ පැවිදි පරමාර්ථය ඉෂ්ට කර ගැනීමට උපකාර වන එකක්ද? එහෙම නැත්නම් ඒක පරිභානියට හේතුවන ඒකක්ද කියලා. මා කොයි ආකාරයකට සිටියදීද මේ රු දවල් ගෙවෙන්නේ කියලා. ඒ කියමනේ අදහස - මම කාලය ගෙවන්නේ කොහොමද? නිෂ්ඵල විදියටද? සාර්ථක විදියටද? කියන කාරණය නිතර මෙනෙහි කරනවා.

ඊළඟට නව වෙනුවට දක්වන කාරණය - මා පාලු ගෙවල්, භාවනාවට සුදුසු පාලු ගෙවල්, හිස් ගෙවල් පිළිබඳව ඇල්මක් ඇති කරගන්නවාද? එහෙම නැත්නම් ඒවායේ විවේකී වාසයට මා කුළ ඇල්මක් තිබෙනවාද? කියල හිතනවා. ඒක අමාරු දෙයක්. ගිහි පින්වතාට, පිරිසක් එක්ක ජීවත්වෙන පින්වතෙකුට, තනිව වෙන්ව විවේකීව පාලුගෙයක, කැලෑවක, අර වගේ ලෙනක. ඉන්න බැහැ. ඒක විශේෂ ශක්තියක් නිවනට උපකාරීවන. ඒකයි බුදුපියාණන්වහන්සේ මෙතන දක්වන්නේ. එතනින් අහවන්නේ භාවනානුයෝගී බවයි. විවේකයට ලැදි බවයි. එතකොට සංඝයා වහන්සේ කෙනෙක් තමන්ගෙන්ම අහන්න ඕන. ඇත්ත වශයෙන්ම මම විවේකයට ලැදි ද? පාලු ගෙයක මට ඉන්න පුළුවන්ද? මිනිස් සමාජයෙන් ඉවත් වෙලා බණ භාවනා සඳහා විවේකය සඳහා පාලු ගේකට ගිහිල්ලා ඉන්න

පුළුවන් ශක්තිය තියනවාද මා තුළ? ඒකත් නිතර හිතන්න කියලා තියනවා. අර විදියට ගිහියන් වට කරගෙන ඇලී ගැලී ජීවත්වෙන කෙනෙකුට පාලු ගෙයක් තියා වනාන්තරයක් පවා හය ගෙන දෙන දෙයක්. හිතන්නවත් බයයි. අපොයි කොහොමද තනිව ඉන්නේ? අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක් මෙතන. ඒක නිසයි බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ නව වෙනුව දක්වලා තියෙන්නේ භාවනාවට අදාළ අන්දමින් ඒකත් ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාවක්, තමා ගැනම හිතලා බලන්න. සළකලා බලන්න.

මන්න ඊළඟට දහවෙනි එක. මේ දහවෙනි එක සඳහා තමයි මේ ඔක්කොම. බුදු පියාණන් වහන්සේ ධර්ම කාරණා සම්පිණ්ඩනය කරනවා නම් ඒ හැම එකකම අවසාන දේ තමයි ධර්මය කුළු ගැන්වෙන කාරණය බොහෝ විට. ඒ වගේම මෙන්න මේක ගැන විශේෂයෙන්ම හිතන්න ඕන, මේ පින්වතුන් හිතට දාගන්න ඕන. මොකක්ද දහවෙනි එක? සංඝයා වහන්සේ කෙනෙක් මෙන්න මේ විදියට ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන්න ඕන නිතිපතා. නිරන්තරයෙන් සළකලා බලන්න ඕන. නුවණින් සළකලා බලන්න ඕන මගේ අවසාන අවස්ථාවේදී, මරණ මොහොතේදී, මා ඇසුරු කරන අනෙක් සංඝයා වහන්සේලා ඇවිල්ලා මගෙන් ඇහුවොත්, කොහොමද ඔබ වහන්සේ මෙව්වර කල් මේ පැවිදි ජීවිතය ගෙවුවා යම්කිසි උත්තර මනුෂ්‍ය ධර්මයක්, ධර්ම මාර්ගපළ ආදියක් එහෙම ලබාගෙන තියනවාද? කියලා එහෙම අහනකොට මුණ මකු කරගෙන, බිම බලාගෙන, පසුතැවිල්ලෙන් යුක්තව ඉන්න බැරි විදියට, එහෙම ඉන්න අවශ්‍යතාවක් නැතිවන ආකාරයට, මා යම්කිසි ශාසනික උතුම් ආධ්‍යාත්මික තත්ත්වයක් ලබාගෙන තියෙනවාද? නැද්ද? කියලා. යම්කිසි උතුම් තත්ත්වයක් ලබාගෙන තියනවා නම් අර ප්‍රශ්නය අහනකොට මද සිනහවක් - ඒකට 'ඔව්' කියලා කියන්න අකමැති නම්, අල්පේච්ඡතාව නිසා තමන් ලබාගත්තු බව කියන්න අකමැති නම් - යටත් පිරිසෙයින් මද සිනහවකින් මුණ සරසාගන්නවත් පුළුවන් ඒ මරණ අවස්ථාවේදී. 'මේ ගෝලල හිතන්නේ මා ලැබුවේ නැහැ' කියලයි. අන්න ඒ විදියට ඒ මරණ වෙලාවේ පසුතැවිල්ලක් නැතුව තමන්ගේ ජීවිතය ගැන ආපස්සට ආවර්ජනා කරලා බලනකොට, මගේ පැවිද්ද, පැවිදි පරමාර්ථය ඉෂ්ට සිද්ධ වෙලා ඉවරයි. මට කිසිම හයක් නැහැ. අපාය හයක් නැහැ. රහත් වුනොත් තවත් සංසාරේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ කිසිවක් නැහැ. පහන නිවුනා වගේ අන්න ඒ සැනසිල්ලයි. එකකොට ඒකයි අර අවසාන පරමාර්ථය. පැවිද්දේ අවසාන පරමාර්ථය. පරම නිෂ්ඨාව. සිවුරු පටිය බඳින්නෙන් ඕක සඳහායි. වෙන එහෙකට නෙවෙයි. සිවුරු පටිය බඳින්නේ දැන් ඔය හරකෙක් බැඳලා ඇදගෙන යන්නේ. ඒ වගේ ගිහි සමාජයට ඒ සිවුරු පටිය උපකාර කරගෙන ඇදගෙන යන්න නෙවෙයි, සිවුරු පටිය

බඳින්නේ සංඝයා වහන්සේ කෙනෙකුගේ බෙල්ලේ. ගිහියන්ගේ ඕනෑ එපා කම් පිරිමහගන්න, ඒ සිවුරු පටිය ඇදගෙන යන්න නරකයි. ඒ සිවුරු පටිය බැඳීම එක්තරා ලාක්ෂණයක්. ඒක ඉවත් කරලා ඊ ළඟට සිවුරු අන්දවනවා. ඒකේ අදහස මොකක්ද? "සබ්බ දුක්ඛ කියසුරණ නිබ්බාන සච්ඡිකරණථාය" සියලු සසර දුක් කෙළවර කරන ඒ නිවන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගැනීම සඳහා.

එකකොට අන්න ඒ අවසාන පරමාර්ථයට අදාලවයි මූල ඉඳලම තියෙන්නේ. මෙන්න මේ එක එකක් ගැන දැන් ආපස්සට හිතුවොත් කාරණාවල ගැඹුරු අර්ථය, මේ අවසාන කාරණයෙන් මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන් වැඩි විස්තර නොකිවත්. අවසාන අවස්ථාවේදී, මරණ මොහොතේදී, තමන් පසුතැවිල්ලක් නොවන ආකාරයට අර උතුම් ලෝකෝත්තර තත්ත්වයක්, මේ බුද්ධ ශාසනයේ මේ දුර්ලභ බුද්ධ ශාසනයේ, දුර්ලභ පැවිද්ද තුළින්, දුෂ්කරතා මධ්‍යයේ හෝ, නොකා නොබී හරි, නොයෙකුත් රෝග පීඩා බාධක මධ්‍යයේ හරි, අර තත්ත්වය ලබා ගන්නා නම් අන්න අවසාන අවස්ථාවේ ලොකු සැනසිල්ලක්. එහෙම නැත්නම් මර බියෙන් කැගසමින්, විලාප තියමින්, කොයි විදියේ තාත්ත මාන්න, නිලතල, උපාධි ලාභ ආදිය කිබුණත් අවසාන අවස්ථාවේදී, මහා භයානක විලාප නගමින් - අන්තිමට පැවිදි ජීවිතය එනනිත්ම අවසානයයි. ඊළඟට කොහේ යනවද කියලා නෑ. අන්න ඒක නිසයි බුදු පියාණන් වහන්සේ මතු කරලා දෙන්නේ මේ දස ධර්ම සූත්‍රයේ අවසාන එකෙන්.

දැන් සමහර විට කෙනෙක් කියන්න පුළුවන් මේ කාලේ නම් ඒවා යල් පැනපු දේවල් කියලා. අපට තවම අහන්න ලැබිල නැහැ දස ධර්ම සූත්‍රය නව ධර්ම සූත්‍රය කළ බවක්. තමන් ඒක සංඝයා වහන්සේලා භාවිතා කරනවා. එයින් අපට ජේතවා මේ අවසානයේ කියවෙන්නේ පැවිදි ජීවිතයේ නිෂ්ඨාවයි, පරමාර්ථයයි. ඒකෙනුයි කුළු ගැන්වෙන්නේ පැවිදි ජීවිතය කියන එක. ඒ මිසක් මේක සුලභ දෙයක් නොවෙයි. සුලභ කරන්න බැහැ මේක. ඒ වගේම මේක ලේසියි. දැන් ඔය කපුටන්ගේ ජීවිතය බොහොම ලේසියි. ඒකට බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා, ඒ විදියට විනයාදී ශික්‍ෂාපද තොරකින හික්කුටට ඉතාම පහසුයි කපුටකු වගේ ජීවත් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියනවා නියම ආකාරයේ පැවිද්දට ජීවිතය දුෂ්කරයි, අමාරුයි. සමහර විට පිණ්ඩපාතෙවත් හරියට ලැබෙන්නේ නැහැ. නමුත් අනියම් ආකාරයෙන් ගිහියන් සතුටු කරගෙන, වැරදි ආච්චයකින් ඒ සිව්පසය ලබාගන්න උත්සාහ කරන්නේ නැහැ. ඒකයි ප්‍රතිපත්තිය. මොකද ඒක විශාල පාවාදීමක්. එක පැත්තකින් ශාසනය පාවා දීමක්, අනික මේ දුර්ලභ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ දුර්ලභම

පරමාර්ථය වන මෙතෙක් නොකළ සසර දුකින් එතෙර වීම කියන පරමාර්ථය, පාවාදීමක්. ඒ තුළින් පැවිද්ද එහෙම පිටින්ම නිෂ්ඵල වෙනවා. සඵල වෙන්නේ නැහැ. නිෂ්ඵල වෙනවා, ව්‍යර්ථ වෙනවා.

මන්න ඕක තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් මේ දස ධර්ම සූත්‍රය තුළ නියත වටිනාකම. මේක ඇත්ත වශයෙන්ම සංඝයා වහන්සේලා භංගගෙන පාවිච්චිකරන දෙයක් හැටියට හිතන්න තරකයි. ගිහි පින්වතුන් ඒ පිළිබඳව දැනුවත් වීම තුළින් ගිහි පින්වතුන්ට පුළුවන් ආරක්‍ෂා වෙන්න. තමන් ඇසුරු කරන කුළුපහ ස්වාමීන් වහන්සේලාගෙන් අනියම් ඉල්ලීම් කරලා ඒ සංඝයා වහන්සේලා නොමගට යොමු නොකරන්න. මෙන්න මේ ශාසන පරිභානියක් දැන් කාලයේ ප්‍රකට රහස්‍යක් වශයෙන් පවතිනවා. සමහර දේවල් සමාජයේ තියෙනවා 'ප්‍රකට රහස්' කියලා. ඒවා කියන්න බය වෙන්නක් තරකයි. ඉතිං ඒ විදියේ ප්‍රකට රහස් හැටියට තියෙන ශාසන පරිභානියට හේතුව අර සංඝයා වහන්සේලාගේ නොසැලකිල්ල පමණක් නොවෙයි. ගිහි පින්වතුන් තමන්ගේ නිලතල බලතල යොදවන අන්ත අර කියාපු විදියට සිවුරු පටිය අල්ලගෙන ගිහියන්ගේ ඕනෑ එපාකම් පිරිමහන්න, එහෙම නැත්නම් අර 'තැනේ හැටියට ඇණේ ගහන්න' අතකොළුවක් කර ගැනීම තුළිනුයි මේ ශාසන පරිභානිය යෙදිල තියෙන්නේ. ඒ නිසා අපේ මේ ගිහි පින්වතුන් ඥානවන්ත විය යුතුයි. දැනුවත් වියයුතුයි. උපාසිකාව වගේ. අතීතයේ ශාසනය බැබළෙන කාලේ, රහතන් වහන්සේලා එහෙම මේ රටේ වැඩියෙන් වාසය කළ කාලවල, තිබුණු ශාසන තත්ත්වයට හේතුව ගිහි පින්වතුන් අර සංඝයා වහන්සේලාගේ සිවිපිරිසිදු ශීලය පිළිබඳ යම්කිසි අවබෝධයක් ඇතිවිය ක්‍රියා කළේ. තමන්ගේ ජීවිතය නැති වුනත්, දරුවන්ගේ ජීවිතය නැති වුනත්, සංඝයා වහන්සේලා ලවා අර නුසුදුසු අනියම් දේවල් කරගන්න යන්නේ නැහැ. ඒ තුළින් ශාසන විනාශයයි, ශාසන පරිභානියයි සැලසෙන්නේ. ඉතිං මේක තුළින් වටිනාම කාරණා කීපයක් මේ පින්වතුන්ට හෙළි වුනා.

මේ බුද්ධ ශාසනය කියන්නේ, අපි කල්පනා කරන්න ඕන - ඒකක් ඔය නොයෙකුත් ආකාරයෙන් තෝරනවා - තුන් ආකාර කරලත් තෝරනවා පර්යන්ති පටිපත්ති පටිවේධ කියලා. බුද්ධ ශාසනය ගැන කියන කොට දැන් අපට බුද්ධ ශාසනය ලැබුණා කියලා කියන කොට, කෙනෙක් සිහියට නගා ගන්නවා බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය අපට ලැබුණා. මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ වැඩිය නිසා ත්‍රිපිටකය අපට ලැබුණා. අන්ත පර්යන්ති කියලා කියන්නේ එකයි. ඉගෙනීමට ඕන කරන ධර්ම කොටස් අපට ලැබුණා. ඒවගේම පටිපත්ති කියලා කියන්නේ, මේ ශාසනයේ මේ කියන ධර්මය ක්‍රියාවට නැගිය යුත්තක්. මේවා පොත් වලට

සීමා කළයුත්තක් නොවෙයි. මේ හැම ධර්මයක්ම, අර ධර්මයේ කියවෙන 'එව' බලව' කියන ඒ අභියෝගයට අනුව 'මාව ක්‍රියාත්මක කරලා බලන්න' කියලා කියන විදියේ ධර්මයක්. ඒ වගේම පියවරෙන් පියවරට අරගෙන යන ඕපනයික ධර්මයක්. ඒක නිසා ගිහි හෝ වේවා, පැවිදි හෝ වේවා ඒවායේ, ඒ ප්‍රතිපත්තියේ, යෙදීමයි පටිපත්ති ශාසනය කියලා කියන්නේ. ඒ ප්‍රතිපත්ති ශාසනයත් ඒ මුල් අවධියේ බැබළුණු බවට සාධක තමයි මිහිඳු මහා රහතන් වහන්සේ ඇතුළු පිරිස ඇවිල්ලා, රජ පවුල් වලින් පවා, රජ බිසෝවරුන් පවා, පැවිදි කරමින් විශාල පිරිසක් ශාසනයට ඇතුළත් කරමින්, හරි ආකාර ශාසනය පිහිටව්වයි කියන්නේ අන්ත ප්‍රතිපත්තියට ඇතුළු වුන අවස්ථාවයි.

ඊළඟට පටිවේධ කියලා කියන්නේ ඒ ප්‍රතිපත්තිය තුළින් බණ භාවනා දියුණු කරගෙන ප්‍රඥාව, විදර්ශනා ප්‍රඥාව, දියුණු කරගෙන ඒ තුළින් අර සෝවාන්, සකදාගාමී, අනාගාමී, අර්හත් යන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේධ කිරීමයි. ප්‍රතිවේධ කිරීම කියලා කියන්නේ නුවණැසින්, නුවණින් මේ සත්‍ය තත්ත්වය වතුරාර්ය සත්‍යය, විනිවිද දැකීමයි. ප්‍රඥාව කියන ආලෝකය තුළින්, වැහිලා තියෙන, අවිද්‍යාවෙන් වැහිලා තියෙන, මේ තත්ත්වය තම තමන්ම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර ගත යුතු දෙයක්. තම තමන්ටමයි ඒක දකින්න පුළුවන් වෙන්නේ. වෙන කෙනෙකුට ඇවිල්ලා පෙන්වන්න බැහැ. කොයිතරම් පර්යේෂණ කෙරුණත්. දැන් මේ කාලේ නිතර අසන්ට ලැබෙන දේවල් තමයි, ඇතැම් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් මේ කාලයේ බුද්ධ කාලෙටත් වඩා, එහෙම නැත්නම් ඊට මැන ලංකාවේ ඒ කාලෙටත් වඩා, මේ කාලේ ශාසනය බොහොම දියුණුයි කියලා. මොකද, ඒ තරමටම පොතපත නියනවා. නොයෙකුත් අර මාධ්‍ය වලින් ඉගෙනීම පිළිබඳව නම් නානාප්‍රකාර ක්‍රම තිබෙනවා. මුළු ත්‍රිපිටකයම සාක්කුවේ දාගෙන යන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් දැන් තියෙනවා. මුළු ත්‍රිපිටකයම සාක්කුවේ. ඉස්සර නම් මේවා බොහොම අමාරුවෙන් වන පොත් කරලා, කට පාඩම් කරලා, හිතේ දරා ගන්නා. ඒක තුළින් අර පුද්ගලයාගේ යම් කිසි වෙනසක් සිද්ධ වෙනවා. ඒක අමතක වෙනවට නිතර සස්සාධායනා කිරීම තුළින් ඒ පුද්ගලයා දන්නෙම නැතුව ධර්මයට අනුව ජීවත්වෙනවා. නමුත් දැන් ඒවා ඔක්කොම අපේ මේ නවීන විද්‍යාත්මක ක්‍රම නිසා - අපි මේවා කිව්වට වරදවලා තේරුම් ගන්න එපා. මේවායේ ආනිසංස ආදීනව දෙපැත්තම අපට පෙන්නලා දෙන්න සිද්ධ වෙනවා. - ඒ තුළින් ඇතැම් කෙනෙක් ආඩම්බර වෙනවා. මුළු ත්‍රිපිටකයම මා ළඟ තියෙනවා, සාක්කුවේ තියෙනවා අළුත්ම ක්‍රමයට. නමුත් ඔය ධර්මය පිළිබඳ නියම පර්යාප්තියක් නොවේ එතන. කොහොම හරි ඒක අපි කියමු පර්යන්තිය ටිකක් වැඩිපුර තියෙනවා කියලා. නමුත්

ප්‍රතිපත්තිය එන්න එන්නම අර විදියට හීන වෙනවා. මොකද, මේ ධර්මය දැන් බොහෝ දෙනා හිතන්නේ අර අනෙකුත් දේවල් වගේ, ඔය නොයෙකුත් පර්යේෂණාගාරවල කරන පර්යේෂණ තුළින් ධර්මය තේරුම් ගත යුතු දෙයක් කියලා. එහෙම නැත්නම් ඔය දැන් නොයෙකුත් විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ කරන්නේ, බාහිර දේවල් ගැන බාහිර හැටියට ඒවා සළකලයි. ඒ විදියට පර්යේෂණ කිරීමක් නොවේ මෙතන. මේ ආර්ය පර්යේෂණය ඒ විදියේ දෙයක් නෙවෙයි. තමන් තුළම ශීලාදී ගුණධර්ම වගා දිගා කර ගැනීමෙන් තමයි මේ ධර්මයේ සත්‍යතාව උරගා බලන්න පුළුවන් වන්නේ. බාහිරව කරන දේ වලින් නෙවෙයි. ඒ විදියේ බාහිර පර්යේෂණ වලින් නෙවෙයි. ඒකට ප්‍රතිපත්තියට බහින්න ඕන. මුල ඉඳලම ප්‍රතිපත්තියට බහින්න ඕන පංචශීලයේ ඉඳලාම. ඉතිං අන්න ඒකටයි ප්‍රතිපත්ති ශාසනය කියන්නේ. ඒ අතින් බලන කොට ප්‍රතිපත්ති ශාසනය ඉතාම දුර්වලයි. ඊළඟට ඊටත් වඩා දුර්වලයි ප්‍රතිවේධ ශාසනය. දැන් ඇතැම් කෙනෙක් මේ කාලේ කියනවා - මේවා කරන්න බෑ මේ කාලේ. මේ ලෝකෝත්තර තත්ත්වයන් මේ කාලේට අයිති නැහැ. නිවන කියන එක මේ කාලේට අයිති නැහැ. ඒවාට වෙන බුදු කෙනෙක් එතකම් ඉන්න ඕන. එහෙම නැත්නම් කිසිසේත් මේ කාලේ සමාජයට ගැලපෙන්නේ නැහැ. එහෙම හිතලා එහෙම පිටින්නම අවලංගු කරන තත්ත්වයකුත් තියෙනවා. නමුත් අපි කල්පනා කරන්න ඕනෑ බුද්ධ වචනයට අනුව බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා, යම් තාක්කල් මෙන්න මේ සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම දියුණු කරනවා නම් තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ, අන්න ඒතාක් කල් රහතුන්ගෙන් ලෝකේ හිස් වෙන්නේ නෑ කියලා.

ඒ 'හැකි' සංඥාව ඇති කරගෙනයි අපි මේ ධර්ම ගමන යා යුත්තේ. ශාසනය ආරක්ෂා කරන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕනෙ. එහෙම නැත්නම් තුනෙන් පංගුවයි. ශාසනයේ තුනෙන් පංගුවයි රැකෙන්නේ. අර කියාපු පර්යාප්තිය, ඉගෙනීම, පිළිබඳ පැත්ත විතරයි දියුණු වෙන්නේ. ඒක දියුණු වුනාට වැඩක් නෑ. පුස්තකාලවල පොත් පුස්තකා කියේවි. නමුත් සමාජයේ අන්තිමටම වන මෘගයින් වගේ එකිනෙකා කාගන්න තත්ත්වයක්, ඒ විදියේ අපරාධකාරී තත්ත්වයක්. අතික් පැත්තෙන් හිඤ්ඤ ශාසනය පිළිබඳවත් ඒ විදියේ පරිහානි තත්ත්වයක් ඇතිවෙන්න ඉඩ තියෙනවා, අතික් පටිපත්ති පටිවේධ කියන අංග ගැන නොතකා හැරියොත්. මේ බුද්ධ ශාසනය කියලා කියන්නේ බුදු කෙනෙක් තුළින් අපි බලාපොරොත්තුවෙන ගැඹුරුම දේ තමයි, උතුම්ම දේ තමයි මේ සසර දුක් කෙළවර කර ගැනීම. මේ සංසාර දුක කෙළවර කර ගැනීමට අවශ්‍ය අන්දමින් ධර්මය පෙන්වුම් කරන්නේ සම්මා සම්බුදු කෙනෙක් විතරයි. පසේ බුදු රජාණන් වහන්සේ

කෙනෙකුටවත් ඒක කරන්න බැහැ. උන්වහන්සේ නිවන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගන්නත් අනෙක් අයට ඒක තේරුම් කරලා දෙන්න බැහැ. ඉතිං බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා පටිච්ච සමුප්පාද ආදී ගැඹුරු ධර්ම දේශනා කරන කොට, "මහණෙනි, මම මෙන්න මේ ධර්මය හොඳට බෙදලා, විග්‍රහ කරලා විභාග කරලා මේ විදියට ඕනෑ කෙනෙකුට මේක තේරුම් කරගන්න පුළුවන් තත්ත්වයට පහත් කරලා මේක "බලන්න" කියලා විවරණය කරලා දීලා තියෙනවා." අර ගුරු මුෂ්ටිය කියලා අතීත කථාන්තරයක් තියෙනවා, අතීත යෙදීමක් තියෙනවා. ඒ කියන්නේ සමහර ගුරුවරු, අතීතයේ හිටපු ඊර්ෂ්‍යා පරවශ ගුරුවරු, තමන්ගේ ගෝලයින්ට ඔක්කොම දුන්නේ නැහැ. ටිකක් භංග ගන්නා. ඒ විදියේ දෙයක් නැතිබව බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. "මා ඒ විදියට කොටසක් භංග ගත්තේ නැහැ. නිවනට අදාළ යම් දෙයක් තිබේද - අතික් දේවල් වලට නෙවෙයි - නිවනට අදාළ යම් දෙයක් තිබේද, මගේ බුද්ධ ඥාණය තුළ, ඒ හැම එකක්ම මම නුඹලාට කියලා දීලා තියෙනවා." අන්න ඒක නිසා මේ ධර්මය ක්‍රියාත්මක කළොත් කෙනෙකුට ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න බැර නෑ. ඒ විදියටයි සම්බුද්ධ ශාසනය නගා සිටුවන්න පුළුවන් වන්නේ, මේ ශාසන පරිහානි යුගයේදී - යටත් පිරිසෙන් පරිහානි වේගය අඩු කරගන්නවත් පුළුවන් වන්නේ.

ඒක නිසයි අපි මේ අද දේශනාව එල්ල කළේ. ඇත්ත වශයෙන් මේක පුද්ගලයකුට එල්ල කලා නොවෙයි. ගිහි පැවිදි කියන ඒ දෙපක්ෂය තුළම නියමාකාර සම්බන්ධීකරණයක්, දැනුවත් වීමක්, තිබෙන්නට ඕන. මේ නියම ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාව කියන්නේ මොකක්ද කියලා. මේ කාලේ නම් බොහෝ විට පරිහානි ලක්ෂණයි ප්‍රගති ලක්ෂණ හැටියට උදුස්පලා පෙන්වන්නේ. ඒ විදියේ ස්වභාවයක් තියෙනවා. පරිහානි ලක්ෂණ මතුකරලා දක්වනවා ප්‍රගති ලක්ෂණ හැටියට. මොකද, ලෝකයා බොහෝ විට දුවන්නේ අර බටහිරින් එන ආර්ථික සිද්ධාන්ත ඔස්සේමයි. පරාර්ථ සේවා, සමාජ සේවා ආදී ඒ පරමාර්ථ ඔස්සේ දුවන්නේ. ඒවා අනුවයි මේ සම්බුද්ධ ශාසනයේ වටිනාකම් ගැන නිරීක්ෂණ කරන්නේ, තීරණ වලට එළඹෙන්නේ. ඒක වැරදියි. බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ මෙන්න මේ දස ධම්ම සූත්‍රය ආදී ඒ සූත්‍රවලින් පෙන්වුම් කරන වටිනාකමයි අපි මතුකර ගන්නට ඕන. ඒ අනුවයි ගිහි පැවිදි සම්බන්ධතාව සකස් කරගන්නට වෙන්නේ.

ඉතිං මෙන්න මේ කාරණා ටික මේ පින්වත් පිරිස මේ වටිනා දවසේ හිතට ගන්න ඕන. පොසොන් පෝය දවස කියන එක අපි කවුරුත් නොයෙකුත් ආකාරයෙන් සිහිපත් කරනවා. මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේට

අනුබුදු ස්වාමීන් වහන්සේ කියලා හිටං ගරු කරනවා. උන්වහන්සේට කරන්න පුළුවන් ලොකුම ගෞරවය තමයි, අර කියාපු ආකාරයට උන්වහන්සේ යම් බුද්ධ ශාසනයක් පිහිටව්ව නම් ඒ බුද්ධ ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් පැවැත්වීම සඳහා අන්න අර කියාපු ත්‍රිවිධ ශාසනයම පරියතකි පටිපතකි පටිවේධ - පර්යාප්තිය නියෙන්නේ ප්‍රතිපත්තිය සඳහායි, ප්‍රතිපත්තිය නියෙන්නේ ප්‍රතිවේධය සඳහායි. ඒවා වෙන්කරලා ගන්න බැහැ. නියම ආකාර පර්යාප්තිය නම් අර ආර්ය ධර්මය හරියට තමන්ට, තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයට නගාගෙන ඒ අනුව තමන් ජීවත් වෙමින්, ඒක ප්‍රතිපත්තියට නැගීමයි. ඊ ළඟට අවසානයේ බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා 'පච්චතං වෙදිතබ්බො වික්ඛද්ධි' මේ ධර්මය නුවණැත්තන් විසින් තම තමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත යුත්තක්. අන්න ඒ විදියට තමයි ප්‍රතිවේධය කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ. අර ලෝකෝත්තර තත්ත්ව ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන මේ සියලු සසර දුකින් අත් මිදිලා උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

එතකොට අද කල්පනා කරන්න ඕන මේ පින්වත් පිරිසත්, ඒ ගෙදරවල් වලින් ඇත්වෙලා යම් යම් ප්‍රමාණයේ ශීලාදී ප්‍රතිපත්තියකට නැඹුරු වෙලා අද දවසේ තමන්ට පුළුවන් මට්ටමකින් යම්කිසි භාවනා ආදියක් කරන්න ඇති. අන්න ඒ විදියට තමයි අපේ පුංචි තරමින් අපි මේ ත්‍රිවිධ ශාසනය ආරක්ෂා කර ගන්න ඕනෙ. අර කියාපු අර සිහි කටයුතු අවස්ථාවට අනුව අපි මිහිදු මහරහතන් වහන්සේට උපහාරය දැක්වුවා කියලා, ඒ විදියට හිතාගන්න ඕනැ. ඒවගේම ඒ තුළින් අපි මේ සම්බුද්ධ ශාසනයෙන් නියම වැඩ ගැනීම කියලා කියන ඒ පරමාර්ථය අපේ ජීවිතයට ළං කරගෙන, තම තමන් මේ ගැන උනන්දු වෙමින්, බණ භාවනා, ශීලාදී ගුණ ධර්ම වගා දිගා කර ගනිමින් කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින්, ඒවාට නිසි උපදෙස් ලබා ගනිමින් හැකිතාක් ඉක්මණින් මේ ජීවිතයේදීම - බුද්ධෝත්පාද කාලය දුර්ලභයි, ඒ වගේම බුද්ධ ශාසනයක් පරිභානියට යනවා. මේ යන පරිභානි වේගය අනුව අපට සමහර විට නැවත ඉපදිලා මේ ගුණධර්ම රකින්න අවස්ථාවක් නැතිවෙන්න පුළුවන්. ඒක නිසා - මේ ජීවිතයේදීම හැකිනම්, සෝවාන් සකදාගාමී, අනාගාමී, අර්හත් මාර්ගඵල ප්‍රතිවේධයෙන් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කර ගැනීමට මේ අද රැස්කර ගත්තු පුණ්‍ය සම්භාරය ඒකාන්තයෙන්ම උපනිශ්‍රය වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

ඒ වාගේම තමන්ගේ ඥාතීන් අතුළු අවිච්චියේ සිට අකනිටා දක්වා වූ යම් තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ විදියේ ධර්ම ශ්‍රවණමය ධර්ම දේශනාමය කුශලය අනුමෝදන් වෙන්න කැමති නම්, ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් අර

දුගති තත්ත්ව වලින් අත්මිදී සුගති තත්ත්ව වලට පත්වී කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින් හැකිතාක් ඉක්මණින් ජාති ජරා ව්‍යාධි, මරණාදී සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදී ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනිත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

"එතතාවතාව අමෙහභි....."

25 වන දේශනය

25 වන දේශනය

'නමො තස්ස හගචනො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස'

දිසවා ආදීනවං ලොකෙ	-	ඤ්ඤවා ධම්මං නිරුපධිං
අරියො න රමති පාපෙ	-	පාපෙ න රමති සුචි

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

ලෝකයේ ආදීනව පක්ෂය ගැන අවබෝධය ගැඹුරු වූ තරමට තමයි නෙකමම සංකල්පය මේරමට පත්වෙන්නේ. නෙකමම සංකල්පය මෝරා ගිය ප්‍රමාණයටයි පැවිදි ජීවිතයක පරමාර්ථය මුදුන්පත් කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ගිහි සැපයත් පැවිදි සැපයත් අතර වෙනස හරියාකාර තේරුම් නොගත්තොත් පැවිදි ජීවිතය නිරස වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. මෙන්න මේ නිසා අතීත ආචාර්යවරු පැවිදි අපේක්ෂකයකුගේ සිත ශක්තිමත් කරන්න නොයෙකුත් උපාය මාර්ග යෙදුවා. අද අපි මේ ඉදිරිපත් කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන කතාවෙහිත් ඒකට නිදර්ශණයක් ලැබෙවි.

මහා කච්චාන මහ රහතන් වහන්සේ අවන්ති රටේ කුරරසර කියන ප්‍රදේශයේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ සෝණ කුටිකණ්ණ කියන උපාසක මහත්මයෙක් උපස්ථායක හැටියට හිටියා. මේ සෝණ කුටිකණ්ණ උපාසක මහත්මයා ඒ කුරරසර ප්‍රදේශයේ ඉතාමත්ම ධනවත් ශ්‍රද්ධාවන්ත කාලී කියන උපාසිකාවගේ පුතෙක්. එක දවසක් මේ සෝණ කුටිකණ්ණ උපාසක මහත්මයා විවේකීව භාවනාවේ යෙදී සිටින අවස්ථාවේ මෙන්න මෙහෙම සිතීවිල්ලක් ඇති වුනා. 'මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ ධම් දේශනා කරන ආකාරයට මේ පිරිසිදු බ්‍රහ්මචර්යාව ගිහි ජීවිතයේදී ආරක්ෂාකර ගැනීම අපහසුයි. බොහොම අමාරුයි. ඒක නිසා මම මේ කෙස් රැවුල් ඉවත් කරලා කාෂාය වස්ත්‍රය ඇඳගෙන ගිහිගෙයින් නික්ම පැවිදි වෙන්න ඕන.' ඒ අදහස ඇති වුනාට පස්සේ ගිහිල්ලා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේට තමන්ට මෙහෙම අදහසක් ඇතිවුනා කියලා ප්‍රකාශ කරලා "ස්වාමීනි මාව පැවිදි කරන්න" කියලා ඉල්ලා සිටියා. එතකොට මහ කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා "සෝණ යාවජීව වශයෙන් දිවිහිමි කොට, එක ආහාර වේලකින් යැපෙමින් තනියහනේ නිදමින් ශාසන බ්‍රහ්ම චර්යාව රැකීම දුෂ්කරයි. අමාරුයි. ඒක නිසා ඔය ගිහි ජීවිතයේම ඉඳගෙන බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ අන්දමට කාලානුරූපව, ඉඳලා හිටලා, පෙහෙවස් රැකීම් වශයෙන් උපෝසථ අට්ඨංග ශීලය රැකීම් වශයෙන් එක

ආහාර වේලකින් යැපෙමින් තනි යහනේ නිදමින් ඒ විදියට ඒ ප්‍රතිපත්තිය ඒ බ්‍රහ්මචරියා ක්‍රමය ආරක්‍ෂා කරන්න" කියලා. ඉතිං ඒක ඇහුවට පස්සේ අර සෝණ කුටිකණණ උපාසක මහත්මයාට පැවිදිවීම පිළිබඳව තිබුණු උනන්දුව අඩු වුනා. නැවත ගිහිල්ලා නැවතත් භාවනා කරන අවස්ථාවේදී ආයින් දැඩිව හිතට ආවා මේ ගිහි ජීවිතයේ අමාරුයි පිරිසිදු බ්‍රහ්ම චරියාව රකින්න මම පැවිදි වෙන්න ඕන කියලා. නැවත වරක් ගිහිල්ලා මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් අර වගේම අවසර ඉල්ලුවා. නමුත් මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ ආයීමත් ඒක ප්‍රතික්ෂේප කිරීම වශයෙන් කිව්වා මේ කටයුත්ත, මේක, දුෂ්කරයි. ඒක නිසා ඔය ගිහි ජීවිතයේම ඉඳගෙන ඔය විදියට යාවජීව නොවෙයි කාලානුරූපී බ්‍රහ්ම චරියාව රකින්න උත්සාහවන්න වෙන්න කියලා. ඉතිං ඒ අවස්ථාවෙන් ඒ අදහස යටපත් වෙලා නැවතත් ගිහිල්ලා තුන්වෙනි වරටත් භාවනාවේදී දැඩිවම මේ සිතිවිල්ල ආවම ඇවිල්ලා මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් නැවතත් ඉල්ලා හිටියා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ සෝණ කුටිකණණ උපාසක උන්හැන් පැවිදි කළා.

පැවිදි කරලා අවුරුදු තුනකට පස්සේ බොහොම අමාරුවෙන් උපසම්පදාව සඳහා සංඝයා වහන්සේලා දහ නමක් එහෙත් මෙහෙත් සොයා ගත්තා. මොකද හේතුව, අවන්ති රටේ සංඝයා වහන්සේලා බොහොම හිඟයි. ඒක නිසා බොහොම අමාරුවෙන් තමයි උපසම්පදාවට සංඝයා ගණපුරණය වශයෙන් දහ නමක් සොයාගෙන උපසම්පදාව දුන්නේ. ඉතිං මේ සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේට උපසම්පදා වෙලා වස් කාලය ගත කළාට පස්සේ මෙන්න මෙහෙම සිතිවිල්ලක් ආවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, බුදු පියාණන් වහන්සේ, මෙන්න මේ මේ ස්වරූපයයි කියලා මා අහලා තියෙනවා මිසක් මට තාම සියැසින් දකින්න බැරිවුණා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට දකින්න ලැබෙනවා නම් මට බොහොම ලොකු දෙයක්. ඒක නිසා මගේ උපධ්‍යායයන්වහන්සේ අවසර දෙතොත් බුදු පියාණන් වහන්සේ දකින්න වඩින්න ඕන කියලා වාර්තාවේ. ඊළඟට කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේ ගිහිල්ලා මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේට ඒ අදහස කියලා අවසර ඉල්ලා හිටියා. එකකොට මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ 'සාධු සාධු' කියලා බොහොම සතුට ප්‍රකාශ කරලා "යන්න සෝණ. ගිහිල්ලා ඒ පහදවන සුළු ස්වරූපය ඇති, ඒ ශාන්ත දාන්ත වූ මනස ඇති, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකින්න. දැකලා මගේ වචනයෙන්ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සුවදුක් විමසලා වන්දනා කරන්න. මාගේ උපාධ්‍යායයන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පා වදිනවා කියලා" ඒ විදියට ආශීර්වාදාත්මකව ඒක අනුමත කළා.

ඉතිං සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේ තමන්ගේ ගුරු භාමුදුරුවන්ට වැදලා පැදකුණු කරලා, සෙනසුන සකස් කරලා කියලා පාත්‍ර සිවුරු අරගෙන - දුර ගමනක් - අවන්ති රටේ ඉඳලා ජේතවනාරාමය බලා පිටත් වුණා. ඉතිං අනුපිළිවෙලින්, ක්‍රම ක්‍රමයෙන්, එහෙම වාර්තාවේ වැඩම කරලා එක දවසක් දා ජේතවනාරාමයට පැමිණියා, පැමිණිලා බුදු පියාණන් වහන්සේ දැකලා අර තමන්ගේ ගුරු භාමුදුරුවෝ කිව්ව විදියටම වන්දනා කළා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් අර සාමාන්‍යයෙන් සුපුරුදු ආකාරයටම ඒ විදියේ ආගන්තුක හිඤ්ඤාවක් ආපුවම අහන සතුටු සාමීචි කථාවේ යෙදුනා "කොහොමද ඒ වාර්තාවේදී ගමනේදී හොඳට පිණිසපාකෙ එහෙම ලැබුනාද? කරදර නැතුව සුවසේ ආවද?" කියලා. ඉතිං "එසේය ස්වාමීනි" කියලා කිව්වට පස්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට වදාලා "ආනන්ද, මේ ආගන්තුක හිඤ්ඤාවට සෙනසුනක් පනවන්න" කියලා. එකකොට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේගේ සිතූම් පැතූම් හරියට දන්න නිසා තේරුම් ගත්තා මේ විදියට විශේෂ කියමනක් කියන්නේ, සෙනසුනක් පනවන්න කියලා කියන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහෙම අවසර දෙන්නේ, තමන් වහන්සේගේම ගඳකිලියේ ඒ ගන්ධ කුටියේ ඒ හිඤ්ඤාව රාත්‍රිය ගතකරනවා දකිනට කැමති නිසා වෙන්ට ඕනෙ කියලා තේරුම් අරගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගන්ධ කුටියේම සෙනසුන පැනව්වා, මේ සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේට.

ඉතිං ඊළඟට එදා රාත්‍රී වැඩි කාලයක්ම බුදු පියාණන් වහන්සේ එළිමහනෙහි භාවනානුයෝගීව වැඩ හිඳලා පා සෝදගෙන කුටියට වැඩම කළා. සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේත් එළිමහනේ රාත්‍රී වැඩි කාලයක් භාවනාවේ වැඩ හිඳලා සේනාසනයට ඇතුල් වුණා. ඊළඟට අපට අහන්න ලැබෙන්නේ බුදු පියාණන් වහන්සේ උදෑසන අවසම් කාලයේ අවදිවෙලා සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේට කියනවා "හිඤ්ඤාව ඔබට ධර්මයක් දේශනා කරන්න වැටහේවා!" කියලා. අන්න එකකොට සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ තමන්ට කට පාඩම් තිබුණු, දැන් මේ කාලේ සුත්‍ර නිපාත නමැති ධර්ම ග්‍රන්ථයේ අඩංගු වන ගාථාමය සුත්‍ර දහසයක් - ඒකට කියන්නේ අධ්‍යාන වගඟ - 'අධ්‍යාන වගඟ' කියන පරිච්ඡේදයේ සඳහන් වන ගැඹුරු අර්ථවත් ගාථාමය සුත්‍ර දහසයක්ම කට පාඩමින් ඉතාම හොඳ ස්වරයෙන්, ඊට ගැලපෙන නිසි ස්වරයෙන් හොඳට ශබ්ද නගලා දේශනා කළා. ඒක අහලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බොහොම සතුට ප්‍රකාශ කරලා "බොහොම හොඳයි, හිඤ්ඤාව, ඔබ නියම හොඳ ස්වරයෙන් ඉතාමත් පැහැදිලිව, නිදොස්ව ගලායන, අර්ථය හෙළි කරවන අන්දමේ හොඳ ස්වරයකින් මේ සුත්‍ර ටික දේශනා කළා". ඊළඟට බුදු පියාණන් වහන්සේ අහනව, "මහණ ඔබට වස්

කියද?" කියලා. එතකොට සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා "ස්වාමීනි, මට එක වසයි කියෙන්නේ". සංඝයා වහන්සේලාගේ ඒ වස ගණින්නේ ගත කල වස් කාලය අනුවයි. ඉතිං "එක වසයි මට කියෙන්නේ" කියලා කිව්ව. උප සම්පදාවෙන් එක වසයි. එතකොට බුදු පියාණන් වහන්සේ අහනවා "මොකක්ද මහණ මෙව්වරකල් කළේ?" කියලා. මෙව්වර කල් මොකද කළේ. එතකොට සෝණ, ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා "ස්වාමීනි මම මේ කාමයන්ගේ ආදීනව පක්ෂය නං දැක්කා. ඒ වුනත් ගිහි ජීවිතයේ නොයෙකුත් කම් කටොළු කරදර වැඩ කටයුතු නිසා මේ විදියට මගේ පැවිදි වීම පමා වුණා" කියලා. අන්න ඒ අවස්ථාවේදී තමයි බුදු පියාණන් වහන්සේ අපි අර මාතෘකාව වශයෙන් ප්‍රකාශ කළ ගාථාව වදාළේ. ඒ ගාථාව ඇත්ත වශයෙන් අර උදාන පාළි කියන ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වෙනවා. ඒ ග්‍රන්ථයේ කියෙන්නෙම ප්‍රීති වාක්‍ය වලට මුල් තැන දෙන ආකාරයකින්. ඉතිං ඒ ප්‍රීති වාක්‍යයක් හැටියට බුදු රජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ගාථාව තමයි අපි මුලදි කිව්වේ.

දියවා ආදීනවං ලොකෙ - සඳ්ඛවා ධමමං නිරුපධිං
 අජියො න රමති පාපෙ - පාපෙ න රමති සුචි

ලෝකයේ ආදීනව පක්ෂය දැකලා නිරුපධි නම් වූ සියලුම උපධීන් අහඟුරීම කියන නිවන, නිරුපධි නම් වූ නිර්වාණය දැනගෙන, නිර්වාණ ධාතුව දැනගෙන, ආර්ය පුද්ගලයා පාපයෙහි නො ඇලෙයි. පිරිසිදු තැනැත්තා පාපයෙහි නොඇලෙයි. කියන ඒ කෙටි අදහසයි එතන කියෙන්නේ.

ඉතිං මේ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිබඳ ප්‍රවෘත්ති සූත්‍ර පිටකයෙන් විනය පිටකයෙන් තව හුඟක් ඒ ඒ තැන්වල කියෙනවා. මෙතන අපි ප්‍රීති වාක්‍යයට මුල් තැන දීපු නිසයි මේ ටික කියවෙන්නේ. මේ ටික මුල් තැන කියාගෙන අපි අනිත් කරුණුත් අවස්ථානුකූලව එකතු කර ගනිමින් දැන් ඊළඟට මේක පිළිබඳ යම් කිසි විවරණයක් කරන්න බලමු. අපි මෙයින් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ මේ කථාන්තරය තුළත් ගාථාව තුළත් ඇතුළත්වන වටිනා අදහස් ටික මතුකර ගැනීමයි. පළමුවෙන්ම අපි මේකට හිත යොදන කොට මේ පින්වතුන්ටත් සමහර විට සැක උපදින විදියේ කාරණන් මෙතන කියෙන නිසා අපි ඒවා හෙළිවෙන ආකාරයට එකින් එක අරගෙන බලමු.

දැන් මේ මහා කච්චාන කියන ස්වාමීන් වහන්සේ එසේ මෙසේ කෙනෙක් නෙවෙයි. මේ බුද්ධ ශාසනයේ බුදු පියාණන් වහන්සේගෙන් 'එතදග්ග' කියන තනතුරත් සම්මාන වශයෙන් ලබාපු කෙනෙක්. මේ

'එතදග්ග' තනතුර කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, බුදු පියාණන් වහන්සේගේ බුද්ධ චාරිත්‍රයක් තිබුණා - හැම බුදුවරුන්ගේම චාරිත්‍රයක් - තමන්ගේ හික්කු, හික්කුණි, උපාසක, උපාසිකා කියන සිව්වණක් පිරිසෙහිම යම් යම් අංශ වලින් විශේෂ ශක්තීන් ඇති අය හඳුන්වා දෙනවා සංඝයා වහන්සේලාට 'එතදග්ගං හික්ඛවෙ මම සාවකානං' ආදී වශයෙන්. මාගේ ශ්‍රාවකයින් අතර මෙන්ම මොහු එහෙම නැත්නම් මැය අග්‍රයී, ප්‍රධානයි කියලා ඊළඟට ඒ කාරණය සඳහන් වෙනවා. ඒ විදියට මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේට ප්‍රධානත්වය, අග්‍රස්ථානය, ලැබුනේ බුදු පියාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් දේශනා කළ සූත්‍ර දේශනාවක් සවිස්තරව විග්‍රහ කරලා දේශනා කිරීමේ දක්ෂ හික්කුන් වහන්සේලා අතරනුයි. ඒ විශේෂ දක්ෂතාව මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ තුළ තිබුණා. අර්ථකථන වශයෙන්, බුදු පියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ කෙටි කියමන, දීර්ඝ වශයෙන් විස්තර කිරීම. ඉතිං ඒ විදියේ වටිනා ස්වාමීන් වහන්සේ නමක්.

ඊළඟට ඒ වගේම මේ කථාවේ කියවුනා අවන්ති රටේ හික්කු සංඝයා ඉතාම අඩුයි කියලා. ඉතිං එහෙම එකේදී අපට සමහර විට සැකයක් ඇතිවෙන්න පුළුවන්, මොකද මේ මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ අර සෝණ කුටිකණණ උපාසක උන්තැහේ පැවිදි වෙන්න ඉල්ලුවහම දෙසැරයක්ම ඒක ප්‍රතික්ෂේප කළේ කියලා. අපි නං බලාපොරොත්තු වෙන්නේ - කියන්න තිබුණේ මේ විදියේ දෙයක් කියලයි. "අපේ ප්‍රදේශයේ සංඝ බලය බොහෝම අඩුයි. බොහෝම හොඳයි, ඉක්මණට පැවිදි වෙන්න. තවත් පුළුවන් නම් දහ පහළොස් දෙනෙක් එකතු කරගෙන එන්න. අපිට පිරිකර සොයාගන්න පුළුවන්. හොඳ පැවිදි පින්කමක් පවත්වන්න පුළුවන්" කියලා ධෙධී කරනවා වෙනුවට මේ පැවිද්දේ දුෂ්කරතාව ප්‍රකාශ කළා. ඒ දුෂ්කරතාව ප්‍රකාශ කළ වචනක් ඉතාම වැදගත්. අපි මේ කාලෝචිත හැටියට හැඟෙන නිසයි මේ කාරණය මතු කරලා දෙන්නේ. එතන ඒ මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ පැවිද්දේ දුෂ්කරතාව පෙන්නුවේ මෙහෙමයි. 'යාවජීව' කියන වචනය සඳහන් වෙනවා. මේ පැවිද්ද කියන එක - ඒකෙ අදහස - 'යාවජීව' දිවි හිමි කොට, දිවි ඇති තාක්, එක ආහාර වේලෙන් යැපෙමින් තනි යහනේ නිදමින් බ්‍රහ්ම වර්යාව රැකීම. ඒක අමාරු දෙයක්. එතකොට අපිට මෙයින් ජේතවා ඒ කාලේ පැවිද්ද කියන එක 'තාවකාලික' සංකල්පයක් නෙවෙයි 'යාවජීව' සංකල්පයක් - මේක බොහෝම බැරැරුම් එකක් හැටියට. ඒක ලිහිල් කරගත යුතු දෙයක් නොවෙයි. දැඩි අධිෂ්ඨානයකින් ගතයුතු, ජීවිතය පිළිබඳ දැඩි තීරණාත්මක පියවරක් තමයි පැවිද්ද කියලා කියන්නේ. අඛිනික්මන කියලා කියන්නේ, ආවට ගියාට කරන දෙයක් නොවෙයි. සතියක දෙකක නිවාඩුවකට ගිහිල්ලා එනව වගේ දෙයක්

නොවෙයි. බුද්ධ කාලයේ පැවිද්ද කියන එක ගැඹුරු අදහසකින්, ගැඹුරු නෙකඛම සංකල්පයකින් ගතයුතු තීරණාත්මක පියවරක් බවයි අපට මෙයින් පෙනෙන්නේ. ඒක නිසයි අර මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ ඒකට තාම සුදුසු කම, ඊට සෑහෙන පමණ මේරීමක් අර උපාසක උන්තුහෙ කළ නැති බව දන්න නිසයි දෙවරක්ම ප්‍රතික්ෂේප කළේ. නමුත් ඒ එක්කම ඒ වෙනුවට විකල්ප ක්‍රියා මාගීයක් පෙන්වුවා. එහෙම නම් කරන්න කියෙන්නේ මොකක්ද? පැවිදි වෙන්න තරං යාවජීව වශයෙන් ඒ තරම් දැඩි කැපවීමකින් ඒ පියවර ගන්න ශක්තිය නැත්නම් කරන්න කියෙන්නේ, ගිහි ජීවිතයේම ඉඳගෙන අර 'කාලයුක්තං' කාලානුරූපව, බ්‍රහ්ම වර්යාවට උත්සාහයක් වශයෙන්, ඉඳහිටලා, අර විදියට පෝය දිනක ආහාර වෙලක් අතහැරලා, ඒ ගිහි සැපත් අත හැරලා බ්‍රහ්මවර්යාව රැකීමයි. ඒ විකල්ප ක්‍රියා මාගීයත් මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්වලා දුන්නා.

ඒ කුමක් අපට යම් අදහසක් ගන්න පුළුවන් අතීතයේ ඒ පැවිද්ද පිළිබඳව. අන්න පැවිදි අපේක්ෂකයකු ආව පමණින්, කිව්ව පමණින්, පිරිස් වැඩිකර ගන්න, ඒ විදියේ සංකල්පයකින් නොවෙයි පැවිදි කළේ. ඔලු ගෙඩි ගැනීමෙන් ශාසනයේ දියුණුව මනින්න බෑ. ඒක නිසා අර ටික දෙනා නමුත්, නියම ගැඹුරු අදහසකින්, අර කියාපු කැපවීමකින් යුක්තව පැවිදි ජීවිතයට අවශ්‍ය කාරණා ඉෂ්ට කරන්න සුදානම් නම්, අන්න ඒ අවස්ථාවෙයි, එකකොටයි ඒ මේරු අවස්ථාවෙයි, අවසර දෙන්නේ. ඒක නිසා තමයි අර තුන් වරක්. තුන්වෙනි වර කළ ඉල්ලීම අනුවයි මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ අවසර දුන්නේ. එයින් ජේනවා හිත ඇතුළෙ නෙකඛම සංකල්පය මෝරන්න සැලැස්සුව. දැන් වුනත් සාමාන්‍ය වාරිත්‍ර වශයෙන් තුන් වරක් පැවිද්ද ඉල්ලනවා. නමුත් එක පිට එකවරට කියාගෙන කියාගෙන යනවා. නමුත් මේකෙ ගැඹුරු අදහස මොකක්ද? පළමුවෙනි වර කිව්වා, සමහර විට හිත වෙනස් වුණා නම්, ඒක එතනින් නතර කරනවා. ඒක නං දැන් වාරිත්‍රයක් බවට හැරිලා. නමුත් දැන් මෙතන ඔන්න හොඳටම ජේනවා. පළමුවෙනි වර ඇවිල්ලා කිව්වා හරවලා යැව්වා. දෙවෙනි වර ඉල්ලා හිටියා. ඒත් හරවලා යැව්වා. තුන්වෙනි වර ඉල්ලා හිටියාම, දැන් ඉතිං මේ තරම් තුන් සැරයක් ඉල්ලන්නේ යම්කිසි ගැඹුරු අදහසකින් කියලා ඔන්න අවසර දුන්නා. ඔයින් අපට ජේනවා එකකොට මේ පැවිදි කිරීම, පැවිද්දේ ගරුත්වය ආරක්ෂා වෙන ආකාරයටයි අතීතයේ ආචාර්යවරුන් තමන්ගේ පැවිදි අපේක්ෂකයින් හැසිරව්වේ. ඉතිං ඒ වගේම සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේට ඒ ප්‍රතිපත්ති රකින්න අමාරු වෙන්න ඇත්තේ සමහර විට - මහ ධනවත් පවුලක උපාසක කෙනෙක්. ඒ වගේම

නොයෙකුත් ව්‍යාපාරික කටයුතු ආදී දේවල් කියෙන්න ඇති. ඒ හැම එකක්ම නිසා තමයි මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ මුලදි අවසර නොදී පසුව ඒ හිත තුළ ඒක මෝරා ගියාට පස්සේ අවසර දුන්නේ.

එකකොට ඒ කාරණය එහෙමයි. ඊළඟට අපි තව පැත්තක් බලමු. මේ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේ දකින්න වැඩිම කළාට පස්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේ විශේෂ වරප්‍රසාදයක් දුන්නා. මොකක්ද වරප්‍රසාදය? තමන් වහන්සේගේම කුටියේ රැය ගත කරන්න අවසර දුන්නා. ඒක ඉතාම දුර්ලභ වරප්‍රසාදයක් සාමාන්‍ය ශ්‍රාවකයකුට බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ගන්ධ කුටියේ රැයක් ගත කරන්න ලැබීම. ඒකට හේතුව මොකද කියන එකක් අපි හිතලා බලන්න ඕන. මේ සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේත් එසේ මෙසේ කෙනෙක් නොවෙයි. දැන් අර මහා කච්චාන ස්වාමීන් වහන්සේ අර තත්ත්වය ලැබුවේ, අර අපි කිව්ව එතදග තනතුර ලැබුවේ, පදුමුත්තර බුදු පියාණන් වහන්සේ වෙතින් ඊට නියත විවරණය ලැබුව නිසා ගෞතම බුද්ධ ශාසනයේ කෙටියෙන් දේශනා කළ සුත්‍ර දේශනාවක් සවිස්තරව විග්‍රහ කරලා දේශනා කරන සංඝයා වහන්සේලා අතුරෙන් අග්‍ර තනතුර ලබනවා කියලා. ඒ වගේම සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේ පිළිබඳවත් සඳහන් වෙන්නේ පදුමුත්තර බුදු රජාණන් වහන්සේ ගෙන් නියත විවරණ ලබා ගත්තු කෙනෙක් කියල යම් කිසි විශේෂ කාරණයක් සම්බන්ධයෙන්. මොකක්ද ඒ? එතන සඳහන් වෙන්නේ 'කල්‍යාණවාකකරණානං' - කල්‍යාණවාකකරණ කියලා කියන්නේ යහපත් වාග් විලාසය ඇති. යහපත් වාග්විලාසය ඇතිව ධර්මය දේශනා කරන්න පුළුවන් සංඝයා වහන්සේලා අතර අග්‍ර තනතුරයි සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේට ලැබුනේ. දැන් මේ පුංචි කතන්තරයේ නොකිවුවත් විනය පිටකය ආදී ඒ තැන්වල සඳහන් වෙනවා, ඇත්ත වශයෙන්ම බුදු පියාණන් වහන්සේ අනුමෝදන් වුනා පමණක් නොවෙයි, එහෙම නැත්නම් සතුට ප්‍රකාශ කළා පමණක් නොවෙයි, සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේගේ දේශනාවට. ඒ කියන්නේ එතන සඳහන් වෙන්නේ 'සරහස්ස' දේශනාවට. 'සරහස්ස' දේශනාව කියලා කියන්නේ හොඳ ගැලපෙන ස්වරයෙන්, මට සිලිපි ස්වරයෙන්, අර්ථය පැහැදිලි වෙන ආකාරයට නිදොස්ව ගලායන අන්දමින්, ඒ ධර්මය දේශනා කළ දක්ෂතාව. ඒ නිසා 'කල්‍යාණ වාකකරණ' - යහපත් වාග් විලාසය ඇති - හික්කුන් වහන්සේලා අතර අග්‍ර තනතුර බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේට දුන්නා. ඒ සම්මානය දුන්නා. එකකොට අන්න එයින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් අර වරප්‍රසාදය, විශේෂ වරප්‍රසාදය ලැබුනේ, බුදු පියාණන් වහන්සේට ඕනෑකම තිබුණා මේ ගෝලයාගෙන් පාඩම් ගන්න.

උදැසනම හරියට පාඩම් අරගෙන ඉවරවෙලයි සම්මානය දුන්නේ. ඉතිං ඒකට ඉඩ සැලැසීම වශයෙනුයි - අපිට හිතාගන්න කියෙන්නේ - බුදු පියාණන් වහන්සේ රාත්‍රිය ගත කරන්න ඒ සෝණ කුටිකණණ ආගන්තුක ස්වාමීන් වහන්සේට ඉඩ දුන්නේ.

ඒ වගේම අපට පේනවා එහෙම ඉඩ සලසා දුන්නේ ඒ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ එක්ක රට තොට විස්තර කපා කර කර ඉන්න නෙවෙයි. ඒක අපට පැහැදිලි වෙන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රාත්‍රියේ වැඩි කාලයක් එළිමහනේ භාවනාවේ වැඩ හුන්න. ඒ ආගන්තුක සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේත් රාත්‍රියේ වැඩි කාලයක් එළිමහනේ භාවනාවේ වැඩ හුන්නා. ඇවිල්ලා මධ්‍යම යාමයේ පමණයි සැතපුනේ. අන්න එයින් පේනවා එකකොට ඒ ආගන්තුක වුනු පමණට රට තොට කපා කර කර ඉන්න නෙවෙයි බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ ආගන්තුක හික්කුවට අර විදියේ වරප්‍රසාදයක් දුන්නේ. උදැසන නැගිටලා පාඩම් අරගෙන සුදුසුසට සුදුසු තැන දීමටයි. අන්න ඒ විදියට අපට ඒ කාරණයක් තේරුම් ගන්න පුළුවන්.

ඊළඟට ඒ එක්කම කිවයුතු දෙයක් තමයි දැන් මේ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේගේ යහපත් වාග් විලාසය ගැන සුත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නේ මේ විදියටයි. 'කල්‍යාණියා' කල්‍යාණ කියන ඒ ප්‍රධාන වචනය සඳහන් වෙනවා එතන. යහපත් වචනයෙන්. විසුට්ඨාය අනෙලලාය අප්පසු වික්කාපනියා කියන වචන සඳහන් වෙනවා. ඒ කියන්නේ, 'විසුට්ඨ' හොඳට පැහැදිලි වචනෙන්. වචන හොඳට පැහැදිලිව, නිදොස්ව ගලායන ඒ වගේම අර්ථය හඟවන, අර්ථය තේරුම් කරවන, අර්ථය හෙළි කරවන අන්දමින් දේශනා කළේ. ඒ දේශනා ක්‍රමය ධර්මයේ හඳුන්වන්නේ සරහඤ්ඤ කියලා. සරහඤ්ඤ දේශනා ක්‍රමය. නමුත් මතක් කළ යුතු කාරණයක් තමයි බුදු පියාණන් වහන්සේ විනය පිටකයේ දක්වලා තියෙනවා ගීත ස්වරයෙන් ධර්මය දේශනා කිරීම ඇවැතක් හැටියට, වැරද්දක් හැටියට. ගීත ස්වරයෙන් - ඒ කියන්නේ ඇදලා පැදලා ගීත ස්වරයෙන් ධර්මය දේශනා නොකළ යුතු බව බුදු පියාණන් වහන්සේ විනය නීතියකින් පනවා වදාරලා ඒකෙ ආදීනවත් පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා. අනිෂ්ට විපාක. මොනවද අනිෂ්ට විපාක? පහක් හැටියට දක්වලා තියෙනවා. 'මහණෙනි ඇදලා පැදලා ගීත ස්වරයෙන් ධර්මය දේශනා කිරීමේ මෙන් මේ ආදීනව පහ කිබෙනවා. පළමුවෙනි ආදීනවය මොකක්ද? තමාමත් තමන්ගේ ඒ ස්වරයෙහි ඇලෙනවා. දේශකයාත් තමන්ගේ ගීත ස්වරයේ ඇලෙනවා. අනුනුත් ඒ ගීත ස්වරයේ ඇලෙනවා. අසන අයත් ඒ ගීත ස්වරයේ ඇලෙනවා. තුන්වෙනි කාරණය, තුන්වෙනි අනිෂ්ට විපාකය මොකක්ද? ගිහියන් අතර විවේචනයක් ඇතිවෙනවා, හරියට අපි සංගීත

පවත්වන්නා වගේ, ගීත ගායනා කරන්නා වගේ, ශාක්‍ය පුත්‍රීය ශ්‍රමණයනුත් ගීත ගයනවා කියලා. හතරවෙනි කාරණය, අර සංගීතයේ, එහෙම නැතිනම් ගීතයේ, ගීත ස්වරයේ රටාවට ඕනෑවට වඩා සිත යෙදීමෙන්, ඒකට ඇලුම් කිරීමෙන් සමාධිය බිඳෙනවා. යම් සමාධියක් හදාගෙන ආව නම් ඒක බිඳෙනවා අර ගීත ස්වරයට සිත යාමෙන්. පස්වෙනි කාරණය, අනාගත පරම්පරාව - ඒකට 'පශ්චිමා ජනතා' කියන වචනය යොදනවා, පසුවට එන්න ඉන්න අය, අනාගත පරම්පරාව - වැරදි ආදර්ශයක් එයින් ලබාගෙන තමන් දුටු දේ අනුව මේක තමයි හරි වැඩේ කියලා ඒක අනුගමනය කරනවා, අනුකරණය කරනවා. අන්න වැරදි ආදර්ශයක් අනාගත පරම්පරාවට දීමක් වෙනවා. ඔන්න ඔය කාරණා නිසා බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාලා ගීත ස්වරයෙන් ධර්මය දේශනා නොකළ යුතුයි කියලා.

ඇත්ත වශයෙන්ම අපි මේ සඳහන් කළ අට්ඨකචගගයේ තියන ඒ සුත්‍ර ගාථාමය සුත්‍ර. නමුත් ගාථාමය සුත්‍ර වුනාට ඒවා සංගීත හැටියට නොවෙයි අර සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ දේශනා කළේ. ඒ එක් එක් වචනය හරියට පැහැදිලිව උච්චාරණය කරමින් මට සිලිටි අන්දමින් ඊට ගැලපෙන ආකාරයෙනුයි. දැන් අපි දන්නවා හරියට අර්ථය ආරක්‍ෂා වෙන්න නම් - දැන් ධර්මය ගැන සඳහන් වෙන්නේ 'සාතථං සවාඤ්ජනං' - බුදු පියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය පවත්වාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ අර්ථ පක්‍ෂයක් ව්‍යංජන පක්‍ෂයක් කියන දෙපක්‍ෂය ගැනම සැලකිල්ල යෙදුවොත් තමයි. අර්ථය කියලා කියන එක මේ පින්වතුන් දන්නවා, තේරුම බව. ව්‍යංජන කියලා කියන්නේ මේ පින්වතුන් හිතන එක නෙවෙයි. ව්‍යංජන කියලා කියන්නේ අකුරු. දැන් යම් කිසි දේශනාවක අර්ථ කියලා පැත්තක් තියෙනවා. ඊළඟට අකුරු - ඒකට අදාළ අකුරු පද ගැලපීම් ආදිය. එකකොට බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා වැරදි විදියට අකුරු යෙදුවොත් අර්ථයත් විකෘත වෙනවා. ඒක නිසා දැන් සිංහල භාෂාවේ අපි හිතමු බොහෝ දෙනා ඔය ව්‍යාකරණ කාරයින් එහෙම පෙන්නුම් කරන නිදර්ශනයක් - 'බෙතෙක නයෙක්' කියනවා වෙනුවට 'බෙනේ කනෙයෙක්' කිව්වොත් එතන අර්ථ දෙකක්. ඒ විදියට අර වචන, පද බෙදීම් ආදිය වරද්ද ගත්තොත් ඔන්න අර්ථයත් විකෘත වෙනවා. ඉතිං මේ අවුරුදු දාස් ගණනක් තිස්සේ බුද්ධ වචනය රැකගෙන ඒමට අත්‍යවශ්‍ය දෙයක් තමයි අර්ථ පක්‍ෂයක් ව්‍යංජන පක්‍ෂයක් දෙකම රැකගැනීම. අර ගීත ස්වරයට ඉඩ දුන්නොත් වෙන්නේ මොකක්ද? අර්ථය මැකිලා යනවා. අර්ථය මැකිලා යනවා සංගීතය පමණක් ඉතිරි වෙනවා. අන්තිමට ස්වර ටික විතරයි ඉතිරි වෙන්නේ. මුළු මහත් ධර්මයේම ස්වර ගොඩක්, එහෙම නැත්නම් හොඳ තාල ගොඩක් පමණක් ඉතිරි වෙනවා. නමුත් අතීතයේ නම් ඒ අර

ගාථා ධර්ම පවා - දැන් මෙතන ගැඹුරු ගාථාමය සුත්‍ර රාශියක්. නමුත් ඒවා, අපිට හිතාගන්න පුළුවන්, සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේ හොඳට උච්චාරණය කරන්න ඇති, ඒ පද හොඳට බෙදලා. දැන් පාලි භාෂාවේ නම් අල්පප්‍රාණ මහප්‍රාණ හේදයකුත් කියෙනවා. අල්පප්‍රාණ මහප්‍රාණ හේදයක්. ඉතිං සමහර විට මහප්‍රාණ ඇති වචනය අල්පප්‍රාණ කරලා කීවොත් එකේ වෙන අර්ථයක්. ඒ වගේම වචන හරියාකාරව බෙදලා, අර වගේ පටලවා ගන්නේ නැතුව. ඉතිං ගීත ස්වරයටම ඉඩ නොදී 'සරභක්ඛ' කියලා කියන්නේ අන්ත අර්ථයක් රැකෙන ආකාරයට, අර්ථය උද්දීපනය වෙන ආකාරයට, අර්ථය මතු කරදීමටයි මේ. දැන් ගද්‍ය පද්‍ය කියන දෙක අතරේ යම් කිසි වෙනසක් කියෙන බව අපි දන්නවා. ගද්‍යයත්, පද්‍යයත් අතර වෙනසක් තිබෙනවා. නමුත් පද්‍යයේ අදහස මොකක්ද? එතන කියෙන තාලය, වෘත්තය උපකාර කර ගන්නවා අර්ථය උද්දීපනය කරන්න. අර්ථය වඩාත් ප්‍රකට කරන්න. වඩාත් හිතට කාවද්දන්න. ඒ මිසක් අර්ථය මකා දාන්න නෙවෙයි. නමුත් සංගීතයට ඉඩ දුන්නොත් වෙන්නෙ කල්යාණෝදී මොනවා කියනවාද දන්නේ නෑ. අර සද්දේට දේශකයන් ඇලෙනවා. ශ්‍රාවකයන් ඒකට ඇලෙනවා. අන්තිමට ඉතිරි වෙන්නේ අර නිරිසනුන්ට අයිති ශබ්ද රසය විතරයි.

ඉතිං ඔන්න ඔකයි ධර්ම ගැන කියනවා නම්. මේ පින්වතුනුත් ධර්ම රත්නය ගැන කථා කරනවා, බුද්ධ රත්නය, ධර්ම රත්නය, සංඝ රත්නය කියලා. බණ පොතට වදිනවා. ධර්ම දේශකයට ලොකු ආසනයක් දෙනවා. මේ ඔක්කොම කරන්නෙ මොකද? අපට ධර්මය රැකගන්න ඕන. ධර්මයටයි බුදු පියාණන් වහන්සේ ගරු කළේ. බුදු වුනාට පස්සේ "මම කාටද ගරු කරන්නේ" කියලා කල්පනා කරලා බැලුවා. "කවුරුවත් නෑ මේ ලෝකේ මගෙන් ගෞරව ලබන්න." අතීතයේ බුදුවරු කළේ මොකක්ද කියලා ඊළඟට අතීත බුද්ධ චාරිත්‍රය බැලුවා. ඒ හැම තථාගතයන් වහන්සේ කෙනෙක්ම කළේ ධර්මයටම ගරු කරමින්, ධර්මයටම බුහුමන් කරමින් වැඩ විසීම. ඉතිං අන්න ඒක නිසා තමයි මේ ශාසනයේ ධර්ම ගෞරවය පුද්ගල ගෞරවයට වැඩිය ලොකුයි කියන්නේ. ඉතිං ධර්ම ගෞරවය ඒ තරං වටිනා දෙයක් නම් ඔන්න ඔය කාරණයන් වැදගත් දෙයක් වෙනවා, ධර්මය ආරක්‍ෂා කර ගැනීමට. දැන් මේ කාලේ පනපොත බහුල කාලේ, සමහර විට අපට ධර්මය ආරක්‍ෂා කර ගැනීම සඳහා යම්කිසි පොතක් පතක් ලියන කොට ඒකේ ශෝධ්‍යපත්‍ර කීප වරක්ම බලන්න වෙනවා. නමුත් අර භාණක පරම්පරා වශයෙන් කට වචනයෙන් මේක පවත්වාගෙන ආපු කාලේ උන්වහන්සේලාට අන්න අර කියාපු ආකාරයට අර්ථයත් වචනයත් ඒ දෙකම රැකගන්න - 'සාඤ්චං සවාක්ඛණං' - අර්ථයත් ව්‍යංජනයත්

කියන ඒ දෙපක්‍ෂයම රැකගෙන මේ ධර්මය පවත්වාගෙන එන්න සිද්ධ වුනා.

ඉතිං දැන් මෙතන හරියටම ගැලපිලා ඇවිල්ලා කියෙනවා, පුදුම අන්දමට. පාරමී ධර්ම ගැන හිතනකොට අපිට හිතාගන්න පුළුවන්, අර පදුමුත්තර බුදු රජාණන් වහන්සේ වෙතින් නියත විචරණය ලබා ගන්නා මහා කච්චාන මහ රහතන් වහන්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් දේශනා කළ ධර්මය සවිස්තරව දේශනා කිරීමේ දක්‍ෂ්‍යා හැටියට, ඉතාමත්ම දක්‍ෂ කෙනා හැටියට. එතකොට ඒ ස්වාමීන් වහන්සේගේම ගෝලයෙක් තමයි මේ සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේ. ඒත් පදුමුත්තර බුදු රජාණන් වහන්සේගෙන් නියත විචරණ ලබාගන්නා අර ධර්මය හරියාකාරව උච්චාරණය කරලා, යහපත් වාග් විලාශයකින් ඉදිරිපත් කිරීමට. ඒ දෙක හරියට ගැලපෙනවා. ඉතිං එහෙම පරම්පරාවලින් පවත්වාගෙන ආපු ධර්මයක් තමයි අපට කියෙන්නේ. ඒවායෙන් යම් යම් අඩුපාඩු කම් කියෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ ටිකවත් අපි රැකගන්න උත්සාහ කරන්න ඕන අන්න අර කියාපු විදියට ගීත ස්වරයට තැන දෙන්නේ නැතුව 'සරභක්ඛ' ක්‍රමයට. ඒක ටිකක් තේරුම් කර ගන්න අමාරු වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒකේ ලක්‍ෂණ හැටියට කියෙන්නේ වචන හරියට පැහැදිලිව, නිදොස්ව ගලායන අන්දමින් කියෙන්න ඕන. ඊ ළඟට අර්ථය පැහැදිලි වෙන ආකාරයට. සමහර විට ඔය දැන් පිරිත් සුත්‍ර ආදිය දේශනාවේදී සප්තකායනා ආදියේදී සමහරු දන්නේ නෑ මොකක්ද කියන්නේ කියලා. හොඳ තාල මට්ටමක් යනවා. ඒ රටාව විතරයි පිරිත හැටියට අන්තිමට ඉතිරි වෙන්නේ. නමුත් අර ගැඹුරු අර්ථ ඇති ඒ පිරිත්. අපි පිරිත් දේශනා කියලා කියන්නේ බුද්ධ වචනය, ධර්මය. පිරිත් පොතට ඇතුළත් වුණු පමණින්, ඒක සප්තකායනා කිරීමටය කිවු පමණට ඒක සිංදුවක් නොවෙයි. ඒක තුළ ගැඹුරු ධර්මයක් කියෙන්නේ. කරණීය සුත්‍රය ගැන හිතලා බැලුවොත්, රතන සුත්‍රය ගැන හිතලා බැලුවොත්, මහා මංගල සුත්‍රය ගැන හිතලා බැලුවොත්, ඒ හැම එකකම එක එක ගාථාවක, එක එක වචනයක මහා ගැඹුරු අර්ථයක් කියෙනවා. නමුත් ඒ වචනවල අර්ථය ගැන නොසලකා ඒක සප්තකායනා වෙයි කිව්ව පමණට අපි ඒක සංගීතයක් කර ගන්නොත්, අන්න එතකොට ධර්ම රත්නයට එතන නිග්‍රහයක් වගේ දෙයක් වෙනවා. ඉතිං මේ කාරණාත් අපට කාලෝචිතව මතක් කරලා දෙන්න සිද්ධ වෙනවා.

ඊළඟට අපි මේ ගාථාවෙන් කියවෙව්ව කාරණයට හිත යොදලා බලමු. මොකක්ද ගාථාවෙන් බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළේ? මේ ලෝකයේ ආදීනව පක්‍ෂය. ඔන්න දැන් ටිකක් ගැඹුරු හරියටයි එන්නේ. දැන් අර සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ අර විදියට සරභක්ඛ ක්‍රමයට ඒ ධර්මය දේශනා

කලාට පස්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රශංසා කරලා ඉවරවෙලා ඇහුව නේ ප්‍රශ්නයක් "වස් කියද?" කියලා. ඉතිං වස් ගණන කිව්වට පස්සේ බුදු පියාණන් වහන්සේ තවත් ප්‍රශ්නයක් ඇහුවා. අන්න ඒ ප්‍රශ්නය මේ පින්වතුන්ටත් තම තමන්ගෙන් අහන්න තරං වටින ප්‍රශ්නයක්. මොකක්ද ඒ ප්‍රශ්නය? "මෙව්වර කල් මොකද කළේ? මෙව්වර කල් මොකද කළේ?" මොකද ඒකේ තේරුම? මේ ගිහි ජීවිතයේ මෙව්වර ආදීනව දැක දැකත් මොකද මහණ නුනේ? මොකද මේ පියවර ගත්තේ නැත්තේ? ඒ අවස්ථාවේ සෝණ කුටිකණණ ස්වාමීන් වහන්සේ තමන්ගේ ගුරු භාමුදුරුවන්ට දොස් කිව්වේ නෑ. "මම පැවිද්ද ඉල්ල හිටියා. මට පැවිද්ද දුන්නේ නෑ." ඒවා කිව්වේ නෑ. තමන්ගේ බැරකම කිව්වා. "භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම දැක්කා මේ කාමයන්ගේ ආදීනව. දැක්කට මොකද, මේ ගිහි ජීවිතයේ තියෙන වැඩ කට්ටලය නිසා මට මේක පමා වුනා කියලා උත්තර දුන්නා. සමහර විට මේ පින්වතුන්ටත් එහෙම කියන්න වෙන්න පුළුවන්. කොයි හැටි හෝ වේවා! දැන් අපි ඊ ළඟට මතු කරන්නේ අන්න අර කාමයන්ගේ ආදීනව පිළිබඳව බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒ ඒ තැන්වල දේශනා කළ කාරණා කීපයක්.

ඒක ගැන අමුත්තක් හිතන්න නරකයි. ඇතැම් කෙනෙක් කල්පනා කරනවා ගිහි පින්වතුන්ට මේ කාමයන්ගේ ආදීනව ගැන කියන එක ගැලපෙන්නේ නෑ. ඒක කියන්න ඕනේ සංඝයා වහන්සේලාටයි කියලා. නමුත් සංඝයා වහන්සේලා කියලා කියන්නේ අර අහසින් වැටුණු අය නොවෙයි. අර සෝණ කුටිකණණ උපාසක උන්නැහැ වගේ ඉඳලා තමයි අන්තිමට සෝණ කුටිකණණ මහා ස්වාමීන් වහන්සේ කෙනෙක් වුනේ. ඒක නිසා මේ පින්වතුන්ටත් ඒක උපකාර වෙන්න පුළුවන්. ඉතිං අපට කියන්න තියන්නේ අන්න ඒ ආදීනව පක්‍ෂය ගැන කියන කොට, මේ පින්වතුන් සමහර විට අහලා ඇති වටිනා උපමා කථා බුදු පියාණන් වහන්සේ දීලා තියෙනවා පෝතලිය ගෘහපතියට. පෝතලිය සුත්‍රය නමින් දැක්වෙන ධර්ම කොට්ඨාශයක සඳහන් වෙන්නේ. පෝතලිය කියන ගෘහපතියා එක්තරා අවස්ථාවකදී තමන්ගේ සියලු ධනය දු දරුවන්ට පවරලා දීලා, ඒ වැඩ කටයුතු, ව්‍යාපාරික කටයුතු යම් දේවල් කිබුණ නම් ඒවා ඔක්කොම අතහැරලා දාපු අවස්ථාවක බුදු පියාණන් වහන්සේ දකින්න පැමිණියා. බුදු පියාණන් වහන්සේ විචේකිව වැඩ සිටින ස්ථානයකට, ගහක් යටට ආවහම බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ ගෘහපතියට 'ගෘහපතියා' කියලා ආමන්ත්‍රණය කලා. ඒකට හිත නරක් වුණා. බලාපොරොත්තු වුනේ තමන් මේවා අතහැරලා තියෙන නිසා ඊට වඩා වටිනා වචනයක් කියයි කියලා. ගිහියෙක් හැටියට ගණන් ගන්නේ නෑ, කියලා. නමුත් බුදු පියාණන්

වහන්සේ 'ගෘහ පතියා' කියලා ආමන්ත්‍රණය කරලා. ඒකට තරහ ගියාට පස්සේ, අමනාප වුණාට පස්සේ, ඔන්න බුදු පියාණන් වහන්සේ දැක්වුවා හරියාකාරවම ඒ ගිහි ජීවිතය පිළිබඳ පටලැවිලිවලින් හිත මැත් කර ගන්න නම්, මෙන්න මේ මේ කාරණා වලට සිත යෙදිය යුතුයි කියලා. ඒ අතර තමයි මෙන්න මේ උපමා හත තියෙන්නේ. අපි එක එකක් ගනිමු. කාමයන්ගේ ආදීනව පක්‍ෂය, ආදීනව කියල කියන අන්තිම විපාක පක්‍ෂය ප්‍රකාශ කිරීමට බුදු පියාණන් වහන්සේ දැක්වූ උපමා.

පළමුවෙනි උපමාව - ඇට කැබැල්ලේ උපමාව. කතන්දරය කෙටියෙන් නමුත් අහලත් ඇති මේ පින්වතුන්. බුදු පියාණන් වහන්සේ මේ විදියටයි ඒක විස්තර කරන්නේ. 'ගෘහපතිය, ඔන්න දැන් ගවයින් මරණ මඩුවක් ළඟට ඇවිල්ලා බලාගෙන ඉන්නවා, ඉතාමත්ම බඩගිනි, කුසගිනි, ඇති බල්ලෙක්. බොහොම දුක්බිත පීඩිත බල්ලෙක් බලාගෙන ඉන්නවා. අර ගවයින් මරන්නා හෝ ඒ අතවැස්සා හෝ ඇට කැබැල්ලක් - ඒකේ තිබුණු මස් ඔක්කොම සුරලා දාලා, යම්තම් ලේ වැකිලා තියෙන එකක් - අර බල්ලා දිහාවට විසි කරනවා. අර බල්ලා ඒක හප හප ඉන්නවා. මොකද ගෘහපතිය, හිතන්නේ අර බල්ලාගේ, අර සුනඛයාගේ, ඒ කුසගින්න එයින් සන්සිද්දේ? 'නැත ස්වාමීනි අන්තිමට වෙහෙසට පත් වෙනවා විතරයි' අන්න ඒ වගෙයි, මතක තියාගන්න, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ කාමයන් කියන ජාතිය ඇට කැබැල්ලකට උපමා කරලා තියෙනවා. මස් නැති, ලේ වැකුණු, යන්නම් ලේ වැකුණු ඇට කැබැල්ලකට උපමා කරලා තියෙනවා බොහෝ දුක් ආයාස කරදර ඇති දෙයක් කියලා. අන්න ඒ උපමාව බුදු පියාණන් වහන්සේ එතන වදාලා.

ඊළඟට දක්වන උපමාව - එසේම ගෘහපතිය, ගිජු ලිහිණියෙක් හරි, කපුටෙක් හරි, උකුස්සෙක් හරි, මස් කැබැල්ලක් අරගෙන අහසට නගිනවා. ඕක දකලා ගිජු ලිහිණි ධලක් හෝ කපුටු ධලක් හෝ උකුස්සන් ධලක් හෝ අර සතා පිටිපස්සේ ලුහුබදිනවා. ලුහුබදලා ඒ සතාට අනිනවා. ඉතිං ගෘහපතිය, ඔය අවස්ථාවේ අර ඒ ගිජු ලිහිණියා හෝ කපුටා හෝ උකුස්සා හෝ ඒ මස් කැබැල්ල අතහැරියේ නැතිනම් මොකද වෙන්නේ? අර සතුන් ඇනලා එක්කො මරණයට පත්වෙනවා. මරණය හා සමාන දුකකට හෝ පත්වෙනවා. අන්න ඒ විදියට මස් පිඩට උපමා කරලා තියෙනවා කාමයන් කියලා බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒ උපමාව ආශ්‍රයෙන් ඔන්න ඊළඟට කාරණය දක්වා වදාලා. මාංශ සේශියකට, මස් පිඩකට මේ කාමයන් උපමා කරලා තියෙනවා කියලා.

ඊළඟට දක්වනවා තුන්වෙනි උපමාව. ඔන්න ගෘහපතිය, යම් කිසි කෙනෙක් දැල්වෙන තණ හුලක් අරගෙන උඩු සුළඟ පැත්තට යනවා.

එකකොට අර සුළඟින් ඒ දැල්වෙන තණ හුල දැව්ගෙන දැව්ගෙන ගිහිල්ලා අර පුද්ගලයා ඒක අත හැරියේ නැත්නම්, අර තණහුල නියම වෙලාවට අත හැරියේ නැත්නම්, අර පුද්ගලයාට මොකද වෙන්නේ? අත හෝ බාහුව හෝ දැව්ලා එහෙම නැත්නම් වෙන අභ පසහත් දැව්ලා එක්කො මරණයට පත් වෙනවා, නැත්නම් මරණය හා සමාන දුකකට පත් වෙනවා. අන්න ඒ විදියට තණහුලට උපමා කරලා තියෙනවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් කාමයන් කියල ඒ තුන්වෙනි උපමාව දෙනවා.

ඊළඟ උපමාව දෙනවා - හතරවෙනි උපමාව. ඔන්න යම් තැනක තියෙනවා මිනිසකුගේ උහටත් වැඩිය ගැඹුරට භාරපු අඟුරු වලක්. එහෙම පිටින්ම දැවෙන මහා අඟුරු වලක්. ඔය අඟුරු වලක් තියෙන තැනකට එනවා, ජීවත් වෙන්න කැමති, මරණයට අකමැති, සැපයට කැමති, දුකට අකමැති මනුෂ්‍යයෙක් - අසරණ මනුෂ්‍යයෙක් එනවා, ඔය තැනට. හොඳට හයිය බුක්තිය ඇති ශක්තිමත් දෙන්නෙක් අර පුද්ගලයාගේ අත් දෙකෙන් ඇදගෙන යනවා අඟුරු වල දිහාවට. ඒ වෙලාවට මොකද අර පුද්ගලයා කරන්නේ? අර අසරණ මනුෂ්‍යයා ඒ අතට මේ අතට ඇඹරෙනවා. මොකද එහෙම ඇඹරෙන්නේ? ඔන්න ඊළඟට පෝතලිය ගෘහපතියා කියනවා "භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඒ පුද්ගලයා දන්නවා මේකට වැටුනොත් එක්කො මරණය එහෙම නැත්නම් මරණය හා සමාන දුකකට පත්වෙනවා කියලා". අන්න ඒ විදියට හිතාගන්න කියලා පෝතලිය ගෘහපතියාට බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අඟුරු වලකට උපමා කරලා තියෙනවායි මේ කාමයන් කියලා.

ඊළඟට ඔන්න පස්වෙනි උපමාව දෙනවා. කෙනෙක් රාත්‍රියේ හොඳ හීනයක් දකිනවා. ඉතාමත්ම රමණීය උයන් වතු, රමණීය භූමිභාග, රමණීය පොකුණු, රමණීය කෙත්වතු. ඔවා දැක දැක ඉන්නවා හීනෙන්. හීනෙන් නැගිටිට හැටිය බලන කොට ඒ මොකක්වත් නෑ. අන්න ඒ වගේ මේ කාමයන් සිහිනයකටම උපමා කරලා තියෙනවා කියලා මතක තියාගන්න කියලා පෝතලිය ගෘහපතියාට කිව්වා.

ඔන්න ඊළඟට දෙන උපමාව. ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක් - අපි හිතමු මඟුල් තුලා ආදී විශේෂ කටයුත්තක් සඳහා විශේෂයෙන් සැරසිලා යන්න තියෙන කෙනා මොකද කරන්නේ? පිරුවට ඉල්ලා ගන්නවා. ඇඳුම පැළඳුම, වෙන එකක් තබා යාන වාහන පවා. ඒ හැම එකක්ම පිරුවට කෙනෙක් ඉල්ලා ගන්නවා, ණයට. මේ මේ අපට අභවල් දවසේ මේ විදියේ කටයුත්තක් තියෙනවා. මේක දෙන්න පුළුවන්ද? ඔය ඇඳුම දෙන්න පුළුවන්ද? සපත්තු කුට්ටම දෙන්න පුළුවන්ද? කියලා ඔහොම ඉල්ල ගන්නවා. ඉල්ලගෙන ඔන්න කඩ විදියේ අර ඔක්කොගෙන්ම සැරසිලා, අර ඔක්කොම අනුන්ගෙන්

ඉල්ලාගත්ත ආහරණක් දාගෙන ඇඳුම් පැළඳුමක් ඇඳ පැළඳගෙන, අර අනුන්ගෙන් ඉල්ලාගත්තු රථයේ හොඳට ජේත්තුවට යනවා. ඔය විදියට ඒ යන අතරේ අර මනුෂ්‍යයින්, නගරේ මනුෂ්‍යයින් කියනවා, මේක් ඉතිං ඉතාම ධනවත් කෙනෙක් වෙන්න ඕන. ඔහොම තමයි පොහොසත් අය තමන්ගේ පොහොසත්කම පෙන්න්නේ කියලා. බොහොම හොඳයි කියලා. එක එක අය දකින අය සතුට ප්‍රකාශ කරමින් ඉන්න අතරේ අරව දුන්න එක එක්කෙනා ඇවිල්ලා, 'මේ අපට හදිසි කාරණයක් තියෙනවා. ඔය ඇඳුම් ටික අපට දෙන්න, ඔය සපත්තු කුට්ටම දෙන්න, මේ වාහනය අපට ඕන.' කියලා ඔය විදියට අරවා එතනදීම ඉල්ලා ගන්නවා. එකකොට අර මනුෂ්‍යයාට මොකද වෙන්නේ? තමන් අර හොඳට පොහොසතෙක් වගේ පෙනී සිටියත් ඒ ඔක්කොම ඔහුට එතනදීම නැතිවුනා. ඒ උපමාව දීලා ඊ ළඟට බුදු පියාණන් වහන්සේ වදාලා "අන්න ඒ වගේ හිතාගන්න ගෘහපතියා මේ කාමයන් 'පිරුවට ගත්තු දෙයක් වැනියි. ඉල්ලා ගත්තු දෙයක් වැනියි.'" ඒ උපමාව.

ඊළඟට දක්වන උපමාව මොකක්ද? ඔන්න ගමක් කිට්ටුව සෞභවනරොදක තියෙනවා ගහක්. අපි හිතමු - අඹ ගහක් වගේ ගෙඩි හැඳෙන ගහක්. ඉතිං ඒ ගහේ ගෙඩි හොඳට හැදිලා තියෙනවා. හොඳට පළතුරු තියෙනවා. නමුත් එකක්වත් බිම වැටිලා නෑ. ඔතෙන්නට එනවා යම් කිසි කෙනෙක් අර කියාපු ගෙඩි හොයාගෙන. අපි හිතමු අඹ ගෙඩියි කියලා. ඒ අඹ සොයමින් එනවා කෙනෙක්. දකිනවා මේ ගහේ අඹ තියෙනවා. බිම එකක්වත් නෑ. නමුත් මට ගහට නගින්න පුළුවන් කියලා ගහට නගිනවා. නැගලා ගහේදීම අඹ කමින් ඔඩොක්කුවටත් පුරවා ගන්නවා අඹ ගෙඩි. ඔහොම පුරවමින් ඉන්න අතරේ තව කෙනෙක් එනවා. ඒත් අඹ සොයමින්. එයාගේ අතේ කෙටේරියක් තියෙනවා. තියුණු කෙටේරියක්. ගෙඩි මුකුත් වැටිල නැහැ. ඒ වගේම මෙයාට ගහට නගින්න තේරෙන්නේ නෑ. ගහට නගින්න දන්නේ නෑ. ඉතිං කල්පනා කරනවා මේ ගහේ අඹ තියෙනවා, මගේ අතේ කෙටේරිය තියෙනවා. මට ගහට නගින්න බෑ. ඉතිං කරන්න තියෙන්නේ මට මේ ගහ කපලා ඕන හැටියට ගෙඩි අරගෙන ඔඩොක්කුවත් පුරවගෙන යන්නයි කියලා ගහ කපන්න පටන් ගන්නවා. එකකොට මොකද ගෘහපතියා හිතන්නේ? අර කලින් ගහට නැග්ග කෙනා ඉක්මණින් ගහෙන් බැස්සේ නැත්නම් මොකද වෙන්නේ? ගහ වැටෙන කොට ඒ පුද්ගලයා ගහත් එක්කම වැටිලා අතක් පයක් කැඩෙනවා. එහෙම නැත්නම් ජීවිතයම නැතිවෙලා යනවා. එහෙම නේද කියලා කිව්වහම ගෘහපතියා, එසේය කියලා කියනවා. ගෘහපතියා ඒ විදියට පිළිතුරු දෙනවා.

ඔන්න ඔය විදියට උපමා හතක්ම බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාලා. මේ එක එක උපමාවක ගැඹුරු අර්ථය - මේ පින්වතුන්ට පවා

එදිනෙදා ජීවිතයේදී අහන්න ලැබෙන පුවත් වල, ප්‍රවෘත්ති වල, බරපතල අපරාධ ඝාතන දිවි හානි කර ගැනීම් ඒ හැම එකකම, මූලධර්මය මේ උපමා තුළ කියෙනවා. දැන් ඒ එක් එක් උපමාව අපි කෙටියෙන් සලකා ගත්තොත්, මෙතන ජෙනවො පළමුව අපි කිව්වේ අර ඇට කැබැල්ලේ උපමාව. එතන ඒ බල්ලා, ඒ විසි කළ ඇට කැබැල්ලේ යම්තම් ලේ වැකිලා තියෙන නිසා ඒක හපනවා. හපන අතරේ සමහර විට හක්කෙන් එන ලේයි ඒ ආහාරය හැටියට ගන්නේ දන්නෙම නැතුව. ඉතිං ඒ විදියට ඒ කාමයන්ගේ හැටි එතනින් පෙන්නුම් කරන්නේ. බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. "අප්පසාදා දුබ්බා කාමා" කියලා කාමයන්ගේ ආස්වාද පක්ෂය ටිකයි - ආස්වාද නැතිව නෙවෙයි. ආස්වාද කියලා කියන්නේ රස විඳීම. රස විඳීම කියලා කියන එක නැතෙයි කියලා කිව්වොත් බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒක කිව්වා කියලා සමහර විට දොස් කියන්නත් ඉඩ තියෙනවා. නමුත් බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා, ආස්වාද පක්ෂයක් තියෙනවා. නමුත් ඒක ටිකයි. 'බහු දුක්ඛා' දුක්පක්ෂය වැඩියි. ආස්වාද ටිකයි, දුක් පක්ෂය වැඩියි. ඉතිං අර බල්ලන් ඒ ලේ වැකුනු ඇට කැබැල්ලේ ලේ ටික ලෙව කැවා. ඉතිං එතනින් නැවතුනේ නෑ. ඊළඟට තියෙන්නේ දුක් ගොඩක්. ඒ උපමාව.

ඊළඟට ඒ වගේම තමයි මාංශ පේශී උපමාව. ඒකත් ටිකක් හිතලා බලනකොට දැන් කාමයන් කියලා කියන්නේ කැමති දේ. තමන් කැමති දේට තව කී දෙනෙක් කැමතිද? එතකොට ඒ තමන් කැමතිදේ අයිති කරගන්න යනකොට ඒකටම කැමති තව කී දෙනෙක් එක්ක සටන් කරන්න වෙනවද? ඔය ප්‍රවෘත්ති ඉතින් මේ පින්වතුන් එදිනෙදා ජීවිතයේ අත් දැකපු දේවල් ධනය පිළිබඳව බැලුවත්, පුද්ගලයින් පිළිබඳව බැලුවත්. ඒ මස් පිඩ අර එක ගිජු ලිහිණියෙක් අරගෙන අහසට නගිනවා. කීදෙනෙක් පස්සෙන් ඇවිල්ලා කොටනවද? ධනය පිළිබඳවත්, අනිත් දේවල් පිළිබඳවත්, ඒ න්‍යාය තේරුම් ගන්න පුළුවන්.

ඉතිං ඒ වගේම තමයි අර ගිනිහුළ පිළිබඳ උපමාව. දන්නෙම නැතිව අත දැවෙනවා. ඒකෙ අවදානම් බවයි එතන පෙන්නුම් කරන්නේ. කාමයන්ගේ අවදානම් බව. ඊළඟට ඒ වගේම අඟුරු වලේ උපමාව. ඒකට ඇදිලා යනවා පුදුම විදියට. නමුත් දන්නවා තමන් විපතට පත් වෙන බව. විපතට පත්වෙන බව දන්නවා. නමුත් ඔහේ ඇදිලා යනවා, අඟුරුවලකට ඇදිලා යන්නා වගේ. ඊළඟට අර සිහින් ස්වභාවය. එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ කාමයන්ගේ හිස් බව, නිස්සාර බව. හීනෙන් දුටුවා හොඳ ලස්සන නොයෙකුත් විදියේ දර්ශණ. අන්තිමට නැගිටිටට පස්සේ ඒ එකක්වත් නෑ. එකක්වත් නෑ. අවට තියෙන්නේ අන්ධකාරය විතරයි. රාත්‍රි අන්ධකාරය

විතරයි. අන්න ඒ වගේ තමයි කාමයනුත් කියලා, ඒවායේ නිස්සාර බව, හිස් බව, ශුන්‍ය බව, රවටන සුළු බව, ඒ ඔක්කොම එතනින් කියවෙනවා. ඊළඟට අර ණයට ගත්තු දේ, පිරුවට ගත්තු දේ, පිළිබඳව. ඒකත් මේ පින්වතුන්ට ඇත්ත වශයෙන්ම එදිනෙදා ජීවිතයේ අත්දකින්න ලැබෙන දේවල්. මහල් තුලා ආදියක් ආපුවම කී දෙනෙකුට පින්සෙන්ඩු වෙලාද ඒවට අවශ්‍ය දේවල් ලබාගන්නේ, තමන්ට ඒවට ධනය නැති වෙනකොට. එහෙම ඉල්ල ගත්තු දේ 'කොයි වෙලාවේ මේවා ඉල්ල ගනියිද, මේවා පොඩ්ඩක් එහෙ මෙහෙ වුනොත් මට ගෙවන්න වෙනවා නේද, වන්දි ගෙවන්න වෙනවා නේද' කියලා බොහොම බයෙන්. ඉතිං කොහොම හර ඡායාරූපය ගන්න තුරු ඒ ටික පරිහරණය කරනවා, බොහොම පරිස්සම්. ඊට කලින් ඉල්ලා ගන්න ආවොත් ඔන්න එතකොට ඒකත් ඉවරයි. ඔය විදියටයි දැන් මහල් තුලා ආදී ඒ කටයුතු.

ඉතින් මේ හැම එකක් තුළින්ම අපට ජෙනවො, වැඩිය නිදර්ශන අවශ්‍ය නෑ. මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන්, අන්න බුදු පියාණන් වහන්සේ දීපු උපමා කොයි තරම් ගැලපෙනවද කියලා. අනුන්ගෙන් ඉල්ලාගත්තු දෙයක්, ණයට ගත්තු දෙයක්, පිරුවට ගත්තු දෙයක් වගෙයි කාමයන් කියන එක. ඊළඟට අර ගහ පිළිබඳ උපමාව. එතන ඇත්ත වශයෙන් කියන්නේ ගහේ ගෙඩි. ගහේ ගෙඩියි එතන උපමාවට දාල තියෙන්නේ. ගහේ ගෙඩි තියෙනවා නමුත් ඒ ගෙඩි භුක්ති විඳින්න යන්නේ දෙයාකාරයකට. එක් කෙනෙක් නියම ආකාරයෙන් නැගලා, නියම ආකාරයෙන් ඒ ගෙඩි භුක්ති විඳින්න උත්සාහ කරනවා. එහෙම ගෙඩි භුක්ති විඳින අතරේ අනියම් ආකාරයෙන් ගහ කපලා ගෙඩි ලබාගන්නත් තවත් කෙනෙක් බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඉතිං ඔය දෙන්නා අතර තියෙන හටන තමයි ඔහන ඊළඟට දැක්වෙන්නේ.

ඔය විදියට කාමයන්ගේ ආදීනව ගැන බුදු පියාණන් වහන්සේ දන්නු ඒ උපමා එදිනෙදා ජීවිතයේ තමන්ට දකින්න ලැබෙන, අහන්ට ලැබෙන, අත් දකින්න ලැබෙන සිද්ධි ආශ්‍රයෙන් මේ උපමා ගැන හිත යොදවන කොට අන්න ලොකු ගැඹුරු සසර කලකිරීමක්. සසර කලකිරීම කියන වචනයට මේ ධර්මයේ දැක්වෙන්නේ 'නිබ්බද්ද' කියලා. දැන් මෙතන කියවුනා 'ආදීනව' කියලා ආදීනව කියලා කියන්නේ පංච කාම සම්පත්තියේ ඇති අනිෂ්ට ස්වභාවය, අනිෂ්ට විපාක. ඒවා දකින කොට කෙනෙකුට සසර කලකිරීම ඇතිවීම ස්වාභාවික දෙයක්. ඒක බය විය යුතු දෙයක් නොවෙයි. බුදු පියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා ලෝකයේ යථා තත්ත්වය කෙනෙකු දකිනවා නම් ඒ දැකීම නිසාම කෙනෙකුට ලෝකය ගැන කලකිරීමක් ඇති වෙනවා. ඒක වළක්වන්න බෑ. කුඩා දරුවකු කොයි

තරම් ආසාවෙන් යම්කිසි ඇඳුමක් ගන්නත්, ශරීරය වැඩෙන කොට අර ඇඳුම ආරක්ෂා කර ගන්න ශරීරයේ කොටස් කපන්නේ නැහැ නේ. එකකොට ඒ ඇඳුම ඉවත් කරනවා. ඊළඟට ඒකට ගැලපෙන ඇඳුමක් අඳිනවා. ඒ විදියේ දෙයක් තමයි මේ ගිහි ජීවිතයේ ඉඳලා පැවිදි බව කරා යන ගමන. ඒක නිසා කිසිම කෙනෙකුට මේකට දොස් කියන්න බෑ ගිහි පින්වතුන්ට ආදීනව ගැන කියන්න හොඳ නෑ. හිතන්න හොඳ නෑ. ගිහි ජීවිතයේ සෑප සම්පත් පිළිබඳව විතරක් හිත හිතා ඉන්න ඕන කියලා එහෙම කියන්න නරකයි. මොකද, ඒක වැරදි අදහසක්. බුදු පියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය විවෘත ධර්මයක්.

ඉතිං ඒක නිසා මේවා ගැන හිතනකොට ඔන්න මේ පින්වතුන්ට අර අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය ඒ තුළින් දකින්න පුළුවන් වෙනවා. විදර්ශනාව කියන්නේ එතන තමන් අත්දකින දෙයක්. විදර්ශනාව කියන්නේ දැකීමක් මිසක් කීමක් නොවන බව අප දන්නවා. ඒක නිසා ඒ දැකීමට නම් අන්ත තමන්ගේ අත් දැකීම හා අවට දකින්න ලැබෙන නිදර්ශන ආශ්‍රයෙන් මේ බුදු පියාණන් වහන්සේගේ වචනය කොයි තරම් සත්‍යද කියලා මෙනෙහි කරන්න ඕන. ඒ මෙනෙහි කරනකොට තමයි ඇතුළතින් තේරෙන්නේ මෙව්වර කාලයක් කළේ මේ මෝඩකම තේද? අන්ත අර බුදු පියාණන් වහන්සේ අසපු ප්‍රශ්නය එතන. අපි අර කිව්වේ, මෙව්වර කල් මොකද කළේ? මෙව්වර කල් මොකද කළේ? මෙව්වර කල් කළේ අන්ත අර සංසාරය වඩන එක. ඒකට තමයි අපි අර වෙන අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කළේ, ලෝක වර්ධන සුසාන වර්ධන ප්‍රතිපත්තියේ ගමන් කිරීම කියලා. ලෝක වර්ධනයක් වෙන්න එපා. සුසාන වර්ධනයක් වෙන්න එපා කියලා අපි ප්‍රකාශ කරන්නේ ඒකයි. මෙතෙක් කළේ ලෝකයන් වැඩුවා. සොහොන් වැඩුවා. ඇට සැකිලි වැඩුවා. නමුත් බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ඒ ලෝක වර්ධන සුසාන වර්ධන ප්‍රතිපත්තියෙන් ඉවත් වෙලා, ලෝකයෙන් එතෙර වීම. මේ පැවැත්මක් ලෝකයෙන් එතෙර වීම. මේක දුකක් බව. එකකොට අන්ත ඒ ටිකයි ඊළඟට අර ගාථාවේ කියවෙන්නේ.

ගාථාව ඉතාම සරල එකක්. නමුත් ඉතාම ගැඹුරු අර්ථ රාශියක් එතන කියවෙනවා. 'දිස්වා ආදීනවං ලොකෙ' - ලොකයේ ආදීනව පක්ෂය දැකලා, 'ඤ්චා ධම්මං නිරූපධං' - 'නිරූපධ' කියලා එතන ඒ වචනය යොදලා තියෙන්නේ නිවනටයි. ටිකක් ගැඹුරු වචනයක්. තේරෙන මට්ටමකින් කිව්වොත් උපධි කියලා කියන්න කෙනෙකුගේ මමත්වය රදාපවතින වස්තු ආදියට. එදිනෙදා ජීවිතයේ උපධි කියන එක බුදු පියාණන් වහන්සේ හඳුන්වලා තියෙන්නේ - ඔන්න අපි හිතමු දරුවන් ඉන්න කෙනෙක්

තමන්ගේ දරුවන් ගැන ආඩම්බර වෙනවා, සතුටු වෙනව. එක්තරා අවස්ථාවක මාරයා ඇවිල්ලා බුදු පියාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ අභියෝගයක් ඉදිරිපත් කළා. පුත්‍රයන් ඇති කෙනා පුත්‍රයන් නිසා සතුටු වෙනවා. ගවයන් ඇති කෙනා තමන්ගේ ගව රැල ගැන හිතලා සතුටු වෙනවා. එහෙම ප්‍රකාශ කරලා කියනවා. අන්ත අර කියාපු උපධි වස්තු ආදිය, තැන්පතු ආදිය, දැන් මේ කාලේ වචනෙන් කීවොත් තැන්පතු වස්තු ඒ හැම එකක්ම උපධි නමින් හැඳින්වෙනවා. එකකොට අර සවේනනික හෝ අවේනනික වස්තු සම්භාරයම තමයි උපධි හැටියට සලකන්නේ. ඒවා නැති කෙනා සතුටු වෙන්නේ නෑ කියලයි මාරයා කියන්නේ. නමුත් බුදු පියාණන් වහන්සේ ඒකම අතින් පැත්තට හරවලා ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රකාශ කළා 'සොවති පුතෙහි පුතතිමා' දරුවන් ඇති කෙනා දරුවන් නිසා ශෝක වෙනවා. අන්තිමට දුකට පත්වෙනවා. දරුවන් සලකන්නේ නැති වුනහම, දරුවන් මරුවන් බවට පත්වුනහම, එක්කො දරුවන් අකාලයේ මිය ගියහම ඔන්න එකකොට ශෝකයට පත්වෙනවා. ඉතිං ඒ වගේම ගවරැල. ගවරැලට කරදරයක් වුනහම, විනාශයක් වුනහම ඒකට තැවෙනවා. ඒ විදියට ගවරැල හැටියට මෙනත දක්වලා තියෙන්නේ අර කියාපු වස්තු සම්භාරය, තැන්පතු. ඉතිං ඔය ඔක්කොම දුකක් හැටියටයි බුදු පියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. ඒක නිසා 'උපධි හි නරස්ස සොවනා' - 'න හි සො සොවති යො නිරූපධි' ඒ උපධින් නැති කෙනා තමයි ශෝකයට පත් නොවෙන්නේ කියලා.

අන්ත එතන කියාපු උපධි සංකල්පය අනුවයි අපට තේරුම් ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ බුදු පියාණන් වහන්සේ නිවනට නිරූපධි කිව්වේ මොකද කියලා. නිරූපධි කියලා කියන්නේ අන්තිම පරිච්ඡේදයෙන්, අවසාන වශයෙන්, බලන කොට අපි මේ සංසාරයේ කරලා තියෙන්නේ උපධි ගොඩ ගසා ගැනීමක්. තැන්පතු ගොඩගසා ගැනීමක්. ඔය වස්තු ඉඩකඩම් ධන ධාන්‍යාදිය පමණක් නොවෙයි ගැඹුරින්ම කල්පනා කරලා බලනකොට එකතු කරගන්න උපධි තමයි රූප, වේදනා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියලා කියන මේ අපි පංචුපාදානස්කන්ධ කියලා කියන ඒවා. උපාදාන කියන වචනයක් තිබෙනවා. උපාදාන කියන්නේ අල්ල ගන්නවා, එල්ලෙනවා කියන එක. යමක එල්ලිලා ඉන්නවා එහෙම නැත්නම් අල්ලගෙන ඉන්නවා. උපධි කියලා කියන්නේ යමක් මත සිටිනවා. ඒ දෙකම බොහෝ විට එක සමාන දෙයක්ම වෙන්න පුළුවන්. ඒක දෙපැත්තකින් ඒ කාරණය දිහා බැලීමක්. යමක එල්ලී සිටින්නෙන් ආරක්ෂාව බලාපොරොත්තුවෙන්. යමක් මත රඳා සිටින්නෙන් ආරක්ෂාව බලාපොරොත්තුවෙන්. ඉතිං අර රූප වේදනාදී පැවැත්මක්වෙයි තණ්හාව නිසා එල්ලිලා සිටින කියන අදහසින්

තමයි පංචුපාදානස්කන්ධ කියලා කියන්නේ. උපාදාන ගොඩක්, උපාදාන ගොඩවල් පහක්. ඒවම හඳුන්වන්න පුළුවන් උපධි හැටියට. මොකද ඒවා 'මේ මගේ රූපයයි' 'මේ මගේ වේදනාවයි.' ආදී වශයෙන් මමත්වයක් ඉදිරිපත් කරගෙන ඒ පිළිබඳව ඇල්මක් ඇති කරගන්න කොට ඔන්න ඒක උපධි වෙනවා. ඉතිං ඒවයින් මිදුණු අවස්ථාව 'සබ්බපටි පටිනිසසගග'. සබ්බපටි පටිනිසසගග කියන වචනයක් යොදනවා නිවනට. සියලුම උපධීන් අතහැර දැමීම. සියලුම උපධීන් අතහැර දැමීම කියන කොට දැන් අර ගෘහපතියා කළා වගේ තමන්ගේ වස්තුව දු දරුවන්ට පවරලා දීලා ඒ කර්මාන්ත වලින් ව්‍යාපාර වලින් ඉවත්වුණු පමණට 'නිරූපධි' වෙන්නේ නෑ. මේ හිතේ තියෙන රූප, වේදනා, සංකර්ම, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන මෙතෙක් සංසාර ගොඩගසාගෙන ආපු මේ පංචස්කන්ධයන් අතහරින්න වෙනවා. ඒක අතහරින්න වෙන්නේ අර කියාපු මාගීඵල අවස්ථාවේදීයි. ක්‍රම ක්‍රමයෙන් විදර්ශනා වඩලා අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම ලක්ෂණ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන ඒ කුලින් මේ රූප වේදනා ආදියෙහි අනිත්‍ය බව, දුක්ඛ ස්වභාවය, අනාත්ම ස්වභාවය, ශුන්‍ය ස්වභාවය, හිස් බව, මේක හරි හැටි තමන්ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තු අවස්ථාවේදී ඉබේටම ගිලිහෙනවා. එපා කමක් ඇතිවෙනවා. එපා කමක් ඇතිවෙලා අර තමන්ගේ කරේ හදිස්සියේ එල්ලපු මළකුණක් වගේ මේක තල්ලුවෙලා යන අවස්ථාවක් තිබෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ තමයි අන්ත මාගීඵල ප්‍රත්‍යක්ෂය ලැබෙන්නේ, ඕකටයි නිවන කියන්නේ. ඒක තමයි ලොකුම සැනසීම කියලා කියන්නේ. බර බිම තැබුවා කියලා කියන්නේ ඕකටයි - පංචස්කන්ධ භාරය බිම තැබුවා කියලා කියන්නේ.

ඔන්න ඔය නිවන කරා යන ගමනයි, මේ පින්වතුන් අද දවසේ මේ ශීල සමාදාන ආදියෙන්, ධම් ශ්‍රවණ ආදියෙන් මේ කරන්නේ. ඉතිං කල්පනා කරන්න ඕන අද මේ ධම් දේශනාව අපි සාමාන්‍යයෙන් - ඒක බුද්ධ දේශනාවට අදාල දෙයක් - සරල අන්දමින් පටන් ගත්තට සමහර විට ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මේක ගැඹුරු වෙනවා. ඒ හැම එකක් ගැනම මේ පින්වතුන් කල්පනා කරලා තමන්ගේ පරමාර්ථයට ගැලපෙන ආකාරයට මේ අපි දේශනා කරන කාරණා තමන්ගේ ජීවිතයට ලංකරගෙන හැකි තාක් ඉක්මණින් මේ ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණාදී සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදිලා, අර කියාපු ලෝක වර්ධන සුසාන වර්ධන ප්‍රතිපත්තියෙන් මිදිලා, මේ ලෝකය කෙළවර කරන, ලෝකයෙන් එතෙර වෙන, ඒ ලෝකෝත්තරවු ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ උතුම් නිර්වාණාමෘතය ලබාගැනීමට - සෝවාන්, සකදාගාමි අනාගාමි, අර්හත් කියන මාගීඵල ප්‍රතිචේදයෙන් ඒ උතුම් නිර්වාණ නිරූපධි තත්ත්වය ලබා ගැනීමට - මේ අද දින රකින ලද ශීලය, කරන ලද භාවනාව, මේ අසන ලද සද්ධම්මය හේතු වාසනා වේවා, උපනිශ්‍රය වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

දැන් එතකොට මෙතෙක් මේ අපි ධම් දේශනාමය ධම් ශ්‍රවණමය වශයෙන් මේ රැස් කරගත්තු කුශල සම්භාරය ඒ තම තමන් නමින් නැසී මිය පරලොව ගියාට යම්තාක් ඥාතීන් වෙන්නම් ඒ ඥාතීන් ඒ වගේම දිව්‍ය බ්‍රහ්ම රාජයාණන් වහන්සේලා ඇතුළු සමයක් දෘෂ්ටික දෙව් දේවතාවුනුත් අනුමෝදන් වී අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා වු සියලු සත්ත්වයින් අනුමෝදන් වී හැකිතාක් ඉක්මණින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා කියන ප්‍රාර්ථනාව ඇති කරගෙන මේ ගාථාව කියන්න.

'එතතාවතා ච අමෙහගි.....'

